

Cornelia Petrescu

Cercul lui Simion

JUNIMEA

Cornelia Petrescu

Cercul lui Simion

Roman

Ilustraţie coperta I: *Adrian Piticariu* (Iaşi) - Pictură, vitrali , mozaic -

Coperta : *Florentina Vrăbiuţa*

ISBN 978-973-37-1777-5

EDITURA JUNIMEA IAŞI – 2010

De acelaşi autor :

- *Intâia viaţă* (sub pseudonim Ecaterina Petre), roman, Editura Noël, Iaşi, 1998,

- *Ucenicia umilinţei* (sub pseudonim Ecaterina Petre), roman, Editura Junimea, Iaşi,

2001,

- *Noaptea greierilor* (în lb. franceză *La nuit des cigales*), roman, Editura ThoT, Grenoble, 2004,
- *Semper Stare»* (în lb. franceză), roman, Editura l'Harmattan, Paris, 2007,
- *Coji de portocală* (în lb. franceză *Les écorces d'orange*), nuvele, Editura Mon Petit Editeur, Paris, septembrie 2010 – în curs de apariţie.
- Proză scurtă şi poezi publicate în revistele : *Bucovina literară* (Suceava), *Acolada* (Satu Mare), *Plai Străbun* (Bucureşti), *Căminul Românesc* (Geneva), *Gyroscope* (Grenoble).

*

*

*

Născută în anul 1938, într-o familie de învăţători din Bucovina, Cornelia Petrescu a făcut studii de inginer chimist la Universitatea din Iaşi, după care a lucrat în industrie şi în cercetare ştiinţifică în România şi în Franţa, unde a reuşit să emigreze în anul 1986. Abia în exil şi-a aşternut gândurile pe hârtie şi, dacă la început, necesitatea de a se exprima prin scris a reprezentat pentru ea o «

terapie psihică » în greaua perioadă de dezrădăcinare, cu timpul, aceasta s-a transformat în atracţie şi dorinţă de a lăsa mărturii dintr-o viaţă plină de experienţe şi de intense trăiri. Mamă a unui fiu care a îmbrăţişat şi el o profesie ştiinţifică, Cornelia a devenit de curând bunică. După o viaţă profesională lungă şi istovitoare, îşi trăieşte cu seninătate pensia, alături de soţul ei, într-o modestă căsuţă din masivul Chartreuse, în apropierea oraşelor Grenoble şi Chambéry.

Şi continuă să scrie…

Pe cine [1] ***veţi întâlni în paginile acestei cărţi*** **:**

Simion Almăjan, învăţător într-un sat din Sudul României, ofiţer de cavalerie în al Doilea Război Mondial, tatăl legitim al Dorei Almăjan şi ilegitim al Minodorei,

Isidora Almăjan, soţia lui Simion,

Dora Almăjan (**Matei)**, eroina principală a cărţi , emigrată din România în Franţa prin anii 1970,

Victor Matei, soţul Dorei, emigrat împreună cu soţia lui în Franţa, **Dorina Matei :** fi ca Dorei şi a lui Victor, studentă la litere,

Teodora Racoce, iubita lui Simion din timpul războiului şi care

trăieşte în Bucovina de Nord, mama Minodorei,

Minodora Racoce, fi ca Teodorei şi a lui Simion Almăjan pe care o veţi cunoaşte doar în lumea sufletelor,

Profesorul Grand, neurochirurg reputat care a operat-o pe Dora**,**

Alindora Bosch, medic anestezist, fi ca Minodorei,

Gerhard Bosch, medic neamţ, condamnat la închisoare în Gulag, **Ovidiu Frunză,** prietenul din prizonierat al lui Simion Almăjan, fost învăţător în satul Arbore din Bucovina de Sud,

Dragoş Frunză, fiul lui Ovidiu, pasionat de muzică, **Ciprian Frunză,** mezinul lui Ovidiu, pasionat etnograf,

Familia ucraineană Cozmei, deportată în Gulag, formată din unsprezece persoane (patru generaţi) din care doar una - **Vasili Vasilievici Cozmei -** se mai reîntoarce ca ofiţer al Armatei Roşi .

Mai apar şi:

Justin, fiul profesorului **Grand**, **Nicolaï,** tânăr medic intern de origine bulgară, **Atanasie**, prieten şi om de încredere al familiei **Frunză**, **Andrei**, medic în satul Arbore, **Axel,** fost deţinut în Gulag, stabilit într-un sat din Siberia, **Marina Pavlova**, deţinută din Gulag şi alţii.

Simbolistica numelor şi lumilor

Toate numele eroinelor acestui roman poartă în ele nostalgia

şi tandreţea cuvântului **„DOR”,** cuvânt specific limbii române şi intraductibil în alte limbi.

Cele şase principale personaje feminine : Isi**dor**a - **Dor**a – **Dor**ina şi Teo**dor**a - Mino**dor**a - Alin**dor**a formează simbolicul cerc al iubirilor lui ***SIMION***

Trăirile dintr-un spital modern din Franţa, prezentate în prima parte a romanului, sugerează că indiferent de loc şi timp - occident sau orient, război sau pace - suferinţele fizice şi sufleteşti ale oamenilor sunt comparabile.

Pe de altă parte, paralela între lumea reală în care evoluează Dora, Teodora, Dorina şi Alindora, şi lumea sufletelor, animată de Simion, Minodora şi Isidora poate fi interpretată ca o simbolică speranţă într-o viaţă după dispariţia corpului material. Simbolul devine însă tristă realitate atunci când paralelele se trasează între jumătăţile aceleiaşi Bucovine : cea de Sud, aparţinând României, şi cea de Nord, azi făcând parte din Ucraina, după ce a aparţinut puternicului Imperiu Sovietic care şi-a atribuit-o după al Doilea Război Mondial.

O altă paralelă sugerată de paginile romanului, în cea de a treia parte a sa, este cea între Gulagul cu toate atrocităţile lui şi lumea liberă în care trăim azi şi poate nu o preţuim destul.

S. I. P.O. [2]

C amera în care Dora se găseşte culcată într-un pat îngust, cu gratii rabatabile, cămăşoiul în care este îmbrăcată, toate sunt albe, de un alb strălucitor. Aerul are o consistenţă ciudată, explicabilă probabil prin mirosul puternic de dezinfectant. Camera de spital este, în mod paradoxal, animată de imaginile şi sonorul prea sonor care se revarsă dintr-un televizor agăţat de plafon. Pe al doilea pat din încăpere, o tânără ridicată în capul oaselor pentru a putea urmări mai bine un serial american. Tânăra, pe care Dora o observă fără a-şi schimba incomoda poziţie în care parcă a încremenit, nu îi adresează nici o privire, nici o vorbă. Este prea captivată de film şi din când în când aplaudă sau intervine în acţiune : *„Încetează cu minciunile Marcia*! *Tom este atât de frumos, atât de bogat*! *La ce îţi mai trebuie alţi* ? *Eu aş fi fericită dacă...”* apoi, ridicându-se în şezut : *„Tom, dragule, de ce nu vrei*

să vii şi pe la noi?” întreabă cu o voce alintat-amuzată tânăra vecină de pat şi trimite o bezea spre ecran. Dora priveşte în fine şi ea :chipuri prea frumoase ca să fie adevărate, zâmbete rigide, atitudini nefireşti... În fine, cu nişte acorduri ridicol de solemne care depăşesc suportabilitatea decibelică, serialul se termină. Tânăra reduce sonorul, dar pe ecran

continuă să defileze personaje care gesticulează şi îşi mişcă grotesc buzele. Dora nu vrea să le mai vadă. Închide ochii. Ar vrea să aţipească, să se pregătească pentru vizita medicală de după-amiază. Formalităţile de spitalizare, urmate fără nici un răgaz de examenele preoperatori , au obosit-o. Comunicarea laconică despre slăbiciunile inimi ei nu o alarmase peste măsură. Încearcă să se detaşeze de ambianţă, să se simtă acasă, în patul ei, în universul ei, dar vocea aparent veselă şi exuberantă a vecinei de pat o readuce la realitate :

- Eu părăsesc chiar acum spitalul. Gata! S-a terminat! Mă simt cu mult mai bine! Vin ai mei să mă ia de aici!

Dora o examinează. Părul lung, de un blond prea blond, iese într-o singură şuviţă de sub bandajul larg care îi strânge fruntea şi este de aproape aceeaşi culoare cu cea a chipului care trădează multă suferinţă. Înţelege bine că tânăra este dornică de conversaţie şi, deşi nu are chef de nimic, Dora întreabă :

- Aţi stat mult aici? Aţi suferit o intervenţie?

- Da, am stat mult, mult prea mult! Peste trei săptămâni. Spital public! O mizerie! Personal neatent! Mâncarea... Dar ce, se poate numi mâncare torocala lor fără nici un gust... Mare noroc de televizor... Şi-apoi, după o tăcere, văzând că vecina nu este prea

vorbăreaţă :

- Închirierea televizorului se termină abia peste două zile, dacă vreţi vi-l las în cameră şi mai plătiţi numai în continuare.

- Mulţumesc, nu cred că o să am dispoziţie să privesc, mâine urmează să fiu operată.

- Operaţia... Desigur la cap ca şi mine, aici se ocupă mai ales de găurit capete... Tumoare... Dar nu canceroasă... Nu... Din astea..., benigne parcă le spune... Şi operaţia nici nu am simţit-o. Profesorul Grand este un adevărata as! Imediat ce m-am trezit am avut chef să mă uit la filmul meu preferat ca să nu pierd nici un episod... Ştiţi, cel cu Marcia şi cu Tom...

- Şi acum vă simţiţi bine? Sunteţi restabilită?

- Ce pot spune? Vreau să plec de aici, să mă duc şi eu la Jules al meu. Restabilită? Da, parcă aş spune că simt capul la locul lui de altă dată... Nu prea pot încă să merg cu toate că nu la picioare m-au operat... Doctorul zicea ceva despre un nerv care menţine echilibrul şi că se va restabili! Voi reveni pentru asta la control dar acum trebuie să mă pregătesc, ai mei, Jules, trebuie să apară.

Tânăra îşi întrerupe vorbăria şi scoate din noptieră o trusă de machiaj de care începe să se folosească cu dexteritate şi vizibilă

plăcere. Trăsăturile chipului ei palid capătă deîndată contururi şi culori neînchipuit de frumoase. „ *Acum seamănă cu... seamănă cu actriţa ei preferată, cu Marcia...”* gândeşte Dora.

Uşa se deschide şi un fotoliu rulant înaintează într-o plutire uşoară. Este împins de o bătrână puţintică, adusă de spate, cu o coroană de păr argintiu în jurul creştetului.

- Mamă, ce bine că ai venit! Ai o coroană albă ca şi a mea! Dar unde e Jules? întreabă nerăbdătoare tânăra.

- Jules n-a putut veni, draga mea. Nu te supăra, o să-l vezi poate deseară... Are mult de lucru la slujbă... Ştii, patronul veşnic nemulţumit, concedierile... Nu te supăra pentru atâta lucru, o să-l vezi deseară, repetă bătrâna ajutându-şi fi ca să se aşeze în fotoliu. Tata ne aşteaptă în parking şi toate formele de ieşire sunt făcute.

- Da... Trebuie să predăm televizorul, doamna nu îl vrea.

- Desigur, nu ai grijă, uite îl scot din priză chiar acum şi îl ducem la magazie.

Bătrâna se urcă cu uşurinţă pe un taburet metalic capitonat cu plastic gri. Este îndemânatecă, sigură în mişcări şi face treaba necontenind să o îmbărbăteze cu vorbe blânde, materne, pe tânăra din fotoliu.

Dora se uită la tânără cu insistenţă, poate cu prea multă insis-
tenţă. Frumosul chip machiat a căpătat aspectul unei păpuşi de ceară cu trăsături prea pronunţate. Buzele şi pometţii sunt de un roşu strident. Pleoapele au căzut peste lumina ochilor. De sub streaşina genelor rimelate încep să se prelingă două lacrimi. Dâre negre sapă crevase adânci în pomeţii mult prea roşii.

Fotoliul iese din încăpere în aceeaşi plutire uşoară cum intrase.

Încăperea este cuprinsă de o linişte totală.

După scurt timp, pe coridor se aud paşi grăbiţi, apoi alţi paşi şovăitori şi în fine, nişte clinchete din ce în ce mai aproape.

Uşa se deschide :

- La masă! Cu ce vă servim? Vă propun ceva uşor, aşa cum o cere pregătirea pentru intervenţie : somon cu orez sau pui cu piure, la alegere. Ca desert un iaurt sau struguri. Ce alegeţi?

- Prefer peştele, răspunde Dora femeii cu chipul la fel de vesel ca şi vocea.

- Aveţi dreptate, este peşte oceanic, nu de crescătorie. Vă urez poftă bună! Trebuie să vă hrăniţi bine, aşa este ordinul!

- Ordinul cui?, întreabă amuzată Dora.

- Al meu. Ştiu că nu veţi mai mânca un răstimp destul de lung şi vă

trebuie forţe ca să treceţi cu uşurinţă peste toate.

- Să trăiţi, am înţeles, răspunde amuzată Dora şi priveşte plato-ul apetisant. Se întreabă : *„De ce oare tânăra spunea că masa este proastă*? *Nu mi se pare deloc*! *”*

Dar numai ce femeia cea veselă iese, că gânduri nechemate îi gonesc apetitul. Crezuse că va avea tăria să nu se gândească, să nu anticipeze ceva ce nu ştia. Va fi victima unui mecanism în care conştientul ei nu va mai avea nici o putere. *„Va veni mai întâi anestezia... Apoi trepanaţia...”* Are impresia că în urechi se concentrează un ţiuit ca un zgomot de ferăstrău mecanic, un ferăstrău care despică un metal dur... Numai că nu sar scântei, nu curge sânge, ci se destramă un fel de rumeguş ca o pudră fină, rumeguş din oasele craniului ei... Ce se întâmplă în profunzime nu îşi poate imagina, conexiunile sunt prea complicate şi prea necunoscute... Nu este durere, ci ceva mult mai complex ca durerea : impresia unei imixtiuni în esenţa vieţii ei...

Dora rămâne cu ciorchinele de strugure în mână după ce abia a ciugulit din peştele oceanic. Începe să înţeleagă spusele tinerei că în spital mâncarea nu este bună.

Gânduri şi întrebări o copleşesc din nou : *„Oare de ce am decis să mă expun acestei operaţii când durerea ce mă bântuie de atâta amar*

de vreme nu era insuportabilă? *Oare am gândit bine la ce mă expun*?"
Nechemat îi vine în minte Omul cu Umbrela, Justin, internat la spitalul de tineri cu probleme psihomotori din Oraşul din Alsacia unde locuieşte. Îl întâlnise când urca liniştit panta colinei, în vreme ce ea cobora. Privirile lor s-au întâlnit, şi-au adresat ceva ce voia să fie un salut înveşmântat în zâmbet. A fost de parcă s-ar fi întâlnit doi prieteni care nu s-au văzut de mult dar se recunosc din prima clipă.
Peste câteva zile l-a reîntâlnit, de data asta într-un grup, un grup de tineri internaţi în spitalul din vecinătatea casei lor. A crezut că este un însoţitor al bolnavilor, dar ciudat, de data asta, cu toate că i s-a părut că a recunoscut-o, tânărul i-a aruncat doar o privire albă de animal speriat, încolţit. S-a detaşat de grup, a rămas în urmă continuând să o urmărească cu o privirea înfricoşată. O voce l-a adus la realitate *:* *„Justin, încearcă să te integrezi în grup*! *"* Dora a rămas cu senzaţia că privirea lui a continuat să o urmărească stăruitor multă vreme.
A continuat să îl vadă aproape de câte ori cobora în vale. De fiecare dată era singur. După câtva timp, fie că era frumos sau urât, soare torid, ploaie şi vânt, începuse să aibă ca tovarăş nedespărţit o imensă umbrelă neagră pe care nu o deschidea niciodată. Acele ruginite străpungeau impudic ţesătura neutilizatului obiect de care era ne-

despărţit Justin. Fizionomia lui se schimba de la o întâlnire întâmplătoare la alta în aşa măsură încât peste numai un an, Omul cu Umbre-la devenise un bătrân adus de spate care abia mai urca dealul şi fuma ore în şir aşezat pe bordura drumului îngust cu circulaţie infernală. In tovărăşia umbrelei la fel de uzate ca şi el, cu degetele tremurând pe ţigara veşnic aprinsă, Justin analiza trecători cu pătrunzătoarea lui privirea albă. În preajma spitalizări , Dora l-a revăzut. De data asta, alături de umbrela diformă culcată pe trotuar se odihnea un rucsac uzat de culoare ce fusese cândva neagră şi pe care se putea citi, imprimat cu un cenuşiu murdar : *„Dumnezeu nu există”.* Justin nu şi-a ridicat privirea de pe caldarâmul pe care îl fixa ca şi cum ar fi fost într-o transă perpetuă. Dora a simţit că el îi percepe prezenţa şi totuşi nici vechea adiere de zâmbet nu i-a fluturat pe chip, nici privirile nu li s-au întâlnit pentru vreo fracţiune de secundă.

Această ultimă întâlnire, ca şi mesajul de pe rucsacul negru, o tulburase peste măsură. De fapt atunci a decis : „ *Trebuie să mă operez neîntârziat*! *Nu pot accepta ideea că aş putea să ajung o biată legumă ca el.”*

*

*

*

Din nou paşi pe coridor, uşi deschise şi închise cu un clic-clac sec, prea puţin grijuliu faţă de bolnavii care zac în paturi.

O rumoare se propagă parcă de la uşă la uşă, de la pat la pat :

„Vine vizita! *Vine profesorul*! *”*

Dora răsfoieşte hârti le din dosarul medical care îi va fi probabil cerut. Nu lipseşte nimic : cartea de asigurare „Vital”, suplimentul de asigurare, cartea de identitate... Iată şi declaraţia sugerată de asociaţia pentru „Moartea în demnitate” la care, Victor şi ea, deveniseră aderenţi cu câţiva ani în urmă : *„Declaraţie asupra dorinţelor anticipate :*

Subsemnata D...M..., în deplină capacitate a drepturilor mele civice şi a facultăţilor mele mintale, acţionând în deplină conştiinţă şi în toată libertatea, doresc ca, dacă mă voi găsi în incapacitatea de a-mi exprima dorinţa în urma unui accident grav sau a unei boli ireversibile care ar atinge integritatea mea fizică şi facultăţile mele mintale, să nu mi se prelungească viaţa prin mijloace artificiale şi să nu se practice înverşunarea terapeutică, conform articolelor...”

„Trebuie să informez echipa medicală despre decizia mea, să le fac cunoscută această declaraţie, aşa cum indică regulile

asociaţiei", îşi spune Dora înainte ca vizita să intre în salon.

Profesorul pare mai înalt, mai zvelt, mai sever şi mai rece decât cel care o primise la consultaţie şi stabilise necesitatea intervenţiei, deşi nici atunci nu debordase de căldură umană. Poartă un halat alb, scrobit impecabil, cu guler ofiţeresc încheiat până sub bărbie. Ştie de bună seamă că halatul alb conferă mister şi marchează puterea purtă-torului. Ochii abia mijiţi par lame albastre de bisturiu. *„Cred că operea-ză cu ei"* , abia are timp Dora să îşi spună, că interogatoriul începe. Este un interogatoriu scurt şi destul de formal, căci profesorul priveşte o fişă pe care o ţine internul de lângă el şi pe care este scris tot, toată anamneza cum numesc oameni în alb antecedentele stări de sănătate a pacientului.

- Ce notă aţi putea da, pe o scară de la unu la zece, dureri dumneavoastră în momentul acesta?

„Ce notă aş putea da dureri -arsură care s-a instalat de amar de vreme în locul greu de definit şi cu care azi aproape m-am obiş-nuit? Şi pe ce scară? Există o scară a durerilor omeneşti? Ce am suportat până acum în viaţă este oare reprezentativ pentru această scară? " , se întreabă Dora.

Vocea timidă a internului care îl însoţeşte pe marele profesor o

ajută : *„Creaţi-vă o scară personală la care nota zece o acordaţi dureri maxime ce aţi suportat-o.”*

- Durerea de naştere! scapă involuntar din gura Dorei.

- Clasic! Răspuns clasic dat de femei! La atât pot aprecia

femeile durerea maximă, ţine profesorul să precizeze cu sarcasm.

Dora ar avea chef să se revolte, să spună măcar ce îi trece

instantaneu prin minte: *„Normal, voi bărbaţii, tu profesore inclusiv, nu*

aveţi cum cunoaşte ceea ce noi, femei limitate, cunoaştem.” Vorbele care

îi ies din gură sunt însă controlate de distanţa impusă de halatul

scrobit închis până sub bărbie şi nu îşi pot îngădui să folosească

sarcasme :

- Cred că pot da nota şase, maximum şapte dureri pe care o

simt acum.

- Dacă durerea este doar pe la mijlocul scări , vă menţineţi

decizia de a vă supune intervenţiei DVMC?[3]

- Sunt hotărâtă să mă supun intervenţiei, dacă nimeni nu mă

poate asigura că nu va interveni o degradare ireversibilă a stări mele de

acum.

- Nu este timp să reluăm o conversaţie pe care am avut-o deja.

Nimeni nu vă poate garanta nimic. În plus, trebuie să fiţi conştientă că

orice intervenţie chirurgicală şi mai ales cele la cutia craniană implică riscuri. Pot interveni neprevăzute legate mai ales de reactivitatea la anestezie a fiecărui organism. Metodologia de spital impune ca înainte de intervenţie, pacientul să conştientizeze, prin semnătură, aceste riscuri.

Fără alte explicaţii internul întinde Dorei o mapă şi un stilou.

Dora abia îşi aruncă privirea pe *„Declaraţie de luare la cunoştinţă şi acceptare a riscurilor chirurgicale legate de intervenţia...”* , când vocea profesorului rupe deja tăcerea :

- Sunteţi de acord şi vă însuşiţi prin semnătură această declaraţie?

- Sunt de acord, nu am motive să amân, răspunde pe loc Dora, în timp ce mâna tremurândă depune semnătura cerută.

Suita oamenilor în alb se îndreaptă spre ieşire, când Dora îşi aminteşte de *„Informarea că autorizează corpul medical să acţioneze în consecinţă dacă...”*

Îşi adună tot curajul pentru a chema imperativ :

- Domnule profesor!

- Ce se întâmplă? V-aţi răzgândit?

- Nu, nicidecum, numai că vă rog să luaţi notă că, întrucât

intervenţia care mă aşteaptă presupune asumarea riscurilor despre care m-aţi prevenit, doresc să cunoaşteţi decizia mea bine precizată în această declaraţie de a nu mi se aplica terapii care să mă menţină într-o viaţă artificială în cazul în care...

Ca într-o filmare cu încetinitorul, mica suită s-a oprit şi oamenii în halate albe şi-au întors chipurile spre Dora. Chipul profesorului este ca o mască rigidă, lamele ochilor albaştri parcurg în grabă hârtia întinsă de mâna tremurătoare a Dorei şi o voce sarcastică, ridicată la un ton mai înalt decât cel folosit până atunci, debitează :

- Adică dumneavoastră credeţi că pentru pacienţii care nu ne informează despre astfel de decizii spitalul nostru este o măcelărie! Vă imaginaţi poate că această decizie personală vă poate da dreptul la un tratament privilegiat? De unde până unde această pretenţie de tratament diferit în cazul că se ajunge la imposibilitatea de vindecare? Această imposibilitate poate surveni la orice pacient nu numai la cei care dau astfel de declaraţii de presupusă demnitate umană, declaraţie care nu slujeşte la nimic! La nimic, m-aţi înţeles!? Iar noi, medici , suntem aici ca să prelungim, iar nu să scurtăm vieţi.

Obrajii profesorului s-au împurpurat uşor, iar cei ai Dorei au devenit mai albi ca halatul lui. Ea nu găseşte nimic mai bun de bâiguit

decât :

- Vă cer scuze, nu am vrut să spun că...

Nimeni însă nu mai ascultă scuzele ei, căci suita a şi ieşit din salon.

Dora mototoleşte foaia inutilă care a declanşat o reacţie ce numai favorabilă nu îi poate fi în ajunul intervenţiei. Vlăguită de inutilitatea şi nocivitatea cereri ei îşi lasă capul pe perna al cărei miros de dezinfectant pare şi mai puternic. Îşi simte ochii arşi de lacrimi fierbinţi, iar gura uscată abia o mai ajută să respire. Toată durerea s-a concentrat în efortul vital de a respira. „ *Dreptul fiecărui individ de a decide... Vorbe goale... Atitudinea profesorului, vorbele lui mă fac să înţeleg clar că au intenţia să îmi prelungească viaţa, să mă chinuie cu respiraţie, hrană artificială şi tot felul de droguri chiar dacă sufletul meu va pleca în neant lăsând în urmă doar o carcasă nedorită de nimeni... Ori eu tocmai asta nu vreau, tocmai de asta am hotărât împreună cu Victor ceea ce am hotărât, decizie care este luată în deriziune de medicii care cred că au dreptul de a hotărî destine... Nu mi-e teamă de durere, nu mi-e teamă de trepanaţie, ci mi-e teamă numai să nu devin o legumă... Să nu devin aidoma Omului cu Umbrelă...”*

Dora realizează cu greu că cineva o mângâie pe frunte şi apoi îi ia mâna, îi măsoară pulsul. Nu are puterea să deschidă ochii. În fine, o voce de femeie, o voce caldă, blândă, cu accent străin, o cheamă la realitate :

- De ce plângeţi? Vă este teamă? Este firesc să vă fie, dar eu sunt aici ca să vă ajut să treceţi cât mai uşor peste această încercare. Sunt Alindora Bosch, medicul anestezist care vă are în grijă din acest moment până ce totul va reintra în normal.

Dora reuşeşte să-şi elibereze privirea de presiunea pleoapelor fierbinţi. Un alt halat alb este în apropierea patului. Un parfum proaspăt care contrastează în mod plăcut cu mirosul aseptic de spital îi mângâie nările. În fine, reuşeşte să privească chipul ce parcă pluteşte deasupra halatului convenţional şi îşi spune : *„Ce ochi verzi şi depărtaţi unul de altul*! *Şi sprâncenele parcă ar fi încondeiate. Iar părul, coroana de păr ce îi înconjoară capul, are aceiaşi culoare cu a părului meu pe care îl vor rade ca să lase ţeasta curată ca palma pentru trepanaţie... Şi mai ales ce asemănare cu fata mea, cu Dori-na*!

Incredibil! *Absolut incredibil*! *Deci ea, doctoriţa asta cu care mă asemăn, se va ocupa de mine*! *Ea va avea în mâinile ei* - pe care le observă fine, cu degete lungi şi nervoase – *viaţa mea*! *Şi poartă un nume atât de*

apropiat de al meu : Alindora... În numele ei se întâlneşte alintul cu dorul... Ciudat şi emoţionant..." Dora nu reuşeşte încă să îşi descleşteze gura sau poate îi este frică să spună ceva. Frică de atitudinea femei în alb, frică de atitudinea medicului... Experienţa prin care abia a trecut o inhibă. *„Dacă şi ea îşi va schimba vocea imitând-o pe cea a profesorului care, desigur, este şeful ei*? *"*

Dar vocea continuă la fel de blândă, la fel de liniştitoare de parcă doamna Alindora Bosch nici nu remarcase tăcerea pacientei :

- Ştiu bine că pentru fiecare pacient, suferinţa lui este cea mai complicată. Este firesc să fie aşa, pentru că toţi cunoaştem doar propriul nostru univers, propria noastră suferinţă, propri le noastre simţiri şi încă nici pe acelea... Ceea ce vă pot asigura este că dintre multele intervenţii pe care le-am pilotat ca anestezist, cea pe care o veţi suporta mâine este printre cele mai puţin riscante. Nu ştiu dacă profesorul v-a spus acelaşi lucru ca şi mine ; din păcate, el pune întotdeauna răul în faţă. Şi este cam abrupt... Poate are şi motive... Însă vă pot asigura de un adevăr de primă importanţă : mâna lui nu tremură niciodată, precizia gesturilor lui este perfectă, iar cunoştinţele şi experienţa în domeniu sunt fără egal. Vă voi ajuta să dormiţi cât mai bine, somnul, este foarte important pentru organism.

O înţepătură uşoara lasă în braţul Dorei o senzaţie de fâlfâit de aripi pe când doamna în alb rosteşte cu ton cântat de mezosoprană :

- Vă rog să fiţi cât mai liniştită, să nu vă lăsaţi raţiunea invadată de teamă.

- Da, somnul raţiunii naşte, naşte... se bâlbâie Dora neîndrăznind să spună nici că naşte „monştri” nici „pui vii” cum se amuzau cândva între prieteni.

- Ceea ce se va naşte mâine din colaborarea noastră pusă în slujba perfecţiunii mâinilor profesorului nu poate fi decât pozitiv. Vă va aştepta probabil o vindecare temeinică şi cu siguranţă o stopare a progresiunii răului care vă chinuie. Promiteţi-mi că veţi colabora, că organismul dumneavoastră va colabora cu mine şi totul va fi foarte bine.

Vocea fermă, dar mângâioasă a femei în alb are cu adevărat miraculosul dar al unei terapi de suflet.

Dora răspunde cu convingere deşi vocea îi devine din ce în ce mai moale, mai ştearsă, mai pierdută:

- Desigur, voi colabora! O voi face atât cât conştientul şi poate şi inconştientul mă vor ajuta...

Pleoapele Dorei sunt grele ca de plumb, somnul evocat de

umbra în alb care se îndepărtează s-a şi instalat.

*

*

*

În această noapte din ajunul D.V.M.C., visul este mai clar decât în

alte nopţi, decât în alte somnuri pe care le-a avut Dora până acum.

„O melopee cu rezonanţe ciudate dă mister locului în care

Justin, Omul cu Umbrelă, îmbrăcat într-un burnuz ocru–grenat,

este aşezat în poziţia yoga de « Lotus », cu o micuţă baghetă de lemn în mână.

Coborând din cer, în faţa lui începe să se învârtă cu lentoare un disc de culoarea

cuprului spoit pe alocuri cu aur. La un moment dat, Justin îl atinge cu bagheta,

se aude un sunet cristalin care dispare pe loc ca şi cum nici n-ar fi fost. Pe disc

încep să apară, abia ghicite, litere ale alfabetului grec : ά, β, δ, ζ, ...η, θ, ω… După

câteva rotaţii ale discului Justin atinge uşor, de parcă mângâie, o literă. Undeva,

pe bolta care se ghiceşte în spatele discului, a cărui rotire s-a întrerupt, apare o

bandă luminoasă care îndeamnă la alegerea între două alternative :

„aici” *sau „* de cealaltă parte…” *Sunetul cristalin se aude din nou fără*

ca Justin să fi folosit bagheta.

Defilarea benzii luminoase s-a oprit lăsând să se poată citi doar ultima opţiune,

aşa cum se întâmplă în reclamele luminoase care ne

obosesc peste măsură. Această ultimă opţiune este « Aici » *aşa cum*

pâlpâie fără încetare pe banda luminoasă, cerând parcă o următoare

comandă. Atunci Justin loveşte uşor cu bagheta discul ce se repune pe nesimţite în rotaţie.

O comandă imperativă apare pe ecran : « Alege un protector prin care

să ţii legătura cu mine! » *Acest* « cu mine » *îi dă Dorei un frison,*

întrebându-se în vis. „Oare cu cine dialoghează Jus-tin? ” *Nu are însă*

timp de gândire căci pe ecran apar deja opţiuni sugerate : Simion, Isidora, Dumitru, Măriuca ...

Numele defilează pe ecran şi Dora este nerăbdătoare ca Justin să facă

alegerea printre prenumele părinţilor şi bunicilor ei în care ar putea să găsească un protector.

Dar el nu alege. Numele tuturor

plecaţilor cunoscuţi se înscriu pe boltă, dar Justin nu se opreşte la nici unul din ele.

La ultimul nume sugerat se aude un semnal sonor mult mai puternic decât cele ieşite

când bagheta atingea discul. Este ca un avertisment :

« Alege până nu este prea târziu! ». *Un nume complet străin se afişează pe ecran :* „Minodora." „Iarăşi un nume cu dor..." *gândeşte Dora în vis.*

Discul se roteşte din nou, Justin se ridică în picioare şi îl mângâie uşor cu palma şi pe boltă apare, mai mare, mai luminos, mai clar ca până atunci, cuvântul : "Clemenţă".

Justin întoarce faţa spre Dora. Dar nu, nu mai este chipul Omului cu Umbrelă cel de azi, aşa cum l-a văzut ultima oară, ci a unui tânăr cu o faţă dumnezeiască scăldată de frumuseţe, de bunătate şi iubire. Cu o voce de mezosoprană, ca cea a Alindorei Bosch, îi spune :

" Pentru tine m-am rugat la Cel Atotputernic şi ţi-a acordat clemenţă. Iar protectorul tău pe calea grea a reîntoarceri va fi Alindora. Nu, mai bine va fi... Va fi Minodora. Sau... amândouă..."

Dora s-a trezit respirând greu, îi este prea cald ca dintr-o dată să-i fie prea frig, respiraţia îi arde gura suferindă, gândul încercă să scape necontrolat spre intervenţia ce urmează să o sufere peste doar câteva ore. Numele „Minodora", până acum necunoscut, vibrează parcă din

ce în ce mai puternic în urechea în spatele căreia urmează să se deschidă hidoasa inevitabilă trepanaţie.

Între vis şi realitate, Dora încearcă să îşi ţină sub control raţiunea, ordonându-şi : „ *Ţine minte*! *Nu uita visul*! *În el se regăseşte esenţa vieţii tale până aici şi de aici. Prin acest vis Cel Atotputernic îţi acordă clemenţă.*

Ce rol vor fi având oare Omul cu Umbrela şi această misterioasă Minodora? ”

Respiraţia îi devine dintr-o dată mai uşoară şi readoarme cu gândul la visul misterios.

Se trezeşte în timpul unei plutiri uşoare pe culoarele întortocheate ale spitalului : stânga-dreapta-stânga, ascensor jos, dreapta-stânga-înainte... Zgomotul făcut de rotilele patului care o transportă pe Dora spre sala de operaţii se transformă în urechile ei într-un cântec în care se repetă un refren obsedant : *„Clemenţă... Alindora... Minodora...* ”

Transferul de pe patul cu rotile pe masa de operaţie este ca o alunecare uşoară dinspre realitate spre vis. Spre un alt fel de vis.

Aplecată spre ea, o mască albă deasupra căreia reuşeşte să recunoască ochii verzi ai doamnei în alb, ai doctoriţei anesteziste Alindora Bosch.

*

*

*

Mâinile spălate îndelung, după proceduri valabile de veacuri : apă-săpun…, apă-săpun, şi încă, şi încă… În fine, după un jet abundent de betaïdină, mânuşi lungi, chirurgicale, îmbracă până la cot braţele care rămân încremenite într-o aşteptare verticală.

Profesorul Grand nu are nici o ezitare, nici o temere în faţa gestului chirurgical pe care urmează să îl facă. Sunt ani şi ani de când nu are altă preocupare decât să îşi concentreze toată fiinţa în gesturile pe care le-a perfecţionat şi le cunoaşte ca versurile unei poezii prea mult repetate. Dimensiunile micronice ale fibrelor vitale concentrate în mănunchi compact, exact în zona operaţiei, acolo unde mâna lui trebuie să intervină, impun o precizie absolută de care el se ştie capabil. Trepanul si scalpelul nu dau greş niciodată în mâna lui.

Adresează câteva scurte întrebări de rutină celor trei persoane, echipate ca şi dânsul şi încremenite în aceiaşi aşteptare :

- Diagnosticul I. R. M?[4]

- Conflicte vasculo-nervoase de gradul doi între artera cerebeloasă superioară şi faţa inferioară-mediană a trigemenului precum şi

între vena traversă pontică şi faţa supero-laterală a trigemenului stâng, vine cu promptitudine răspunsul precis.

- Materialele?

- Microscop verificat în această dimineaţă : claritate 100 %, luminozitatea reglabilă. Tetiera de priză osoasă verificată : rotaţia şi flexiunea la 15° perfecte. Trusa de trepane, lamele de teflon rigid de la 0,1 la 20 microni şi toată instrumentaţia şi materialele clasice, verificate, se aude vocea unei femei, precisă, dar ca filtrată prin vată.

Răspunsurile clare par a-l satisface pe profesor, deşi drumul făcut de cuvinte este barat de măştile care acoperă părţile inferioare ale feţelor celor patru persoane cu aparenţă de roboţi.

Lampa enormă dă mesei de operaţie aparenţa unei nave spa-ţiale din filme de ficţiune ; o navă abia luminată, încă legată de pă-mânt cu fire şi tije misterioase. La un semnal nevăzut, irumpe o lumi-nă albă, o lumină orbitoare care lasă în umbră tot ce mai lega nava de pământ.

Ai spune că persoanele încremenite la limita dintre lumină şi umbră sunt cosmonauţi care aşteaptă să urce în nava spaţială.

Vocea profesorului, calmă, pragmatică, fermă, rupe firul filmului de ficţiune :

- Colega, prima doză de papaverină!

Fi nţa Dorei s-a concentrat în urechea stângă, cea în spatele căreia urmează să se facă trepanaţia şi care înregistrează un cuvânt ciudat : „Pa-pa-ve...” Nu ştie, Dora nu ştie că locul intervenţiei va rămâne unica ei legătură cu viaţa pentru o bună bucată de vreme...

Medicul anestezist Alindora Bosch, care s-a instalat la căpătâiul Dorei după ce a executat ordinul chirurgului, murmură la urechea pacientei : *„Colaborăm*! ”.

Dora, care a înregistrat murmurul răspunde printr-un zâmbet, ultimă manifestare conştientă înainte de a-şi începe călătoria spre neant, spre acel necunoscut şi temut neant.

Chipul luminos al celei care o veghează se pierde în imaginea unui disc de culoarea cuprului spoit pe alocuri cu aur, aidoma celui pe care l-a văzut în vis. Discul, suspendat de un plafon pierdut în infinit, se roteşte din ce în ce mai repede emiţând un ţiuit care perforează urechile Dorei.

Aici începe aventura Dorei în necunoscutul pe care termeni medicali îl numesc anestezie.

Înainte de a se scufunda în acest univers misterios, prin mintea ei, deja înceţoşată de anestezic, trec, precum nişte valuri din ce în ce mai

estompate, cuvintele : *„Clemenţă... Alindora... Minodora...*”
Tăietura pielii din spatele urechii este precisă, trasată fără nici o ezitare. Urmează zgomotul făcut de trepanul, mânuit cu dexteritate şi precizie, şi care pare să fie atenuat şi el de anestezic. În numai câteva minute, scula iscusită a şi practicat o mică incizie în tigva Dorei, care nu opune nici o rezistenţă, de parcă ar fi făcută dintr-o mucava a cărei transformare în rumeguş degajă un uşor miros de os ars.

- Freză rugoasă! cere sec vocea profesorului, comandă inutilă, căci în mâna care îl serveşte, scula care urmează să degajeze bordul inferior al sinusului lateral este deja în aşteptare.

După lărgirea găuri , operaţie care pare de rutină, privirea profesorului se concentrează în binocularul microscopului. Fascicolul cu minuscule fire invizibile ochiului liber, fascicolul prin care circulă comenzile vitale date de complexa unitate centrală a organismului uman are sub microscop aparenţa unui odgon format din fire distincte în care ochiul avizat identifică fără dificultate nervii, arterele, venele...

- Distanţier autostatic!

Comanda dirijorului minuţioasei operaţii este şi acum aşteptată, mâna asistentului dovedeşte perfecţiunea anticipări gestului operator. Imixtiunea distanţierului printre firele de care atârnă o viaţă

pare o simplă incursiune între filele unei cărţi bine cunoscute, ades răsfoite de profesor.

- Primul conflict, destul de avansat, între artera cerebeloasă şi trigemen este bine vizualizat şi uşor accesibil. Priviţi şi voi! Un distanţier de cinci microni este cel mai potrivit. Da, iată că a intrat cu uşurinţă. Să vedem mai departe.

Cercetarea prin binocular este de data aceasta mult mai îndelungată şi reluată de câteva ori. Ieşită din penumbră, o mână grijulie tamponează broboanele apărute pe fruntea care străjuieşte fantele ochilor cu aparenţa a două tăieturi orizontale.

Profesorul Grand repetă observarea folosind cu multă prudenţă distanţierul pentru a vizualiza mai bine. Priveşte îndelung şi cu concentrare ecranul luminos până când firele din mănunchiul vital par să înceapă un dans demenţial. *„Nu este posibil, mi-au obosit ochii*! *”* , îşi spune profesorul în gând. Nicolaï, asistentul din dreapta profesorului, tânăr intern de origine bulgară, nu întârzie să remarce că o ezitare temperează gesturile maestrului.

- Colega, te rog să priveşti! Mi se pare că văd un conflict grav la care nu mă aşteptam, rosteşte profesorul cu o voce care se vrea sigură, dar care tremură totuşi. Tremură pentru prima oară de când îl

asistă Nicolaï, este mai mult de un an de atunci.

Prin mintea lui Nicolaï trec gânduri, temeri, întrebări *:* „ *Pot şti oare mai mult ca profesorul*? *Oare o să am încredere în ce voi vedea*? *Voi avea curaj să mă pronunţ*? *”* Se concentrează numai la micul ecran al microscopului. Mănunchiul cu fire cenuşii este de o claritate la care nu se aştepta. Manevrează cu delicateţe distanţierul deja instalat cu precizie de profesor. Conflictul de grad doi între arteră şi trigemen este deja rezolvat. Ar trebui degajat puţin spre dreapta ca să aibă acces la cel de al doilea conflict semnalat de I. R. M. Tresare. Undeva, spre centrul mănunchiului de nervi, artere şi vene, se întrevede o imagine ciudată, o intersecţie anormală între mai multe fire greu indentificabile. Închide ochi şi recheamă în memorie scheme în culori, secţiuni ale craniului şi ale fascicolului vital pe care îl vede pentru prima oară pe viu. Fascicolul pe care l-a văzut de atâtea ori în cărţi şi atlasuri când îşi pregătea examenele de specialitate... Acolo, în profunzime, este nervul IX, cel mai sensibil dintre toate şi care se intersectează în mod haotic cu ..., cu complexul de vene pietroase ... *„Cum de nu s-a vizualizat prin I. R. M. conflictul nervului IX*? *”* , se trezeşte întrebând cu voce tare.

- Explicabil. Este foarte adânc, în umbra perifericelor. Profesorul respiră profund, încearcă să alunge gândul... Nu descoperirea

acestui complicat conflict, care pune în pericol integri-tatea sau chiar viaţa pacientei, a făcut să i se împăinjenească privirea şi să îi tremure vocea, ceea ce nu i se întâmplase niciodată până atunci. Întâlnise destule cazuri grave în lunga lui carieră ca să nu se simtă copleşit de ceea ce descoperise acum. Ceea ce l-a perturbat este că vinovat era nervul IX! El fusese cel incriminat şi atunci când intervenţia de acum peste douăzeci de ani nu a putut fi evitată... Intervenţia care a smuls dureros de lângă el cea mai scumpă fiinţă... *„Justin*! *Justin*! *”* Tatăl îndurerat, ascuns sub masca chirurgului perfect, îl cheamă fără încetare de peste douăzeci de ani.

Maestrul răspunde totuşi sec unei întrebări care îl chinuie, probabil, pe învăţăcel :

- Continuăm, sunt şanse să rezolvăm, au mai fost cazuri, după care reintră în rolul lui de chirurg şi cere cu obişnuitul ton autoritar : „ *Încă o doză de anestezic, stimată colega*!” şi : *”Pensetă micronică de calibrul zero unu*! *”*

Minutele se transformă pe nesimţite în ore, în care, cu dexteritate de magician, profesorul descâlceşte mănunchiul vital. Tampoanele nu contenesc să îi usuce fruntea, fantele ochilor au

devenit şi mai subţiri mobilizând până la epuizare acuitatea vizuală.
Mâna nu tremură, şi-a regăsit siguranţa şi abilitatea necesare.
- Lamă de şapte microni! Aşa! Şi încă una de cinci! Şi de doi! În fine, profesorul clipeşte de mai multe ori şi îşi desprinde privirea de pe ecran :
- Colega, îţi încredinţez ultima operaţie : separarea trigemenului de vena pontică. Cum stăm cu anestezia, stimată colega?
Răspunsul medicului anestezist Alindora Bosch vine de undeva de departe, dând impresia că ar ieşi din gura pacientei : *„Comunicăm bine, puteţi continua."*
Lipsa de experienţă a mâinilor lui Nicolaï este înlocuită cu prisosinţă de tinereţea simţurilor, de virilitatea gesturilor, de prospeţimea cunoştinţelor.
Se scurge încă un ultim sfert de oră, în care intimitatea forţei vitale a pacientei este răscolită pentru a fi reparată, după care :
- Prelevare de ţesut din coapsa stângă! Închidere durală etanşă! Închidere plan peste plan în puncte!
Cel de al doilea asistent execută ca un automat comenzile.

*

*

*

Dora pluteşte pe o spirală vertiginoasă ce o ridică spre discul luminos care o absoarbe cu aviditate lentă. Dintr-o dată, plafonul negru ca smoala frânează rotaţia discului care se pierde în obscuri-tate scoţând un mic scrâşnet ca un ţipăt de pasăre speriată. Intr-o tăcere de moarte, Dora străbate cu greu o pasarelă inundată de valuri vâscoase pentru a adăsta în sfârşit, epuizată, pe un ţărm necunoscut. După un timp indefinit, se regăseşte într-un univers straniu, în care se simte ca şi debarasată de suferinţele nevolnice ale corpului ei fizic.

Universul în care se găseşte nu este nici sumbru, nici înfrico-şător. Irizaţii albastre, dar mai blânde, mai estompate ca fulgerele dinaintea furtunii, străbat această nemărginire şi nici o bubuitură de tunet nu le urmează. În schimb, Dora percepe o zumzăială ca de albine care creşte şi descreşte în intensitate. Un uşor parfum de brad şi de răşină se răspândeşte atunci când muzica asta ciudată se înteţeşte.

„Oare sunt tot eu? *”* , se întreabă Dora. *„ Şi dacă sunt tot eu, oare unde mă aflu*? *”*

O încearcă senzaţia stranie că începe să plutească într-un spaţiu imponderal. I se pare că a dobândit inconsistenţa unui abur. Nu o doare nimic. Nu îi este teamă de nimic. Are sentimentul că este

înveşmântată într-un voal uşor şi plăcut, ca o cămaşă largă, răco-roasă şi mângâietoare.

Gândirea, vechea ei gândire de dincolo de acest început al sfârşitului prin care trece, pare intactă, umplând spaţiul cămăşii care pluteşte ca un nor. Are sentimentul că toate zilele trăite de ea s-au adunat într-o pânză a înţelegeri care o înveşmântă. Prin gândirea celei ce fusese trecuse ideea că în univers se nasc noi lumi în fiecare secundă, că în depărtatele goluri ale galaxiei, stele şi planete trăiesc şi pier, învârtindu-se în lumina sorilor îndepărtaţi. Memoria, mai ageră ca oricând, îi aminteşte că a citit undeva că filozofii medievali credeau că sufletul omului se naşte dintr-o stea căreia îi este copil şi la care se va întoarce într-o zi. Oare este în căutarea acelei stele?

Îşi presimte ochii închişi dar nu are senzaţia materială a greutăţii pleoapelor. Singura legătură cu corpul întins pe masa de operaţie, cu capul fixat pe suportul numit tetieră, este doar urechea stângă care înregistrează variaţiile de intensitate ale corului de albine şi nara stângă care adulmecă parfumul proaspăt de brad. Încearcă să îşi mişte buzele, să întrebe cu glas tare: *„Oare unde mă aflu? ”* , dar cuvintele rămân captive ale cămăşii care o înveşmântă.

Dintr-odată, are senzaţia că nu este singură, că fulgerele care

străbat universul sunt traiectori le unor forme ciudate, care se deplasează palpitând şi emanând zumzet şi parfum proaspăt.

Se pare că noua formă a Dorei are capacitatea de a percepe prezenţe şi mesaje transmise de celelalte făpturi diafane care străbat acest univers necunoscut. Simte o vibraţie intensă atunci când o formă bordată de un nimb cu irizaţii violet îşi opreşte plutirea, se apropie şi o atinge uşor. Locul contactului devine cald, din ce în ce mai cald. Dora percepe un mesaj, din care desluşeşte : *„Sunt..., sunt Mino... sunt Minodora...”*

„Nu cunosc nici o Minodora... decât poate cea din vis...”

gândeşte Dora şi, spre marea ei mirare, percepe un ciudat răspuns instantaneu : *„Ar fi trebuit... Ar fi trebuit să mă cunoşti. Sunt... Sunt sora ta.”*

Schimbul de gânduri cu cea care pretinde a-i fi soră se stabi-leşte pe loc, fără să fie nevoie de vorbire şi de auz. Să fie oare emoţie ceea ce resimte Dora atunci când gândeşte *„Nu am nici o soră. Nu am...”?*

Dora nu are timp să gândească cum este posibilă această co-municare. În interiorul învelişului cu aparenţă de cămaşă începe o zbatere ciudată ; un „ceva” necunoscut vibrează de parcă ar da semnale că se va reîntoarce la materie. Dacă o radiografie a acestui

spaţiu ar fi posibilă, desigur s-ar putea vedea corpuscule minuscule agitându-se ca într-o mişcare browniană. După o oarecare toropeală urechea stângă pare să perceapă din ce în ce mai bine. Zumzetul de albine a devenit scrâşnet de maşină de găurit care perforează o scândură. Aşa trebuie să şi fie, căci simte rumeguş cu parfum de brad ieşind prin nara stângă. Urechea vigilentă înregistrează un ordin dat de o voce depărtată ca filtrată prin nori groşi de ceaţă *„Încă o doză...”*

Dora înoată din nou prin oceanul unei nopţi negre. De data asta mişcările sunt mai anevoioase, imensitatea pe care o parcurge este mai vâscoasă, mai greu de parcurs. Mâinile refuză să se mişte. Hăul negru o înghite cu voluptate. Momentul care s-ar putea să fie pragul între ceea ce poartă numele de viaţă şi moarte este ca şi sosit.

„Ascultă... Nu fi debilă! *Sunt eu, sora ta... Hai, pune-ţi gândirea în mişcare, nu mă înfuria*! *Uf*! *În fine, te-am scos încă o dată la liman...”*

Noua formă a Dorei (sau Dora în noua sa formă?) are nevoie de odihnă după repetatul drum dus-întors pe care l-a făcut. Fi nţa înveşmântată în cămaşa alburie este într-o stare de amorţeală şi încă nu şi-a reluat capacitatea de gândire. Nu mai percepe minunatele irizaţii albastre din neantul transparent. Nu percepe că forma bordată de violet şi-a schimbat irizaţiile înspre culoarea roşie. Spiritul devenit roşu,

spiritul acelei misterioase Minodora este mânios. Se zbate, vibrează şi o îmbrăţişează pe Dora într-un cerc arzător. Încearcă să redea gândire formei flasce ca o mică băltoacă transparentă cum a devenit Dora după această reîntoarcere în lumea spiritelor. Parcă ar face nişte insistente gesturi de reanimare. Gândirea Spiritului roşu nu poate încă intra în comunicare cu cel al Dorei ca să o întrebe ce doreşte să devină : *„Un spirit reîncarnabil, unul liber, sau să se întoar-că la viaţă*? *”* Nu percepe nici un răspuns şi trebuie să se mulţu-mească cu propria ei gândire : *„Alindora desigur ar alege viaţa şi simt că o să-i fac şi de data asta pe voie, deşi mi-ar place să hălăduiesc cu sora mea printre stele şi sori.*

O să încerc să o fac totuşi să vadă mai întâi...”

„Dora! *Ai dormit destul... Vino cu mine... Sunt eu, Minodora...”*

Când începe să perceapă din nou universul în care se regăseşte, Dora simte că ceva s-a schimbat faţă de cel pe care îl mai percepuse odată. Irizaţi le de fulgere albastre au devenit un firmament pe care strălucesc puzderie de sori care au chipuri de oameni, asemănătoare cu cele din desenele făcute de copii. Unul din sori emite o lumină orbitoare. Pe undeva, între firmament şi sori trec în plutire lină stele şi comete. Este atrasă ca de un magnet şi se regăseşte încălecată pe coada unei comete alături de forma roşie

care începe să redevină violet.

Dora şi-a redobândit capacitatea de înţelegere şi de percepere a

gândurilor Minodorei căreia îi transmite întrebarea : *„Unde sunt*? *Poţi*

să îmi spui oare unde mă găsesc? *”*

Aproape instantaneu percepe un răspuns, un fantastic şi totuşi

logic răspuns *: „E greu să îţi explic. Nu am apucat să fac studii care m-ar*

ajuta să pot explica bine... Totuşi câte ceva am mai învăţat şi eu...

De la mama, ea ştia multe... Ne aflăm într-o lume a antimateriei, o lume opusă

celeia din care venim, de care ne desparte inversul gravitaţiei adică antigravitaţia,

dacă vrei... Putem să ne deplasăm oriunde

gândim, într-un fel de plutire la care visează omenirea fere-cată în lanţurile gravitaţiei.

Deşi nu chiar oriunde... Sau mai exact, sunt şi aici nişte reguli şi nişte ierarhii...

Eu, de pildă, am statutul de suflet reîncarnabil. Cu puţin efort mă pot întoarce în

lumea din care venim şi chiar pot intra pentru un timp scurt în învelişul material al

unei persoane de acolo... Spiritele libere, care au trecut deja de faza de reîncarnare,

sunt cele care veghează în nemurirea lor la tot ce se întâmplă în cele două lumi.

În universul acesta, în care sălăşluiesc sufletele desprinse de

materie, nu există noţiunea de timp căci sufletul dobândeşte veşnicia în care trecutul,

prezentul şi viitorul sunt suprapuse.

Vezi steaua aceea mică de culoare roşu închis cu chip luminos din spatele soarelui?

Acolo sălăşluieşte spiritul liber al tatălui nostru. Este de culoare roşu închis, culoare

care simbolizează înţelepciunea la care a ajuns.”

Capacitatea de percepţie a Dorei se contractă de parcă s-ar

mobiliza să vadă. Şi iată că vede palpitând în lumina soarelui un

contur difuz ale cărui palpitaţii formează la răstimpuri o aură de

culoare roşu închis. Gândirea Dorei se transformă şi ea în mesaj *:*

„Tatăl nostru... Gândeşte de parcă am avea acelaşi tată... Dar mama, oare ea

nu îi este alături? *” „Da, avem acelaşi tată, o să te convingi cândva... Cât despre*

mama ta, despre Isidora, nu mă întreba... Nu este şi mama mea şi nu am

pentru ea cele mai bune sentimente... Ce vrei, sunt un spirit răutăcios şi

poate am şi de ce... Mă apasă încă, precum o greutate de plumb, povara

pe care am adus-o din viaţa de dincolo... ”

„Şi eu, oare ce statut, pe ce prag al ierarhiei de aici mă găsesc? *”*

gândeşte Dora, percepând din nou răspunsul celei căreia pretinde că îi

este soră : *„Tu eşti un spirit care, deşi a trecut pasarela între cele două lumi,*

nu s-a desprins încă de nevolnicia carcasei materiale.

Masa şi instrumentele folosite de medici te ţin încă, prin locul în care se

petrece operaţia, în lumea materială... Iar Alindora, de care mă leagă

fire care nu pot fi rupte de diferenţa lumilor în care trăim, te ajută cu multă

dăruire să rămâi acolo... Totuşi, puterea drogurilor ce ţi le administrează

ca să nu simţi durerea te aduce aici unde te-aş putea opri fără nici un efort.

Dar.. Cum îţi spuneam, de Alindora mă leagă ceva atât de profund încât nu

pot să nu îi fac voia. . Iar voia ei este să te întorci acolo, printre ei. . Şi nu pot

să mai întârzii. . Operaţia este în curs să se termine. Profesorul a dat ordinul :

”Închidere durală etanşă! *” Adio, surioară, sau mai bine zis, pe curând... ”*

*

*

*

Alunecare lină pe un pat cu rotile care o duce din blocul

operator spre salonul de reanimare care poartă misteriosul nume de S.

I. P. O. Medicul anestezist Alindora Bosch, la căpătâiul ei, nu o

slăbeşte de sub observaţie. Ştie că lupta pentru reîntoarcere la viaţă abia acum începe.

Un somn care pare fără sfârşit o copleşeşte pe pacientă. Cât timp să fi trecut? Timpul nu are nici măsură, nici sens pentru Dora. Noapte? Zi?

Primul se trezeşte la viaţă auzul. I se pare că aude suflul unor foale enorme : *„Pff*! ... *Uuuf*! *Pff*! ... *Uuuf*! *...”* Apoi simte că un fel de chingă strânge cu putere braţul stâng, de-asupra cotului. Ar vrea să întrebe : *„Cine oftează*? *Şi cine mă strânge*? *”*

Răspunsul medicului anestezist, al Alindorei Bosch, vine deîndată, şoptit şi el din grija de a proteja simţurile pacientei *: „E doar aparatul de măsurat tensiune al monitorului. Nu te teme*! *”*

Dora îşi simte gura prinsă într-o botniţă legată cu cabluri care strivesc obrajii. Pleoapele, redevenite materie, se deschid cu lentoare de parcă ar avea greutatea plumbului. Revede discul auriu coborând din înălţimi în rotaţie lină şi transformându-se într-un nimb, ca cel al sfinţilor din icoane, care înconjoară chipul doctoriţei anesteziste. Ar vrea să îi vorbească, dar nu are putere să îşi desfacă fălcile din încleştarea lor. De altfel Alindora îi face un semn cu degetul în dreptul buzelor sugerându-i că nu trebuie să vorbească. Dora înregistrează şi ordinul ei

blând, dar răspicat *: „Nu încă*! *Nu te obosi*! *”*

Nu are nici o durere. Realizează că încleştarea fălcilor este dată de un tub rigid care se strecoară printre dinţii ce se încleştează fără voia lor. Simte un fel de bandă care îi înconjoară strâns capul fără să o jeneze, ci mai degrabă dându-i un fel de certitudine că nervii care comandă simţurile sunt ţinuţi la locurile lor. Nara stângă, mereu mai sensibilă ca dreapta, este jenată de o gâdilătură. Cu coada ochiului drept înregistrează defilarea negrăbită a unor picături care cad din înălţimi spre fi nţa ei de parcă ar fi o scurgere lentă din streaşina cerului. Nu îndrăzneşte să încerce să îşi mişte membrele, de altfel intuieşte că braţul drept este în legătură cu traiectoria picăturilor care alunecă din cer. Îi trece prin minte imaginea tinerei care a plecat din salonul de spital în fotoliul cu rotile. Un gând fugar trece prin creierul care nu a avut încă timp să se odihnească *: „Oare şi eu*? *”*

Ca răspuns la temerea ei vine un ordin şoptit : *„Dora, te rog să încerci să mişti uşor piciorul stâng*! *”*

Asigurată de blândeţea tonului, Dora încearcă să îşi mişte piciorul, tentativă care îi dă o arsură vie în coapsă. Fără să îşi dea seama, face o grimasă de durere.

Aude dialogul şoptit care se instalează între Alindora şi altă femeie :

- Excelent! Dacă este sensibilă la durere însemnă că nervii lucrează perfect!

- Nu înţeleg ce are piciorul cu capul!

- Profesorul a aplicat noua tehnică de plastie : cu o mică prelevare de ţesut din coapsă a protejat incizia, înainte de sutură. Se pare că vindecarea rănii este mai rapidă şi nu intervine riscul de respingere ca în cazul folosiri plasturelui sintetic. Să verificăm încă odată toţi parametri ... Tensiunea sistolică... Diastolică... Pulsul... Perfect!...

- Pot să îi scot oxigenul?

- Da, scoate-l, nu este nici un risc. Este mult mai bine decât mă aşteptam. Din fericire, totul s-a terminat cu bine, ştii că profesorul nu dă greş, iar cu mine a comunicat uşor.

- Sunteţi o adevărată binefacere pentru atâţia pacienţi... Nu am auzit la nici un alt anestezist expresia *„Am colaborat”* care îmi confirmă o idee care îmi trece prin minte...

- Care idee?

- Nu ştiu să o exprim prea bine, dar aş spune că încep să cred că binele universal, la care toţi sperăm, este foarte generos când îi slujiţi

ca intermediar...
- Lasă speculaţi le metafizice şi să vedem ce mai putem face
pentru pacienta noastră, căci efectul anestezicului scade şi nu trebuie să
o lăsăm să aibă dureri.
Dora simte că tubul rigid îi eliberează dinţii şi gura devine
arzător de uscată şi amară. Un tampon răcoros îi curăţă limba şi
buzele.
- O să-i mai facem o doză de tranchilizant ca să doarmă bine ;
somnul este cel mai bun reparator. Ai citit cu atenţie fişa? Examenele
preoperatori au pus în evidenţă o insuficienţă cardiacă, avizul pentru
intervenţie a fost dat la limită. Trebuie supravegheată cu mare atenţie.
- Desigur, ştiţi că puteţi conta pe mine. Să introduc tranchi-
lizantul în perfuzie?
- Desigur, Odile, nu are rost să o injectăm, pune-i doza de ...
- Aşa... Eu zic să plecaţi să vă odihniţi, dacă este ceva, vă
chem.
- Da, o să fac un duş şi apoi o să mă odihnesc în camera de
gardă. Am început să resimt cele peste 30 de ore de când sunt pe
picioare...
Două siluete albe care se mişcă la căpătâiul ei şi schimbă

şoapte între ele sunt ultimele imagini pe care le înregistrează conşti-
entul Dorei înainte de a se detaşa din nou de lumea noastră.

Are din nou senzaţia că este înveşmântată într-o cămaşă răco-
roasă care, de data aceasta, nu mai pluteşte în universul misterios, ci stă alungită, palpitând uşor. *„Oare acesta să fie corpul meu imaterial*? *Şi oare poate el gândi, se poate mişca şi comunica*?", se întreabă Dora.

Din nou răspunsul la întrebările pe care şi le pune este instantaneu. Dora percepe un contact arzător şi desluşeşte un mesaj : „ *Alindora a adormit, aşa că am putut veni până la tine."*

„Este oare iarăşi Minodora, cea care zice că este sora mea? *"* , se întreabă Dora. În spatele pleoapelor închise se întruchipează două imagini : o formă alungită, având o nedefinită culoare alburie, şi o a doua, care îi veghează la căpătâi, îmbrăcată într-un înveliş de un violet discret. *„Să fie oare spiritul meu alături de cel al Minodorei*? *Oare aşa arată spiritele*? *"* , nu conteneşte Dora să se mire şi să se întrebe.

- Da, asta-i, ai început în fine să înţelegi...

Schimbul de gânduri între cele două spirite pare să capete, de data acesta, forma unui adevărat dialog :

- De ce susţii că eşti sora mea? întreabă spiritul Dorei.

- Aşa este, suntem surori de tată, numai că tu ai avut fericirea să te bucuri de prezenţa şi dragostea lui paternă, pe când eu... Eu am fost un copil din flori, batjocorit de lume că nu am tată. Şi am perpetuat, fără voia mea, batjocura... Oare şi tu gândeşti că dacă am fost un copil ilegitim nu aveam dreptul să fiu iubită?

- Aveai toate drepturile, numai că eu nu cred. Nu cred că tata.. O iubea atât de mult pe mama. Cred că te înşeli...

- Oh! Bărbaţii... Iubesc... Şi pe mama mea a iubit-o, altfel de unde puteam eu ieşi? Oare numele meu, care îl întregeşte pe al tău cu numai două silabe, nu spune nimic?

- Poate fi o simplă coincidenţă... Sunt atâtea Isidore, Dore, Minodore şi chiar Alindore în lume.

- Da, desigur... Pe mama, pe mama mea o cheamă Teodora...

Dar în spaţiul acesta, de acum, suntem numai noi două : Dora şi sora ei Minodora. Îţi cer un singur lucru, dragă soră. Îţi cer o mică dovadă de înţelegere şi dragoste.

- Cum te pot iubi dacă nu te cunosc şi nu cred să fii sora mea?

Dacă aş fi avut o soră mi-ar fi plăcut poate ca tu să fii aceea. Şi poate te-aş fi iubit... Dar aşa... Nu te cunosc...

- Nu mă cunoşti! Veşnica scuză a necunoaşteri copiilor

ilegitimi! Încep să cred că eşti capabilă numai de mărunte sentimente pământeşti. De data asta însă tu, legitima, îmi eşti inferioară. Eu sunt un spirit reîncarnabil. M-am infiltrat în corpul doctoriţei Alindora Bosch ca, prin ea, să nu ţi se închidă toate căile de reîntoarcere la lumea ta meschină.

- Îţi mulţumesc...

- Nu de mulţumiri aveam nevoie, ci de ceea ce eşti incapabilă, de puţină iubire. Dacă aveam dovada asta, treceam de dorinţa Alindorei şi te luam în universul meu, te ajutam să devii un spirit reîncarnabil, ca şi mine. Şi puteam să îl întâlnim pe unul şi acelaşi tată, care să nu mai fi făcut deosebiri între noi. Aş fi avut şi eu, în sfârşit, sentimentul de a fi scăldată împreună cu tine în şuvoiul acele-iaşi iubiri. Dar dacă nu poţi să mă iubeşti, nu ai decât să rămâi în obscuritatea şi nimicnicia pământului, poate o să găseşti pe acolo şi urmele surori tale, Minodora...

Spiritul Dorei mai percepe doar un nor de culoare roşie care se înalţă cu rapiditate, pierzându-se în infinitul unui cer sumbru.

Pleoapele Dorei se ridică cu greu, împinse ca de nişte mici resorturi, iar buzele se întredeschid cu greutate pentru a şopti :

- Apă...

Un minuscul şuvoi îi răcoreşte gura uscată. Reuşeşte să desluşească din nou un scurt dialog :

- Vă rog să mă iertaţi că v-am deranjat. Am avut senzaţia la un moment dat că se pierde. Parametri se deteriorau... Aveam impresia că nu mai respiră... Dar acum şi-a revenit şi de data asta cred că definitiv. A vorbit... A înghiţit puţină apă...

- Nu a fost doar o impresie. Monitorul a înregistrat clar că s-a produs o inexplicabilă cădere, urmată de o lentă revenire. Când am ajuns aici totul era deja aproape normal. Trebuie să o ţinem sub supraveghere continuă încă 24 de ore şi mai mult dacă va trebui.

Dora adoarme. De data aceasta, un somn natural o copleşeşte deîndată ce-şi simte gura răcorită.

„Pff! ... *Uuuf*! *Pff*! ... *Uuuf*! .. .

Respiraţia neobosită şi strânsura care îi sugrumă braţul între-taie somnul la intervale regulate. Diagramele şi cifrele care o luaseră razna se disciplinează într-o uniformitate liniştitoare. După un timp nedefinit pentru Dora, care oscilează între somnul binefăcător şi scurte momente de luciditate, se poate spune că pragul dintre moarte şi viaţă a fost trecut. Sufletul şi-a regăsit corpul cu toate suferinţele lui nevolnice, pe care îl iubeşte şi îl detestă în acelaşi timp.

*

*

*

Linişte impregnată de angoasă sau angoasă ascunsă după o tulburătoare aparenţă de linişte?

Incertitudini şi chinuitoare întrebări fără răspuns sunt strânse ca într-un ghem năclăit de masa vâscoasă a unei cenuşii gândiri informe. Clepsidra timpului a îngheţat, nisipul a încetat să se mai scurgă pentru a măsura secunde, minute, ore... Aşteptarea este strivită de prezentul care pare a fi devenit infinit. Clipa prezentului, mult prea fugară în viaţa de toate zilele, a decis să se oprească şi să picure o tulburare demenţială în gândire şi în bătăile inimilor, greutate de plumb în membre, ghem de foc în viscere.

Se pare că cele două persoane care stau ţintuite în fotoliile tapiţate cu plastic gri din mica sală de aşteptare (aşteptare a ce?) cunosc aceleaşi tulburătoare simţăminte. Tată şi fiică, par doi străini care s-au întâlnit întâmplător pe o ostilă planetă necunoscută.

Şi totuşi, gândirea lor informă este chinuită de aceleaşi între-bări : *„Ce se întâmplă dincolo de uşa interzisă*? *Cât este de subţire firul care o leagă de viaţă*? *Şi oare suferă mult*? *Ce pot face ca să o ajut*? *”*

Până la un anumit punct, gândurile tatălui şi ale fiicei sunt chinuite de aceleaşi întrebări obsesive.

Dar, după un anumit timp, căile nevăzute ale gândurilor celor doi se separă. Amintiri disparate şi lipsite de importanţă, nimicuri din viaţa lui comună cu Dora plutesc ca nişte nori uşori în gândurile lui Victor :

„Balul studenţesc de la Bagdasar şi melodia primului lor dans...

Vârful Toaca şi răsăritul de soare de pe Panaghia... Rochia largă în carouri bleu, rochia largă pe care o purta când era însărcinată...

Leagănul din lemn găsit în podul bunicilor în care dormise Dorina...

Iedera de pe casa din marginea păduri ... Micul dejun luat în tihnă pe terasă... Tufele de liliac pe care Dora le-a răsădit şi care au înflorit pentru prima oară în anul ăsta... Şi iasomia, desigur că o să înflorească la primăvară... Iar trandafiri ... cei de culoare aurie cu irizaţii roşii...

Roşu...” Imaginea culori îi schimbă pe loc cursul gândurilor frumoase. Gheara necruţătoare a angoasei pune iar stăpânire pe el.

„Sânge... Oare a pierdut mult sânge? *Oare a fost necesară o transfuzie*?

Şi durerea? *Cum a suportat durerea*? *Cât mai trebuie să aştepte*? *Aşteptarea asta chinuitoare în faţa unei uşi închise, fără o vorbă din partea nimănui...”*

Cursul gândurilor Dorinei se îndreaptă fără voia ei şi cu naturaleţea vârstei, spre cotidian, spre preocupările şi obligaţiile, spre priete-niile ei şi mai ales spre iubirea ei : *„Conceptul tezei, trebuia să îl termin azi... Oare o să mi-l mai primească? Mâine la prima oră trebuie să îl depun şi mai am de inserat câteva idei... La noapte... Oare profa o să fie mulţumită? Oare secretara nu o să fie urâcioasă? Să-i dau un S. M. S. lui Alex ca să vină mâine foarte devreme să mă ajute la legătorie. Oare la ce oră se deschide legătoria? Să îl rog să se intereseze şi de asta... Alex... Prima ei iubire şi desigur cea mai mare, cea mai frumoasă, cea mai...*

*"*Inima porneşte în vârtejul dansului recent învăţat, vârtejul emoţiei care reîncepe deîndată ce numele şi imaginea lui Alex îi vin în minte. Legătoria este un pretext... Un pretext pentru a-l revedea cât mai repede. Pentru a se cufunda în privirea lui catifelată care poate să facă să dispară toate angoasele... Dorina se ridică de pe neprimitorul fotoliu gri şi, în cadrul unicei ferestre a micii săli de aşteptare, se apleacă discret pe minuscula claviatură a portabilului . Visează... Visează cu ochii deschişi. Nu reuşeşte însă să formeze numărul cunoscut căci o voce metalică, o inumană voce aspră o întrerupe din reverie :

- Se poate intra la pacienta Dora Matei, sectorul nr. 3. Maxi-

mum două rude apropiate. Formaţi „03” pe claviatura de la intrare.
Victor este deja în picioare, a şi format codul indicat şi uşa interzisă s-a deschis cu o fâlfâire asemănătoare cu cea a aripilor unei păsări de noapte. În spatele uşii, o mică barieră şi un afiş care îi invită să se echipeze cu materialele sterile care îi aşteaptă : două halate din ţesătură uşoară, mănuşi, măşti, papuci... Degetele tremurătoare reuşesc cu greu să nimerească locurile destinate lor în mănuşile prea mari, să găsească mânecile, să lege cordoanele, şireturile... Nici ţipenie pe coridorul larg şi aseptic, cu încăperi de ambele părţi, cu uşi închise pe care ochii neliniştiţi citesc ca prin ceaţă : *„Celulă de ajutor psihologic”, „Sectorul 1”, „Medic de gardă”, „Anestezist”, „Infirmiere”, „Sectorul 2”* şi, în fine, ultima uşă pe dreapta, faţă în faţă cu o altă uşă larg deschisă : *„ Sectorul 3”.*
Pe unicul pat, sau mai curând postament, înconjurat de fel de fel de aparate, ieşind de sub cerşaful alb ca un linţoliu, apare capul ce pare doar de mărimea unui pumn, capul Dorei împodobit de o cunună albă ca şi cerşaful. Gura îi este acoperită de o mică mască transparentă legată cu elastice verzi care se împlântă în obraji.
Aparatul de perfuzie picură cu hărnicie un lichid transparent. Cabluri de diverse culori ies de sub linţoliu transportând spre ecrane

semnalele vieţii.

- Mai doarme încă şi probabil va mai dormi până mâine,

şopteşte vocea infirmierei care îi urmează pe cei doi intruşi în lumea

tăceri , a suferinţei disimulate de droguri, a vieţii afişate pe monitoare.

Vorbiţi-i, vorbiţi-i cât mai mult, vă rog! Şi spuneţi-i doar cuvinte

frumoase, optimiste! Se pare că subconştientul le înregistrează şi că

sunt benefice. O puteţi ajuta doar mângâind-o şi şoptindu-i vorbe

frumoase, mai spune femeia după care se retrage cu discreţie.

Victor se apropie cu o neînţeleasă timiditate de micul cap ban-

dajat care i se pare ca o adevărată încremenire a suferinţei.

Îndrăzneşte să mângâie uşor, cu un deget, bărbia Dorei, în timp ce o

între-bare necontrolată se fofilează printre buzele întredeschise *„Ce ţi-*

au făcut, scumpa mea? *”* Întâlneşte privirea nemulţumită a Dorinei şi îşi

reproşează : *„Astea sunt cuvintele frumoase pe care eşti în stare să i le spui*?

” Automat, îi revin în minte gândurile disparate pe care le

avusese în sala de aşteptare şi pe care începe să le îngâne ca într-o

melopee : *„ Îţi aminteşti, Dora*? *Balul studenţesc de la Bagdasar şi melodia*

primului nostru dans... Vârful Toaca şi răsăritul de soare de pe Panaghia...

Rochia în carouri bleu, rochia largă pe care o purtai când erai însărcinată...

Leagănul din lemn găsit în podul bunicilor în care o culcam pe Dorina...” Dorina încearcă să se facă utilă masând tălpile reci care se ivesc de sub cerşaful-linţoliu. Nu îşi recunoaşte mama în această mumie nemişcată branşată la o aparatură pe care nu o cunoaşte. Şi totuşi... Pe ecranul unui ordinator se afişează, în afara unor curbe zigzagate a căror interpretare îi scapă, cifre care îi sunt accesibile. Tensiunea sistolică : normală. Diastolică : normală. Pulsul : normal... Totul pare normal. Gândurile se reîntorc fără şovăire la obligaţiile pe care le are şi la Alex... Îndrăzneşte : *„Tată, eu o să plec... Nu te superi, nu*? *Mâine dimineaţă trebuie să depun conceptul tezei la care mai am de lucru...”* Victor realizează cu greu că Dorina i-a pus o întrebare, îşi întrerupe litania, îi zâmbeşte şi îi răspunde, în sfârşit : *„Du-te, fetiţa mea*! *Ai văzut-o, nu o poţi ajuta cu nimic mai mult. Eu mai rămân până mă dau afară...”*

Degetul lui Victor îndrăzneşte să se strecoare sub elasticul verde care fixează masca de pe gura Dorei şi simte şanţul săpat în carne. Deplasează uşor poziţia strânsuri şi masează brazda de pe obraz. Oare i se pare sau vede sub mască buzele Dorei care se mişcă şi citeşte pe ele : *„Nu pot încă vorbi... Mai povesteşte-mi...”* Inima lui Victor a pornit-o într-un galop incontrolabil şi după ce îşi

înghite cu greu saliva, litania se reporneşte de acolo de unde se oprise

:„ *Iedera de pe casa noastră este încă roşie... Va fi târziu anul ăsta, dar la*

primăvară o să luăm din nou micul dejun, în tihnă, pe terasă...

Tufele de liliac pe care le-ai răsădit au înflorit pentru prima oară în anul ăsta...

Şi iasomia, desigur că o să înflorească la primăvară...

Iar trandafiri ...”

- Domnule, timpul prevăzut pentru vizite a trecut. Nu trebuie

obosită prea mult. O mai puteţi vedea mâine în camera ei.

*

*

*

Este greu să îl recunoşti pe Victor în acest bărbat năpădit de o

barbă ţepoasă şi care nu mai are nimic din vioiciunea, frumuseţea şi

seninătatea lui obişnuită. Faţa i s-a alungit şi colţurile guri s-au

orientat spre bărbie dându-i înfăţişarea unei tragice măşti din

antichitate.

Văzându-l, te poţi întreba : *„Oare care din cei doi a suferit mai*

mult? *Ea care, sub efectul anestezicelor, a hălăduit într-un minunat şi straniu*

univers necunoscut, sau el, care a vegheat la uşa pe care erau marcate

înspăimântătoarele litere S. I. P. O. ? *”*

Victor cutează, în fine, să iasă în tumultul marelui oraş. Îl întâmpină o seară înecată într-o ceaţă deasă, străbătută de fascicole violente de lumină. Din masa groasă de ceaţă ţâşneşte sunetul strident al unei sirene. Salvare? Pompieri? Sunetul pătrunde ca un sfredel în urechile lui Victor, făcându-l să tresară cuprins de panică :

„Salvarea! *Vor să o ducă pe Dora...”*

Un trecător grăbit se loveşte de el după care rosteşte un cuvânt grosier care îl aduce la realitate. Nu ştia ce oră este şi când îşi consultă ceasul constată că este ora patru. *„Oare să fie doar cu puţin mai mult de douăzeci şi patru de ore de când a ieşit Dora din operaţie*? *”* , se întreabă cu stupoare. Lui i s-a părut un secol! Nu a avut nici o senzaţie de foame, nici un gând că trebuie să înghită ceva sau să se odihnească. Dintr-o dată, îşi simte intestinele strângându-se într-un ghem dureros. Intră în primul restaurant ce îi iese în cale. Un local elegant, iluminat savant, muzică de ambianţă... Doar câteva mese ocupate. Un chelner scorţos îl conduce la o masă dintr-un separeu îndepărtat. *„Ora de masă a cam trecut... Aşteptaţi pe cineva*?”, la care Victor dă un scurt răspuns şoptit : *„Nu, nu aştept pe nimeni.”* Consultă absent meniul legat în piele pe care i-l întinde chelnerul. *„Aţi*

ales? *"* , vine rapid întrebarea care rămâne fără răspuns. Victor pune degetul la voia întâmplări pe un meniu despre care nu realizează nici cum se numeşte, nici ce reprezintă. *„Vă recomand un vin alb sec, se potriveşte de minune cu langustina"* , îl sfătuieşte zelos chelnerul, devenit dintr-o dată de o ciudată volubilitate. Victor nu apucă să îi spună că nu are chef să bea, că vrea numai să mănânce şi să se odihnească, să-şi pună capul ostenit pe o pernă. *„Oare unde o să dorm*? *Trebuie să găsesc un hotel*! *Pijamaua şi obiectele de toaletă au rămas*

în maşină, la spital... Dar sunt în stare să adorm cu capul pe masă, la ce ar sluji pijamaua şi celelalte fleacuri? *"*

Chelnerul reapare cu o sticlă în frapieră şi îi umple paharul cu un vin de culoarea chilimbarului : *"Gustaţi*!". Victor ia o înghiţitură şi-apoi încă una, după care păstrează lichidul în gura care nu întârzie să trimită efluvii de parfum în nările care încep să-şi regăsească sensi-bilitatea după ce aspiraseră atâta vreme doar aer aseptic de spital. Răspunde cu un : *„Da"* abia audibil. Chelnerul se retrage fluierând destul de tare ca să nu fie doar pentru el : *„La donna mobile..."*

„Ce vin extraordinar! *Ce plăcută ameţeală*! *"* , îşi spune Victor, nu fără un sentiment de vinovăţie.

Dintr-odată, intuieşte că pe scaunul din faţa lui stă cineva. Îşi

freacă ochii crezând că are o halucinaţie sau poate a adormit şi visează. Dar nu, este adevărat! O femeie, al cărei chip nu îl poate desluşi, şade acolo, în faţa lui, într-o bizară atitudine rigidă. La început distinge doar o pălărie ca un fel de cunună aurie care îi înconjoară capul. Inele argintii de fum, de o perfectă formă rotundă, se ridică din locul în care trebuie că este gura şi urcă spre plafon formând arabescuri de forme ciudate.

Victor se simte dintr-o dată copleşit de o senzaţie stranie, o senzaţie de intruziune într-o altă lume, ruptă de realitatea străzii, a restaurantului, a spitalului. E năpădit de dorinţa de a schimba câteva vorbe cu străina care venise să îi tulbure angoasanta singurătate.

După încă un pahar de vin, o întrebare se întrupează fără ştire : *„Cine eşti şi ce vrei de la mine*? *”*

Inelele de fum îşi opresc urcuşul, atmosfera se limpezeşte şi Victor poate distinge chipul străinei. Din prima clipă, ceea ce îl fascinează sunt ochii şi mai ales privirea lor. Imenşi, oblici, traşi mult spre tâmple, de o nedefinită culoare de ocean care atrage spre adâncimile lui. Victor e cuprins de un fior. Forma ochilor necunoscutei se asemăna atât de bine cu cea a ochilor Dorei, iar pălăria se dovedeşte a fi o cunună de păr de aceeaşi culoare cu al ei... Femeia şi-

a stins ţigara, a zâmbit, un zâmbet larg, generos, care pare a fi şi acesta geamăn cu zâmbetul Dorei, dar nu scoate nici un cuvânt. Mormanele de langustine stacojii din farfuri le depuse cu zel de chelner se răcesc de mult fără ca străina sau Victor să le atingă. Femeia nu rosteşte nici o vorbă dar zâmbetul ei cu infinite nuanţe care trec de la sarcasm la bunătate, de la tristeţe la vioiciune, de la senzualitate la indiferenţă, îi dau lui Victor o ameţeală mai subtilă decât cea a vinului din care chelnerul a mai deschis o sticlă. Ea îşi atinge doar buzele de paharul care taie cu o linie netă zâmbetul care părea fără sfârşit, după care se ridică în picioare şi îl ia de mână pe Victor care nu opune nici o rezistenţă. *„Să mergem*! *”* , spune ea cu o voce gravă, de contraltă. Abia când să iasă din restaurant, Victor îşi aminteşte *: „Nu am plătit*! *”* Dă să se întoarcă, dar chelnerul care îi conducea, făcând temenele, îl asigură fără echivoc : *„S-a făcut, şefule*! *Mulţam, aţi fost foarte generoşi*! *”*

Victor nu îşi aminteşte cum au ajuns în camera aceea scăldată în lumină violet şi în aşternuturile proaspete mirosind a parfum de brad. Nu va şti niciodată dacă orele sau clipele de dragoste petrecute cu femeia fără nume au fost adevărate sau au fost doar o halucinaţie, un vis. Dar indiferent ce a fost, senzaţi le care îl împresoară îl strâng într-un

cerc de foc şi au rămas secretul lui erotic pentru tot restul vieţii. Femeia aceea ciudată şi fără nume a intuit şi satisfăcut toate dorinţele lui nemărturisite, toată setea lui de senzualitate pe care Dora nu ştiuse să o potolească în lungii lor ani de convieţuire care părea fericită.
Era un ipocrit! De fapt, în adâncurile lui, îşi dorise întotdeuna ca Dora să răspundă cu mai multă ardoare chemărilor lui de dragoste. Era oare prea pudică sau prea cerebrală, prea lucidă? Sau poate el era vinovatul? Poate nu ştiuse să trezească cu adevărat femeia din ea?
Femeia fără nume îl încercuise dintr-o dată într-un cerc fierbin-te în care luciditatea nu avea ce căuta, fi nţele nu mai existau căci deveneau o singură fi nţă. Sărutările transformau gurile într-o singură şi nesăţioasă gură cu o singură limbă arzătoare care se desfăcea în două doar în căutarea trupului celuilalt. Parfumul şi gustul ei de muguri de brad... Clipa pătrunderi ..., cea a unei pierderi totale a conştiinţei. Doar subconştientul lui a păstrat memoria contopiri totale însoţită de scânteietoare reverberaţii.
Se trezeşte într-o anostă cameră de hotel. Prin geam străbate o lumină murdară. Pe noptieră, un ceas ale cărui cifre luminoase arată ora, ziua, data : 17:05, vineri 13 noiembrie. Vineri! 13! Zi a neşansei, a nenorocului! Ţâşneşte în picioare ca un automat şi începe să

tragă pe el hainele risipite în dezordine. *„Vineri! Dora a fost operată miercuri 11 noiembrie, sunt peste patruzeci şi opt de ore de atunci! Ce se întâmplă cu mine? Unde sunt? Să alerg repede la ea! ”*
Bagă repede în buzunarul bluzonului ceea ce crede a fi batista lui căzută pe jos, umedă şi mototolită. Coboară în grabă o scară în spirală pe care nu îşi aminteşte să o fi urcat. Se opreşte la recepţia unui hotel total necunoscut şi scoate cartea bancară ca să plătească. *„A plătit doamna...”* îl asigură tânărul cu ochelari din spatele contoa-rului. Victor nu se mai întreabă cine şi de ce a plătit. Îşi ordonă fără încetare : *„La spital! Cât mai repede, imbecilule! ”*
Pe stradă, din nou mulţime ; este ora când majoritatea citadi-nilor ies de la slujbe şi se grăbesc spre casă. Dar Victor nu mai sesizează nimic; înoată ca un disperat prin masa cenuşie în care se topesc trecători .

*

*

*

Dora se regăseşte culcată în îngustul pat la fel de alb ca şi cămăşoiul - real de data asta - în care este îmbrăcată.
Interdicţie totală de a se mişca. Dacă se mişcă simte dureri mai

ales în coapsa stângă. Are gânduri, are senzaţi şi simţăminte, deşi nu îşi simte capul, de parcă în locul lui s-ar afla o imensă cavitate vidă. Presimte că în patul din stânga ei, acela în care suferise tânăra care plecase în fotoliu pe rotile, nu este nimeni.

Nu aude uşa deschizându-se şi nici paşii uşori care se apropie.

Tresare când o voce autoritară i se adresează :

- Vă pun aici, pe noptiera din dreapta, o pisetă cu apă proaspătă, puteţi bea cu tubul care vă este la îndemână. Tot acolo găsiţi şi soneria cu care ne puteţi chema la nevoie la orice oră din zi sau noapte. Alături sunt comenzile pentru poziţia patului. Deocamdată nu le atingeţi. Vor hotărî doctori ce aveţi sau nu voie să faceţi, vizita vine în vreo jumătate de oră.

Femeia în alb pleacă la fel de discret cum a venit, iar Dora se grăbeşte să bea, să bea apa de care este atât de dornică. După câteva încercări reuşeşte să simtă bine între dinţi capătul rece şi dur al tubului din plastic. Senzaţia nu este plăcută şi o clipă o încearcă temerea că înghiţitul îi va trezi dureri necunoscute. Dar prima înghiţitură a şi parcurs gâtlejul uscat chemând cu aviditate încă şi încă o înghiţitură. Realizează cât de importantă este satisfacerea acestei necesităţi, cât de capital este acest gest pe care îl facem automat în

viaţa de zi cu zi. I se pare că abia acum a descoperit această plăcere care o ajută să simtă că reintră cu adevărat în viaţă. Întrezăreşte cu coada ochiului braţul drept care continuă să fie alimentat cu picături ce se scurg dintr-un înalt pe care nu îl poate scruta. Aude un zvon de glasuri, de paşi, de uşi deschise pe culoarul care în amintirea ei este neobişnuit de lung.

Dar iată că, deşi zgomotele îi par îndepărtate, uşa s-a şi deschis şi vocile se aud în apropierea patului ei. Dora deschide ochii şi vede ieşind dintr-o masă albă chipuri a căror recunoaştere îi dă o nouă senzaţie de revenire la viaţă. Chipul profesorului... Pare mai trist şi mai uman ca în îndepărtata ei amintire. Alături, cel al anestezistei, al Alindorei Bosch, mai frumos, mult mai frumos dar distant, concen-trat în citirea unei hârti pe care o ţine în faţa ochilor. În spatele lor se iveşte tinereţea chipului lui Nicolaï, urmat de alte halate albe pe care Dora le ghiceşte dar nu le vede.

Vocea profesorului :

- Totul este în regulă, stimată colega?

- În afară de febrilitatea uşoară : 37,9°, totul este perfect. - Să vedem şi plaga.

Nicolaï iese din grupul compact de oameni îmbrăcaţi în alb.

Dora simte atingeri uşoare pe frunte şi pe ceafă. În rest, nici o durere, numai senzaţia de vid imens care a luat locul capului. Ciudat că vidul acesta ştie să gândească. Strânge bine pleoapele parcă din dorinţa de a ajuta gesturile tânărului intern.

- Cum nu se poate mai bine, se aude din nou vocea profe-sorului, care priveşte cu atenţie plaga şi apoi dă nişte ordine laconice : pansament compresiv, oprirea alimentaţiei artificiale şi trecere la regim alimentar numărul trei, ridicare în poziţie şezândă pentru scurte perioade. În rest, păstrarea poziţiei alungite şi somn cât mai prelungit.

- Medicamentaţia obişnuită?, întreabă o necunoscută voce de femeie.

- Desigur, urmaţi protocolul, răspunde calm anestezista Alindora Bosch.

Aceiaşi voce necunoscută mai întreabă : - Pe cine instalăm în celălalt pat?

- Ai toată libertatea să decizi soră, este răspunsul profesorului, care, totuşi, mai adaugă după câteva clipe : Nu ar fi rău să o aduci pe tânăra căreia i-am instalat electrozii.

Vizita iese din salon. Dora mai poate observa doar spatele câtorva siluete în alb care îl urmează, docile, pe profesor.

Ritualurile vieţii de spital îşi urmează cursul obişnuit pentru oamenii în alb : ordine, gesturi profesionale, alergătură, corvezi, grăbita pauză de cafea adeseori întreruptă de sonerie, dialoguri, mici dispute sau înţelegeri tacite, bârfe la adresa şefilor, a colegilor şi bolnavilor, gărzile, oboseala zilnică...

În vremea asta, singurătatea şi incertitudinile îi bântuie pe cei care sunt sclavii nimicniciei suferinţelor în paturile albe cu miros de spital. Din fericire, există calmantele care uşurează durerile şi instalează liniştea totală sau aproape...

Dora a înghiţit pilula albastră de calmare a durerilor ca şi celelalte medicamente pe care i le-a adus infirmiera, şi a adormit. Este scufundată într-un binefăcător somn profund, fără vise atunci când Victor se apropie în vârful degetelor de singurul pat ocupat şi, după sumedenie de ezitări, se aşează pe scaunul care pare plantat din totdeauna, acolo, la căpătâiul suferinţei. Nu îndrăzneşte să-şi ridice pleoapele care s-au lăsat peste lumina ochilor. Îi este teamă de momentul reîntâlniri cu Dora, de care simte că începe să îl despartă un secret, secretul vinovăţiei. Teama de necunoscut, aşteptarea angoasantă, oboseala, reproşul ce şi-l face pentru momentele petre- cute în braţele altei femei pe când Dora era la bariera între viaţă şi

moarte îl paralizează. *„Dar oare a fost adevărat sau numai o halucinaţie dată de oboseală? ”* , se întrebă Victor pentru a nu se ştie câta oară.

În cameră este cald, iar el nu are curajul să se mişte ca să îşi scoată bluzonul. Valuri de sudoare se preling de-a lungul spinării, a coapselor, a gâtului, a frunţii. Încă puţin şi picături vor ajunge la gură, poate amestecate cu alte picături sărate. Automat caută în buzunarul bluzonului batista şi îşi tamponează tâmplele, fruntea, pometţii obrajilor... Ciudat, batista are un parfum care nu este al lui, un parfum proaspăt de ...

Uşa se deschide şi un pat pe rotile se apropie cu un clinchet abia audibil de patul neocupat. Victor sare în picioare ca împins de un resort şi deschide ochii. Cu stupoare constată că ţine în mâna strânsă nu batista lui, ci o fină dantelă roz. O bagă cu grabă în buzunarul bluzonului, ca un hoţ prins asupra faptului.

Doi bărbaţi în alb instalează o pacientă în patul disponibil după care ies fără nici o vorbă.

- Victor, dragul meu!

Dora! A vorbit Dora cu o vocea mică, uşor răguşită, ce pare a veni din depărtări.

Victor se apleacă, îi mângâie şi sărută mâinile, simte delicateţea degetelor şi a pielii, dar nu recunoaşte parfumul Dorei căruia i-a luat locul mirosul obsedant de spital. Se ridică şi îşi mobilizează tot curajul. O priveşte. Capul strâns în bandaje albe pare cel al păpuşii cu care se juca de-a doctorul fetiţa lor când era mică. Dar iată, păpuşa deschide asupra lui privirea a doi ochi mari, doi ochi prelungiţi mult spre tâmple, de o nedefinită culoare de ocean care atrage spre adâncimile lui. Transpiraţia lui Victor devine rece când prin minte îi trece gândul nechemat : *„La fel cu ochii necunoscutei...”* Reuşeşte, în fine, să murmure o întrebare banală : - Cum te simţi?

- Foarte bine, nu mă doare nimic. Mi-e numai foame. - Alerg... Ce să-ţi aduc?

- Nimic, mai stai cu mine, te rog. Masa de seară se apropie şi ei ştiu ce am voie să mănânc. Dacă o să mă ajuţi tu, o să mănânc cu plăcere. Abia spre prânz mi-au oprit alimentaţia artificială.

- Cum, cum a fost? Ai suferit mult, micuţa mea? Victor simte absurdul întrebărilor lui şi totuşi o linişte binefăcătoare îl cuprinde atunci când ea îi răspunde cu vocea ei dintotdeauna, doar puţin diminuată :

- Nu am simţit nimic decât ca o plutire... Apoi ca un zbor printre

aştri şi în fine am auzit respiraţia monitorului şi am simţit strânsura aparatului de tensiune... Prima durere, te asigur că fără importanţă, a fost în coapsa stângă...

- În coapsă? Ce are coapsa cu capul?

- Am auzit-o pe anestezistă, pe doctoriţa Alindora Bosch, spunând că s-a făcut o plastie a plăgii cu ţesut luat de acolo...

- Nu îţi aminteşti că am fost lângă tine? Împreună cu Dorina. Ţi-am vorbit, ţi-am cântat...

- Nu îmi amintesc de nimic. Cine ştie pe unde hălăduiam... Dora aţipeşte. A obosit. Nici nu a remarcat că patul de alături s-a ocupat. Victor s-a reaşezat şi ţine între mâinile lui o mână a Dorei, o mână cu degete colorate în galben ca atunci când te dezinfectezi cu tinctură de iod...

Din nou uşa deschisă, din nou clinchetele unor rotile. De data aceasta este masa de seară.

Dora s-a trezit cu uşurinţă şi înghite cu plăcere orezul şi iaurtul cu care Victor o hrăneşte ca pe un copil.

- Bravo, o încurajează el, mâine vei putea mânca şi mai bine şi-apoi acasă şi mai mult şi mai ales mai bun. Acum o să te las să dormi, mi-a atras atenţia asistenta-şefă să nu te obosesc. Mâine, când te

trezeşti, voi fi aici.

Victor coboară grilajul patului, mângâie şi sărută obrajii palizi.

- Du-te odihneşte-te, vezi doar că totul este în ordine. Iată, mi-am recăpătat şi simţul mirosului! Ai un parfum atât de plăcut, de proaspăt, un parfum de brad, ori de lavandă asemănător cu cel cel al doctoriţei Alindora, ca şi al...

Victor tresare şi se redresează. *„Parfum de brad*! *Aşa era parfumul femei fără nume*! *Aşa este şi parfumul dantelei roz pe care o are în buzunar, în locul batistei...”* Mai reuşeşte să spună doar *„Am plecat, noapte bună, draga mea”* şi iese din salon cu paşi furişaţi. Grilajul patului Dorei rămâne coborât.

Dora a prins puteri şi înalţă căpătâiul patului. Se întoarce pe o parte ca să poată examina noua vecină de cameră. Un profil de o frumuseţe pură, ca tăiat într-o stâncă de culoarea ciocolatei, se profilează pe albul pernei. În imobilitatea lui aminteşte chipul reginei Nefertiti pe care l-a admirat nu demult în medalioanele de la muzeul din München. Două mici proeminenţe argintii, care par lipite de creştet, accentuează asemuirea chipului încremenit cu o fiinţă venită din altă lume. Cele două proeminenţe sunt legate cu fire la un aparat fixat lângă patul de suferinţă al tinerei, care nu dă nici un semn de viaţă.

Privind chipul nemişcat în calmul frumuseţii lui, gândurile Dorei devin senine. Se întoarce pe spate, îşi caută o poziţie cât mai confortabilă. *„Voi dormi bine*! *Trebuie să recuperez*! *”*. Uşa se întredeschide şi o mână grijulie stinge lumina din plafon. Rămân aprinse doar lămpile de noptieră, care difuzează o lumină blândă. Noaptea spitalului începe... Se mai aud doar câteva clinchete îndepărtate care încetează şi ele după un scurt moment. Legănată de linişte şi cu chipul vecinei de pat în gând, Dora doarme de ceva timp, când nişte apeluri de ajutor care vin din spre culoar o trezesc. Ciuleşte urechea. Strigătul de ajutor este înlocuit de o voce stinsă, care imploră : *”Nu mă lăsaţi singur*! . . *Nu mă părăsiţi*! *...”* Un zvon de glasuri se aude de undeva din capătul nesfârşitului coridor. Şi încă odată, mai slab, mai stins, mai disperat : *”Nu mă lăsaţi singur*! . . *Nu mă părăsiţi*! *...”* În sfârşit, se aud paşi grăbiţi şi zgomotul unei uşi deschise undeva în apropiere. Un ultim, mai mult ghicit, apel disperat : *”Nu mă lăsaţi singur*! *... Nu mă părăsiţi*! *...”*

Câteva momente de linişte de mormânt se instalează,

momente în care în patul de lângă Dora se desfăşoară o dramă,

probabil obişnuită pentru oamenii în alb care veghează „liniştitele”

nopţi de spital. Nefertiti, cum o numeşte Dora în gând, este agitată.

Face mişcări de neînţeles care reuşesc să deconecteze de la monitor

micile antene de pe creştet. A reuşit să se ridice în şezut şi să se aplece mult în faţă. Scoate nişte gemete sau mai curând nişte icnituri necontrolate. Parcă ar vrea să vomite? Da, chiar vomită.

Dora întreabă de câteva ori, din ce în ce mai insistent: *„Ţi-e rău? ”*

Întrebările rămân fără răspuns. Îi vine în minte precizarea infirmierei

„ *Soneria este la capătul patului. Ne puteţi chema la orice oră din zi sau noapte”* .

Apasă cu disperare butonul soneriei. O dată... De două ori... De trei ori... Nimeni nu răspunde. Nimeni nu vine. Fiinţa de alături se zbate în convulsii. La un moment dat Dora are impresia că tânăra vrea să coboare din pat şi o opreşte cu un insistent : *„Stai acolo! Mă duc eu.”*

Grila de la patul ei nu este ridicată, iar Dora a uitat de interdicţi , coboară şi iese desculţă pe coridor. *„Ajutor! Veniţi! Îi este rău! Fetei din patul vecin cu al meu îi este foarte rău! ”* strigă ea din toate slabele-i puteri.

Nici un răspuns. Se apropie de uşa deschisă pe care tocmai iese un pat cu rotile acoperit cu un cerşaf alb sub care este disimulat cineva. Probabil acel cineva care până mai adineaori implorase :

”Nu mă lăsaţi singur! ... Nu mă părăsiţi! ...” Sub cerşaful alb este părăsit pentru

totdeauna de toţi şi de toate.

În sfârşit, o impersonală voce rugoasă răspunde chemărilor ei : *„Urcaţi-vă imediat în pat! Vom veni îndată, avem şi alte urgenţe.”*

Minutele care trec îi par Dorei chinuitor de lungi. Nefertiti s-a mai liniştit. Este alungită pe o parte şi geme uşor. Firele care legau cele două mici antene de monitor îi înfăşoară în mod ciudat gâtul. Un gând macabru trece prin capul Dorei : „ *Dacă se strangulează?* ”

Apasă din nou cu insistenţă butonul soneriei. După un alt timp, ce i se pare nesfârşit, o infirmieră intră cu pas alert, aprinde plafoniera. O mustră pe Dora : *„V-am spus să aveţi răbdare că aveam şi alte urgenţe! Aţi uitat că aveţi interdicţie sa vă daţi jos din pat? Şi grila, cine a coborât-o? ”* Apoi, ca pentru sine *: „Să vedem ce se întâmplă cu dânsa... Ce te-a apucat să te debranşezi, fetiţo? Şi ai vomitat! Hai, întoarce-te să pot branşa electrozii. Aşa... Să fii cuminte! Dacă electrozi sunt debranşaţi, intervenţia şi chinul tău au fost inutile. Profesorul nu va fi mulţumit dacă va trebui să repete operaţia. Mă auzi? Răspunde-mi! ”*

După un timp ce iarăşi se scurge cu lentoare se aude o voce mică, pierită, speriată : *„ Mi-a fost rău..., foarte rău! ”*

Într-un târziu, Dora este copleşită de un somn greu ca un coşmar. Picioarele nu se pot mişca într-o masă vâscoasă din care iese ceva ascuţit care îi sfâşie coapsa stângă. O maree neagră urcă

spre vidul din craniu şi începe să debordeze pe nara stângă.
Cerşafurile imaculate s-au transformat în cocoloaşe umede, lipicioase şi fierbinţi, care o agresează din toate părţile. Limba uscată şi aspră atârnă printre buze ca dintr-o dată să dispară, înghiţită de hăul gâtle-jului însetat. Vidul din cap i-a invadat toată făptura.
- A intrat în comă! Urgent la reanimare! Limba! Trage-i limba afară!
Temuta barieră spre S. I. P. O. s-a deschis din nou pentru Dora.
Ea nu aude şi nu simte nimic din agitaţia din jurul ei. Descleştarea forţată a maxilarelor ca şi suflul aparatului de reanimare respiratorie nu fac decât să intensifice noaptea care se instalează în ea.
- Masaj cardiac! O lasă inima!
Doi interni şi o infirmieră se agită în jurul ei.

Un oarecare calm se instalează când căpătâiul Dorei este din nou vegheat de doctoriţa Alindora Bosch, care a părăsit un alt pacient şi s-a apropiat cu paşi de vată. După ce verifică toţi parametri , dă un scurt ordin sever :

- Urgent, o puncţie lombară! Presiunea în cutia craniană creşte... riscă să piardă L. C. R.[5] -ul.

Unul din cei doi interni, un tânăr scund şi spătos, cu un chip care trădează fără dubiu originea indiană, se precipită în căutarea instrumentaţiei. Celălalt intern, ajutat de infirmieră o aşează şi o susţin pe Dora în poziţie şezândă. O durere de moarte parcurge coloana vertebrală şi se precipită spre şalele care capătă o greutate de plumb. Dintre buzele care păreau fără viaţă iese un animalic urlet sinistru „ *Uuuahhh*! ”.

- Trăieşte! exclamă cu uşurare Alindora Bosch. Anestezic! Să nu o lăsăm să sufere inutil!Dora face din nou călătoria spre lumea umbrelor sau mai curând a luminilor. Nu se ştie dacă şi de data asta va mai fi un retur.

Din nou senzaţia de înot epuizant printr-o masă clisoasă. Din nou un liman abia conturat şi din nou fantoma de culoare violetă alături de ea. Contactul fierbinte cu spiritul Minodorei pare fără sfârşit.

Dacă am avea puterea să pătrundem în acest misterios univers, am percepe poate două forme strâns îmbrăţişate : una de culoare violetă, iar cealaltă de un alburiu nedefinit. Într-un târziu, spiritul Dorei începe să se simtă adăpat cu o sevă binefăcătoare. Nedefinita fantomă alburie care era capătă contur şi o culoare albastră-argintie. Începe să perceapă, ca şi în timpul voiajului în ţara spiritelor, gândurile celei care susţine că ar fi sora ei. *„Fă un efort, surioară! Din nou Alindora m-a rugat să te salvez. Era vineri 13 şi fără mine nu putea face nimic. Dar oare viaţa se cheamă salvare? Eu mă simt bine în lumea spiritelor de unde pot ieşi când vreau şi face ce vreau."* Fugarul gând al Dorei se transmite instantaneu : „ *Ce-ar fi să o rog să mă păstreze cu ea? Mi-e teamă să nu rămân o legumă, dar în acelaşi timp nu pot să mă despart cu uşurinţă de trupul meu."* O durere în coloana vertebrală îi dă parcă putere să decidă, spunându-şi *: „Corpul nu are nici o importanţă pe lângă sufletul care poate fi nemuritor... Să am oare încredere în această Minodora? Dar Dorina? Dar Victor? Să îl las singur pe Victor... ? "*

„ *Nu vrei să te desparţi de el, hai? Ai dreptate, merită... Acum ştiu prea bine că merită. Dacă te reîntorc la viaţă vei fi iar cu el... "* , gândeşte cu o oarecare răutate spiritul Minodorei şi un necunoscut sentiment o străbate. O fi gelozie? Pot fi bântuite de gelozie chiar şi spiritele?

Forma argintie a obosit şi nu mai poate comunica cu cea violet.

Spiritul Dorei este cuprins de un fel de letargie. Se pare că efortul de

întrupare a sufletului a devenit mult mai anevoios după suferinţele prin care a trecut din nou. Spiritul violet îl îmbrăţişează cu un fel de disperare şi transferul de antimaterie este atât de evident de parcă s-ar face între două vase comunicante. *”Surioară, o să îi dau ascul-tare din nou Alindorei şi o să te retrimit printre cei care se numesc vii. Corpul ei mă ajută uneori să vin şi eu printre voi...”*

Spiritul alb-argintiu începe să perceapă din nou gândurile celuilalt spirit şi are chiar capacitatea să transmită câteva întrebări care îl tulbură : „ *Care este rolul Alindorei Bosch în această fantastică legătură între două pretinse surori*? *Cum poate să ştie dacă a avut într-adevăr o soră cu numele de Minodora*? *”* Răspunsurile, uşor batjocoritoare, vin aproape instantaneu : „ *Dacă îţi fac favoarea să te reîntorc pe pământ şi să te bucuri de prezenţa continuă a lui Victor, nu ai decât să cauţi răspunsuri la aceste enigme. Urme, au rămas destule... Acum nu ai decât să pleci, să te întorci la suferinţele şi la neliniştile tale, să cauţi urme şi să găseşti răspunsuri la întrebările care te chinuie. Aceasta este condiţia pe care ţi-o pune sora ta pe care nu o recunoşti şi care nu s-a bucurat în viaţă nici de un tată care să o iubească aşa cum te-a iubit pe tine, nici de un bărbat ca Victor. La bună vedere, surioară*! *”*

*

*

*

Din nou timpul nu are nici o măsură pentru Dora. Este noapte? Este zi? Monitoarele nu încetează să își facă datoria în sala abia iluminată, animată doar de sufluri ciudate şi de clipitul lămpilor de semnalizare. La scurte intervale, o umbră albă se apleacă spre corpul care decide cu greu să revină din nou la viaţă. Infirmiera ridică cu delicateţe pleoapele căzute şi fascicolul unei mici lanterne cercetează fundul ochilor. Sclipirea vieţii începe acolo şi, după repetate căutări, iată că semnalul aşteptat apare. Timid, viaţa pâlpâie din nou şi funcţii-le vitale îşi reiau fără grabă misiunile cunoscute.

Dora îşi revine din somnul dat de anestezic abia după ce din nou patul cu rotile a transportat-o de la S. I. P. O. în salonul de spital. Sunt zorile unei noi zile.

Îngrijitoarele şi-au început munca. Totul trebuie să strălucească de curăţenie când începe vizita de dimineaţă. Nările Dorei percep cu acuitate mirosul de dezinfectant în timp ce un dialog între cele două femei o tulbură. Oare visează sau chiar aude :

„- Insistă bine după noptieră! *Acolo s-a ascuns pisica roşcată în noaptea în care în salonul ăsta lucrurile n-au mers prea bine... Era în zorile zilei de vineri 13...” „- Cred că ţi s-a părut, cum ar putea oare să se fofileze o pisică până aici*? *” „ Îţi spun că am văzut-o*! *Din salonul în care a murit bătrânul tot în noaptea aceea, nu s-a lăsat deloc plecată. Am*

reuşit cu greu să o dau afară dimineaţa, am închis uşa şi când am venit să scot plosca, era lângă pat, parcă voia chiar să se urce în el. Când am revenit cu plosca curată, bătrânul nu mai era acolo... Şi nici mâţa." „- Năzdrăvăni de astea îmi spunea zilele trecute şi Mathilde, cea nouă de pe celălalt palier, că i-a spus un fel de vrăjitoare care citeşte în globul de cristal că pisicile presimt venirea morţii." „- Aşa zicea şi mătuşa din satul bătrânilor mei. Zicea că o pisică roşcată, străină de sat, le-a vizitat casa înainte ca cei doi gemeni ai ei să se prăpădească acum mai bine de cincizeci de ani". „-Dacă te aude şefa cu aşa ceva te trezeşti în şomaj... Şi mai ales dacă ajunge la urechile domnului profesor..." „- Să ne grăbim, că s-a făcut ziuă. Verifică tu plosca doamnei. Tânăra se descurcă de-acum singură, a ajutat-o

bunul Dumnezeu să treacă pragul cel greu. Vezi tu că amândouă

pacientele merg spre bine dacă am scos pisica şi nu s-a mai întors?

Eu trec în salonul de-alături." „- Fii atentă la pisică! *"* o îndeamnă, pe ton de glumă, colega femei care vede pisici acolo unde alţii nu le văd.

Zgomotele spitalului care se trezeşte din somn : deplasarea

paturilor celor care vor intra la blocul operator, pregătirea micului

dejun care degajă deja un parfum de cafea care îl estompează pe cel de

dezinfectant, paşi grăbiţi, uşi deschise, femeia care scoate ploştile şi

schimbă cerşafurile, infirmiera care verifică tensiunea şi

temperatura, au trezit-o pe Dora care readormise cu povestea pisicii

roşcate în gând. Un somn vâscos, greu, ca un coşmar din care o

smulge vocea îngrijorată a infirmierei :

- Ce se întâmplă iar, dragă doamnă? De unde temperatura

asta? Toate mergeau bine... Ia să mai vedem o dată, poate

termometrul... Da, aşa este : 39,8 °! Îl chem imediat pe internul de serviciu căci mai sunt peste două ore până să vină vizita.

Dora aţipeşte din nou. De data asta o trezeşte o mângâietoare voce de bas. Deschide cu greu ochii în faţa cărora i se pare că vede balansându-se o cruce ce pare sculptată într-un bloc de aur.

De-asupra crucii distinge ca prin ceaţă chipul tânărului intern Nicolaï, cel care fusese mâna dreaptă a profesorului la operaţie.

Dora reuşeşte să zâmbească şi să îngâne :

- Dumneavoastră, domnule doctor... Şi crucea?...

Tânărul intern realizează că în graba cu care s-a smuls odihnei din camera de gardă ca să fugă la căpătâiul bolnavei, nu a luat seama că mica cruce de aur, talismanul lui secret, este deasupra halatului.

Păstrează aproape de inima lui, dar în cea mai mare taină, simbolul religiei în care s-a născut, acolo, pe valea Mariţei... În el se confruntă fără încetare credinţa moştenită şi cunoştinţele dobândite în numeroşii ani de studiu al medicinei, ştiinţă care se vrea dar nu reuşeşte să fie exactă. *„De câte ori, în obositoarele nopţi de studiu sau înainte de a mă găsi în faţa examinatorilor, nu am mângâiat sau chiar sărutat pe furiş mica cruce pe care la botez mi-a prins-o la gât bunica? De câte ori, chiar şi acum, când calitatea de medic mă pune în faţa unor decizi care pot fi grele în consecinţe, de câte ori nu ating cu degetele înfiorate conturul obiectului*

sfânt ascuns cu grijă sub veşmântul alb? *Ca şi acum...”* Simte, este convins că simte cum degetele se încarcă cu o putere miraculoasă care îi orientează gândul şi intuiţia. Decizia este imediată, limpede :

- Trebuie să verific imediat de ce aţi făcut febră. O să trimit un eşantion de L. C. R. la laborator fără întârziere.

Subconştientul Dorei a memorizat durerea oribilă a prelevări de lichid din coloana vertebrală. Se tânguie :

- L. C. R.? Iar L. C. R.?

- Nu vă fie teamă. Vă asigur că nu o să simţiţi nimic, nici măcar ca o injecţie obişnuită. Iată, sora a adus deja cele trebuincioase şi o să vă susţină să staţi în şezut pe marginea patului. O să aveţi doar o senzaţie răcoroasă care este dată de un anestezic de suprafaţă. Sunteţi pregătită? Degete abile şi suple masează locul în care temutul ac intră cu uşurinţă.

Dora nici nu îşi dă seama că operaţia s-a terminat când răspunde :

- Da, nu mi-e teamă... Cred că pentru că suntem de aceeaşi credinţă...

- Am şi terminat, cred că ortodoxia v-a ajutat, spune pe ton de glumă Nicolaï deşi este îngrijorat de starea pacientei. Apoi spre

infirmieră :

- Repede la laborator! E de serviciu Nicole, spune-i că o rog să am rezultatele cât se poate de repede. Am notat pe fişă analizele prescrise. În vremea asta o să o rog pe doamna să mă ajute. Trebuie să înghită un comprimat şi să bea cât mai mult lichid ; în drum spre laborator trimite, te rog, o fată cu o ceaşcă de ceai cu lămâie.

Îndemnată şi susţinută de Nicolaï, Dora aspiră cu greutate lichidul răcoros după care adoarme.

Iată că se apropie vizita, vizita din dimineaţa celei de a patra zi după intervenţie.

Gesturile, atitudinea profesorul Grand sunt de data asta altele decât ale reputatului neurochirurg cu privire glacială şi cu replici tăioase. Aplecat cu duioşie asupra pacientei, o cheamă cu glas aproape rugător :

- Doamna Dora! Suntem aici, cu dumneavoastră, şi rezultatele analizelor prescrise de tânărul meu coleg sunt bune. Nu s-a găsit stafilococul la care se gândise cu îndreptăţită teamă. Probabil este doar o reacţie a organismului care a fost prea traumatizat. Am aflat că v-aţi dat jos din pat în picioarele goale. Lăudabilă intenţia de a o ajuta pe pacienta din patul alăturat, deşi nu era permis! Dar totul e bine când

se termină cu bine. Curaj! În câteva zile veţi fi pe picioare.
După ce profesorul şi discipoli lui părăsesc salonul, la căpătâiul Dorei rămâne doar Alindora Bosch. Ar dori să poată face un test ca să verifice integritatea capacităţilor intelectuale ale pacientei după utilizarea a multiple doze de anestezic. Se întreabă dacă acest test nu este prematur şi întreabă :
- Vă simţiţi bine? Credeţi că puteţi să staţi în şezut câteva minute şi să scrieţi ceva? Desigur, o să vă ajut, atât eu cât şi domni-şoara din patul alăturat, care se simte cum nu se poate mai bine.
Somnul prelungit, comprimatele înghiţite, puncţia lombară dar şi cuvintele profesorului au reconfortat-o pe Dora care deschide ochii mari şi vede foarte clar aplecate asupra ei, două chipuri de o frumuseţe atât de contrastantă care i se pare ireală : cel al doctoriţei şi cel al lui Nefertiti. Răspunde fără ezitare :
- Mă simt foarte bine şi cred că pot scrie. Doresc să încerc; mi-e teamă şi mie să nu fi diminuat...
- Vă amintiţi numele, data naşteri şi adresa dumneavoastră? Dacă da, scrieţi-le vă rog pe fişa asta.
Nefertiti o susţine cu delicateţe şi fermitate în timp ce Alindora îi întinde un carton şi un stilou cu care Dora scrie cele cerute cu

încetineală dar fără dificultate. Cuvintele par un filigran format din litere fine şi elegante deşi puţin tremurate.

- Perfect! Este mai mult...

Cuvintele înfloresc un zâmbet pe buzele Alindorei. În salon a intrat, cu paşi uşori, Victor.

Întâlnirea privirilor lor incendiază atmosfera aseptică de spital.

Dora, întinsă din nou pe spate, nu poate privi decât plafonul alb, dar are senzaţia că în jurul ei aerul se inflamează.

*

*

*

Gesturile profesorului Grand de schimbare a ţinutei profesionale cu cea „civilă" sunt cele ale unui automat. Nu simte epuizarea provocată de efort şi concentrare. Este ora prânzului, dar nu are nici o senzaţie de foame. Detestă să ia masa la restaurantul spitalului unde, desigur, trebuie să dialogheze cu colegi, dialoguri lipsite adesea de conţinut, simple fraze banale sau emfatice. Se aşează la biroul din somptuosul lui cabinet şi abia atunci îi revine în minte pacienta pe care tocmai a operat-o. Este sigur că a făcut, fără greş, exact ceea ce era necesar. De acum totul depinde de ea, de capacitatea organis-

mului ei de a face drumul invers dinspre neant spre viaţă. Are încredere totală în anestezistă, Alindora Bosch ştie să piloteze bine aceste reîntoarceri. Ciudată şi interesantă femeie! Regretă pentru prima oară că o cunoaşte puţin, prea puţin. Şi tânărul ăsta! Nicolaï, internul! Ştia că are ochi ager, mână sigură şi că a fost primul la dificilul examenul de specialitate. Totuşi, să remarce imediat conflictul acela grav, nediagnosticat de I.R.M., este mai mult decât ar fi aşteptat! Credea că numai el este capabil în tot spitalul să recunoască o asemenea anomalie. Este contrariat. Ar vrea să se poată bucura că un tânăr dotat este gata să preia ştafeta. Însă el se simte frustrat. Este cineva care îl va putea înlocui! Şi încă un străin! Să fie gelozie profesională? Să fie incapacitatea de a accepta îmbătrânirea? Sau să fie numai durerea veche că nu Justin, fiul lui, îi devine înlocuitor competent? Atinsă din nou, struna asta dureroasă începe să vibreze cu o intensitate care se amplifică până la paroxism.

Cu greu decide că un pic de mişcare i-ar face bine. Intră în vestiar şi îşi schimbă din nou ţinuta, de data asta în plăcutul costum de sport în care face alergări în parcul spitalului.

Agenda deschisă pe biroul lui confirmă că îl aşteaptă o după amiază încărcată: consultaţii în cabinet, curs la universitate, conferinţă la

seminarul internilor.

Paşii sprinteni îl poartă pe aleile prea bine cunoscute, dar gândurile sunt departe de aici. Pacienta de astăzi i-a răscolit şi mai mult nevindecabila rană veche.

Începuse să practice doar de câţiva ani, avea vârsta lui Nicolaï, dar era deja considerat ca o speranţă în neurochirurgie. Dar nu numai viaţa profesională avea un sens. Întâlnirea cu Margo, marea şi singura iubire a vieţii lui, fusese şi ea o mare şansă... Venirea pe lume a lui Justin nu făcuse decât să întregească prea intensa şi prea scurta lor fericire.

Scurtă! Nedrept de scurtă poate fi fericirea!

Micuţul se apropia de trei ani când au realizat, erau medici amândoi, că are probleme cu auzul. Urechea stângă era insensibilă, iar ceea ce era şi mai grav, grimase ciudate îi desfigurau chipul şi convulsii îi rigidizau trupuşorul. Consultări la cei mai reputaţi pediatri... Analize... Radiografii... Scanere cu aparatura cea mai modernă de la acea vreme. Diagnosticul, pus cu destule îndoieli, l-a dus pe masa de operaţie special adaptată pentru căpuşorul lui... Cât curaj i-a trebuit ca să accepte să îl asiste pe profesorul Maxim, reputat ca fi nd cel mai bun neochirurg de atunci.

Îndoiala şi întrebarea pe care a avut-o el la intervenţia de azi a avut-o atunci şi profesorul Maxim *: ”Colega, te rog să priveşti*! *Mi se pare că văd un conflict la care nu mă aşteptam.”* Vocea, pe care o ştia sigură, a tremurat cum a tremurat şi vocea lui azi.

Atunci şi-a mobilizat tot curajul, a privit prin binocular şi ceea ce a văzut i-a dat sudori reci. Undeva, spre centrul mănunchiului de nervi, artere şi vene, a apărut o imagine ciudată, o intersecţie anorma-lă între mai multe fire greu indentificabile. Ceea ce a descoperit atunci cu groază, fără să înţeleagă prea bine semnificaţi le, se petrecea nu în capul unei paciente oarecare, ci a unicului lui copil de numai trei ani.

La această amintire, sudori la fel de reci ca şi atunci îl năpădesc şi se lasă să cadă pe o bancă, sleit dintr-o dată de puteri. Spusa de atunci a profesorului Maxim îi răsună în urechi *: „Am rezolvat proble-ma nervului auditiv, dar nu pot interveni în profunzime la nervul IX, e prea riscant. Închidem, altceva nu-i de făcut”* .

A urmat voma, febra, zbaterea între viaţă şi moarte a micuţului.

Puncţia lombară. Diagnosticarea meningitei bacteriene, tratamentul îndelungat cu antibiotice dure. Şi dintr-o dată, presupusa vindecare! Ce bucurie când au putut în fine să îl hrănească cu un biscuit înmuiat în câteva linguri de ceai, după lungi şi chinuitore nopţi de nesomn.

După aceste grele încercări, Margo a rămas acasă ca să se ocupe numai de copil. Spre încântarea amândurora, evoluţia era atât de perfectă încât uneori îi contraria, dar le şi satisfăcea dragostea orbitoare de părinte. Părea că în fiinţa plăpândă s-ar fi întrupat o persoană adultă, o persoană cu o capacitate de înţelegere şi o inteligenţă superioară. Nu avea încă patru ani când ştia deja să citească şi să numere. La şapte ani era avansat în învătarea a două limbi străine şi ştia să folosească ordinatorul care abia dacă intrase în uzanţe. Forţele fizice nu erau chiar cele ale unui copil bine dezvoltat de vârsta lui, dar ele erau compensate de intelectul strălucit. Din cauza asta nu îl înscriseseră încă la şcoală, gândind că va putea recupera atunci când şi forţele fizice îi vor fi fost satisfăcătoare.

Era aniversarea lui, aniversarea a opt ani. Ezitaseră mult dacă să invite sau nu alţi copii şi până la urmă au decis că trebuie, trebuie să înceapă să îl introducă în lumea care, cu voia sau fără voia lor, trebuia să devină într-o zi şi lumea lui Justin. Copiii, trei fetiţe şi doi băieţi, au mâncat cu plăcere dulciuri după care au început să se joace : maşini teleghidate, roboţi şi avioane, nimic nu lipsea din panoplia de jucării ale lui Justin. Sărbătoritul s-a bucurat la început, a suflat amuzat în cele opt lumânărele, a început să se joace cu ceilalţi copii şi a dorit să le

arate jocul primit în dar de ziua lui. Dintr-o dată, fără vreo motivaţie aparentă chipul i-a devenit purpuriu şi a început să ţipe : *„Să plece*! *Să plece*! *M-au plictisit.”* Cu mult tact, Margo a oferit copiilor contrariaţi încă o prăjitură, după care i-a condus prevenitoare spre casele lor.

A urmat căderea. În noaptea care a urmat termometrul a urcat la peste 40 de grade. Aiurare continuă de vorbe fără şir.... Comprese, injecţii... Mai grav ca orice, spasme care îi schimonoseau din nou faţa şi convulsi care îi înţepeneau trupul.

Dimineaţa, din nou alergături la examene, analize, consultări la confraţi reputaţi...

Profesorul Maxim a folosit pentru prima dată aparatul I. R. M., care abia se instalase. Verdictul a fost fără echivoc *: „Nervul IX*! *Mai devreme sau mai târziu ne puteam aştepta... În plus sechelele meningitei... Nu, din păcate nu este nimic de făcut...”*

Apoi crizele au devenit tot mai dese şi mai dramatice.

Margo nu a putut suporta. Vede în faţa ochilor chipul palid abia distingându-se din aşternutul alb. Târziu, şi atunci ajunsese prea târziu ca să se mai poată face ceva împotriva prea multelor tranchi-lizante înghiţite...

Rude şi prieteni, nici nu ştie exact care anume, s-au ocupat să îl

interneze pe Justin într-o casă de îngrijire a copi lor cu probleme...

Justin se apropia acum de treizeci de ani şi el nu avusese

puterea să îl revadă vreodată. Primea la intervale regulate rapoarte

medicale care spuneau ca starea lui Justin se degrada fără încetare,

trimitea cu aceiaşi regularitate contribuţia financiară necesară.

Profesorul Grand nu realizează de câtă vreme stă pe banca din

parc şi nu ştie când a început să plouă. Numeroasele obligaţii ale

după-amiezii au fost uitate.

Un gând pe care l-a alungat de atâtea ori până acum îl

torturează : *„De ce nu aş încerca*? *Tehnicile au evoluat... Iar eu acum ştiu, am intervenit de câteva ori, iar ultima oară chiar azi la nervul IX... De ce n-aş încerca*? *"* Raţiunea care a îndepărtat până acum acest gând

cu veşnicul răspuns *„E prea târziu"* se confruntă cu reproşul obsesiv

că şi-a abandonat copilul şi nu a încercat pentru el chiar şi imposibilul.

Se refugiase în profesie şi reuşise să aducă atâtor pacienţi o

uşurare. Mâinile lui destoinice readuseseră din neant atâţia bărbaţi,

femei, copii... Numai pentru fiul lui nu încercase nimic,

mulţumindu-se cu spusa profesorului *Maxim* : " *Nu, din păcate nu este*

nimic de făcut..."

„Oare chiar nimic? *"* , se întrebă urcând în grabă scara spre

cabinetul lui. Fără să se schimbe, telefonează la Spitalul pentru tineri cu

probleme psihomotori din Oraşul din Alsacia, ca sa afle ultimele noutăţi despre evoluţia lui Justin. Răspunsul de la capătul firului se lasă aşteptat. Picături de apă cad cu un zgomot sec din păr şi de pe hainele ude. Aşteptarea pare un veac, iar vocea care în sfârşit îi răspunde este politicoasă, dar rece, tăioasă ca lama bisturiului :

„Justin Grand? *Spuneţi că sunteţi tatăl lui*? *Profesorul Grand*?

Ciudat! *Nu am avut prilejul să vorbim până acum... Evoluţia*? *Se poate spune mai curând regresul, domnule profesor. Lipsa de*

afecţiune este şi ea vinovată de alterarea din ultima vreme, deşi are încă sclipiri de luciditate şi de inteligenţă... Cum? *Credeţi că se mai poate face ceva*? *Sunt dezolat, dar eu cred că este prea târziu..."*

După o noapte de frământări profesorul telefonează la secretariatul spitalului, anulează toate intervenţi le şi obligaţi le programate.

Peste numai câteva ore, sună la poarta ferecată a Spitalului unde este internat Justin...

După un timp, care i se pare nesfârşit, în sala de aşteptare intră un bărbat adus de spate, îmbrăcat ponosit, cu un rucsac şi o inutilă umbrelă în mână. Infirmiera care îl însoţeşte explică jenată *: „Nu vrea să se despartă niciodată de rucsac şi de umbrelă... Dar, vă las, cred că doriţi să fiţi numai cu el. Nu este agresiv."* Femeia se retrage, dar prezenţa ei în spatele uşilor aparent închise este ca şi palpabilă.

Marele profesor Grand se simte mic şi neputincios, strivit de

propria neputinţă. Trăieşte cel mai greu moment al vieţii lui, mai cumplit ca momentul în care i s-a spus că boala copilului său este incurabilă, mai negru ca momentul morţii femeii iubite... Încearcă să descopere pe chipul necunoscutului un semn de recunoaştere...
Ochii, poate ochii... Nu le poate prinde privirea care este albă, pierdută într-un spaţiu inaccesibil.

- Justin? reuşeşte să articuleze cu greutate profesorul.

Necunoscutul ridică la înălţimea ochilor profesorului rucsacul pe fondul căruia, de un gri murdar, se poate citi : *„Nu există Dumnezeu.”*

Profesorul este zguduit de ceea ce pare să fie o încercare de comunicare, ce ascunde în ea toate reproşurile inconştiente ale necunoscutului în care nu îşi poate recunoaşte copilul. Inconştiente? Cine poate şti unde se termină conştientul şi unde începe inconştientul persoanelor care trăiesc în lumi diferite?

- Să încercăm să Îl descoperim împreună, fiule, spune într-un târziu profesorul, convins că se adresează doar propriei conştiinţe.

- Nu este nimic de descoperit.

Uimitoarea replică coerentă iese dintr-o gură lipsită total de dinţi, ca o gaură neagră din care un adevăr incontestabil iese la

suprafaţă. Adevărul necunoscutului care trăieşte în altă lume ca a noastră.

Dintr-un hău al clădiri sumbre, care adăposteşte mizeri le celor uitaţi de noi, cei care ne credem normali, se aude un strigăt animalic care este deîndată acompaniat de alte ţipete indefinibile.

Justin tresare de parcă ar răspunde la un semnal cunoscut şi îl priveşte în fine pe profesor. Îl priveşte cu insistenţă, în adâncul ochilor.

Profesorul este ca şi paralizat. Nu poate face o mişcare, nu poate rosti o vorbă. O clipă are impresia că a descoperit în ochii necunoscutului alţi ochi pe care nu putea să îi uite. Ochii lui Margo...

La oră de după amiază târzie, profesorul bate cu timiditate la uşa camerei de gardă din spital, în căutarea doctoriţei Alindora Bosch. Simte nevoia să plângă pe umărul cuiva, să îşi descarce conşti nţa prea încărcată de reproşuri, să găsească înţelegere şi sfat.

Alindora îl ascultă cu calm şi îi pune cu delicateţe întrebări. Se pare că profesorul a ales într-adevăr interlocutorul cel mai potrivit căruia îi poate istorisi fără rezerve drama vieţii lui. Alindora ascultă şi întreabă, întreabă şi ascultă. Se despart aproape de miezul nopţii cu o hotărâre luată : *„Vor încerca împreună imposibilul. Justin este tânăr şi se*

pare că mai dispune de importante sectoare intacte ale scoarţei cerebrale. Toate investigaţi le necesare vor fi făcute în urgenţă...”

Profesorul se interesează de starea Dorei Matei şi nu mică îi este satisfacţia aflând că evoluţia este cum nu se poate mai bună. Înainte de a se despărţi, o atmosferă de încredere absolută se instalează, prim pas spre o prietenie ce este în curs să se stabilească între cei doi specialişti care se cunosc de ceva vreme, dar şi-au vorbit cu adevărat abia în seara asta. Alindora mai dă glas unui gând : *„Dacă pentru pacienta asta care îţi este străină şi care nu mai este nici tânără s-a putut, de ce nu s-ar putea şi pentru Justin*? *”*

Pentru prima oară de peste douăzeci de ani, dragostea de tată ascunsă în adâncurile lui, trece înaintea obligaţi lor profesorului Grand. Dă câteva ordine scurte pentru urgenţe sau amânări, se sfătuieşte cu Nicolaï pentru câteva tratamente şi pleacă în căutarea fiului cu minţi rătăcite, cu speranţa că iubirea regăsită şi competenţele dobândite vor reuşi ceea ce pare imposibil.

Justin nu opune nici o rezistenţă. Însoţit de rucsacul şi de umbrela lui este în permanenţă ca într-o transă. Este instalat într-o rezervă a spitalului, alături de cabinetul profesorului şi seria minuţi-oaselor analize şi examene preoperatori începe.

Abia atunci profesorul află că starea Dorei se alterase, că

fusese în comă profundă din care iscusinţa Alindorei reuşise să o scoată. Încrederea lui în colega care îl va însoţi în greaua încercare decisă îi dă noi puteri. Vizita de dimineaţă îi confirmă şi competenţa tânărului intern Nicolaï, care a decis şi făcut fără întârziere pentru Dora gestul medical care trebuia făcut. Odată cu încrederea în cei doi colegi care îl vor însoţi în greaua încercare, creşte şi speranţa că decizia luată de a încerca să-l scoată pe Justin din lumea paralelă în care hălăduieşte de peste douăzeci de ani este decizia cea bună. Pregătirea lui Justin pentru intervenţie se apropie de sfârşit.

După cum profesorul se aştepta, I. R. M.-ul punea în evidenţă o nebulozitate extinsă în zona nervului IX glosofaringian, cu profunzimi spre encefal. Imaginile, oricât de precise, nu pot da un verdict asupra diagnosticului exact şi nici asupra posibilităţii de soluţionare pe cale neurochirurgicală a conflictului profund şi extins.

Un coleg neurochirurg din Suedia, specialist al nervului cranian, chemat de urgenţă, acceptă să îl asiste pe profesorul Grand în această de două ori delicată intervenţie. Foarte delicată ca operaţie în sine, mai ales avându-se în vedere vechimea conflictului, dar şi mai delicată ca relaţie între chirurg şi pacient.

Transportat de la un laborator la altul, de la o investigaţie la

alta, Justin nu a ieşit din indiferenţa şi din mutismul lui.

Ca pentru orice alt pacient, în ajunul operaţiei a trebuit întocmită şi semnată fişa de responsabilitate pe care pacientul nu o poate înţelege. Ca tată, profesorul a trebuit să asume de unul singur responsabilitatea riscului. Mâna i-a tremurat ca niciodată în viaţă atunci când a trebuit să îşi pună semnătura pe formularul pe care pentru alţi pacienţi îl considera banal. După ce a făcut gestul dificil, privirea lui insistentă a reuşit să o întâlnească din nou pe cea a lui Justin şi să aibă senzaţia că de fapt îl privesc ochii lui Margo.

Profesorul s-a simţit un moment ceva mai uşurat având impresia efemeră că privirea fiului lui poate însemna un consimţământ din partea-i şi, prin el, din partea mamei dispărute. Simţământul de uşurare ar fi fost real dacă Justin nu ar fi bâiguit în acel moment, cu o voce poticnită, singurele vorbe rostite în spital : *„Dumnezeu nu există”* , la care tatăl a murmurat cu greu răspunsul ce îl mai dăduse odată : *„Să încercăm să Îl descoperim împreună, fiule.”*

Efortul profesorului de a-şi stăpâni incertitudinile şi emoţi le în faţa celui mai complicat caz cu care se întâlnise în viaţa profesională este supraomenesc. Specialiştii din echipa care îi este alături pot bănui, dar nu pot cunoaşte cu adevărat zbuciumul prin care trece

omul cu mână sigură şi cu nervi de oţel. Totul se derulează ca de obicei : verificările de rutină, scurtele ordine rostite cu aceeaşi siguranţă...

Trepanul scoate acelaşi zgomot înăbuşit şi monoton ca întotdeauna.

Aşteptarea vizualizări pe ecran a imaginilor microscopului, de îndată ce complicata reţea care centralizează simţămintele şi funcţi le vitale va fi accesibilă, apasă ca o tangibilă greutate de plumb asupra celor care vor trebui să decidă şi să execute gesturile salvatoare.

Doctoriţa anestezistă este singura care are alte preocupări decât ceilalţi membri ai echipei de specialişti. Concentrată din răsputeri, ea implorâ divinitatea să o ajute să intre în legătură, să comunice cu Justin. Încercările ei sunt zadarnice. Nu reuşeşte să simtă, ca în cazul Dorei, acel fluid vital care circulă între ea şi pacient atunci când totul se desfăşoară bine. La ce bun să îi alerteze pe ceilalţi, să îl îngrijoreze pe profesor? Cine ar înţelege oare strigătul ei disperat : *„Nu pot comunica cu el*! *Nu pot comunica cu Justin*! *”* Toţi pragmaticii ştiu că nu se poate comunica cu o persoană sub anestezie totală. Este singura care are acest dar dumnezeiesc de a comunica cu pacienţii adormiţi, dacă sunt încă legaţi cu fire puternice de viaţă.

Incursiunea în craniul care ascundea anomalii perenizate de cei peste cei douăzeci de ani de suferinţă ai lui Justin nu durează atât cât ar fi fost necesar pentru o intervenţie de acest gen. Imaginea care apare pe ecran înfăţişează o imensă pată cu contur difuz. Specialistul suedez încearcă cu precauţie să penetreze cu o chiuretă fină presupusul contur al zonei bolnave. Ecranul pare invadat de un val negru care face şi mai greu de descifrat suferinţa creierului lui Justin.

Mâinile înmănuşate ale profesorului rămân încremenite într-un gest inutil. Partea superioară a chipului este atât de albă încât nu se distinge de masca ce acoperă partea inferioară.

Nicolaï îşi mobilizează memoria. Degeaba. Nu îşi aminteşte să fi văzut în nici un manual de specialitate, în nici un album anatomic o asemenea imagine difuză.

Înăbuşită de mască, se aude vocea specialistului suedez :

- Pare a fi o necroză profundă în zona nervului central cranian. Să fie o tumoare? Cred că orice încercare poate fi fatală.

O linişte de moarte domină pentru nesfârşite momente. Toţi aşteaptă o decizie din partea profesorului, care se găseşte ca într-o stare de transă. Capul îi este gol de gânduri. Ştie, ştie mai bine ca toţi, că orice încercare este fatală, că intruziunea în zona cu contur difuz

înseamnă încetarea instantanee a funcţi lor vitale. Într-un târziu, singura indicaţie care se strecoară printre buzele îngheţate este :

- Doză triplă de anestezic, colega!

Alindora crede că nu a înţeles bine. Doză triplă când nici doza obişnuită nu permisese stabilirea comunicări între ea şi Justin? Ar încerca să protesteze, dar ştie bine că nu este momentul. Ridică o privire întrebătoare care o întâlneşte pe cea albă şi fixă a profesorului. Alindora înţelege fără vorbe : *„Nu are rost să îl chinuim*! ”

Cu sânge rece, Alindora măreşte doza de anestezic peste limita care ar da cea mai slabă speranţă de revenire la viaţă. Urmă-reşte scăderea ritmului cardiac şi a respiraţiei ca imediat să constate dispariţia lor. Nimeni nu indică masaj cardiac sau aparat de respiraţie artificială, nimeni nu face nici un gest. Toţi au înţeles că nu este nimic de făcut.

Pe chipul tatălui, masca de chirurg a fost înlocuită cu o mască rigidă de un tragism indescriptibil. Se îndreaptă spre ieşirea din blocul operator cu membri echipei urmându-l ca nişte trişti ciocli.

Doar Alindora zâmbeşte. Ea a reuşit o clipă, doar o clipă să comunice. Nu, nu cu spiritul lui Justin, el era obosit, mult prea obosit. Este spiritul protectoarei ei, al Minodorei care îi transmite un mesaj : *„În*

împărăţia luminii toţi cei neputincioşi sunt bineveniţi, chiar şi cei care nu mai credeau că Dumnezeu există”.

Doctoriţa anestezistă se grăbeşte să ajungă cortegiul medical. Îl găseşte pe profesor în cabinet, prăbuşit pe un scaun, cu masca atârnând grotesc de o ureche, cu privirea la fel de fixă ca în momentul în care dăduse indicaţia de încetare a vieţii fiului lui.

Alindora se apropie de el, îl bate uşor pe umăr şi îi adresează cuvinte cu atât mai reconfortante cu cât crede în adevărul lor :

- Pentru cei pe care îi iubim suntem în stare să facem gesturi de uşurare a suferinţelor pe care nu le putem face faţă de un pacient oarecare.

Minute şi minute în şir profesorul păstrează aceeaşi nemişcare şi nu scoate nici un cuvânt.

Alindora mai adaugă atunci :

- Să ştii că Dumnezeu există!

Înainte de a ieşi din cabinet, privirea Alindorei cade involuntar pe un plic de clişee radiografice pe care este scris, cu litere mari şi bine vizibile, numele lui Justin şi adresa Spitalului pentru tineri cu probleme psihomotori din Oraşul din Alsacia.

Alindora tresare.

Este acelaşi oraş cu cel scris cu litere tremurate, dar fine şi

elegante, de Dora Matei atunci când ea i-a făcut testul.

PERIPLUL DOREI

A trecut un an de când Dora, repusă încetul cu încetul pe

picioare, se găseşte acasă. Victor o copleşeşte cu îngrijiri şi atenţii.

„Prea mult! *Parcă este prea prevenitor*! *Prea mă tratează ca pe un copil neajutorat. Am diminuat mult... Voi mai deveni oare vreodată*

femeia lui, iubita lui, aşa cum eram înainte de toate astea? *"* , se întreabă ea cu amărăciune. Incertitudinile şi întrebările fără răspuns nu

se opresc aici. Operaţia la care a fost expusă s-a produs nu numai în

cutia ei craniană, dar şi în intimitatea fiinţei ei. Este decisă să

desluşească enigmele cu care a ieşit împovărată din încercarea prin

care a trecut. Ştie, presimte, că nu îşi va putea regăsi cu adevărat

locul până nu va avea răspuns la întrebări pe care nu conteneşte să şi le

pună. Scotoceşte cu perseverenţă hârtii vechi printre care caută urme

ale trecutului părinţilor şi mai ales urme ale trecutului tatălui ei. *„Să fi*

avut el cu adevărat încă o fi că? *Să fi existat vreodată acea Minodora, pretinsa soră din lumea spiritelor prin care am hălăduit cât am fost sub efectul anesteziei*? *Există oare vreun sâmbure de adevăr în imaginile şi gândurile care mă bântuie*? *Sau a fost doar delirul unui creier agresat în acelaşi timp şi de intervenţie şi de tranchilizante*? *"*

Dintre hârti le care îi trec prin mână alunecă un plic mic, de

culoare nedefinită. De ce o invadează o nedesluşită emoţie? Oare

inima ei presimte că acest plic neînsemnat conţine un „ceva” care o va ajuta la desluşirea enigmelor care o frământă? Nu poate dezlipi plicul şi mâna, de regulă îndemânatecă, tremură când sfâşie hârtia devenită sfărâmicioasă cu anii şi care, odată îndepărtată, lasă să se ivească două fotografii neclare, îngălbenite de vreme. Dora le priveşte cu atenţie. Una din ele înfăţişează un grup de şapte bărbaţi ce par a nu avea în comun decât obiectivul unui aparat de fotografiat, obiect probabil foarte rar la vremea la care a fost luată imaginea. Bărbaţii sunt îmbrăcaţi în pufoaice, pe cap poartă căciuli cu clape îndesate până la ochi, iar în picioare ceea ce par a fi nişte pâslari grosolani. Toţi şapte sunt năpădiţi de bărbi deşi probabil sunt tineri. Stau ţepeni de parcă ar fi îngheţaţi, nici unul nu zâmbeşte. Pe chenarul zdrenţuit se distinge o cruciuliţă marcată îndesat cu creion chimic la picioarele celui de al treilea bărbat din stânga. Dora observă pentru a nu ştie câta oară feţele bărboşilor. Privirea ei se opreşte îndelung la bărbatul sub care este marcată cruciuliţa. Imaginea neclară nu îi spune nimic. Caută cu înfrigurare lupa şi analizează încă şi încă o dată chipurile necunoscuţilor. Nu, imaginile decolorate ale celor şapte bărbaţi nu îi spun nimic. Mai interesante s-ar putea să fie cele scrise pe verso, tot cu creion chimic, din păcate foarte decolorat. Caută cu înfrigurare lupa şi se străduieşte să

descifreze literele spălate de timp, reuşind să presupună un nume care pare a fi *„Tuşino”* . Este precizată şi data la care probabil a fost luată imaginea din care Dora nu reuşeşte să descifreze decât *„...noiembrie ...”,* urmat de o pată spălăcită . Urmează şi alte câteva cuvinte care par a fi : *„Al treilea din... eu*”. *„Bărbatul sub care este cruciuliţa este într-adevăr al treilea din dreapta... S-ar putea oare să fie tata*? *”* , se întreabă Dora. Conturul neclar al chipului încadrat cu o barbă stufoasă nu îngăduie însă nici o asemănare cu al aceluia care stăruie în mintea ei.

A doua fotografie reprezintă o femeie ţinând de mână o fetiţă de patru-cinci ani. Femeia şi copilul se găsesc în faţa unei case, au capetele îmbrobodite cu basmale, sunt îmbrăcate în pantaloni şi bundiţe. Nu poate desluşi nici trăsăturile chipului femeii, dar le poate bănui frumoase, în armonie cu statura sveltă, bine proporţionată, care nu poate fi disimulată de îmbrăcămintea grosolană. Cu atât mai puţin poate fi descifrat chipul micuţ al fetiţei. Se pare că este frig, foarte frig, pare a fi toamnă târzie, căci iedera de care este năpădită casa este aproape văduvită de frunze. Dora este cuprinsă de o stranie emoţie, care devine din ce în ce mai intensă, pe măsură ce realizează ce asemănare izbitoare există între casa din fotografie şi casa lor de la marginea păduri . Şi mai ales bradul! Bradul falnic din faţa casei! Bradul care

nu mai este, dar fusese atât de asemnănător cu cel din fotografie!
Bradul care a fost ucis de seceta din anii trecuţi!

Dora nu ezită să ceară părerea lui Victor care confirmă impresia unei asemănări izbitoare a casei din fotografia uitată de ani cu cea în care locuiesc.

Pe verso fotografiei reuşeşte să descifreze : *„ХЛИ...”, 25 noiembrie 1948. Teo cu fetiţa”. „Oare ce să fie aceste litere ciudate*? se întreabă Dora . *Par litere chirilice... Iar „Teo” este desigur numele femeii... Teo, adică Teodora*? ”

Gândurile Dorei sunt întrerupte de Victor :

- Un fotograf priceput poate reconstitui mai clar fotografi le. Şi poate mări, dacă te interesează, şi scrisul de pe verso. Acum este cam târziu, dar mâine putem mergem la fotograful din centru, se spune că este...

Victor nu sfârşeşte fraza când soneria de la poartă îi avertizează că au vizitatori. Vizitatori neaşteptaţi! Siluetele unui bărbat înalt îmbrăcat într-un pardesiu negru şi cea a unei femei suple în costum taior se disting pe fundalul unei maşini oprite în faţa casei şi a orizontului luminat încă de apusul de soare.

Vocea lui Victor care îi întâmpină este gâtuită de o emoţie pe

care nu şi-o poate stăpâni :

- Domnule profesor! Doamna doctor Bosch! Ce surpriză!

Intraţi vă rog! Intraţi!

Dora este şi ea surprinsă, surprinsă în mod plăcut, de această neaşteptată vizită. Odată cu plăcerea surprizei se strecoară în ea şi un fel de nelinişte tulburătoare. Se simte cam pierdută în faţa unor oaspeţi atât de importanţi, nu prididește să îi invite să ia loc în timp ce se întreabă cu ce ar putea să îi trateze.

În aproape un an cât a trecut de la operaţia Dorei, profesorul a devenit şi mai suplu iar părul i-a albit complet. Cât despre Alindora Bosch, se poate spune că a dobândit o maturitate a frumuseţii. Coroana de păr care îi înconjoară capul, străjuindu-i fruntea înaltă, pare un nimb arămiu. La fiecare pas, la fiecare mişcare, din făptura ei delicată şi în acelaşi timp maiestuoasă se degajă un proaspăt parfum suav.

După câteva întrebări convenţionale despre evoluţia sănătăţii, savurând cu vădită plăcere afinata pe care Dora a decis să le-o ofere, Alindora Bosch le vorbeşte despre motivul vizitei lor în Oraşul din Alsacia. Profesorul, susţinut de Consiliul medicilor din Strasbourg, se ocupă de crearea în oraşul lor a unui Centru Naţional de recuperare a

copiilor cu probleme psihomotori . O fundaţie cu numele de „Justin” (*„Justin? ”* tresare Dora. *„Omul cu Umbrelă?*”) pentru a cărei dema-rare s-au gândit că ei, Victor şi Dora, ar fi nişte colaboratori potriviţi.

Dora îşi manifestă entuziasmul pentru o astfel de colaborare şi se interesează cam ce ar avea de făcut. Victor este ca şi absent, nu scoate o vorbă de parcă nu înţelege sau nu îl interesează subiectul.

Este aşezat în faţa Alindorei şi nu ştie cum să-şi disimuleze privirile, care o caută neîncetat, fără voia lui. Respiră în profunzime prospeţimea parfumului care îi aminteşte noaptea de dragoste cu necunoscuta a cărei amintire nu conteneşte să îl tulbure.

- Personalul medical nu lipseşte, am reuşit să îl recrutăm aproape în totalitate prin reconvertire celui de la vechea structură. Nu am reuşit însă să găsim un administrator cu experienţă şi Alindora..., doamna doctor Bosch mi-a sugerat că domnul Matei ar fi, poate, persoana potrivită. Ce părere aveţi?, întreabă profesorul.

Victor iese cu dificultate din starea de absenţă în care se găsea şi răspunde fără echivoc :

- Extrem de interesantă ideea unui Centru care să se ocupe de copiii cu probleme psihomotori , se pare că spitalul de aici poate face prea puţine pentru tineri ca cei pe care îi văd adeseori scoşi la

plimbare şi îi compătimesc. Nu ştiu dacă am competenţele necesare, dar dacă dumneavoastră o credeţi, sunt de acord să fac o încercare. Îmi voi putea relua programul normal de muncă aşa cum îmi doresc. Aş lucra aici, aproape de casă, Dora s-ar simţi mai în siguranţă.

„Iarăşi grija asta exagerată, ca pentru un copil neajutorat...” , îşi spune Dora în gând . *„Important este să îi placă lui, să fie preocupat de problemele*

pe care desigur le pune o astfel de funcţie, iar eu să mă

dedic căutărilor mele... Simt că nu mai am putere să aştept.”

Cufundată pentru o clipă în gândurile ei, Dora nu ia seama la comportarea lui Victor. Din absent, a devenit volubil şi foarte politicos. Acompaniază cu o amabilitate cam exagerată musafiri de seamă, asigurându-i că nu va întârzia să se documenteze, să studieze legislaţia pentru funcţia care i se propune.

Abia plecaţi cei doi, Victor se grăbeşte să pună în funcţie ordinatorul şi să caute cu înfrigurare informaţii despre administrarea caselor de copii, a fundaţi lor, a centrelor de studii, a spitalelor... Are impresia că totul îl pasionează şi parcă găseşte informaţi care, fără să-şi fi dat seama, îi lipsiseră până acum. Timpul zboară. Nu ştie când s-a făcut miezul nopţii şi tresare când orologiul bisericii din apropiere îl aduce

la realitate. *„Dora*! *A uitat de ea*! *O fi mâncat*? *Se simte oare bine*? *S-o fi culcat*? *”*

Dora a uitat şi ea de timp. Nu îi este foame, nu îi este somn.

Plicul cu cele două fotografii este bine pus de-o parte. Va coborî mâine în oraş să vadă dacă fotograful le poate mări şi face mai clare.

Îşi recheamă amintiri... Era deja la vârsta înţelegeri , avea opt ani când tata se întorsese din prizonierat. Auzise şoaptele celor mari : drumul de întoarcere fusese lung, plin de pericole şi peripeţii. Intuise bucuria însoţită de îngrijorare a mamei sale pentru bărbatul scheletic şi nervos care se întorsese totuşi întreg din cumplitul carnaj al războiului. Un nume îi revine Dorei în minte : Ovidiu, Ovidiu Frunză, învăţător într-un sat din Nordul României împreună cu care tatăl ei fusese în lagărul de la... - parcă Tuşino - şi cu care ţinuse legătura mult timp după întoarcere. Reia hârti le deja triate şi caută, caută cu febrilitate. Căutarea nu este zadarnică. Într-un teanc de plicuri legate cu panglică de culori indefinibile, care par să fi fost cândva culorile tricolorului românesc, găseşte şi unul la care adresa expeditorului, Ovidiu Frunză, este clară : *„Comuna Arbore, Judeţul Rădăuţi, Bucovina-România”.* Conţinutul scrisori , caligrafiată cu grijă pe două pagini de caiet dictando, este anodin, dar orice amănunt are importanţă pentru Dora. Copiii acestui domn Ovidiu, doi băieţi de 9 şi de 11 ani la

data care apare pe scrisoare - 1 iunie 1949 - merg bine cu şcoala. Cel mare, Dragoş, are înclinaţii spre muzică şi cântă la pian, pe cel mic, Ciprian, îl pasionează deja istoria. Ovidiu îl întreabă pe fostul lui tovarăş de lagăr dacă nu are ceva cărţi de lectură pentru copii, poveştile fraţilor Grimm sau ale lui Ispirescu, pentru că la ei, acolo, în fund de ţară, este mare lipsă de cărţi. Dora îşi mai aminteşte seara în care tata scosese din mica ei biblioteca vreo câteva cărţi de care, deşi citite şi recitite, se despărţise cu greu... *„Iată deci încă o pistă, satul Arbore din nordul Moldovei, de unde fusese expediată scrisoarea domnului Frunză cu o jumătate de secol în urmă..."* , îşi spune Dora, căutând cu febrilitate Atlasul lumi . Da, iată la pagina 64 descoperă în Bucovina, lângă graniţa cu Ucraina, satul Arbore, în apropiere de oraşul Rădăuţi. Degeaba insistă să găsească şi o localitate care începe cu „X", acolo unde fuseseră fotografiate femeia cu fetiţa. O caută şi de partea cealaltă a graniţei bine trasată cu roşu pe hartă. Dezamăgirea ei este mare constatând că partea de Nord a „Ţări de Sus" a devenit o pată albă pe harta lumi . În afara oraşului „Tchernivtsi", probabil actualul nume a fostei capitale a Bucovinei de altă dată – Cernăuţi -, pe hartă nu mai figurează nici o localitate. Dora îşi reproşează faptul că ştie puţin, mult prea puţin, din istoria zbuciumată a acestei provincii

din Nordul ţări ei de origine. Îşi aminteşte destul de bine dialogul dintre părinţi, pe care îl putea lesne desluşi când dormeau în aceeaşi cameră minusculă care fusese cancelaria şcolii în care locuiau, singura bine încălzită în iarna grea care urmase întoarceri tatălui din prizonierat : *„- La ce slujeşte să te frământi atât, Simi*? *Poţi tu oare răsturna cursul istoriei*? *Au tăiat trupul Bucovinei în două, iar Basarabia au vrut-o întreagă. Ştii bine că rusul e puternic şi pe ce pune el mâna nu mai lasă niciodată. Du-te să îl vezi pe Ovidiu, dacă gândeşti că asta te poate linişti*! *Să încercăm să dormim, ai nevoie de odihnă.” „- Odihnă... Cum mă pot oare odihni când ştiu ce se întâmplă acolo*? *Când ştiu ce pătimesc cei de acolo*? *Femeile... Copiii... Doamne, Dumnezeule*! *Nu pot face chiar nimic*? *Nimic*? *”*

În primăvara care a urmat, tatăl Dorei, Simion Almăjan plecase de acasă în căutarea prietenului din prizonierat, a acelui domn Ovidiu Frunză, care scrisese scrisoarea pe care o ţine în mână Dora cea de acum, trecută prin încercările celor cinzeci de ani care o despart de copilul de atunci. Tatăl se întorsese acasă după vreo săptămână, ca şi bolnav. Bolnav de o tristeţe care nu l-a părăsit până când s-a stins, sunt

mai mult de zece ani de atunci.

Noaptea care urmează este o noapte albă atât pentru Dora cât şi pentru Victor. Gândurile care nu îi lasă să doarmă sunt însă atât de diferite!

La micul dejun, pregătit în grabă, cei doi continuă să rămână cufundaţi fiecare în vârtejul gândurilor sale.

- Este trecut de ora opt. Cobor la fotograful din vale, se grăbeşte Dora să îşi anunţe intenţiile.

- Vin şi eu cu tine, mă voi opri însă la spital ca să iau legătura cu cei care se ocupă de secţia de copii cu probleme psihomotori , răspunde pe loc Victor.

Bătrânul fotograf analizează cu minuţie fotografi le marcate de trecerea anilor. Dora asistă cu răbdare şi interes la retuşarea şi mărirea imaginilor. Ascultă şi interpretează în gând vorbele mormăite de artizanului priceput în timp ce lucrează : *„Ce tip de aparat să fi fost folosit oare*? *Iată, reuşesc să descifrez şi anul marcat pe spatele fotografiei cu grupul*

de bărbaţi : 1948! *Pe vremea aceea doar nemţii aveau aparate de fotografiat*

portabile cu care puteau să facă astfel de fotografii... Cred că a fost folosit unul

din primele aparate din seria nemţească. Cred că

se numea „Leica”. Aparate desigur depăşite azi, dar bune, solide, fiabile şi mai ales de talie mică. Am mai văzut fotografii făcute cu marca asta... Da, desigur cele două imagini au fost luate cu unul şi acelaşi tip de aparat... Şi acela nu putea fi, la vremea aceea, decât Leica.”

Dora scrutează din nou chipurile de pe cele două fotografii

mărite. Cel al bărbatului marcat cu cruciuliţă... Forma ochilor care privesc ţintă spre aparatul de fotografiat o fac să tresară. : *„Ochi de tătar..., aşa îl tachina mama pe tata... Aşa sunt şi ochii mei, traşi mult spre tâmple...* Ritmul inimi Dorei se accelerează în timp ce gândeşte :

„Deci... Deci, el, al treilea din dreapta este tata... ”.

Şi fotografia femeii cu o fetiţă de mână relevă, după mărire şi

retuşare, câteva detalii : femeia este cu adevărat frumoasă, dar nu frumuseţea este cea care reţine atenţia, ci senzaţia de dârzenie pe care o inspiră chipul cu trăsături regulate, ochii enormi şi privirea lor pătrunzătoare şi în acelaşi timp misterioasă. Diminutivul numelui ei *„Teo”* ca şi data *„25 noiembrie 1948”* sunt clare dar din ceea ce pare a fi începutul numelui unei localităţi nu se poate descifra decât acelaşi *„ХЛИ...”* urmat de o pată gri.

Dora este decisă.

Are câteva piste. Unul, sau chiar două nume de localităţi :

Arbore şi Tuşino... Şi începutul unui al treilea *„ХЛИ...* ” Şi „Teo” diminutivul probabil al numelui femei ... Plus „Leica”, numele presupus al mărcii unui aparat de fotografiat nemţesc... Informaţi le provin de undeva din negura timpurilor, totuşi Dora nu ezită. Comandă neîntârziat un bilet de avion pentru Bucureşti, îşi pregăteşte actele şi un bagaj sumar. Îl aşteaptă pe Victor cu masa pregătită sărbătoreşte ca în vremurile „bune”, dar gândurile sunt deja departe...

*

*

*

După un zbor şi un hotel oarecare, iat-o urcată în trenul personal care o duce spre Bucovina, îndepărtata şi pitoreasca provincie a ţări pe care o părăsise cu aproape treizeci de ani în urmă, pe vremea dictaturi comuniste. O iarnă prematură şi aspră, în comparaţie cu ţinutul care i-a devenit a doua patrie, a pus stăpânire pe locurile care i se par din alt univers, din alte vremuri. Gândul că satul Arbore la care doreşte să ajungă este probabil un sat izolat, departe de linia ferată, nu o sperie. în mintea ei nu s-a conturat un plan precis despre unde se duce, cu ce va deplasa, cât va dura acest imprevizibil

voiaj a cărui ţintă nu se poate exprima în cuvinte, căci a pornit, de fapt,

în căutarea unor fantome.

A plecat de acasă fără să îi poată răspunde lui Victor la

întrebările lui insistente : *„Unde vrei să pleci în prag de iarnă*?

Explică-mi! *Ce te frământă*? *Scrie, telefonează, informează-te*! *Cum să*

înfrunţi singură necunoscutul când eşti încă atât de fragilă... Şi mai ales

pentru ce? *Pentru ce*? *”*

Întrebările lui, la care nu avusese răspuns, încep să o frământe.

„Într-adevăr, de ce am plecat fără ezitare din coconul călduţ al existenţei mele,

din casa mea, de lângă omul care mă protejează şi cu care împart bine şi rău

de o viaţă? *Ce caut, la urma urmei*? *Vreau să*

verific dacă halucinaţiile date de anestezie au în ele un sâmbure de adevăr?

Vreau să ştiu dacă a existat într-adevăr această

misterioasă Minodora, fruct al unei iubiri vinovate a tatii? *Şi dacă a existat, ce*

mă împinge oare să pornesc în căutarea urmelor ei şi a mamei ei, amanta tatălui

meu? *Nu înseamnă oare acest interes o trădare a memoriei propriei mele mame*?

Oare lumea „de dincolo” la care ţinea să mă iniţieze presupusa mea soră există cu

adevărat sau este doar rodul unei imaginaţii pe care nu sunt în măsură să o stăpânesc

ca să pot face diferenţa între real şi ireal? "

„Sau poate această motivaţie este doar o mască? Poate în

spatele ei se ascunde o dorinţă de schimbare, de eliberare... Pentru mine şi pentru el, pentru Victor... Oare sentimentul că după operaţie nu am redevenit pentru el omul întreg care eram nu mă împinge spre o evadare? Şi dacă ar fi să-mi fac o psihanaliză cinstită n-ar trebui să admit că femeia din mine se simte frustrată? Simţămintele mi-au rămas

întregi în pofida anilor şi suferinţelor care mă împovărează, or se pare că Victor nu ţine seama de asta. De altfel, „antenele" mele feminine îmi spun că în viaţa lui sentimentală a intervenit ceva. O altă femeie?

Posibil! Mai tânără, foarte probabil... Iar eu nu vreau să devin o

„tolerată" care tolerează... Indiferent prin ce am trecut, nu vreau să

devin o femeie „crampon". Poate că am simţit, fără să am curajul să o mărturisesc nici măcar mie însămi, că trebuie să se întâmple ceva?

Că o ruptură poate aduce o reîmprospătare a vieţii în doi? Oare senzaţia de îndepărtare a copilului meu, a Dorinei, nu a contribuit şi ea la decizia mea care poate părea tuturor nesăbuită? Oare nu încerc ca prin această aventură să trag un semnal de alarmă : Exist! Încă exist cu adevărat. Nu sunt doar umbra celei care am fost. Şi mai cu seamă, nu vreau să recâştig iubirea lor întreagă ignorând că timpul uzează ireversibil sentimentele? Şi oare nu sunt animată şi de un vis vinovat, visul unei aventuri care ar putea reîmprospăta şi viaţa mea? "

Nu îşi poate răspunde propri lor întrebări. Poate că în sub-

conştientul ei, diferenţa între real şi ireal a fost extirpată de anestezie, de

scalpel, de trepan... În orice caz, conştientul triumfă : a reuşit să se

aventureze, să asume riscuri, în căutarea a *„nu se ştie ce, nu se ştie unde...”* Chemarea spre acest necunoscut este atât de puternică încât nu i-a putut rezista.

Dar iată că realul începe să-şi spună cuvântul. Frigul începe să pătrundă prin vesta singurului călător din compartimentul personalului care înaintează cu viteza melcului şi cu opriri ce par nesfârşite. *„Ce aş putea pune pe mine*? *Oare ce haine groase şi alte lucruri trebuincioase am îndesat în geanta de voiaj destul de grea, pe care am pregătit-o fără să mă gândesc prea mult unde voi ajunge*? *”*

Locomotiva începe să ofteze şi să pufăie voind parcă să-şi facă cunoscut efortul de a înfrunta vântul de Nord din ce în ce mai şuierător şi mai rece. Dora aruncă o privire pe harta detaşată din atlas şi decide fără prea multe ezitări : va coborî la Cacica, localitate de pe linia ferată care pare cea mai apropiată de Arbore.

*

*

*

Coborârea de pe scara mult prea înaltă ar fi imposibilă dacă mâna unui bărbat nu i-ar lua geanta, n-ar susţine-o şi încuraja cu o voce spulberată de vânt. Sunt singuri pasageri care au coborât în această gară. Este începutul după-amiezii, dar iarna timpurie dă

impresia că noaptea a şi venit.
Sala de aşteptare în care se grăbeşte să intre este rece, cu nimic mai îmbietoare decât vagonul trenului care s-a şi pierdut în gura tunelului care se ghiceşte, pată neagră, în negura nopţii. Bărbatul care a ajutat-o să coboare scara abruptă a trenului a dispărut nu se ştie unde. Un singur bec chior şi pâlpâitor atârnă din tavanul înalt. La lumina lui, Dora descifrează cu greu listele de *„Plecări”* şi *„ Sosiri”* afişate lângă uşa care nu se închide bine şi are un geam spart. Ceea ce constată nu este de natură să îi dea vreo idee despre cum ar putea continua ambigua ei călătorie . Sunt doar două trenuri spre Nord şi altele două spre Sud care trec în douăzeci şi patru de ore pe această linie secundară. *„Oare să trebuiască să aştept aici, singură, în frig, aproape douăsprezece ore ca să mă pot întoarce acolo de unde am venit*? *”*
Întrebarea nechemată îi dă un fior de nelinişte dar iată că uşa se deschide lăsând să intre, odată cu o rafală puternică de vânt, un bărbat, probabil cel care o ajutase să coboare din tren, căci alt picior de om nu văzuse în această gară uitată de lume. Este desigur un localnic, îşi spune Dora analizându-l dintr-o privire. Este îmbrăcat într-un cojoc de culoare gri care îi subliniază bine statura suplă şi umeri largi, iar pe cap poartă o căciulă îndesată până la sprâncene. Chipul îi este

încadrat de o barbă „sare şi piper”. Străinul îşi uşurează spatele de un rucsac ce pare destul de greu şi fără nici o ezitare se adresează Dorei :

- Nu este prea multă lume pe-aici, nu-i aşa? Mă întreb ce poate căuta aici pe vremea asta o doamnă ca dumneavoastră, îmbrăcată ca pentru o plimbare în oraş?

Dora nu răspunde nimic. Întrebările străinului sunt foarte logice. Acesta continuă să îi vorbească cu naturaleţe, ignorând că ea nu răspunde. Se comportă de parcă ar cunoaşte-o de când lumea.

- Nu vă este foame? Am găsit la bufetul gări , care tocmai se închidea, o franzelă şi nişte caşcaval iar în rucsac am o sticluţă de horincă maramureşeană care face bine la frig. Dar, nu mi-aţi spus care este ţinta călătoriei dumneavoastră prin fundul ăsta de ţară...

Bărbatul şi-a scos căciula ca să o scuture de zăpadă şi îşi şterge faţa cu o batistă enormă în carouri bleu. Dora îl poate studia mai bine. Aşa cum se putea presupune din culoarea bărbii, nu este tânăr ; în jurul ochilor străjuiţi de gene dese, lungi şi negre de parcă ar fi rimelate, este săpat un păienjeniş de riduri vizibile chiar şi la lumina slabă din sala glacială. *„Bărbaţii*! *Ştiu să-şi disimuleze bine anii lăsându-şi barba să crească”* , gândeşte Dora cu ironie. Trebuie însă să

recunoască că bărbatul are trăsături frumoase, regulate, care nu par a fi alterate de vârstă. Privirea ochilor mari, care scapă arareori de sub pleoapele, te face să înţelegi de îndată că în spatele lor se găseşte ceva. Deşi îmbrăcămintea poate să fie cea a unui ţăran de prin părţile locului, privirea pe care Dora reuşeşte să o surprindă ca şi degetele lungi şi albe, care par mai curând ale unui pianist, nu confirmă însă această supoziţie. Dora se simte şi ea studiată de necunoscut printre franjurile genelor groase şi decide să iasă din muţenia ei :

- Aş dori să ajung în satul Arbore.

- Arbore?! Asta spun şi eu coincidenţă, locuiesc chiar în satul ăsta. Dar, dacă nu sunt prea indiscret, aveţi rude sau prieteni în satul meu, în Arbore? Sau ce alte motive ar putea să vă aducă în plină iarnă până aici?

Dora ezită, străinul insistă şi iată-i aşezaţi pe două scaune alăturate în cotlonul cel mai ferit de curent. Dora nu a mâncat din seara precedentă şi nu şi-a luat cu ea nici o provizie în această călătorie spre „nu se ştie unde, nu se ştie când". Vorba calmă, aspectul şi insistenţa străinului o înduplecă şi descoperă cu plăcere gustul pâinii aproape îngheţate şi fiorul cald care îi străbate măruntaiele după ce dă pe gât capacul sticlei, de mărimea unui un

degetar, plin cu horincă.
- Nu, nu sunteţi indiscret, chiar sper să pot apela la ajutorul dumneavoastră pentru a găsi nişte informaţii în căutarea cărora am pornit la drum. De fapt sunt în căutarea unei localităţi care începe cu X..,. dar nu am găsit nimic pe hartă. Nu am nici un cunoscut în Arbore, cunosc doar un nume dintr-o scrisoare de demult, o scrisoare primită de tatăl meu cu jumătate de secol în urmă.
- Un nume? Poate, dacă mi-l divulgaţi, voi constata că îl cunosc. Sunt învăţător în sat, l-am urmat pe tata aşa cum îşi dorea el şi nu cred să fie vreun nume în Arbore care să îmi fie străin.
- Ovidiu Frunză, acesta era numele camaradului de prizonierat al tatălui meu, cu care a păstrat legături de prietenie şi a corespondat până când s-a stins.
Tăcerea care se instalează pare să îngheţe în atmosfera glaci-ală a acelei săli de aşteptare, care nu părea cu nimic predestinată unei întâlniri atât de neobişnuite.
Într-un târziu, ea este ruptă de vocea de bas a străinului care abia reuşeşte să îşi disimuleze emoţia justificată, căci iată ce cuvinte surprinzătoare rosteşte :
- Sunteţi, deci, Dora Almăjan!

Surpriza Dorei instalează din nou o lungă tăcere şi se scurge un lung moment până când reuşeşte să îngâne :

- Într-adevăr, sunt Dora Almăjan, devenită Matei prin căsătorie. Dar dumneavoastră cine sunteţi? Cum este posibil să ştiţi cine sunt fără să ne fi întâlnit vreo dată până acum?

- Şi eu sunt uimit şi emoţionat dincolo de cuvinte de această întâlnire la care nu am încetat să gândesc. Da, am visat de când eram copil să vă întâlnesc. V-am visat de pe când citeam Robinson Crusoe sau poveştile lui Ispirescu şi a fraţilor Grimm în paginile cărora desluşeam urmele ochilor care le citiseră şi a degetelor care le întorseseră înaintea mea. Am cunoscut-o pe Dora prin intermediul acelor cărţi de poveşti, pe când era o fetiţă de vreo zece ani iar eu abia de aveam ceva mai mult. Deci vă cunosc fără să vă fi întâlnit vreodată. Sunt Dragoş Frunză, fiul mai mare al lui Ovidiu, care s-a prăpădit cu ani în urmă în închisoare, prietenul tatălui dumneavoastră. - Coincidenţă? Asta este chiar puţin spus. Mai curând miracol. Dar spuneţi-mi ce posibilităţi am să ajung în satul Arbore? Sau cum aş putea descoperi ce localitate de pe aici se ascunde în spatele literei X?

- În părţile locului nu există nici o localitate care să înceapă cu

litera X .

- Trebuia să precizez că numele acestei localităţi este scris probabil cu litere ruseşti.

- În cazul ăsta, s-ar putea să fie de partea cealaltă a graniţei cu Ucraina, în fosta Bucovină de Nord. Au fost rusificate multe denumiri de localităţi şi eu nu ştiu prea multe despre asta.

- Dar acum ce aşteptăm oare? Vom petrece noaptea aici? Dragoş Frunză nu răspunde pe loc. Se ridică, încearcă să cureţe un geam cu batista în carouri. Priveşte în noapte. Vântul de miazănoapte a depus deja troiene. Gara pare departe, iar ei sunt ca şi pierduţi pe un tărâm necunoscut.

- Trebuie să mărturisesc că nu am prevăzut o înrăutăţire atât de bruscă a vremi . Azi dimineaţă, când am luat trenul spre oraş, cădea doar câte un fulg. Şi nu am apucat să previn pe nimeni când mă întorc. M-am uitat printre cărţi, am ales câteva cu care mi-am umplut rucsacul şi era cât pe ce să pierd ultimul tren. Un instinct m-a împins pe uşa librăriei, dacă nu îl aveam ratam întâlnirea asta. Speranţa mea este Atanasie, prietenul şi omul meu de încredere. Poate vine cu sania să ne salveze, el anticipează mai bine ca mine faptele mele. Şi pe el l-am moştenit de la tata.

„Miraculoasă întâlnire! *”* nu conteneşte Dora să se mire, ca apoi
să insiste :
- Mă gândesc că obiectivul meu este acest sat sau oraş care
începe cu litera X. La Arbore m-am gândit numai ca la un loc unde aş fi putut afla... Nu mă puteţi ajuta să ajung direct acolo?
- Cu adevărat, nu îmi amintesc de nici o localitate al cărei nume să înceapă cu X. Poate fratele meu, el a făcut o pasiune din colectarea de cronici şi tradiţii ale localităţilor din partea locului, e profesor de istorie la Solca, la numai câţiva kilometri de Arbore.
- Fratele dumneavoastră... Ciprian... Cred că nu mă înşeală nici pe mine memoria, am aici scrisoarea, spune Dora încercând să scormonească cu mâinile înţepenite de frig într-un buzunar al genţii de voiaj.
- Nu vă obosiţi să căutaţi, nu vă înşelaţi deloc. Îl cheamă
Ciprian. Dar trebuie să privim scrisoarea în linişte, la cald, la lumina zilei. Şi trebuie să îl consultăm pe Ciprian şi arhivele lui. Oricum, nu se pune probleme să plecaţi în seara asta altundeva decât la Arbore, soţia mea Ştefana şi cu mine vom fi bucuroşi să vă avem oaspete. Vă cunoaşte şi ea din amintirile mele. Bănuiesc că veniţi de departe, că sunteţi obosită şi înfrigurată ; mâine în linişte vom face un plan de

bătaie. Dacă există sau a existat vreo localitate care începe cu X pe o rază de două sute de kilometri, nu ne va scăpa, fiţi liniştită. Dar acum... Ascultaţi! Se aud zurgălăii. Este desigur sania lui Atanasie, omul meu care vine să mă caute. Deîndată ce ne va lua dânsul sub protecţie nu trebuie să mai avem grijă sau teamă de nimic.

- Vrei să spui că este un geniu bun?

- Cam aşa ceva... Sau mai curând un personaj care te poate scoate în afara spaţiului şi timpului şi duce în locuri ca cele din scrierile lui Eliade.

Dora îl priveşte mai bine pe cel care până mai adineaori era un necunoscut. De ce dintr-o dată impresia că el are dreptate, că se cunoşteau dintotdeauna? O ciudată senzaţie de „deja trăit" o duce cu gândul în copilărie, atunci când aflase că prietenul tatii avea doi băieţi de vârste apropiate cu a ei, şi se întreabă : *„ Oare cum de am început să îl tutuiesc dintr-o dată, eu care sunt atât de reticentă? Oare cine este de fapt omul ăsta? Oare întâlnirea de acum să fie cu totul întâmplătoare sau era scrisă în cartea vieţii mele? De unde vine emoţia asta care se aseamănă cu fiori primei iubiri? Primă iubire la anii ăştia? Fiori pentru primul străin care îmi iese în cale în călătoria mea spre necunoscut? "* Privirea lui Dragoş nu o slăbeşte o clipă, se pare că şi el este cuprins de o frământare asemănătoare cu a ei. O mână caldă, puternică o ia de mână de parcă ar vrea să o poarte spre locuri *„ca*

cele din scrierile lui Eliade” , cum a zis el adineaori. Dora închide ochii şi simte cum barba lui îi mângâie uşor obrajii şi atinge ca un fluture pleoapele bine ferecate. *„Îndrăgostită la prima vedere la aproape şaizeci de ani*! *Şi încă la lumina chioară şi în atmosfera glaciară dintr-o gară uitată de lume*! *Absurd*! *”* , se persiflează în gând, fără milă Dora. O voce profundă răspunde zbuciumului ei :

- Sunt îndrăgostit de tine de acum cincizeci de ani, te-am întâlnit în paginile unor cărţi trimise de o fetiţă cu numele de Dora Almăjan. Îţi aminteşti?

- Îmi amintesc de cărţile pe care le-a luat tata din mica mea bibliotecă. Şi de numele celor doi băieţi cărora erau destinate, dar nici vorbă să fi fost îndrăgostită de vreo unul din ei.

- Niciodată nu e prea târziu. Mai bine că ne-am întâlnit acum decât niciodată. În orice caz eu am fost îndrăgostit de atunci de ceea ce prinde formă abia azi.

- Glumeşti? Îndrăgostit? De o femeie pe care abia ai cunoscut-o şi care are anii mei?

- Anii nu au importanţă. În schimb întâlnirea noastră este atât de minunată încât ar fi o crimă ca un moment atât de rar să fie ratat. Am sentimentul că de fapt ne-am fost predestinaţi.

- Predestinaţi de cine? Eu am avut convingerea că am fost predestinată omului cu care am împărţit viaţa, lui Victor...

- Şi în clipa asta nu ai cumva senzaţia că te-ai înşelat?

- Nu ştiu ce să îţi răspund. În orice caz, nu puteam aştepta o viaţă un moment atât de incert şi de „rar” cum spui tu, ca cel de acum.

Mâna caldă, ocrotitoare, bărbătească, îi strânge cu putere mâna în timp ce o conduce spre uşa dezolantei săli de aşteptare a gări uitate de lume, şoptindu-i : *„Să mergem*! *”*

Sania, asemănătoare cu un rădvan de modă veche larg şi scund, sugerează că şi obiectele ne pot scoate în afara timpului. Jilţul din spate este bine căptuşit cu o blană groasă din care este făcută şi învelitoarea de picioare sub care dogoresc cărămizi fierbinţi.

Înveşmântat într-o manta până la pământ, încinsă cu o frânghie grosolană, purtând pe cap o cuşmă enormă şi nerostind nici un cuvânt, Atanasie pare un neverosimil personaj anacronic. Se caţără cu îndemânare pe capra înaltă a ciudatului atelaj şi plezneşte din biciul care scoate un zgomot sec în atmosfera nopţii geroase.

Subţiratecul cântec al zurgălăilor porneşte la început sfios, ca să se transforme, pe măsură ce sania începe să zboare, într-o cristalină şi învăluitoare melodie.

Dora şi Dragoş tac, par a fi copleşiţi de o vrajă ce s-ar putea rupe odată cu ruperea tăceri . Sub învelişul cald se instalează o atmosferă misterioasă, din alte timpuri, din alte vremuri. Este ca şi cum sania cu aspect de rădvan, condusă de vizitiul ciudat, ar reface un drum inexistent, un drum spre originea timpurilor.
Într-un târziu, şoapta sugrumată de emoţie a lui Dragoş pare să confirme această incredibilă întoarcere :
- Nu pot scăpa chemări de a mă întoarce atunci, la momentul începutului. Atunci când tremuram desluşind urmele ochilor şi degetelor unei fetiţe întipărite în paginile cărţilor cu poveşti.
Dora nu spune nimic, tace dar este cuprinsă şi ea de o emoţie copleşitoare. Amintiri, gânduri despre copilăria ei, îi trec prin minte fără nici o legătură logică. Ea nu se gândise niciodată cu plăcere la cei doi băieţii, Dragoş şi Ciprian, fiii prietenului tatălui ei, le purtase doar o oarecare pică pentru că o văduviseră de câteva cărţi dragi. De unde atunci această emoţie? Să fie vinovat oare parfumul acesta tare de blană de sălbăticiune? Căldura emanată cu generozitate de cărămizile încinse, aidoma celor ce i le punea mama în pat în nopţi prea friguroase? Sau să fie prezenţa acestui bărbat plin de tandreţe şi poezie?

- Suntem în afara timpului, rosteşte Dragoş cu o voce pură, cristalină, ca a unui copil. Cred că trăim o clipă unică în care se cade să uităm de convenienţe, obligaţii, promisiuni. Indiferent de ce a fost să fie în cei cincizeci de ani care ne despart de începutul începutului şi indiferent de ce va fi să mai fie de acum încolo, aceasta este clipa noastră la care am visat în tot acest timp nemăsurat de lung în care te-am aşteptat.

- Şi ea, Ştefana? bâiguie Dora. - Şi el, Matei? bâiguie Dragoş.

- Victor, rectifică, abia şoptit, Dora.

- Ei nu sunt aici, Dora. Aici, în clipa asta, există doar copiii de atunci. Băieţelul de atunci în care începea să curgă seva bărbăţiei care îl înfiora şi îl nelinăştea când simţea urma degetelor tale, aşa cum mă înfioară şi mă nelinişteşte şi acum. Vreau să îmi dăruieşti urma acestor degete pe obraji, pe buze, pe mugurele încă pur al copilului de atunci.

- Care copii? Nu uita că anii noştri adunaţi depăşesc vârsta unui secol.

- Iartă-mă, dar este stupid ce spui. Care ani? Care vârstă? Lasă-te în voia începutului... Sentimentul meu nu are vârstă şi vreau să sădesc şi în tine inocenţa lui.

Dragoş şi-a lepădat cojocul devenit insuportabil în căldura care îl devorează. Iată-l alunecat de pe jilţul confortabil, îngenunchiat, îmbrăţişând genunchii Dorei. *„Lasă-te în voia efemerei clipe a începutului*! *”* Oare Dragoş a rostit acest îndemn sau este şoapta subconştientului ei care poate intuia şi dorea această clipă unică? Nu mai are nicio importanţă. Degetele lungi şi delicate mângâie deja pielea care devine din ce în ce mai fină pe măsură ce locul cald al feminităţii, care se crede alterată de ani şi suferinţe, se apropie. Un gând nechemat trece prin mintea Dorei : *„Dacă nu ar fi întuneric, oare degetele de pianist ar mai continua mângâierile după ce ochii ar vedea reţeaua de cute şi întinderile de piele marcate de vârstă*? *” „Nu fi stupidă, Dora*! *Ce importanţă are pielea, sau cutele, petele, ridurile*? *Aceasta este clipa ce ne-a fost destinată şi nu trebuie să o ratezi, are dreptate Dragoş*”, îi răspunde o necunoscută voce din interiorul ei.

Ieşite de sub control, degetele ei devin şi ele febrile coborând în mângâieri din ce în ce mai tandre de la fruntea năpădită de o chică de păr rebel, la obrajii înfierbântaţi, la barba deasă, încărcată de senzualitate, oprindu-se un lung răstimp pe conturul buzelor care le absorb şi sug cu saţietate. Le eliberează cu greu din gura prea flămândă pentru a-şi continua cu şi mai multă febrilitate drumul spre locul tainic al mugurelui tinereţii, înainte ca acesta să se piardă cu voluptoasă delicateţe în intimitatea începutului începuturilor.

Se pierd amândoi în umbra protectoare a învelişului cald care îi adăposteşte ca pe doi copii care s-au înfruptat pentru prima dată din fructul oprit. Sania pare să se fi ridicat deasupra pământului într-un zbor lin, fără hârtoape, fără oprelişti. Chiar şi zurgălăii au încetat să sune. Nici un zgomot în afara propri lor bătăi ale inimilor care şi ele se liniştesc cu încetul făcând loc liniştii.

- Ascultă! Auzi liniştea?

Dora îşi concentrează auzul care, iată, înregistrează şoapta tainică a fulgilor de zăpadă care nu contenesc să cadă din înălţimi.

- Aud, aud paşii fulgilor care ne-ar putea troieni şi scoate pentru totdeauna din timpul şi locul de azi.

- Continuă să ningă, confirmă Dragoş care şi-a scos capul de sub învelitoarea caldă pe când o mână continuă să mângâie cu delicateţe coapsele umezite de atemporala sevă a iubiri .

Un al doilea cap se iveşte şi buze fierbinţi sorb răcoarea fulgilor de nea până ce alte buze îi topesc şi usucă înainte ca cele două capete să dispară din nou în lumea începutului începuturilor.

- Atanasie... rosteşte Dora într-o clipă de luciditate.

- Fii liniştită, îmi este credincios şi este mut săracul de el de atunci, de când l-au snopit ruşii în bătăi.

*

*

*

Casa este mare, gospodărească, cu o împărţire obişnuită pentru locuinţele ţărăneşti din Bucovina. Un cuptor enorm ocupă toată tinda, focul este întreţinut cu lobde mari de lemn şi căldura lui se răspândeşte spre pereţii tuturor camerelor, aşa cum nu întârzie Dragoş să precizeze cu o notă de ironie :

- Avem o adevărată încălzire centrală! Vocea îi tremură. O persoană sensibilă ar putea lesne sesiza că spune nimicuri pentru a-şi ascunde tulburarea atunci când o ajută pe Dora să-şi scoată vesta. Desigur că Ştefana, care îşi cunoaşte bine bărbatul, i-a sesizat vocea schimbată, dar nu spune nimic. Deşi nu se aştepta la musafiri, pare a se bucura atunci când află cine este orăşeanca pe care a adus-o Dragoş de la gară.

- Fiţi binevenită, doamna Dora, îmi pare nespus de bine să vă cunosc, nu credeam că aşa o minune se va întâmpla în viaţa asta. Cărţile de poveşti de la dumneavoastră sunt încă de trebuinţă ; copiii noştri le-au citit şi, cine ştie, le vor citi poate şi nepoţii. Dar intraţi, cred că aţi îngheţat, vesta dumneavoastră pare subţire, iar încălţările nu sunt

nici ele făcute pentru zăpadă. Intraţi! Intraţi vă rog, o să pregătesc imediat ceva cald.

Adresându-se apoi lui Dragoş :

- Atanasie a ajuns desigur cu mare întârziere la gară! Trenul vine la patru şi el a plecat de aici cred că pe la aceeaşi oră. L-am grăbit de mai multe ori, bănuiam că vi cu trenul ăsta, dar el nu ştiu ce tot a trebăluit la sanie. Măcar a fost confortabilă? O fi pus în ea şi şuba pentru picioare? Doamna Dora a venit şi ea cu trenul de ora patru, nu-i aşa? V-aţi întâlnit în oraş sau în gară?

Dragoş gândeşte: *„Ce-o fi apucat-o să fie atât de vorbăreaţă*?

Uneori nu scoate într-o zi atâtea vorbe câte a scos acum... Şi întrebările ei sunt ca nişte săgeţi otrăvite. O ştiu intuitivă, dar nici chiar aşa... I-a şi analizat îmbrăcămintea, încălţămintea... Ce ţi-i şi cu femeile astea... Ia să încerc eu să schimb subiectul."

- Ştefano, aş mânca o tochitură cu brânză de putină şi mămăliguţă cu lapte încălzit în ceaun.

- Nu ţi-e bine? Cum o să-i servesc doamnei mâncarea asta ţărănească? Am friptură şi fac un pure de cartofi. Gogoşari sunt foarte gustoşi, am deschis chiar azi un borcan. Pot face imediat şi nişte papanaşi cu smântână. Ce v-ar place să mâncaţi, doamna Dora? La noi aici, la ţară, nu prea avem lucruri fine, dar nici n-o să vă dau să

mâncaţi mămăligă...

Dora îşi găseşte cu greu cumpătul. Simte. Simte că cealaltă femeie bănuieşte ceva. Nu ştie cum să îşi ascundă emoţia. Dragoş îi vine în ajutor, deşi simte că şi lui îi vine greu:

- Ştefana e mai vorbăreaţă ca de obicei, desigur pentru a fi cât mai amabilă cu un musafir atât de neaşteptat. Dar vă rog să nu vă jenaţi, să spuneţi ce v-ar face mai multă plăcere să mâncaţi.

Apoi, adresându-se Ştefanei :

- Pe doamna Dora am întâlnit-o în gară, dar nu am făcut indiscreţia să o întreb de unde vine. Curiozitatea m-a împins totuşi să o ispitesc ce caută prin locurile noastre şi timpul a zburat.

- Vă asigur că prefer mămăligă cu brânză de putină şi lapte încălzit în ceaun. Visez la bunătăţile astea de o viaţă. Şi pentru a răspunde unei întrebări pe care domnul Dragoş nu mi-a pus-o : vin dintr-o localitate de lângă Strasbourg. Am reuşit să plecăm din ţară, soţul meu şi cu mine, cu aproape treizeci de ani în urmă când, ştiţi şi dumneavoastră cum era... Acolo s-a născut şi fata noastră. Înţelegeţi deci că îmi este cu adevărat dor de mămăligă cu brânză de putină şi de lapte adevărat, nu din cutie. Acolo, în Franţa, cam toate alimentele sunt „de la cutie" şi adevăratul lor gust stăruie doar în memorie.

- Cum, veniţi direct din Franţa?
- M-am odihnit o noapte scurtă în Bucureşti, de unde am luat trenul de dimineaţă spre Nord.
- Îmi închipui cât sunteţi de obosită. Să vă arăt camera pe care v-o putem propune. Cred că nu ai nimic împotrivă, Dragoş, să o culcăm pe doamna Dora în camera de muzică?, întreabă Ştefana cu o voce iscoditoare. De altfel cred că este cea mai călduroasă cameră, deci nu am o altă idee.
Dragoş nu dă nici un răspuns, dar tăcerea este şi ea un răspuns. Când Dora îşi ridică pentru o clipă privirea spre el, poate ghici după expresia chipului său că asta este soluţia cea mai bună.
„Camera de muzică" este o încăpere spaţioasă, spoită în alb. Aproape jumătate din încăpere este ocupată de un pian negru, mare, cu coadă. *„Degete de pianist..."* Gândul nechemat, sau poate niciodată ieşit din mintea ei, de când degetele lui o mângâiase, ca nici unele până atunci, o tulbură, o tulbură nespus.
Patul în care se odihneşte probabil câteodată pianistul pare ascetic, dar în realitate este foarte confortabil. Dora simte povara oboselii. Călătoria lungă, hotelul neodihnitor, frigul din tren şi din gară ar fi fost destul şi prea mult ca să adoarmă de îndată ce pusese capul pe

perna înfăţată în alb şi cu miros de busuioc. La acest „destul" s-a adăugat însă un „mult prea destul" tulburător, acel „început al începuturilor", cum denumise Dragoş scurtul lor răstimp de dragoste. Şi acest „mult prea destul" nu o lasă să adoarmă. Îi este prea cald. Iese de sub pilota sub care se simte ca înăbuşită. Îi este frig. Şiroaie de sudoare îngheţată se preling de-a lungul spinări , a coapselor, a gâtului. I se pare că aude şoapte şi uşi care se deschid şi închid cu precauţie pentru a proteja somnul unicului musafir din casă. Abia spre zori târzii ai nopţii lungi de iarnă o cuprinde un somn scurt şi neodihnitor.

În sala de muzică sunt aşezate scaune dispuse în formă de potcoavă, cu capetele strânse spre pian. Nu poate să îşi privească

vecinii ; scaunul ei are drept spătar un suport, ca cel de pe masa de operaţie, care îi fixează capul. O femeie înaltă, suplă, cu plete lungi, arămi , care îi acoperă faţa, face o plecăciune şi rosteşte cu o voce mult prea groasă pentru o femeie : „Concert neterminat pentru pian, compus de un autor necunoscut într-un secol nedeterminat", după

care se aşează intempestiv pe scaunul rotativ din faţa pianului. După

câteva clipe de tăcere, pe care orice bun muzician le lasă pentru ca spiritul muzicii să se instaureze printre spectatori, femeia cu părul ca flacăra loveşte cu putere clapele pianului care scot nişte note

discordante. Din degetele ei se preling apoi întrebări îngrijorătoare şi răspunsuri bezmetice, tăceri apăsătoare şi cascade de sunete stranii.

Oprirea este la fel de abruptă ca şi începutul. Femeia se ridică, ca împinsă de un arc, şi se înclină în faţa publicului. Când se ridică, părul lasă să i se vadă chipul şi Dora o recunoaşte. Este gata să strige : Doamna Alindora! *Doamna doctor Bosch*! *Buzele nu se deschid,*

cuvintele nu îi ies din gură. Un deget alb, lung, un deget de pianist i s-a lipit de buze împiedecând-o să vorbească. În schimb spectatorul din dreapta ei s-a ridicat în picioare şi aplaudă frenetic scandând : „Bravo, Alina! *Bravo*! *Bravo". Dora, contrariată, recunoaşte vocea lui Victor.*

Pianul se transformă într-o sanie în formă de rădvan scund şi lat în care se urcă cu sprinteneală un bărbat şi o femeie. Victor şi Alindora?

Dragoş şi Dora? *Un cântec de zurgălăi e pe cale să se înfiripe...*

- Doamna Dora, scuzaţi-mă că vă trezesc, dar Atanasie vă

aşteaptă ca să vă ducă la Solca, la Ciprian, să căutaţi ceea ce vă

interesează. Dragoş a plecat de dimineaţă călare pe la treburile lui şi

desigur că a trecut pe la frate-su ca să îl prevină că veniţi. De când s-a

pornit ninsoarea, telefonul este întrerupt, aşa că nu avea altfel cum să

comunice. Afară s-a făcut frumos ; ninsoarea s-a domolit, aşa că veţi

putea să vă continuaţi cercetările care v-au adus până aici şi despre

care Dragoş mi-a suflat o vorbă astă-noapte.

Dora simte nerăbdarea Ştefanei, nerăbdarea de a o vedea

plecată, ieşită din casa şi mai ales din viaţa lor, a lui Dragoş şi a ei.

*

*

*

- Noi, frate-miu şi cu mine, nu am putut să terminăm Universi-

tatea şi am rămas aici, la ţară, unde nu prea erau mulţi doritori care să accepte izolarea. *„Am devenit profesori fără diplome”,* se grăbeşte Ciprian să se prezinte cu o voce fără inflexiuni, în timp ce o pofteşte pe Dora să intre într-o cameră tixită cu cărţi şi registre rânduite cu mare grijă pe etajere şi poliţe care de care mai încărcate.

- Iată aici biblioteca mea, pe care am agonisit-o de o viaţă şi

care adăposteşte şi rezultatele studiilor mele. Studi etnografice, se grăbeşte el să precizeze cu mândrie nedisimulată. Frate-miu mă cam tachinează şi mă porecleşte „hârţogar”, dar asta este pasiunea vieţii mele, după cum a lui este muzica.

Dora îl analizează. Are o înfăţişare complet diferită de a lui

Dragoş. Este, sau mai curând pare să fi fost blond, căci acum doar o şuviţă răsucită cu grijă pe chelie în forma unei cochili de melc lasă să se vadă culoarea a ceea ce cândva au fost probabil pletele cu care se mândrea în tinereţe. Gura mică, străjuită de o mustăcioară blondă, tunsă scurt, îi dă înfăţişarea unui portret de modă veche. Ochii sunt albaştri, de un albastru intens şi limpede ca rupt dintr-un cer fără nor al unei dimineţi geroase. Dar în privirea, pe care Dora o surprinde cu

dificultate, se poate descoperi scânteia de inteligenţă, trăsătură comună a celor doi bărbaţi atât de diferiţi care totuşi sunt fraţi.

- O cafea? Un ceai? Nu ştiu dacă aţi avut vreme să mâncaţi ceva azi dimineaţă. Ştefana e o fată minunată, genul de femeie care îl poate ţine pe frate-miu cu picioarele pe pământ, ceea ce nu-i uşor, dar uneori e cam abruptă.

- Un ceai aş bea cu plăcere, un ceai fierbinte, parcă mai simt frigul de ieri din tren, răspunde, fără fasoane, Dora.

- S-a făcut, revin imediat.

Ciprian dispare doar pentru câteva clipe şi intră încărcat cu o tavă mare pe care tronează un samovar şi farfurioare cu bunătăţi : zacuscă, brânză telemea, felioare de cârnaţ, şuncă şi tobă, mici găvănoase cu dulceţuri şi miere. Totul pare să o fi aşteptat pe Dora cu grijă şi delicată atenţie.

- Dragoş a trecut de dimineaţă pe aici, mi-a spus că o să veniţi şi să vă aştept cum se cuvine. De altfel, mi-a adus şi el nişte bunătăţi, deşi nici nouă nu ne lipsesc nici de unele. Mi-a spus că sunteţi în căutarea unei localităţi şi desigur o vom găsi prin hârţoagele mele. Avem toată ziua în faţă, aşa că sunt onorat să fac mai întâi oficiul de gazdă cu care m-a însărcinat frate-miu. Îmi amintesc şi eu de numele

dumneavoastră : „Dora Almăjan” şi de cărţile pe care le-am primit de la dumneavoastră şi mi le-am disputat cu Dragoş. Numai că amintirile mele sunt diferite de ale lui, eu sunt mai pragmatic şi s-ar putea să îmi amintesc mai multe detalii care să vă ghideze în cercetările dumneavoastră. Dragoş este un visător, un romantic, un îndrăgostit...
Să fie el îndrăgostit de fetiţa care ne-a trimis cărţile de poveşti! Şi să se gândească la ea jumătate de secol în care am trecut cu toţii prin atâtea! Nu, de aşa nişte fantasme este capabil numai el, iubitul, distratul şi distinsul meu frate Dragoş!

Dora se serveşte cu delectare din bunătăţi şi soarbe înghiţituri adânci din ceaiul parfumat. *„Muguri de brad şi frăguţă de mai”* , precizează Ciprian, răspunzând întrebări ei nerostite. Dora simte abia acum că îi fusese cu adevărat foame şi că saţietatea care începe să o cuprindă este plăcută.

În vremea asta, Ciprian continuă să povestească. Vorbirea îi este cam seacă şi cam pretenţioasă, dar spune numai lucruri interesante, la care Dora deschide bine urechea.

- După cum vă spuneam, nici Dragoş nici eu nu am putut termina studiile superioare. Dragoş era în anul trei la Conservatorul din Iaşi, iar eu în anul unu la Istorie. Atunci, în anul 1956, a fost tata

judecat la tribunalul din Suceava şi condamnat la cincisprezece ani de muncă silnică. Colaborarea cu „Sumanele negre”, rezistenţa anticomunistă din munţi, cred că aţi auzit despre astea. La Dorna şi apoi la Putna au activat celule foarte active. Abia peste ani de zile am reuşit să am acces la lista cu membri organizaţiei şi numele tatei nu figura printre ei. Şi totuşi a fost condamnat la ani grei de osândă şi nu l-am mai văzut întorcându-se acasă. Iar noi doi am fost daţi afară de la studii. Anchetaţi... Se întâmpla pe vremea revoluţiei antiruseşti din Ungaria. Colegul meu Sergiu, fiul unui doctor din Botoşani, a fost bănuit de colaborare cu rezistenţa din munţi şi ucis în plină stradă când ieşea de la Poliţie de la un interogatoriu. Am fost mulţumiţi că am scăpat doar cu darea afară din Universitate şi ne-am văzut de treabă aici, în satul nostru. Despre tata, am aflat peste ani cum a murit bolnav şi schingiuit în beciurile închisori din Sighet, ca mai toţi cei care erau bănuiţi de colaborare cu „Sumanele negre” din Munţii Moldovei. Şi ca toţi opozanţii regimului.

Dora nu îl întrerupe, presimte că din povestirea pe care Ciprian o continuă, ca pe o epopee dureroasă care se cere destăinuită, va afla şi detalii care o interesează direct.

- Când eram mici, Dragoş era mai lipit de mama care era, ca şi el,

visătoare, sensibilă la poezie şi mai ales la muzică. Era fata unor oameni cu stare din Cernăuţi, crescuse cu guvernantă, cu franceză, cu pian... Odată cu comunismul şi mai ales cu necazurile care au dat peste tata, săraca de ea a trebuit să se rupă de toate „reminiscenţele burgheze" şi a suferit mult. Eu eram mai tot timpul pe lângă tata, la vedere sau pitulat pe unde puteam, încercam să îi fiu mereu în preajmă. Când am început să înţeleg mai bine, adică pe la şapte ani, îmi plăcea să asist la discuţi le lui cu prietenii, uneori foarte numeroşi, care îl vizitau. Azi ştiu că mulţi erau din famili din Bucovina de Sus care reuşiseră să ia drumul refugiului spre patria mamă atunci când pericolul rusesc se apropia. Mi-au rămas bine întipărite în memorie nume ca Sbiera sau Voronca, Flondor sau Racoce... Pentru a aduna documente, din cele ce le vedeţi în jurul nostru, am început prin a căuta rădăcinile multora dintre cei care trecuseră prin casa noastră. Am descoperit filoane emoţionante pe care acum încerc să le adun într-o cronică a acestui pământ atât de hărţuit de poftele marilor puteri.

Ciprian se opreşte din povestit. Dora a încremenit cu ceaşca în mână, ceaiul s-a răcit.

Se surprinde rugându-şi gazda :

- Mai spuneţi, vă rog să mai povestiţi!

- Nu trebuie să mă rugaţi, este greu să mă opresc odată ce am început, iar auditoriu nu prea mi se întâmplă să am. Totuşi, în ultimi doi ani am început să fiu solicitat să prezint conferinţe : la Câmpulung, la Rădăuţi şi chiar la Suceava. Îmi place mult îndeletnicirea asta, numai că întotdeauna am sentimentul că nu ştiu destul, că nu sunt destul de erudit.
- Numai oameni limitaţi au sentimentul că ştiu tot. Pentru mine, care am lucrat în cu tot alt domeniu şi am rupt legăturile cu ţara de atâţia ani, tot ce spuneţi este interesant mai cu seamă că sunt şi eu în căutarea unor urme, îndeletnicire care desigur nu are prea multe taine pentru dumneavoastră. Vă rog deci să continuaţi. Cine ştie dacă această povestire nu va întâlni firul abia început al căutărilor mele?
- La un moment dat, pe care nu îl pot fixa foarte bine în timp, oaspeţii tatei au început să aibă un alt comportament, să fie cu mult diferiţi de cei care veneau de prin părţile Cernăuţilor şi se îndreptau spre Sud, cât mai departe de hotarul grosolan, înscris cu roşu pe hartă de mâna rusească. Hotarul fără temei care a tăiat capul Bucovinei noastre... Cel puternic are însă întotdeauna dreptate, o falsă şi ilegală dreptate, care pe noi nu conteneşte să ne doară.
Ciprian parcă nu mai este acelaşi om, nu mai este calm şi

cumpănit. Gura lui mică şi roşie, făcută parcă doar pentru a surâde ironic, e cuprinsă de un rictus ciudat. Aprinde cu un aer absent o pipă aparent uitată într-o firidă de lângă soba care începe să se răcească. Se ridică şi umple cu lemne gura sobei, în care jarul abia mai mijeşte. Se vede că face un efort pentru a continua :

- Spuneam deci că oaspeţii tatei au început să fie la un moment dat diferiţi. Erau bărbaţi, doar bărbaţi singuri, bărboşi, flămânzi, rău mirositori. Veneau după lăsatul seri , vorbeau în şoaptă... Când reuşeam să desluşesc şoapta lor îmi dădeam seama că ei nu se exprimau ca ţăranii din sat ci aveau şi ei o vorbă aleasă, asemănătoare cu cea a oaspeţilor din Nordul Bucovinei. Se primeneau, mâncau, stăteau de vorbă cu tata şi se culcau. Dimineaţa când mă sculam erau deja plecaţi, iar dacă îl întrebam pe tata cine fuseseră îmi răspundea cu blândeţe dar categoric : *„Nimeni*! *Eşti de-acum băiat mare*! *Te rog să bagi bine în cap că nu ai văzut pe nimeni, oricine te-ar întreba, orice s-ar întâmpla*! *E un consemn între bărbaţi, înţeles*? *”* Niciodată tata n-a fost obligat să îmi reamintească acest consemn şi întrebaţi am fost şi Dragoş şi eu, numai că eu ştiam mai multe decât el... La un moment dat a început să fie un du-te-vino nemaivăzut în casa noastră. Ai mei nu pridideau să procure „de mâncarea” încărcată în desagile cailor de cu seară... Numele

localităţii Putna revenea din ce în ce mai des pe buzele oaspeţilor nocturni. Şi nişte nume, îmi amintesc bine aceste nume, pe care le-am găsit mult mai târziu printre cei care au fost în fruntea „Sumanelor Negre" şi au fost osândiţi la moarte sau la muncă silnică pe viaţă. Vladimir Voitonel... Se vorbea despre el ca despre un erou, ca despre un sfânt. Şi Constantin Cenuşă... *„Moş Cenuşă, Moş Cenuşă, nu te-ascunde după uşă..."* , mă amuzam eu în mintea mea, ca un copil prost ce eram! Mă amuzam, dar nu suflam nimănui nici o vorbă. Nici măcar lui Dragoş.

Tata a fost arestat odată cu cei din grupul Motrescu, care a căzut ultimul în laţul Securităţii. Numele tatei nu figura pe listele membrilor Sumanelor Negre, dar sunt mândru că, de fapt, a fost mai mult decât un membru oarecare. El i-a ajutat să supravieţuiască pe cei din rezistenţa anticomunistă pentru ca aceştia să lupte pentru o cauză nobilă. A riscat securitatea familiei, dar nu a pregetat să îi ascundă, să îi hrănească, să îi doftoricească, atunci când erau răniţi sau bolnavi. Şi pentru faptele astea de omenie, cincisprezece ani de muncă silnică de unde nu s-a mai întors... Ce importanţă are pe lângă toate astea faptul că „fraţii Frunză" nu şi-au isprăvit studiile universitare?

Dora îşi dă bine seama că de fapt acest „fapt lipsit de importanţă" l-a măcinat mult pe Ciprian. Desigur şi pe Dragoş.

- Dragoş trebuie să apară ca să prânzim împreună şi eu am trăncănit o mulţime fără să fi ajuns încă la un oaspete de-al tatei care desigur vă interesează mai mult decât toţi ceilalţi împreună. Era în 1950. Cred că în mai... Iasomia era în floare. Tata se pregătea să plece cu şareta la gară şi eu, scai după el. De cum a coborât din tren am avut impresia că îl cunosc.

Zâmbetul lui trist, pe când îmi întindea „Robinson Crusoe”, m-a cucerit. Cât eram de mic şi neştiutor am înţeles pe dată că era priete-nul tatei cu care fusese în lagăr la ruşi. De altfel, atunci când s-au îmbrăţişat ca nişte fraţi l-am şi auzit pe tata spunându-i: „ *Simioane, dragul meu*! *”* Îl auzisem adeseori pe tata pronunţându-i numele: *„Simion Almăjan*” şi al localităţii în care fuseseră amândoi prizonieri *: „Tuşino”.* Ştiam că e tatăl Dorei de la care mai primisem cărţi prin poştă. Îi recunoscusem de fapt statura şi căutătura chipului cu toate că nu mai avea barbă ca în fotografie...

- Fotografie? tresare Dora.

Ciprian caută într-un raft de unde scoate un album legat în piele.

- Uitaţi-vă! Poate vă spune ceva...

Dora scoate un „Ah! ” plin de uimire, constatând că priveşte una

şi aceeaşi fotografie cu cea pe care o are şi ea în poşetă, fotografia cu cei şapte bărbaţi bărboşi sub care este o cruciuliţă în dreptul celui de al treilea bărbat din dreapta în care îl recunoscuse, cu greu, pe tatăl ei. Fotografia din faţa ei are două cruciuliţe în dreptul celui de al treilea şi al patrulea bărbat din dreapta. Ciprian scoate cu îndemânare fotografia din album şi Dora poate citi pe verso : *„Tuşino, la eliberare, 8 noiembrie 1948.”*

- Extraordinar! Ce mică este lumea asta mare! Am şi eu exact aceeaşi fotografie, spune Dora, scoţând din poşetă poza cu cei şapte bărbaţi.

- Da, este una şi aceeaşi!

Confirmarea că a pornit pe o pistă bună o face şi mai curioasă pe Dora, care se grăbeşte cu întrebările :

- Pentru ce venise tata aici? Şi cât a stat?

- Aici e poveste lungă şi încâlcită. O să vă spun tot ce ştiu, dar nu cred că ştiu tot.

Cei doi prieteni au stat îndelung de vorbă seara pe prispă.

Mama s-a dus la culcare după care ei au continuat conversaţia cu glas scăzut. Nu am auzit tot, dar revenea mereu numele „Teo”; am crezut că este vorba de mama dumneavoastră pentru că era vorba şi de

o fetiţă.

- O fetiţă? S-a pronunţat vreun nume?

- Parcă „Dora” dar nu sunt sigur, era târziu, îmi era somn. În orice caz eu am adormit cu gândul la Dora a cărei carte mi-o disputasem cu Dragoş. Ceea ce ştiu este că a doua zi, şareta noastră nu mai era în şopron şi că cei doi prieteni au plecat călare pe Sura şi pe Murgu. Lipiţanul, preferatul meu, fusese desigur înhămat la şaretă. S-au întors târziu, nu au mâncat mai nimic şi pentru prima dată tata m-a izgonit din preajma lui. Se vedea bine că aşteptau pe cineva. Aşteptarea asta neliniştită a durat mult, nesfârşit. A treia zi seara s-a auzit în fine galopul Lipiţanului. Din şaretă a coborât Atanasie, feciorul de încredere al tatii, care ne-a rămas credincios până azi. Aproape că nu l-am recunoscut. Feciorul falnic pe care îl ştiam mergea clătinân-du-se ca un om beat. Hainele de pe el erau sfâşiate, pe cap purta o legătură năclăită cu sânge. Cu toate astea tata s-a grăbit să afle de la el cât mai multe : *„Doamna după care te-ai dus*? *Unde-i doamna şi fetiţa*? *Ce s-a întâmplat*? *Spune*! *Vorbeşte*! *”* Dar Atanasie n-a putut scoate un cuvânt. De atunci, şi-a pierdut complet darul vorbiri . Domnul Almăjan nu a scos nici el nici o vorbă de parcă amuţise şi el. Nu ştiu când a plecat. Tăcerea care se lasă şi de data asta, la peste cincizeci de ani de atunci, este apăsătoare de parcă şi cei doi interlocutori de acum ar fi

amuţit.

*

*

*

Într-un târziu, Dora întreabă cu o voce mică pe care abia ai putea-o recunoaşte :

- Doamna Teo locuia într-o localitate care începe cu... cu litera „X”?

- Cu litera „X”? Nu cred că vreo localitate din Bucovina, atât cea de Sud cât şi cea de Nord, să înceapă cu „X”.

- Mai sunt încă două litere, probabil ruseşti, lângă „X”, uitaţi-vă cum scrie aici.

- A! Bineînţeles... Litera „X” în limba rusă este echivalentul literei „H”! Iar celelalte două litere se citesc „LI”. Deci „HLI...” Asta schimbă datele problemei... Poate fi foarte bine vorba de comuna Hliboca. Şi dacă mă gândesc bine, cred că în discuţiile dintre tata şi domnul Simion am auzit pronunţându-se numele acestei comune.

Ciprian caută un atlas pe care îl răsfoieşte cu înfrigurare în căutarea unei hărţi. În fine, iat-o : o hartă veche, o hartă a Bucovinei întregi, neestropiate de prieteni puternici.

- De regulă numele localităţilor din Bucovina de Nord au fost schimbate radical, rusificate de noul stăpân. Ia să mă uit în repertoarul ce l-am alcătuit cu echivalenţele între noile şi vechile denumiri. Da, asta-i! Curios că de data asta numele localităţii nu este schimbat, ci doar caracterele cu care este scris. ХЛИБОКА, scris cu litere ruseşti - limba oficială de acolo este acum limba rusă - nu poate fi alta decât una şi aceeaşi localitate cu Hliboca de altă dată. Uitaţi-vă, doamna Dora, asta este localitatea pe care o căutaţi, la mai puţin de douăzeci de kilometri la sud de Cernăuţi şi aproape tot atât de actuala graniţă cu România. Iar catastiful meu spune clar că nu există nici o altă localitate al cărei nume să înceapă cu „Hli”... Ia să mă uit şi în hârţoaga de prezentare a localităţilor din Bucovina de Nord, în fine a localităţilor despre care am putut obţine ceva informaţii. „ХЛИБОКА ...

„ Asta-i! *Oraş situat în apropiere de ТКЭРНИВТСИ adică de Cernăuţi. Comună cu circa 7000 locuitori, în trecut în mare majoritate români, iar azi peste 50 % ruşi şi ucrainieni. Zonă mănoasă, bogată, între izvoarele Siretului şi Prutului. La mai puţin de zece kilometri spre Nord-Vest , oraşul Storojineţ”.* În fine, asta este o informaţie destul de sumară şi incertă obţinută prin puţinele mele surse de informaţie. Acolo vreţi să ajungeţi?

- Da, acolo o să încerc să ajung răspunde Dora, tulburată de

Dragoş, pe care l-a zărit trecând prin faţa ferestrei.

De îndată ce Dragoş află rezultatul cercetărilor Dorei şi ale lui Ciprian, intervine :

- Nu doamna Dora, nu! E imposibil să vă lăsăm să plecaţi acolo unde români nu mai sunt doriţi. Acolo unde, după cum spune fratele meu, mişună contrabandişti şi mafioţi ruşi... Ăştia sunt mai răi decât comuniştii, căci banul înrăieşte.

Dragoş se vrea convingător deşi nu prea are argumente s-o convingă pe Dora să renunţe la planul ei. Cade pe gânduri ca apoi să fie iluminat de o idee :

- Dar viză aveţi? Viză pe paşaport, acolo se poate intra numai cu viză... Obţinerea ei durează luni de zile şi adeseori răspunsul este negativ.

- Nu, nu am avut motive să mă interesez de viză, neşti nd unde va trebui să ajung. Dar oare este chiar imposibil să o obţin pe loc? Oare trebuie să mă reîntorc la Bucureşti?

- Cererile de viză se depun la Consulatul ucrainean din Suceava însă termenul de obţinere este cel pe care l-a spus de frati-miu, precizează Ciprian.

- Şi altfel, adică fără viză nu pot încerca?

- Nu! Este riscant! se grăbeşte Dragoş să răspundă cu un aer alarmat, dar Ciprian, care nu bănuieşte supliciile prin care trece fratele său la gândul că Dora ar putea fi în pericol, intervine :

- Este mult mai uşor de intrat dincolo decât de revenit. Nimeni nu intenţionează să rămână dincolo în timp ce mulţi dintre bieţii dintre românii de acolo ar vrea să vină şi să rămână aici.

- Chiar dacă ar fi aşa cum spui, doamna Dora trebuie să se şi întoarcă, nu?

- Te faci că uiţi, frati-miu, că putem dispune de serviciile omului nostru de încredere.

- Adică? se grăbeşte să întrebe Dora.

- Atanasie... Are neamuri chiar aproape frontieră, la Frătăuţii Vechi şi doi din nepoţii lui sunt grăniceri. Eu, care am serviciul meu de „informaţi ”, ştiu bine că nu dă greş niciodată nici la dus, nici la întors. Mai face şi omul ceva contrabandă cu marfă rusească, doar trebuie să trăiască şi el, nu-i aşa?

- Nu ţi-e bine, Ciprian? întreabă iritat Dragoş. Doar nu vrei s-o expui pe doamna Dora la riscuri. Ştii bine ce a păţit bietul Atanasie...

- E peste jumătate de secol de atunci. Şi se pare că păţania de atunci l-a îndârjit pe Atanasie mai mult decât l-a speriat. Tu eşti cu

capu-n nori şi nu ştii mare lucru dar eu, care nu contenesc să comple-tez hârţoagele mele, treabă pentru care am nevoie de informaţii, ştiu multe. Şi-apoi, vremurile s-au schimbat. Controlul nu mai este făcut de NKVD-ul sovieto-bolşevic de altă dată, ci de persoane fine, sensibile la cadouri. Şi mai este un detaliu foarte important : doamna Dora are cetăţenie franceză! Şi faţă de francezi problemele se pun diferit faţă de „indezirabili ” de români! Chiar presupunând că se întâmplă ceva, la Kiev este ambasadă franceză care poate soluţiona orice.

- Nu văd rostul insistenţelor tale, Ciprian, doamna Dora trebuie să hotărască.

Puţinele cuvinte ale lui Dragoş sunt rostite pe un ton imperativ, dat de o îngrijorare greu de ascuns.

Dora găseşte răgazul să intervină :

- Domnul Ciprian nu a făcut decât să mă pună la curent cu posibilităţile de a atinge scopul călătoriei la care am pornit. Din precizările lui am înţeles foarte bine că obţinerea vizei cere mult timp şi că posibilitatea refuzului există. Pe de altă parte, trecerea ilegală dincolo implică riscuri pe care le pot asuma. Sunt decisă să merg până la capăt în căutarea urmelor tatălui meu, mai exact doresc cu

orice preţ să ştiu dacă femeia şi fetiţa din această fotografie au existat şi ce s-a întâmplat cu ele. Dora scoate din poşetă cea de a doua fotografie cu care pornise înarmată la un drum al cărui deznodământ nu îl poate încă bănui.

În timp ce cei doi fraţi privesc cu insistenţă fotografia, Dora continuă :

- Urmare a unui impas al vieţii, prin care am trecut nu demult, pentru mine restabilirea adevărului legat de Teo şi de fetiţa din fotografie a devenit o necesitate existenţială. Este foarte important să aflu ceea ce mi-am propus. Determinarea cu care face Dora aceste preci-zări nu lasă loc nici unei îndoieli asupra hotărâri ei.

Dragoş şi Ciprian cad pe gânduri ; amândoi doresc să o ajute pe această femeie, apărută ca din cer ca să tulbure cursurile vieţilor lor devenite, după amar de vreme, paşnice. Amândoi doresc ca voiajul pe care ea este hotărâtă să îl ducă la bun sfârşit să nu o pună în pericol. Motivaţiile celor doi fraţi sunt diferite şi se poate bănui că acţiunile lor vor fi ecoul acestor motivaţii. Dar oare cine poate şti realitatea? Atitudinile lor sunt, în orice caz, diferite.

Dragoş îşi frânge mâinile plimbându-se nervos, ceea ce nu îi stă în fire, printre rafturile cu cărţi.

Ciprian continuă să privească fotografia şi într-un târziu să şoptească : *„Am mai zărit cândva fotografia asta, sunt sigur*! *Da, am văzut-o o fracţiune de secundă pe când domnul Almăjan o arăta tatălui meu care s-a grăbit să mă alunge din preajma lor. Sunt ani de-atunci, dar parcă ar fi fost ieri... M-am simţit foarte ofensat că tata m-a alungat, ceea ce nu făcuse*

niciodată până atunci. Dar atmosfera era cam apăsătoare aşa că până la urmă m-am simţit uşurat să-mi văd de ocupaţiile mele. Era pe vremea când făceam „săpături

arheologice" în spatele şuri . " Cu discreţie, Ciprian scoate, dintr-un loc doar de el ştiut, încă o fotografie pe care o studiază cu mare atenţie. O fetiţă subţiratecă, îmbrăcată cu o rochiţă modestă de culoare incertă, cu părul legat cu o fundă cam mototolită, cu sprâncenele arcuite deasupra ochilor traşi mult înspre tâmple, priveşte speriată din fotografia îngălbenită de vreme. O găsise, uitată între paginile lui „Robinson Crusoe", pe care reuşise să o citească primul după o dispută cu Dragoş care cedase, ca de obicei, impetuozităţii fratelui mai mic. Pune cele două fotografii alături, le priveşte în tăcere încă o bună bucată de vreme după care, întreabă :

- Nu vi se pare izbitoare asemănarea între fetiţele din cele două fotografii? Mai ales ochii...

Dora priveşte cu atenţie fotografiile în faţa ferestrei care a început să strălucească, ochi orbitor al unei însorite zile geroase. Fotografia asta... Cât de mult o căutase, era prima dintre puţinele ce le avusese când era copil. Pe atunci fotografiatul era o îndeletnicire rară şi nu la îndemâna oricui. O luase mama şi pe ea într-o zi la târg, unde avea de făcut nişte cumpărături şi fotografii pentru buletin. Şi atunci :

„Hai, Dora, să îţi facă şi ţie domnul o fotografie ca să avem o amintire! *Hai, fetiţa mea, nu te sfii*! *”* Domnul cu faţa ascunsă după o mică perdea neagră, şi-apoi lumina aceea care o orbise... Lumina puternică a zilei de iarnă de azi îi aminteşte de fulguranta sclipire albastră din mica dugheană a fotografului din târg. După vreo săptămână cineva adusese de la oraş fotografi le. Nu contenise să privească acea imagine, să se mire că cea care o priveşte este cu adevărat ea şi să folosească fotografia, cu discreţie, ca semn de carte. Mama o căutase cu insistenţă ca s-o aranjeze în albumul familiei, dar degeaba. Oare nu ştiuse, cu adevărat nu ştiuse că fotografia plecase, cu cărţile de care se despărţise cu greu, la cei doi fraţi pe care nu îi cunoştea? Oare nu o trimisese ca semn de priete-nie nemărturisită pentru cei doi băieţi, copii prietenului tatălui ei? Inima o ia la galop când constată că într-adevăr fetiţa ţinută de mână de femeia necunoscută seamănă atât de bine cu propria ei imagine din fotografia rătăcită demult într-o carte. Mai ales ochii, cum bine sesizase Ciprian. Emoţia pe care o resimte se strânge ca un oribil ghem dureros concentrat în mijlocul pieptului. Tremurând se aşează pe scaun şi pentru prima dată de când a plecat în această aventură gândeşte :

„Numai de nu m-ar lăsa inima, ca să pot merge până la capăt. M-au avertizat la spital că am o problemă...”

- Dora, doamna Dora, ce aveţi, nu vă simţiţi bine? Dragoş este pradă unei emoţii vii. Alarmat, porunceşte fratelui mai tânăr :

- Un pahar cu apă! Nişte valeriană!

Dragoş îi măsoară pulsul. Degetele de pianist masează uşor tâmplele palide.

- Nu ar fi bine să vă întindeţi? Cipriane, întinde fotoliul!

- Mulţumesc, nu e nevoie. Nu am nimic. Doar emoţia mi-a dat nişte palpitaţii.

Dora respiră adânc, soarbe o înghiţitură de apă. Durerea s-a diminuat, dar inima se zbate ca o pasăre speriată. Tâmplele şi urechile sunt agresate de nişte ropote aidoma celor făcute de copitele unui cal în galop.

- În nici un caz nu se pune problema să plecaţi până nu vă vede un medic, zice Ciprian.

- Nu se poate pune problema unei plecări imediate!, adaugă Dragoş.

- Nici vorbă! Plec deîndată ce se omul vostru acceptă să mă treacă „dincolo”. Asemănarea fetiţelor din cele două fotografii, asta mi-a provocat o emoţia imensă şi o slăbiciune trecătoare. Asemă-narea asta nu face decât să-mi arate că drumul luat este cel bun şi că trebuie

să-l urmez neîntârziat până la capăt. Vă rog din suflet să mă ajutaţi, fără voi nu pot face nimic.

- Ce ţi-a venit, Cipriene, să scoţi la iveală fotografia asta pe care o văd acum pentru prima dată?

- Am avut şi eu secretul meu ca să mă asemăn fratelui mai mare şi mai iubit de toţi. Voiam să te contrariez şi să te fac să mă invidiezi şi tu odată. Nu mi-am putut imagina că asta o să-i facă rău doamnei Dora şi nu înţeleg de ce să se fi emoţionat într-atât ca să i se facă rău.

- A trecut. Emoţia... Cum să nu fiu emoţionată şi să nu mă pierd cu firea când bănuiala că fetiţa din Hliboca ar putea fi sora mea a devenit aproape o certitudine. O certitudine care îmi întăreşte decizia de a reporni imediat la drum. Vă rog să mă ajutaţi şi să încetaţi din clipa asta să-mi tot spuneţi „doamnă”. Suntem prieteni, prieteni vechi care ne cunoaştem din copilărie. Vă repet, dragii mei prieteni, Ciprian, Dragoş, vă repet că vreau să plec imediat în căuta-rea fetiţei din fotografie şi a lui Teo!

- Imediat... Imediat nu este posibil, Dora. Sunt câteva amănunte de reglat. Dar se pare că nici nu trebuie aşteptat prea mult, iarna poate deveni şi mai aspră că acesta e doar începutul. Azi este

sâmbăta. Încerc să cred că cel mai prudent este de trecut duminecă noapte, când vigilenţa grănicierilor ucrainieni este bine ameţită de vodcă, ceea ce trebuie să confirme Atanasie... Dragoş, tu ştii cel mai bine să te înţelegi cu el. Cred că este încă aici, vezi dacă acceptă misiunea, dacă ştie când îi sunt nepoţii de serviciu şi cum poate lua legătura cu ei ca să ne spună când este momentul cel mai bine ales şi ce cadouri trebuie să pregătim ca să fie la îndemână în cazul că...

- Întâi o să chem doctorul, pe Andrei, cred că n-a plecat încă spre oraş. Văd că telefonul a început să aibă ton.

Dragoş pleacă în căutarea lui Atanasie cu care trebuie să uneltească „trecerea" în cele mai sigure condiţii. Numai el, Dragoş, a învăţat limbajul surdo-muţilor şi pe el îl serveşte cu cel mai mare devotament Atanasie. Motivaţiile acestui ataşament reciproc ar trebui căutate şi ele cu ani şi ani în urmă, pe când fraţii Frunză erau în pantaloni scurţi, mama lor cânta la pian în camera spoită în alb, Ovidiu Frunză se devota Sumanelor Negre, iar Atanasie era un fecior chipeş şi neînfricat.

- Ciprian, gândul îmi revine şi nu conteneşte să dea târcoale spuselor tale de adineauri, că Atanasie a rămas fără vorbire de când a fost snopit în bătăi de ruşi. Se pare că atunci nu a putut să scoată din

Rusia o femeie şi o fetiţă de care se interesa mult tatăl meu, care venise special aici, la prietenul lui, lângă frontieră. Mă gândesc că nu-i exclus ca femeia să fi fost chiar Teo din fotografie iar fetiţa, care seamănă atât de bine cu tata şi cu mine când eram copil, să fie sora mea. Ce zici de asta?

- Nu-i exclus. Nu, nu-i deloc exclus... Când s-a întâmplat povestea asta, în 1950, nu aveam decât nouă ani şi tata nu putea spune nimic dintr-o asemenea istorie unui copil. Peste ani l-am iscodit de câteva ori mai ales când îl întâlneam pe Atanasie. N-am contenit să îl întreb : *„Cine erau femeia şi fetiţa pe care nu le-a putut aduce Atanasie*? *”* Dar tatei, care era foarte discret, nu i-au scăpat decât odată câteva vorbe: *„Sărmanele fi nţe*! *Sărmanul Simion*!” Dar, iată-l pe Andrei că apare şi el, tot călare, se pare că doar aşa se poate deplasa acum. Omătul a depăşit jumătate de metru dar nu mai ninge şi s-a făcut frumos. E o zi minunată!

Medicul pare un adolescent abia ieşit de pe băncile şcolii. Îşi leapădă şuba, îşi încălzeşte mâinile la sobă. Schimbă câteva cuvinte cu Ciprian, care iese din încăpere.

- Să vă ascult, doamnă, mi-a spus Dragoş că nu vă simţi bine. Suferiţi de ceva?

- Am avut o intervenţie neurochirurgicală acum un an şi atunci mi

s-a spus că inima are şi ea o problemă.

- Da, se aude foarte bine. Un suflu foarte puternic. S-ar putea să fie o restricţie, poate valva aortică...

- Asta spunea şi medicul de la spitalul din Strasbourg. Mai devreme sau mai târziu va trebui probabil intervenit. Eu sper să fie cât mai târziu, timpul rezolvă multe.

- Ia să mai ascult. Respiraţi! Adânc! Aşa... Reţineţi respiraţia. Tuşiţi! Da, cred că asta e. Din păcate nu avem la dispensar nici măcar un electrocardiograf. Se spune că am ureche bună, dar ea nu poate înlocui toată aparatura de care se servesc medicii acolo, la dumneavoastră. Ecograf, scaner, IRM... Am citit, dar nu ştiu dacă mă voi şi sluji vreodată de ele. Nici medicamente nu prea am. O să telefonez şi o să primiţi câteva mâine din oraş, dar mare lucru nu se rezolvă cu medicamentele. După cum spunea medicul dumnea-voastră, va trebui probabil intervenit. Până atunci, odihnă, evitarea emoţi lor, scurte plimbări, hrană uşoară, dar consistentă. Şi infuzii de plante... Ciprian! Întreab-o pe doamna ta dacă are în casă flori de păducel, dacă nu îi trimit eu de la mătuşa Stana care are de toate. Să bea doamna infuzie concentrată, două-trei ceşti pe zi în înghiţituri mici. E destul de neplăcută la gust, puteţi să o îndulciţi cu miere. Şi

încă odată : evitaţi oboseala, evitaţi stresul.

*

*

*

Infuzia de păducel, poate şi comprimatele trimise de Andrei, îi dau Dorei un somn odihnitor, un somn fără coşmaruri şi fără vise. De data asta, somnul în „camera de muzică" nu este perturbat nici măcar de vise. Este trezită de lumina soarelui, care doar atunci când întâlneşte hlamida de zăpadă poate fi atât de strălucitoare. Se simte odihnită şi în plină formă. Priveşte cu încântare pe fereastră. Fire de lumină se ridică de pe întinderea spoită cu alb din spatele casei şi se întâlnesc, într-o fulgurantă sclipire orbitoare, cu altele care coboară de pe crengile brazilor încărcate şi ele de omăt. *„Trebuie să fie târziu",* îşi spune Dora. *„Da, e trecut de ora nouă",* confirmă minusculul cadran al ceasului ei. Casa este animată de zgomote paşnice şi parfumul de pâine proaspătă şi de cafea sunt îmbietoare.

- Bună dimineaţa, o întâmpină voioasă Ştefana, vă invit la masă; tocmai am scos plăcintele din cuptor. Dragoş trebuie să pice dintr-o clipă în alta. A tras o fugă, sau mai curând Murgu a tras un galop, până la Ciprian ; spunea că mai au nişte treburi de aranjat

pentru călătoria dumneavoastră. Andrei a telefonat să se intereseze cum aţi dormit şi cum vă simţiţi. A fost mulţumit când a aflat că încă nu v-aţi trezit. Mi-a spus că puteţi bea cafea dacă vă face plăcere, dar nu mai mult de una pe zi. Doriţi una acum?

- Mulţumesc, nu vă refuz, parfumul este prea ademenitor, dar nu îl egalează pe cel al plăcintei.

- Vă rog să mâncaţi bine. Spunea Dragoş că diseară trebuie să plecaţi. Şi nu se ştie ce vă aşteaptă acolo. Dar iată-l că apare, are desigur multe noutăţi.

- Bună dimineaţa, doamna Dora! Sper că aţi dormit bine.

„Mi se adresează din nou cu politeţuri. O fi uitat că ieri ne tutuiam. Sau prezenţa Ştefanei... Dacă asta este, atunci trebuie să îi fac jocul sau să o determin şi pe ea să mă tutuiască" , gândeşte Dora.

- M-am odihnit cum nu se poate mai bine. Iar aici, la dumneavoastră, este atât de frumos, totul în jur este de un alb atât de pur. Plăcintele făcute de doamna Ştefana sunt atât de îmbietoare... Dar, spuneţi-mi ce noutăţi aveţi despre posibilitatea continuări călătoriei mele?

- Dacă găsiţi că este atât de frumos şi îmbietor, de ce n-aţi mai rămâne o săptămână aici ca să vă odihniţi, aşa cum recomandă doctorul?

- E frumos, dar ştiţi, v-am spus ieri, doresc să ajung cât mai repede „acolo” , trebuie să găsesc răspuns la nişte întrebări care mă chinuie. Poate la întoarcere...

- Atunci... Dacă sunteţi atât de determinată... Atanasie a confirmat că momentul cel mai bine ales pentru trecere este într-adevăr duminică seara şi că nepotul lui, Petrică, din Frătăuţii Vechi, este la post pe graniţă în noaptea asta. Am pregătit cu Ciprian câteva „plocoane” pentru a le avea la îndemână pentru apărători graniţelor Ucrainei. Atanasie şi atelajul lui vor fi pregătite. Plecarea ar trebui să fie pe la miezul nopţii, sunt vreo 20 de kilometri până acolo, zăpada e mare şi va trebui să luăm drumuri ferite.

- Să „luăm drumuri?” Mai pleacă cineva în această expediţie în afară de Atanasie şi cu mine?

- Vă însoţesc până la Horodnic şi de acolo, vom vedea...

Ciprian stăruie să vină şi el cu noi până acolo.

- Este foarte bine să fiţi amândoi. Cine ştie ce neprevăzute pot apărea, intervine Ştefana.

- Aşa vom face, dar până atunci o invit pe doamna Dora la o plimbare prin sat. Aş vrea să vedeţi mica noastră mănăstire. Ce spuneţi doamna Dora?

- Cu multă bucurie, dar poate vine şi doamna Ştefana. Poate am găsi ambianţa potrivită ca să înceteze, să încetaţi vreau să spun, să mă mai „domniţi” atât. Suntem de aceeaşi vârstă, şi limita de politeţe de douăzeci şi patru de ore este depăşită.

- Da, dar dumneavoastră sunteţi o doamnă şi, în plus, din Franţa, pe când eu sunt o femeie dintr-un fund de ţară.

- Lasă-te de complexe, Ştefano! Hai, vii cu noi?

- Aş veni cu mare plăcere, dar am pâinea în cuptor şi gâsca la fiert. Duceţi-vă! Duceţi-vă! Vă aştept la masa de prânz. O să-i telefonez şi lui Ciprian să vină cu Lucreţia. Dar trebuie să-i dăm doamnei Dora, adică Dorei, nişte încălţări potrivite pentru drumurile şi zăpada de aici. Şi un cojoc sau un suman peste vesta ei subţire.

*

*

*

Risipite pe întinderea albă, casele împodobite cu cuşme de zăpadă par rupte dintr-un basm. Te-ai putea crede într-o încremenită lume ireală, dacă din hogeaguri nu s-ar înălţa filoane de fum care desenează forme fantastice pe cerul fără pată. De pe omăt, mi de diamante prefac în sclipiri orbitoare lumina soarelui generos. Dora

înaintează pas cu pas pe urmele lăsate de Dragoş. Pe drumul din centrul satului este bătătorită o potecă care îngăduie în sfârşit ca cei doi să poată păşi alături. Înainte de a intra pe ea, Dragoş se întoarce şi o priveşte îndelung pe Dora. Într-un târziu şi ea îndrăzneşte să îşi ridice privirea. Lumina orbitoare face să se poată citi mai bine ridurile care marchează vârsta lui Dragoş, dar Dora nu le ia în seamă. Ceea ce o fascinează este lumina din ochi lui, mai puternică, mai orbitoare decât lumina soarelui. Realizează abia acum că ochii a căror privire o absoarbe sunt verzi, de un verde intens, fără pată. Trec minute până, în fine, ea rupe tăcerea :

- Două smaralde, aşa sunt ochii tăi; nu ştiusem până în clipa asta că ai ochi verzi, atât de verzi.

- Indiferent ce se va mai întâmpla, eu voi păstra imaginea chipului pe care lumina zilei de azi m-a făcut să îl descopăr cu adevărat şi să-l ascund în adâncurile fiinţei. Dar, nu te supăra. Cutez să îţi pun o întrebare. De ce? De ce ţii neapărat să mergi pe urmele lăsate de tatăl tău cu jumătate de secol în urmă? La ce slujeşte această cercetare, chiar presupunând că vei găsi ceea ce cauţi? Oare faptul că ne-am întâlnit, o întâlnire târzie, deci cu atât mai preţioasă, nu îţi poate schimba intenţiile? Realizezi riscurile la care te expui?

- Hotărârea mea este de neclintit, iar întâlnirea noastră este un talisman rar pe care îl voi păstra ori şi ce ar fi să mai fie. Nu pot, nu am destule cuvinte ca să răspund la acelaşi „de ce?” pe care mi l-a adresat de nenumărate ori şi... Dora se opreşte la mijlocul frazei.
Simte că ar face o impietate rostind numele lui Victor. O impietate faţă de amândoi, atât faţă de cel rămas acasă fără răspuns la „de ce? ”, cât şi faţă de Dragoş.
- Cum spuneam amândoi, orice ar fi să mai fie de acum încolo, clipa asta va rămâne în sufletele noastre. Îţi cer totuşi să îmi faci un jurământ.
- Ce fel de jurământ?
- Acela că nu vei regreta scurta întoarcere la începutul începuturilor. Promiţi?
- M-a tulburat mult prea mult ca să pot uita această întoarcere. - Eu te-am rugat să promiţi că nu vei regreta, iar nu că nu vei uita. - Da, promit să nu regret. Simt bine că aşa va fi. Admit ideea că dacă traiectori le noastre nu se intersectau se risipea în neant una din frumoasele pagini a iubirilor neconsumate.
Dragoş sărută mâinile Dorei şi fluturele buzelor lui ating încă odată pleoapele care s-au lăsat peste ferestrele sufletului ei.

În fine, cei doi îşi continuă drumul alături unul de altul, fără să se atingă, fără să îşi vorbească. Ai zice că sunt sub vraja priviri în abisurile celuilalt şi că tremură de teama că ea va rămâne unica de acest fel.

Iată-i ajunşi în apropierea mănăstiri , care poartă acelaşi nume cu satul Arbore. De fapt este o biserică mică, pierdută în imensitatea unei întinderi albe pe care străjuiesc troiţe înveşmântate şi ele în alb imaculat.

- Sătenii sunt încă la slujba care se va termina în curând şi vom putea intra dar până atunci merită privit exteriorul. Spre deosebire de toate celelalte mănăstiri din Bucovina, în care predomină culoarea albastră, mica noastră mănăstire a fost pictată în verde. Se spune că această culoare a fost aleasă ca omagiu adus Anei, fiica marelui demnitar, boierul Luca Arbore care a construit această biserică acum aproape cinci sute de ani. Ana avea ochi verzi. Verzi erau şi ochii mamei mele care se numea tot Ana. Veneam adeseori cu ea la biserica de care o lega nu numai credinţa, ci şi amintiri din tinereţea ei. Întotdeauna când ne întorceam acasă era foarte tulburată şi se aşeza la pian. Emoţia ce o copleşea adeseori când cânta era atât de puternică încât i se făcea rău. Din păcate eu nu reuşesc să egalez sensibilitatea

ei muzicală.

Dragoş se opreşte din povestit când trebuie să croiască din nou drum prin zăpada înaltă pentru a putea da ocol bisericii. Acoperişul ascuţit se unduieşte în curbe line dând apoi naştere borduri largi care adăposteşte fresca exterioară, incredibil de bine conservată. Faţada vestică pare o pictură ajurată decupată din vechi cărţi sfinte. Brâul de sub cornişă este ornat cu mici icoane de email cu reflexe verzi, adevărate smaralde precum ochii celor două Ane şi ai lui Dragoş.

Un sunet grav curmă liniştea. Este urmat de o dezlănţuirea armonioasă de clinchete. Sunt clopotele bisericii care anunţă terminarea serviciului divin. Sătenii încep să iasă doi câte doi pentru a se opri apoi în grupuri mici, în care cuvinte molcome par a pune la cale destinele omeniri . Cojoace albe, sumane negre, cuşme înalte şi broboade multicolore înaintează fără grabă pe făgaşul alb săpat în omăt de paşii lor în dimineaţa aceleiaşi zile paşnice.

*

*

*

- Sărut mâna pentru masă, Ştefana! Totul a fost delicios, dar ciorba acră de gâscă cu tocmagi, cum numai tu ştii să faci, le-a

întrecut pe toate, exclamă Ciprian ridicându-se de la masă.

După un moment de ezitare, Ştefana propune pe un ton rugător : - Ce-ar fi, Dragoş, dacă ne-ai cânta ceva la pian. Ştiu că preferi să cânţi în singurătate, dar azi poate faci o excepţie pentru Dora.

De data asta Dragoş nu se lasă rugat. Iată-l instalat în faţa pianului din camera spoită în alb. Cei patru spectatori şed cuminţi în aşteptare.

Dora, căreia îi este teamă ca emoţia care o stăpâneşte să nu fie vizibilă, şi-a tras scaunul puţin mai în spate, dar în aşa fel încât să vadă bine profilul şi degetele pianistului. Închide ochii, inima a luat-o iar la galop.

Sunetele cristaline care curmă liniştea aşteptări sunt ca nişte atingeri uşoare făcute de un spiriduş care păşeşte pe diamantele de gheaţă ale unei nesfârşite întinderi albe. La un moment dat, spiriduşul începe să facă salturi şi tumbe care încheagă o melodie de o armonie şi încărcare emoţională fără seamăn. Fibre intime din Dora tresar atunci când recunoaşte melodia : *„Al treilea impromptu al lui Schubert*! *De unde a ştiut oare că îl ador pe Schubert*? *Şi cum reuşeşte Dragoş să coloreze această improvizaţie de parcă ar încerca să sculpteze în ea clipele unice pe care le trăim*? *”* Dar iată că mişcările alerte ale spiriduşului se prefac într-o cascadă învolburată. Dora este fascinată de degetele

pianistului, care par prelungiri ale clapelor albe, aidoma reverberaţi lor date de razele de soare când sărută zăpada. Melodia se sfârşeşte într-un ropot scurt care pare a opri curgerea timpului.

Dragoş închide deja capacul pianului. Mişcările lui sunt lente, duioase, de parcă ar dori să protejeze un ceva fragil, cuibărit în intimitatea instrumentului. Dora îl priveşte şi este tulburată de paloarea chipului lui.

- Atât? Doar atât? Întrebările a trei spectatori curg, insistente, nemulţumite.

Doar Dora tace. A înţeles că impromptu-ul a fost interpretat doar pentru ea, simbol al unei întâlniri şi despărţiri unice. A mai înţeles că trăirile emotive ale mamei, atunci când cânta la pian, se transmi-seseră şi fiului.

- Da, doar atât! Trebuie să facem ultimele pregătiri şi să ne odihnim, la miezul nopţii, plecarea! Răspunsul târziu al lui Dragoş vrea să pară impersonal.

*

*

*

Sania spaţioasă este şi de data asta încălzită de dogoarea

cărămizilor fierbinţi. Şuba de blană este la fel de protectoare. Dora este încotoşmănată într-un cojocel, iar capul îi este înfăşurat într-o „bertă” cum a aflat că se numeşte pe aici şalul de inspiraţie ucraineană de dimensiunile unei cuverturi călduroase. Atelajul avansează cu opriri numeroase, pe un drum ştiut doar de Atanasie, alături de care, pe capră, e aşezat Dragoş. Pe jilţul din spate, lângă Dora, aşezat într-o rână pentru a putea coborî în orice moment, Ciprian care nu a renunţat la ideea de a-i însoţi. E o noapte fără lună, foarte puţin luminată doar de zăpadă. Clopoţeii de la grumazurile cailor sunt muţi, la fel ca şi omul care struneşte bidivii. Zăpada măturată de vânt a lăsat pe alocuri întinderi curate ca palma prin care sania alunecă scrâşnind. Omătul spulberat s-a adunat în troiene cu forme ciudate care barează din ce în ce mai des drumul. Cei trei bărbaţi se înarmea-ză cu lopeţile ascunse sub jilţ, coboară şi degajă drumul cu repezi-ciune, fără nici o vorbă, fără nici un gest inutil. Deşi sub şubă este cald şi bine Dora nu a adormit cu toate că toţi o îndemnaseră. Eul ei se pare a se fi transferat în silueta întunecată a bărbatului aşezat la înălţime, în faţa ei. Nu-i vine a crede că întâlnirea cu el a fost aievea. Nu-i vine să creadă nici că această călătorie printre troiene, în plină noapte, pe locuri şi mai ales spre o ţintă necunoscută este reală şi nu doar o fantasmă a ei. Nu

îşi aminteşte cu precizie cum s-a despărţit de Victor. Nu i-a lăsat nici o informaţie despre ţinta călătoriei ei, care şi pentru ea fusese o nebuloasă care abia, abia, începe a se desluşi.

Gândurile îi sunt întrerupte de o frânare bruscă a atelajului. Realizează că se găsesc în faţa unei case pierdute în mijlocul nămeţilor, o casă cu o singură fereastră luminată spre noaptea târzie. Braţul lui Ciprian o ajută să coboare. Este puţin amorţită din cauza nemişcări îndelungate, în rest gândirea şi simţurile îi sunt nealterate. Îşi scoate o mănuşă şi se ciupeşte de obraji spunându-şi :

„Este adevărat, nu sunt fantasme! *”*

În întâmpinarea lor iese un bărbat care le luminează calea cu o lanternă : *„Intraţi la căldură*! *”* , îi îndeamnă aceasta, cu o rostire cu accent ciudat. În tinda casei, grupul se opreşte şi bărbatul continuă :

„Eu mi-s Petrică, nepotu lui Tanasie. Mi-o trimis el de ştire ce-om ave di facut. Apu..., v-oi ruga sî intraţ în casă până eo m-oi răpezî cu dânsu până la pichetu rusăsc. I-om adormi noi pi rusnaci cu nişte şnaps dacă n-or hi dormind buştean de-amu.”

În încăperea scundă e cald, miroase a fum şi a cartofi copţi. De altfel, cojile carbonizate, puse într-un castron pe masa scundă, divulgă conţinutul cinei lui Petrică din seara de duminică.

Dora scotoceşte în poşetă, scoate un pix, rupe o foaie dintr-un

carneţel. Ar vrea să îi scrie câteva cuvinte lui Victor, să îl liniştească, să îl asigure că este în siguranţă. Dar este oare chiar în siguranţă în această căsuţă de pe frontiera cu Ucraina? Şi poate ea oare rezuma, în câteva cuvinte scrise pe un colţ de masă maculată pe alocuri cu resturi de cartofi copţi, aventura pe care a trăit-o şi pe care o continuă? Şi oare doreşte să îi spună totul, fără ascunzişuri, ca în zilele lor bune? Nu, desigur că nu este posibil. Se limitează deci să scrie doar numele lui: „Victor Matei", adresa şi numărul de telefon. Ciudat, nu încredin-ţează bileţelul lui Dragoş, ci lui Ciprian pe care îl roagă : „Uite, în caz că..." Dragoş priveşte în noaptea în care ghiceşte că zorile sunt aproape. Se întoarce ca un automat, ca o păpuşă de la panopticum. Cu cuvinte limpezi, care parcă anunţă dimineaţa pe care doar el a văzut-o, rosteşte :

- Te las în mâinile lui Atanasie, în care am o încredere totală.

Tot el va veni să te caute peste o săptămână în acelaşi loc în care te va lăsa. Ai grijă de începuturile noastre, adaugă el în şoaptă doar pentru ei doi şi degetele de pianist mângâie încă odată, în neştire, obrajii şi fruntea Dorei.

- Calea e liberă!, anunţă din uşă Petrică.

*

*

*

Trecerea atelajului lui Atanasie peste frontiera între jumătăţile întregului care a fost cândva Bucovina este ca un zbor de pasăre care nu cunoaşte bariere şi interdicţii. Nu este prima oară când străbate în perfectă ilegalitate spaţii interzise, aici la izvoarele Siretului, astăzi bine ascunse sub stratul de gheaţă şi zăpadă. Coincidenţe stranii îl fac să trăiască această încălcare a legi ca o datorie de suflet care îl apasă de ani şi ani de zile. Cu totul altfel sunt călători le pe care se obişnuise să le facă pentru mici afaceri. A trebuit şi el să se descurce, să-şi crească copiii, iar acum nepoţi , ca să nu rămână ca el, un „nimeni" al satului, fără prea multă şcoală. Numai Dragoş ştie că în realitate el nu este un înapoiat şi că s-a străduit să înmulţească darurile cu care îl înzestrase natura ca să sufere cât mai puţin din pricina lipsei de grai. O sănătoasă filozofie ţărănească crescuse în el, martor fără vorbire la bunele şi relele care se întâmplaseră pe aceste meleaguri. De când era de-o şchioapă şi domnul Ovidiu îl învăţase buchea cărţii prinsese o nemărginită dragoste de citit. Ai lui erau însă săraci şi nu putuseră să îl poarte la şcoli înalte, cu toate că maică-sa nu visa decât la asta. Şi-apoi a venit războiul şi mobilizarea tatălui. Abia trecuse de

zece ani când o făcea pe poştaşul pentru câţiva bănuţi pe care i-i dădea domnul cu ţăcălie şi mustaţă răsucită, de la Poştă. Ducea pe la case scrisori şi gazete şi, curios din fire cum era, nici un jurnal nu scăpa neiscodit în grabă de ochii lui. Parcă vede în faţa ochilor cuvintele scrise cu litere mari, înflăcărate, pe prima pagină a gazetei *„Neamul românesc”* : *„Ne batem, blestem pe noi dacă nu ne batem*! *”* Nu mult după aceea au început să curgă, pe şoseaua care trece nu departe de gospodăria lor, coloane de soldaţi. Treceau cântând „infanterişti ” cum li se spunea soldaţilor care mărşăluiau :

„As’noapte la Prut Războiu-a-nceput Români trec dincolo iară
Să ia înapoi, prin arme şi scut Pământul furat în astă vară...”

Mărşăluia şi el desculţ pe cărarea ce dubla drumul. Mărşăluia şi saluta soldaţii veseli, cu flori la baionetă şi care se opreau să bea apă din ulcioarele întinse de femei. Cântecul era frumos dar nu înţelegea despre care pământ era vorba şi cine îl furase? Nu înţelegea nici ce voia să spună cuvântul „dincolo”. Nemiloasa întorsătură a istoriei l-a făcut însă să înţeleagă repede.

Ochii de copil se deschideau şi mai mari de admiraţie, inima îi bătea mai repede când apăreau coloanele de cai. Mergeau în tropot domol şi ascultau cu sfinţenie de frâul domnilor falnici şi fercheşi care îi

călăreau. *„Cavaleria*! *Cavaleria*! *”* , exclamau cei mari.

Atunci cioplise cai din lemn, pentru el şi pentru cei doi băieţaşi ai învăţătorului lui, domnul Ovidiu, mobilizat şi el. El era comandantul cu coif din ziar în cap ; Dragoş, care avea vreo cinci ani şi cel mic, Ciprian care abia făcuse primi paşi, încălecaţi şi ei pe ciomegele cu capătul imaginând cel al unui cal, trebuiau să îl urmeze.

Bucuri le copilăriei au trebuit uitate repede, căci îndeletnicirile bărbaţilor plecaţi pe front trebuiau îndeplinite. Distribuţia poştei rămăsese tot în grija lui, dar trebuia să o facă în goana mare, căci vitele mugeau, trebuiau mulse şi duse la islaz, ulucul de adăpare trebuia umplut cu apă scoasă din fântâna adâncă. Tot el trebuia să înlocuiască pe domnul Ovidiu la treburile mărunte de pe lângă casă, unde doamna Ana, care nu dăduse ascultare ordinului de refugiu, trebuia să vadă de băieţi şi să fugă la şcoala unde rămăsese ca dascăl doar ea şi domnul cel bătrân, cum îi spuneau copiii tatălui domnului Ovidiu.

Ziua aceea, ziua aceea cumplită, când domnul cu ţăcălie şi mustaţă răsucită de la Poştă despre care se spunea că este „reformat” îi pusese mâna pe creştet ca niciodată până atunci şi îi spusese cu o voce domoală, pe care nu i-o cunoştea : *„Du-te acasă, Atanasie, du-te acasă, băiete*! *Eşti mare, fi brav*! *Maică-ta are nevoie de tine.”* Deşi nu înţelesese ce treabă avea mama cu el, căci îşi

îndeplinise toate obligaţi le, dăduse ascultare domnului Ţăcălie. Nici n-a avut timp să se mire, până când domnul Ţăcălie, însoţit de domnul cel bătrân, s-au ivit în poarta casei lor. De cum i-a văzut, mama a înţeles. Aduceau prima scrisoare din sat imprimată cu „ *Mort la datorie*". Tata... Plânsul mamei a fost înăbuşit, molcom, doar pentru ea însăşi, dar nu s-a terminat decât când s-a terminat şi ea, cu peste douăzeci de ani mai târziu.

Bucuria lui cea mare era seara, când istovit de corvezile zilei, se oprea încă odată la casa învăţătorului ca să vadă dacă doamna Ana nu mai are nevoie de nimic. Nu pierdea prilejul să îl caute mai întâi pe Dragoş, mai întotdeauna aplecat pe paginile unor cărţi cu minunate ilustraţii. Doamna Ana îl îmbia să cineze cu ei, cina era modestă, dar tot ce punea în gură, după insistenţe şi ezitări, avea un gust mai bun, mai suav, mai delicat. Aşa îi spun amintirile de azi lui Atanasie, dar atunci ştia doar că tot ce era atins de mâinile doamnei Ana era minunat. Minunate erau mai ales clipele, când odată cina terminată, doamna se aşeza la instrumentul acela mare şi negru, pe care la început îl privise cu neîncredere, iar el rămânea ţintuit pe scaun, cu Dragoş aşezat pe genunchi. Nu ştie nici azi de unde venea vraja acelor clipe. Nu ştia nimic despre muzică, iar azi este la fel de neştiutor ca şi

atunci. I se părea că, deşi ţintuit pe scaun, devenea un fluture uşor care îşi lua zborul de pe degetele subţiratece ale doamnei şi se avânta în văzduh în căutarea sunetelor pe care nu le putea ajunge niciodată fi nd urmate de altele şi mai mângâioase sau şi mai sprinţare. Goana după sunete era întreruptă de vocea blândă a doamnei Ana care îi dădea un fior, o nelinişte în piept *„E târziu, copile. Mama te aşteaptă.”*
Acum ştie, ştie cât o iubise pe doamna Ana încă de atunci, de când era un copilandru, şi că iubirea asta se transfor-mase cu anii într-un devotament nemăsurat pentru toată familia învăţătorului Ovidiu Frunză. O iubire respectuoasă, dar nu lipsită de dorinţe şi suferinţi nemărturisite niciodată nimănui.
Împlinise douăzeci de ani şi viaţa satului se schimbase. Nu mai avea îngăduinţa să se adreseze fostului lui învăţător cu „domnule” şi soţiei lui cu „doamnă”, ci cu „tovarăş” şi „tovarăşă”, cuvinte pe care el nu putuse să le rostească niciodată. Nevoile casei în care ţinea locul tatălui dispărut erau din ce în ce mai mari, deşi muncea din ce în ce mai mult. Morile nu mai mergeau, trebuiau să macine la râşniţa din sat o făină neagră, crupoasă. Gustul zahărului ca şi cel al cartofului rumenit în untdelemn erau uitate de mult. Cei doi fraţi mai mici aveau o singură pereche de încălţări cu care se duceau pe rând la şcoală.

Era în primăvara lui cincizeci când domnul Ovidiu venise la ei acasă după lăsarea seri , însoţit de un alt domn ce nu era din părţile locului. Cei doi bărbaţi cu şcoli, care trecuseră prin multe în viaţă, au stat de vorbă până după miezul nopţii cu el, cu tânărul neştiutor care era el atunci. Războiul, prizonieratul... Atanasie ar fi ascultat, ar fi întrebat şi iar ar fi ascultat. Dar, după o scurtă pauză, domnul Ovidiu a spus nişte vorbe cam seci, cam ca de la carte : că viaţa e grea, că rusul a pus stăpânire pe bogăţiile ţări şi că comunismul prinde din ce în ce mai mult teren. Se vedea bine că îşi căuta cuvintele, că nu îi era uşor să îi ceară lui Atanasie serviciul care îi schimbase cursul vieţii. După câteva întorsături de fraze, Atanasie înţelese că trebuia ca cineva să treacă cu şareta „dincolo", la ruşi, de unde să aducă o femeie şi o fetiţă . *„Într-adevăr, delicată şi periculoasă treabă*! *Dacă ar fi vorba numai de mine, ar mai fi ce-ar fi, sunt sprinten, pot s-o iau la fugă şi să nu mă ajungă nimeni sau pot să mă ascund în orice văioagă*

sau să mă caţăr în orice pom, să stau flămând zile întregi, să mă bat şi să mă apăr de câini. Dar cu o femeie şi mai ales cu un copil... Nu, nu e lucru uşor, iar ruşii sunt necruţători mai ales când e vorba de trecut din Rusia spre România" , gândi atunci tânărul. Fostul lui învăţător

a mai spus câteva cuvinte despre prietenia care îl lega de străinul care îl însoţea, domnul Simion, cu care fusese camarad în lagăr la ruşi şi a

tăcut iar.

Apoi, domnul Simion rostise şi el, pe un ton sfâşietor vorbe

care i-au mers la inimă : *”Micuţa este copilul meu; mama ei, Teodora, era*

studentă la Cernăuţi când am cunoscut-o şi îndrăgit-o, în vara anului în care Armata Română a eliberat Bucovina de Nord. Aşa cum spunea adineaori Ovidiu, odată cu înaintarea frontului, războiul a luat o altă

întorsătură. Din învingători am devenit învinşi, din eliberatori am devenit prizonieri ai marelui „prieten”. După aproape şase ani de muncă

forţată în taiga am fost eliberaţi şi am venit spre ţară împreună cu Ovidiu.

M-am oprit la Cernăuţi să o caut pe Teodora. I-am găsit urma cu greu, este tolerată de o familie de ruşi din Hliboca, locuieşte în casa personalului de serviciu a conacului care a fost cândva al familiei ei.

Iar fetiţa, fetiţa mea... Nu pot admite că va ajunge slujnică la ruşi. Sunt însurat, am şi aici o copilă cu puţin mai în etate ca cea de acolo, dar asta nu mă împiedică să sufăr. Sunt ca şi spintecat în două. Trebuie să le scot de acolo, deşi nici aici lucrurile nu merg spre bine dar oricum le pot încă asigura o bucată de pâine, o şcoală în limba română, o viaţă mai normală. Soţia mea a înţeles care e treaba,e o femeie cu suflet mare, nu se va opune să le ajut. E păcat de la Dumnezeu, spune ea... „Copi i războiului”, care nu au altă vină decât să se fi născut, nu trebuie să

rămână copiii nimănui. De altfel şi Ovidiu mă va ajuta, zicea că e un post de învăţătoare la Solca. Teodora ar putea... Dar uite, îl rog de două

zile să îmi împrumute caii şi şareta să încerc să le scot de acolo. Dar el nu şi nu, că riscul e mare, că nu cunosc locurile, că se vede cât de colo că nu-s de pe aici... Până la urmă am venit să ţinem sfat, poate vii cu mine până la neamurile din Frătăuţi şi vedem cu ei cum se poate face.

Plătesc cât o fi să fie.”

Şi atunci, ca şi acum, trecerea graniţei, noaptea, în goana

cailor, ocolind izvoarele Siretului prin locuri cunoscute doar de localnici, se petrecuse uşor. Calea fusese liberă ca şi acum. Unchiul Vasile, tatăl lui Petrică, se împotrivise cu străşnicie ca domnul Simion să îl însoţească pentru că, zicea dânsul : *„Grăniceri ruşi se tem şi ei de şefii lor. Se ştie că dacă este prins un localnic se poate cădea la învoială că este doar un „rătăcit"; autorităţile româneşti depun mărturie şi ostatecul putea fi liberat până la urmă. Cu un străin lucrurile sunt mult mai grele pentru că în ochii ruşilor, el nu poate fi decât spion. De Siberia le era frică chiar şi grănicerilor ruşi.*"

Găsise, fără prea mult greutate, conacul mare a cărei grădină se pierdea în pădure la câţiva kilometri în afara comunei Hliboca, exact cum îi explicase domnul Simion. Acolo locuia familia de ruşi, al cărui cap, pus în funcţie de comuniştii de la centru, era mai marele „oblastului" de Tchernivtsi cum se chema de o vreme judeţul Cernăuţi. Şi acolo o găsise deîndată pe femeia căutată. Doamna Teodora îl impresionase de cum o văzuse nu numai pentru că avea ochii verzi, la fel ca ai doamnei Ana. Deşi actualii stăpâni făcuseră din ea o slujnică, ea păstrase fineţe şi bună-cuviinţă în tot ce spunea sau făcea. Iar fetiţa pirpirie, să fi avut vreo şapte ani. Teodora parcă l-ar fi aşteptat. Oare primise ştire de la domul Ovidiu sau poate visase, după cum spunea în glumă, că *„...în zori zilei va veni un crai de*

Miazăzi să le scape din oropsire...”

Atanasie dormise în podul şuri toată ziua, iar seara luaseră drumul întoarceri . Doamna Teodora ţinea cu o mână singurul ei bagaj - un mic cufăraş cafeniu - care se părea că aştepta şi el de multă vreme drumul ăsta, iar cealaltă mână nu o slăbea pe fetiţa a cărei voce speriată o auzise doar în întrebarea repetată *: „Mergem la tata*? *Mergem la tata*? *”.* Fetiţa, sperioasă şi sfioasă îşi ascundea mereu capul îmbrobodit într-o basma albastră în fustele mamei. În afară de băsmăluţă, Atanasie îşi amintea doar de picioarele subţirele ca şi pierdute în nişte galoşi prea largi şi de păpuşa din cârpă pe care copila o strângea cu putere în mâna liberă.

„Iată, ăsta este locul! *”* Atanasie îşi face cruce cu limba, rugându-se în gând *: „Să nu ne fie de-o măsură*! *”* Dar peste tot este linişte şi nu peste mult timp vor fi „dincolo” *„Trebuie să mă grăbesc ca să*

pot trece la întoarcere pe la omul meu să iau câteva cuti de icre negre dac-o avea. Cu astea sunt cel mai câştigat. Numai că trebuie să trec graniţa înainte de ora opt când se schimbă tura de noapte cu care a aranjat Petrică. Cum să fac oare? *Da, casa o ştiu bine, o las pe doamna Dora, ea a spus că odată acolo, se descurcă. M-a asigurat Dragoş că are tot ce îi trebuie : bani, acte, medicamente... Şi apoi peste o săptămână vin să o iau, bună ocazie să mai iau şi marfă, dac-oi găsi.”,* îşi spune Atanasie înainte ca gândurile să se întoarcă

fără ştire la întâmplarea tragică de demult.

Şareta făcea un cot al drumeagului de luncă atunci când a auzit şuierând pe lângă ureche un glonţ urmat de lătrături de câini. Ca din pământ, de după tufele de răchită a ieşit o patrulă de trei grăniceri ruşi care le-a tăiat drumul : *„Stoi*! *Nazat*! *Nazat*! *”* Vorbele aspre şi groso-lane pe care nu le înţelegea decât în parte erau însoţite şi de gesturi brutale. Doi câini mari ca doi viţei îşi arătau colţii fioroşi şi scoteau lătrături răguşite. Cu bună seamă că fetiţa era înspăimântată. Ciudat, în capul lui atunci nu răsuna decât : *„Fetiţa*! *Ce o să se întâmple cu fetiţa*? ” Şi s-a întâmplat cum nu se putea mai rău... Mama a fost împinsă cu patul puştii de unul din rusnaci şi silită să coboare din şaretă cu fetiţa lipită de fustele ei. El a strigat cu voce rugătoare, câteva din puţinele cuvinte ruseşti pe care le ştia : *„Devuşca*! *Spasibo, spasibo, davaite mnia devuşca”* , în timp ce mâinile scoteau la iveală sticlele cu băutură pregătite ca să cumpere grăniceri . În zadar. Un pat de puşcă în moalele capului şi duhoarea şliboviţei curgând din sticlele sparte. Atât şi-a mai putut reaminti când şi-a revenit în fire la postul de grăniceri de pe graniţă, unde după multe vorbe şi ameninţări fusese adusă o „autoritate” română care nu era altul decât domnul cu ţăcălie şi mustaţă de la Poşta din Arbore care vorbea bine ruseşte şi a reuşit să-l elibereze.

Gustul guri năclăite de sânge... Dinţii pe care îi scuipa cu durere şi dezgust... Nu vrea să se gândească prea mult la suferinţele care au urmat acelei întâlniri cu „mari prieteni” care l-au văduvit de auz pentru toată viaţa.

Despre Teodora şi fetiţa domnului Simion nu a mai avut niciodată nici o veste.

ŞAPTE ZILE CU TEODORA

Ziua întâia

Este iarăşi începutul unei zile geroase de iarnă în care soarele, care abia s-a ridicat de după orizont, face deja să scânteieze mi de diamante efemere pe întinderea de omăt. Pe colina cu pante domoale, brazii par şiruri de călugări îmbrăcaţi în robe albe, proiectate pe cerul care ar putea fi în întregime azuriu dacă la întâlnirea cu pământul nu ar fi brodat cu o sprânceană transparentă de culoare violet. La poalele colinei, în stânga ei, se ivesc de sub zăpadă nişte ruine cu aparenţă de vapor în derivă.

Dora îşi scrutează memoria. *„Nu, nu am văzut niciodată peisa-jul ăsta... Şi totuşi, parcă l-aş cunoaşte dintotdeauna, parcă m-aş fi trezit dintr-un vis pentru a reveni la locul cel dintâi, origine a tuturor locurilor şi peisajelor pe care le-am văzut în viaţă. Aici ar putea fi locul în care a început începutul”* se surprinde ea gândind cu cuvintele lui Dragoş.

Gândul continuă cu alte vorbe spuse de el : *„Atanasie este un personaj misterios care te poate scoate în afara spaţiului şi timpului.” „Deci nu-i exclus să mă găsesc în altă viaţă în care locul acesta, în care m-a adus Atanasie, să nu-mi fi fost străin.”* Ochii, care orbiţi de soare se închiseseră involuntar câteva clipe, se redeschid şi mai mari,şi mai surprinşi. *„Oare visez sau e adevărat*?” Se freacă de câteva ori la ochi, şi privirea îi confirmă că se găseşte casa cu adevărat în faţa casei cu acoperiş ascuţit din fotografia veche care o înfăţişa pe Teo cu o fetiţă de mână, casa atât de asemănătoare cu casa lor, a lui Victor şi a ei.
Nu are însă timp să îşi consume emoţia dată de această tulburătoare coincidenţă, când o voce, o voce de femeie, care şi ea i se pare cunoscută, i se adresează cu familiaritate :
- Bine ai venit, fetiţo! Bine ai venit, Dora! Te aşteptam de multă vreme.
Întrebările nu au rost. Lângă ea, învăluită într-o bertă care îi cade de pe umeri ca o mantie, Dora o recunoaşte, fără nici o ezitare, pe Teo..., pe Teodora. Nu mai este la fel de tânără ca cea din foto-grafie, umeri îi sunt aduşi, faţa luminată de soare pare făcută dintr-un pergament brăzdat de o reţea de cute adânci, dar ţinuta îi este la fel de semeaţă precum era în vremurile în căutarea cărora pornise Dora la drum.

- Întoarce-ţi te rog chipul spre soare ca să îl văd mai bine! Vederea mi-a cam scăzut...

Dacă simţămintele care se numesc emoţii n-ar fi imateriale, în clipa asta ar putea cristaliza în alte diamante scânteietoare ca cele presărate pe zăpada din jurul lor. Dar cum minunea asta nu se poate întâmpla, emoţi le celor două femei, ambele de mult trecute de jumătatea vieţii, capătă trup doar în lunga şi vibranta tăcere care se instalează. Şi acest simţământ abia se poate ghici în vocea Teodorei care, în sfârşit, rupe tăcerea :

- Ai ochii lui, ai lui Simion, aceiaşi pe care îi moştenise şi Minodora.

„Minodora! *Minodora*! *Minodora*! *Deci tu, sora mea, tu ai existat, nu eşti doar o fantomă care mi-a bântuit halucinaţi le*! *”*

Genunchii Dorei tremură, se împiedică de buturuga pe care abia o ghicise lângă ea. *„Bradul, aici trebuia să fi fost bradul, aşa cum se vedea în fotografie. Deci acum bradul nu mai este. Şi aici, ca şi la noi”*. *„Bradul nu mai este”* . Acest gând stăruie în mintea Dorei cu toate că un parfum de brad se face simţit atunci când Teodora îi frecţio-nează tâmplele cu degetele ei lungi, înţepenite de artrită, martori ai vârstei înaintate pe care desigur o are.

- Să intrăm, fetiţo! Oi fi obosită de drum, de schimbări, de

întâlniri... Nu locuiesc într-un palat, dar căsuţa mea este destul de încăpătoare pentru toţi cei care îi calcă pragul cu gând bun şi mai ales pentru tine, fetiţa mult aşteptată.

„Oare cu adevărat să mă fi aşteptat? De ce? Doar nici nu mă cunoştea. Şi de ce mă tot numeşte fetiţă când am şi eu destui ani în cârcă? ” , se întreabă Dora urmând-o totuşi fără ezitare pe femeia uitată de ani, care o conduce cu fermitate spre casă.

Încăperea în care intră este spaţioasă. Se poate deduce uşor că serveşte la de toate : bucătărie şi sufragerie, dormitor, salonaş şi chiar bibliotecă. În mijlocul ei tronează cuptorul ţărănesc - care se prelungeşte cu un fel de pridvor larg, pe care sunt clădite aşternuturile de pat acoperite cu o scoarţă de lână în carouri galbene şi cafeni .

- Ai venit în căutarea altor vremuri, nu-i aşa? În căutarea urmelor lui Simion, care nu a fost un trecător oarecare? întreabă Teodora în timp ce înteţeşte focul şi pune pe plită nişte oale şi ulcele de culoarea pâinii prea coapte, din care încep să se degaje arome de plante şi flori. Locul ăsta, la câţiva kilometri de Hliboca, în care sălăşluieşte doar o bătrână vrăjitoare, nu mai este înscris pe nici o hartă şi nu mai are nici un nume, dar a fost cândva un loc în care s-au întâmplat multe, un loc al bucuriei şi al iubiri , dar şi al ororilor, tristeţilor şi suferinţelor fără seamăn. Aici mă lasă bunul Dumnezeu să

mai trăiesc, înconjurată mai mult de cei plecaţi decât de cei vii.
- Da, am plecat într-adevăr pe urmele tatei dar, ca să fiu sinceră, nu amintirea lui este cea care m-a incitat... Dora nu ştie cum să continue, să îi spună Teodorei că plecase în căutarea surori pe care o întâlnise într-o altă lume decât a noastră, a pământenilor. Dar nu este nevoie de această desluşire, căci Teodora continuă :
- Se vede că era scris să te întâlneşti aici cu sora ta, aşa cum îşi dorea atât de mult tatăl vostru. Oameni au fost potrivnici acestei întâlniri, dar Cel de Sus este mai puternic decât toţi şi cele scrise de Dânsul se împlinesc întotdeauna. Dar vino să mănânci şi să bei ceva cald, fetiţo ; la mine te voi ospăta cu fructe ale pământului, pe care nevoia mi le-a făcut prieteni. Se spune că femeile sunt „permeabile" la natură, iar eu pot confirma pe deplin că se poate trăi consumând doar vegetale. În plus, începusem cândva, în prima mea viaţă, studi de farmacie şi mi-au rămas în cap nişte noţiuni la care s-au adăugat cunoştinţele dobândite odată cu anii.
- De asta spuneaţi că aici trăieşte o vrăjitoare?, încearcă Dora să afle răspuns la întrebarea la care o incitase chiar Teodora, una în plus peste cele multe pe care le avea.
- Este unul din motive. Cunosc toate plantele grădinii, păduri ,

luncii şi câmpiei, ştiu ce principii folositoare sau distructive conţin, din ce şi cum se prepară mâncăruri sau leacuri, pomezi sau otrăvuri. Ca să putem supravieţui în locul sinistru unde am fost deportată împreună cu Minodora, care avea numai opt ani, a trebuit să mă împrietenesc cu natura care nu ne-a lăsat să murim.

- Doresc să aflu atâtea : despre Minodora, despre tata, despre tot ce aţi trăit de când nu l-aţi mai văzut, despre ce s-a întâmplat prin părţile locului încât nici nu ştiu cu ce să încep.

- Începi prin a mânca şi a te odihni ; casa are şi un mic iatac în care îmi pot primi oaspeţi de seamă cum eşti tu.

Iatacul în care urmează să se odihnească Dora, după ce se îndestulează cu o delicioasă ciorbă de urzici şi o tocăniţă de hribi, este o cămăruţă aidoma unei chili . Un pat îngust, un raft pe care se odihnesc vreo câteva cărţi vechi legate în piele, o firidă în care este agăţată o icoană sub care pâlpâie flacăra cât un bob de mazăre a unei candele şi o măsuţă rotundă şi mică, ce pare o jucărie. Cămăruţa nu are nici o fereastră, iar lampa cu petrol este pitită în firidă. Intrată în această minusculă cameră, Dora îşi dă seama cât este de obosită. Patul, de dimensiuni adaptate la cele ale camerei, o primeşte cu un neaşteptat confort şi căldură, iar parfumul de brad persistă şi o

adoarme deîndată ce îşi pune capul pe pernă. Somnul îi este total, fără vise, fără coşmaruri, fără întreruperi. Când se trezeşte nu ştie dacă este noapte sau zi, lipsa luminii directe în încăpere o ţine în afara curgeri timpului. Se simte învăluită de o senzaţie de bine, membrele se descarcă de poverile adunate în călătorie, capul îi este uşor, mintea mai limpede ca niciodată. *„Cine ştie ce buruieni o fi strecurat Teodora în borş... Cine ştie dacă frunzele uscate pe care am văzut că le punea erau frunze de urzică sau de cine ştie ce plantă cu efecte miraculoase.”* Gândul ăsta nu o sperie, ci îi dă un fel de bucurie interioară care măreşte senzaţia de bine. O fi poate o pregătire pentru a se lăsa purtată într-o lume misterioasă? Mişcările pe care le face cu lentoare pentru a coborî din pat produc noi efluvii de parfum de brad care îi amintesc că avusese aceeaşi senzaţie în evadările ei în lumea ireală, sau mai bine zis la întâlnirile cu spiritul Minodorei. Teodora spunea că *„femeile sunt permeabile la natură”* , iar ei îi trece prin minte că s-ar putea adăuga şi că *„dispun de o importantă memorie a parfumurilor”.*

Dora se decide în fine să intre în camera cea spaţioasă la a cărei uşă stăruise să bată şi nu primise nici un răspuns. Teodora tocmai conduce spre uşă un bărbat scund şi spătos îmbrăcat într-o pufoaică şi încălţat cu pâslari. Este înfăşurată în aceeaşi bertă cu

înfăţişare de mantie de culoarea măslinei, bordată de franjuri înnodate în mod bizar.

- Artiomuşca... Îi zace nevasta de mai multe zile şi azi are mari fierbinţeli. I-am dat nişte picături de nalbă amestecată cu creţişoară. Dacă astea nu-i fac bine, va trebui să mă duc s-o văd şi asta e mai greu, stau departe, trebuie să mă ia cu sania. Dacă te-ai odihnit bine pot să încep să răspund la multele întrebări care cu bună seamă te frământă şi te-au adus atâta amar de drum până în acest loc uitat de lumea de azi. Ce crezi, eşti pregătită?

- Sunt nerăbdătoare să aflu cât mai multe, răspunde fără ezitare Dora.

- Bine... Cred că e bine să încercăm să urmăm întrucâtva firul timpului pentru ca istorisirile mele să fie cât mai pe înţelesul tău, care trăieşti într-o lume modernă, departe de ce se putea întâmpla aici. Multe din cele ce-ţi voi spune îţi vor părea ciudate sau neverosimile. Chiar eu am pronunţat cuvântul ” *vrăjitoare”* ca să văd ce efect are asupra ta. Ţi-am mai spus că sunt înconjurată mai mult de cei plecaţi dincolo, de sufletele lor, decât de oameni. Dacă vrei să nu existe limite şi ascunzişuri în tot ce îţi voi spune trebuie să accepţi că numai voia Celui de Sus m-a învrednicit cu puteri greu de înţeles şi de

acceptat de oamenii de rând, cu toate că folosesc ades aceste daruri pentru ei. Dumnezeu mi-a dat nişte puteri pe care voi le numiţi „supranaturale”, pentru că ştie cât am pătimit şi cât am păcătuit fără voia mea. Şi încă ceva, te rog să mă tutuieşti, altminteri curgerea povestiri mele se va poticni mereu în piedica distanţei dintre noi, or ceea ce am eu de spus se poate spune doar unui prieten apropiat.
Dar spune-mi, este foarte important : ai păstrat în suflet credinţa moştenită de la părinţii tăi? Simion era credincios.
Dora răspunde cu jenă şi după o lungă ezitare întrebări directe pe care i-a pus-o Teodora :
- Nu sunt practicantă ferventă a religiei ortodoxe pe care părinţii au încercat să mi-o insufle. Doar ştii cum era în comunism... Iar acum, în ţara „laică”, cum se declară cu mândrie Franţa, nici acum conjunctura nu este prea favorabilă.
- Nu despre conjuncturi este vorba. Acolo, în interiorul tău, a rămas ceva?
- Dacă mă gândesc bine, pot spune cu mâna pe inimă că da, în profunzimile sale secrete sufletul meu păstrează credinţa în Unul, Marele şi Iertătorul Dumnezeu...
- Dacă-i aşa, atunci este bine, dar trebuie să rechemi interiorul să

iasă la suprafaţă ca să putem comunica. Teodora deschide o biblie veche cu foi îngălbenite, adusă de pe poliţa din iatac. Uite, cred că trebuie început cu psalmul 49 al oamenilor care sunt departe de Dumnezeu şi vor să se pocăiască, să se întoarcă la El. Citeşte fără să te grăbeşti încercând să pătrunzi înţelesul adânc al cuvintelor.

Dora citeşte cu glas tare :

Dumnezeul Dumnezeilor, Domnul au grăit şi au chemat

pământul,

De la răsăritul soarelui şi până la apusuri. Din Sion este bună-

cuviinţa frumuseţii lui,

Dumnezeul arătat va veni, Dumnezeul nostru, şi nu va tăcea. Foc înaintea lui va arde, şi împrejurul lui vifor foarte.

Chema-va cerul de sus şi pământul, ca să osăbească pre

norodul lui.

Adunaţi lui prin cuvioşii lui, pre cei ce aşază legământul lui prin jertfe.

.... -

Ce ai simţit citind versetele cărţii sfinte? întreabă Teodora.

- Am simţit în interiorul meu un fel de ecou, un fel de dangăt de clopot.

- Când nu vei mai auzi ecouri sau clopote şi versetele vor fi primite de fibra fiinţei tale, abia atunci vei fi pregătită să te iau cu mine în

lumea sufletelor, până atunci o să depăn istoria care te interesează.

*

*

*

- Eram sub nevolnică ocupaţie rusească de când nemţii se înţeleseseră cu temutul Molotov, omul lui Stalin, să ciuntească România, să ia Basarabia şi să taie în două Bucovina. Opresiunile şi deportările de români care nu se supuneau noilor stăpâni începuseră. Ţăranii sufereau cel mai mult. Ei nu acceptau deposedarea de pământurile strămoşeşti pentru a instaura stăpânire colectivă. Dispă-reau cu sutele peste noapte... Familia noastră este de viţă boiereas-că, mă trag din vechiul demnitar Teodor Racoce. Ai văzut ruinele de la marginea păduri ?

- Da, le-am văzut, seamănă cu un vapor abandonat.

- Asta a ajuns, o ruină abandonată şi tot ce era de valoare înlăuntru, obiecte de artă, o bibliotecă enormă, tot ce fusese agonisit de generaţii s-a spulberat în câteva zile. Au prădat ruşii, dar nici mulţi localnici nu s-au dat în lături. Zilele trecute un bărbat căruia i-am salvat nevasta care avea o infecţie după naştere, mi-a oferit drept recompensă un atlas al lumi legat în piele pe paginile căruia era scris

diminutivul mamei . *”Nory*”. Pentru prima dată că am acceptat să fiu plătită pentru serviciile mele... Tot ce am putut recupera sunt cărţile din iatac. Famili le care aveau bărbaţi pe front, înrolaţi în Armata Română, şi averi mari, cum era a noastră, erau cele mai năpăstuite.

- Şi tu, cu tine ce s-a întâmplat?, se grăbeşte, nerăbdătoare, Dora.

- Universitatea din Cernăuţi, unde eram studentă în anul trei la farmacie, s-a închis. Frământările prin care a trecut de-a lungul timpului acest pământ a făcut ca aici să trăiască în bună pace un amalgam de români, nemţi, evrei, polonezi, ruteni... Profesori , ca şi marea parte a intelectualilor locului, plecaseră care încotro : cei de origine germană spre Vest, români spre Sud, evreii spre Est. Bineînţeles că am plecat şi eu cu părinţii mei spre Sud, spre România. În gara Crasna-Ilischi care este pe frontieră s-a zvonit că trenul o să staţioneze mult pentru controlul de documente. Am coborât şi eu din tren, cum făceau şi alţi călători, ca să aduc o sticlă cu apă pentru drum. Robinetul era departe, în afara gări şi când m-am reîntors peste linii, trenul plecase. Îţi închipui ce panică a fost pe mine... Dar bieţii mei părinţi... Biata mama, cât s-o fi frământat... N-am mai aflat niciodată nimic despre ei. M-am reîntors la Cernăuţi, ce mai puteam să

fac? Rectorul universităţii, numit de ruşi era un bolşevic, om de-al lor, mi-a spus că oricum eram prea savantă pentru a fi normatoare la colhoz şi mi-a mai spus că trebuie să învăţ ruseşte dacă voiam să trăiesc. Ştiam câteva vorbe, mai ales în ucraineană, pentru că în zonă populaţia e amestecată, dar nici o tragere de inimă să învăţ mai mult. Totuşi cu timpul a trebuit. În şcoală şi în familie învăţasem limba germană, considerată limba cultă în Bucovina care aparţinuse de Imperiu.

Tăcere lungă. Teodora se ridică pentru câteva minute şi trebăluieşte printre ulcelele ei. Revine cu o lingură care conţine o pastă vâscoasă şi o cană cu apă.

- Ia asta : amestec de esenţă de vâsc şi de păducel. Le-am amestecat cu miere, că nu este prea plăcut la gust. Citesc pe faţa ta că inima o mai ia razna câteodată şi ceea ce urmează de acum încolo s-ar putea să te tulbure. Aşa! Acum pot continua. Peste ani de suferinţe şi confuzii, vestea că Armata Română a primit ordin să treacă Prutul ca să recucerească Basarabia şi graniţa de Nord pentru a reîntregi Bucovina s-a răspândit într-o noapte. Oficialităţile ruseşti şi-au luat în grabă tălpăşiţa, iar românii din parte locului cântau şi aclamau pe străzile Cernăuţilor, pregătindu-se să întâmpine trupele române eliberatoare.

- Şi?

- Şi... Când trupele române au intrat în Cernăuţi a fost o revărsare inimaginabilă de bucurie, de cântări, de îmbrăţişări... Bătrânii sărutau cizmele cavaleriştilor, femeile aveau buchete de flori. Eram şi eu printre ele cu un braţ încărcat cu liliac alb. M-am apropiat de un cal roib pe care călăreţul l-a oprit cu greu. Am ridicat privirea. Dacă există cu adevărat dragoste la prima vedere, atunci pot spune că asta s-a întâmplat între noi. M-am simţit dintr-odată transportată pe alte tărâmuri, singură, doar cu el, cu necunoscutul ofiţer român. Mulţimea nu mai exista pentru mine. Privirea ochilor mei s-a pierdut în adâncile iezere ale ochilor lui. Simţeam, şi mai târziu mi-a mărturisit că simţise şi el la fel, că timpul s-a oprit ca să ofere un mic răgaz pentru iubire celor doi căzuţi sub vraja priviri schimbate deasupra horbotei de liliac alb. Nu am schimbat nici o vorbă şi totuşi a doua zi m-am trezit cu el ţinându-şi roibul de căpăstru în cadrul portalului dărâmat de ruşi. Emoţia amândurora era în afara cuvintelor, în afara gesturilor. După o lungă tăcere a rostit stânjenit : *„Am primit ordin de încartiruire a plutonului meu în conacul Racoce. Cineva m-a îndrumat încoace.”* Dominată de o emoţie ce nu puteam să o stăpânesc, fără să spun o vorbă, l-am condus în conacul care cu până câteva zile înainte

fusese cartierul general al ruşilor. Clădirea era încă în picioare, însă în interior, urmele lăsate de foştii ocupanţi erau parcă premonitoare a ceea ce avea să devină Bucovina care urma să fie reocupată de ruşi peste prea scurt timp. Deşi sunt tare de fire, am izbucnit în plâns când am văzut rafturile goale ale bibliotecii şi în şemineu urmele cărţilor arse. El, căci căpitanul de cavalerie era el, Simion, tatăl tău, a înţeles ce simţeam în acele momente şi a încercat să mă consoleze : „ *Te rog, nu plânge*! *Bunurile materiale se pot reface. Ele nu au cu adevărat importanţă. Important este că nu ai păţit nimic. Faci parte din familia Racoce, nu-i aşa*? *Eşti Teodora Racoce, nu-i aşa*? *” „Da, sunt singura rămasă aici cu speranţa să îmi pot continua studiile începute la Cernăuţi. Părinţii mei au reuşit să se refugieze în Sud, dar desigur vor reveni. Fraţii mei sunt pe front.”* Ruşii fugiseră în graba mare cu numai două zile înainte şi nici nu apucasem să intru în conac după plecarea lor. Când am ajuns în bucătăria mare, luminoasă, care fusese dotată cu toate angaralele trebuincioase, plânsul mi s-a transformat într-un râs nervos când am văzut pe masă resturile festinului lăsat de foştii ocupanţi care părăsiseră locul în mare grabă. Resturi de mâncare pusă direct pe masă, bâzâite de cohorte de muşte albastre, cârpe murdare mototolite aruncate peste tot, un miros greu alterând fără nici o ruşine parfumul delicat de liliac. Desco-peream monogramele mamei pe zdrenţe sfârtecate din cerşafuri din damasc fin cu care se

curăţaseră cizme soldăţeşti sau se ştersese funinginea îmbibată cu grăsime de pe plită. Singura cratiţă care rămăsese din tot arsenalul de cratiţe de cupru din bucătărie, trona în mijlocul mesei de unde păreau să mă sfideze ochii din capul unui cocoş năclăit în untură, purtându-şi încă cu demnitate creasta. Ne-am trezit râzând amândoi, ţinându-ne de mână ca doi copii. *„În câteva zile o să facem curăţenie aici, eu şi băieţii mei. Nu te necăji, principalul este că ne-am întâlnit...”*
Povestea noastră de dragoste a fost scurtă, dar minunată. Am descoperit împreună că în iubire se poate găsi forţa de a compensa toate frustrările şi mizeri le războiului.
Dora ascultă în timp ce memoria ei recheamă chipul tatălui, al ofiţerului de cavalerie Simion Almăjan de atunci. Era un prunc când a sunat mobilizarea generală şi deci nu are cum să şi-l amintească pe cel care plecase. Şi-l aminteşte bine în schimb pe cel care a revenit atunci când ea începuse deja buchea cărţii. Un bărbat străin, bărbos şi slab, de care i-a fost frică atunci când a strâns-o cu putere în braţe. Au trebuit ani ca să înţeleagă că sub aparenţa bărbatului posomorât se ascundea o duioşie fără seamăn. Iar acum... Cu numai o zi în urmă îl condamnase fără nici o rezervă că o trădase pe mama. Dar pe măsură ce o cunoaşte pe Teodora sentimentele ei se schimbă. Şi-apoi nu

poate ignora că ea însăşi a trădat şi îl judecă cu o altă măsură. *„Tel père, telle fille...”*[6] îşi reproşează totuşi cu amărăciune. Teodorei nu îi scapă frământările prin care trece Dora şi îşi

opreşte povestirea prin invitaţia de a vizita „domeniile”.

- Se anunţă schimbarea vremi . O spun oasele mele şi o

confirmă culoarea cerului. O să ningă din nou şi o să fie furtună. Îţi propun să ieşim cât mai este frumos ca să vezi conacul şi pădurea deşi n-a mai rămas nimic din ceea ce făcea splendoarea de altă dată. O să mai băgăm în casă lemne ca să nu ne pese de nimic. Casa în care stau acum era destinată personalului care era în serviciul părinţilor mei. Înainte de război locuiam în conacul care era veşnic plin de oaspeţi. Se făcea muzică, se făcea lectură, se purtau discuţii încinse care se prelungeau adeseori până în zori. Când ne-au cotropit ruşii şi au făcut în el cartierul general, ai mei erau deja plecaţi, iar eu am fost ascunsă de Mafta, fosta lor slujnică credincioasă. A fost şi asta o dramă...

Cele două femei înaintează încet spre ruina vechiului conac

Racoce. Gerul a mai scăzut, cerul plumburiu pare să strivească pământul. Zăpada poartă pe ea amprente ale vieţuitoarelor păduri , care desigur dau târcoale toată noaptea în căutarea hranei. *„Urme de*

vulpe.... de căprioară... de bursuc...” , le identifică Teodora.

- Anul ăsta nu le-am dat cereale şi rău am făcut, a pus Artenie doar fân şi sare, o să vezi chiar lângă ruină că s-au înfruptat. Aş vrea să încercăm să intrăm în singura încăpere care mai are plafon, fosta bibliotecă în care a dormit Simion cât timp plutonul lui a fost încartiruit aici. Deşi de atunci vandalismul nu a contenit să distrugă. Acum, de când cu „revoluţia portocalie”, se spune că vor să recupereze ce se mai poate recupera ca să facă aici magazii pentru mărfuri. Dar chiar şi pentru asta trebuie bani.

Trec peste un podeţ improvizat care scârţâie sub paşi.

Escaladează, ajutându-se una pe alta, mormane de moloz pentru a ajunge, în sfârşit, în încăperea largă care fusese desigur foarte luminoasă. Pe un perete se mai poate ghici urma unui fost tapet - un buchet de flori de câmp : maci, albăstrele, margarete. Printre scându-rile bătute vai şi amar cum în locul fostelor ferestre vântul suflă fără nici o oprelişte ridicând în vârtejuri haotice zăpadă amestecată cu frunze. Ai zice că este un dans al spiritelor care continuă să sălăşlu-iască în vechiul conac, spirite care bocesc un trecut care nu va mai reveni. Un trecut în care lectura, muzica, iubirea, erau oaspeţii obişnu-iţi ai locului de care azi se mai interesează doar două femei bătrâne. Nici una din ele

nu scoate nici o vorbă, dar desigur că amândouă se gândesc la una şi aceeaşi persoană, la Simion Almăjan. Pe drumul de întoarcere spre locuinţa modestă a celei care fusese stăpâna locurilor pe când ele erau în plină splendoare, tăcerea este ruptă doar o dată de Teodora :

- Tufele de liliac, de liliac alb, s-au înmulţit atât de mult încât vara e greu să pătrunzi până la ruine iar în iunie parfumul este atât de îmbătător... Exact ca şi atunci...

Dora este doar cu gândurile ei, nu reuşeşte să îşi scoată din minte ultimele spuse ale Teodorei despre legătura cu tatăl ei :

„Povestea noastră de dragoste a fost scurtă, dar minunată... Am descoperit împreună că în iubire se poate găsi forţa de a compensa toate frustrările şi mizeri le războiului..."

Astăzi se culpabilizează ea însăşi aşa cum probabil se culpabilizase atunci tatăl ei.

Teodora îi intuieşte gândurile, frământările, întrebările şi, în faţa ulcelelor aburinde cu unul din ceaiurile pe care doar ea ştie să facă, încearcă să o readucă lângă ea :

- Ai exact aceeaşi mimică ca şi Simion când se culpabiliza, când îşi reproşa că o trădează pe mama ta, că i-a fost destul să se depărteze de casă ca să cadă în mrejele altei femei. Ca şi tine, în clipele acelea nu îşi ridica pleoapele şi un zvâcnet abia perceptibil îi

apărea în colţul guri , în stânga, după cum văd că se întâmplă şi la

tine. O să îţi repet cuvintele ce i le spuneam lui atunci : *„Căile spiri-*

telor predestinate unul altuia se întâlnesc atât de rar încât ar fi un sacrilegiu ca scurtul moment al acestei întâlniri să fie ratat. Se poate trăi foarte bine o viaţă onestă, dedicată familiei, profesiei, societăţii... Este însă destul o privire fugară, o strângere de mână, un zâmbet ca să

realizezi că de fapt jumătatea ta perfectă ar fi fost cea căreia nu îi poţi oferi decât o fărâmă din tot ceea ce eşti capabil să dărui. Această

întâlnire poate să nu ştirbească cu nimic legătura cea de toate zilele, dar ratarea ei ar instala un gol imens în tot restul vieţii.”

Dora ascultă şi tace, tace şi cugetă : *„Ce mult se aseamănă*

gândirea şi spusele Teodorei de cele ale lui Dragoş. Vorbeşte de parcă ar şti şi despre întâlnirea noastră, a lui Dragoş cu mine, care a fost şi mai scurtă decât a ei cu tata.”

- Văd că intri greu în apele tale. Mai citeşte câteva din versete din

Cartea Sfântă şi culcă-te ; eu mai văd de mica mea gospodărie ca să pot

continua să depăn mâine pentru tine vechile mele amintiri.

Ziua a doua

- Aici, în camera asta, pe pridvorul cuptorului, am adus-o pe

lume pe sora ta, pe Minodora.

Deşi pregătită sufleteşte pentru a primi această mărturisire,

Dora simte că firul respiraţiei e pe cale să se curme. Se străduieşte să

respire adânc şi să nu întreabă nimic, iar Teodora îşi continuă

povestirea de parcă ar fi spus nişte cuvinte oarecare. Pentru Dora, epoeea Teodorei pare să se desfăşoare pe un fundal violet, aşa cum era veşmântul pe care îl purta spiritul surori ei întâlnit pe alte tărâmuri.

- Intensitatea cu care am trăit cele trei săptămâni, cât a rămas încartiruit aici plutonul lui Simion, a fost pentru noi o minunată răspântie în care nu numai trupurile noastre s-au cunoscut şi dăruit fără rezerve unul altuia, ci şi spiritele noastre au vibrat la unison. Nu ştiu dacă ştiai că tatăl tău avea o mare pasiune pentru Eminescu. Începuse să culeagă date, să se documenteze pentru un studiu despre *„Noi ipoteze despre boala şi moartea lui Mihai Eminescu”* şi vizitase spitale din Iaşi, aflând nişte detalii foarte tulburătoare. Eram cu toţii victime ale spuselor oficiale că Eminescu ar fi fost răpus de o boală venerică dublată de o demenţă paralitică. Simion, foarte contrariat de defăimarea idolului lui, stăruise şi obţinuse aprobarea să răscolească arhivele spitalului Socola şi dăduse peste însemnările neurologului Ovidiu Vuia, din care rezulta că sub masca tratamentului de sifilis, marele poet ar fi fost în realitate intoxicat cu mercur. Prin defăimarea lui Eminescu se urmărea destructurarea valorilor României. Mă întreb de către cine şi în ce scop? Nu ştiu până unde a ajuns Simion în

cercetările lui, dar tare aş vrea să aflu adevărul despre moartea lui Eminescu a cărui tinereţe a fost atât de legată de aceste locuri, de Cernăuţi. Am reţinut bine numele de Ovidiu Vuia, neurologul de la Iaşi. Tot Ovidiu era şi numele prietenului pe care tatăl tău şi l-a făcut sub arme şi în prizonierat, Ovidiu Frunză, a cărui soţie Ana se trăgea din neamul nostru, din familia Racoce.

Dora nu poate accepta că atâtea coincidenţe sunt fireşti, este

mai dispusă să creadă că filele vieţilor noastre sunt rânduite de mâna Providenţei după reguli care ne scapă şi pe urmele cărora doar îndrumările Lui ne poate ghida.

Teodora continuă :

- Eminescu a fost pentru noi pretextul uitări . Simion îmi poves-tea

ce descoperise şi cum intenţiona să-şi continue căutările după război. Băteam împreună drumul spre bibliotecile, librări le şi antica-riatele din Cernăuţi. Din păcate, ele erau deja trecute prin pârjolul ocu-paţiei ruseşti. Sub liliacul care răspândea un parfum ameţitor recitam versurile lui. Uitam că frontul înaintează şi că de acolo vin din ce în ce mai des depeşe purtând în ele moartea. L-am iubit mult şi nu ştiu pe care din cei care sălăşluiau în el l-am iubit cel mai mult. Simion avea atâtea identităţi diferite! Era pasionat de literatură şi mai ales de poezia lui Eminescu.

Era ofiţerul-patriot care îşi instruia ostaşii cerând disciplină şi ascultare.

Era tatăl care gândea fără încetare la copilul şi la familia lui. Era amantul cel mai tandru şi mai senzual care poate să existe. Era un prieten sincer pe care se putea conta în orice împrejurare. În faţa lui femeia din mine, neştiutoare şi slabă, se simţea ocrotită.

Dora îşi recheamă din nou tatăl în memorie. *„Cu tristeţe trebuie să admit că l-am cunoscut puţin, mult prea puţin. Uşor iritabil, veşnic ocupat şi trist, de o tristeţe pe care nimeni şi nimic nu reuşea să o alunge... Plecarea prematură a mamei îi transformase tristeţea într-o durere copleşitoare. Şi-apoi ruptura provocată de decizia mea de a pleca „dincolo”, în lumea „civilizată”... Dintre toţi, doar el îmi aprobase hotărârea, o hotărâre care desigur îl durea dar o suportase cu stoicism cu credinţa că fi cei lui îi va fi mai bine. Refuzul lui obstinat de a veni să locuiască cu noi, cu Victor şi cu mine : „Am obligaţii, trebuie să termin lucrarea vieţii mele”, zicea el pe ton de glumă amară. Iar eu, în afara câtorva întrebări din vârful buzelor, uitate deîndată ce erau puse, nici nu m-am interesat cu adevărat la ce lucra, ce anume îl preocupa. Poate aici, în reproşul amar de a nu-l fi cunoscut şi iubit suficient se găseşte şi explicaţia hotărâri mele nestrămutate de a-i căuta urmele. Şi iată că acum îl descopăr în memoria altei femei, amanta lui, mama surori mele vitrege, femeia pe care „buna cuviinţă” ar trebui să o alunge de la ospăţul bunelor amintiri. Ciudăţenia este însă că această femeie străină pe care ar trebui să o resping, să o detest, împreună cu fructul iubiri ei vinovate îmi devine din ce în ce mai dragă, din ce în ce mai apropiată pe măsură ce îşi deapănă firul amintirilor.”*

- După trei săptămâni de încartiruire, ordinul a căzut sec, într-o seară : *„În zori zilei de mâine trebuie să plecăm. Frontul avansează”* , mi-a spus el fără nici un alt comentariu. Am trăit cu adevărat o pagină din

romanul „Ultima noapte de dragoste, prima noapte de război”. Ardoarea îmbrăţişărilor a fost totală. Patima sărutărilor copleşitoare, deşi de undeva, dinspre Nord-Est, se auzea deja şuieratul obuzelor de artilerie. Ultimele cuvinte ce mi le-a spus, înainte de a încăleca, un fel de testament tandru al iubiri noastre, a fost : *„Dacă va fi băiat aş vrea să poarte numele meu, iar dacă va fi fată să poarte în ea dorul meu pentru voi.”* Bănuia că port deja în mine fructul dragostei noastre. Ştiam că numele tău este Dora şi am rostit un nume care închide şi el dorul în rezonanţa lui. Am spus la voia întâmplări : *„Minodora”.* S-a aplecat în şea, m-a sărutat încă odată şi mi-a spus : *„Aşa să fie*! *Minodora*! *”*

Din nefericire, copilul iubirii noastre a devenit prea curând victima războiului şi a cohortei de ravagii şi crime odioase, pe care acesta le-a declanşat. Am adus-o pe lume aici, în încăperea care slujeşte şi azi la de toate, asistată doar de o infirmieră a spitalului care începuse să primească răniţi de pe front. Era război, nu se găseau nici de unele. Vite şi grâne, păsări şi lapte, fructe şi vin, totul era pentru front. Copilul meu nu a putut să se bucure de o hăinuţă nouă, de o fundă pentru minunatul ei păr buclat, de o jucărie sau de un dulce, după care toţi copiii râvnesc. M-am bucurat că am putut să o alăptez până la un an şi s-a dovedit un copil sănătos şi ascultător. Era lipsă de cadre medicale, am urmat în grabă o formaţie şi am devenit soră la

spitalul în care ororile războiului erau, cu zi ce trecea, mai vizibile, mai cumplite. Lipseam de acasă zile întregi, iar fetiţa rămânea în grija unei vecine deoarece prezenţa mea la spital devenise indispensabilă. Veneam acasă doar să mă spăl, să mă schimb şi să aduc copilului ce puteam pune de-o parte din foarte modesta mea raţie de la spital.

Iar de la el, de la Simion, nici o veste, nici o veste.

La fiecare nou lot de răniţi de pe front repetam controlul minuţios şi zguduitor al chipurilor suferinzilor. Era sarcina mea să îi identific şi să fac scrisori pentru ai lor, însă eu nu căutam decât chipul lui. Eram obsedată de gândul că este foarte posibil să îl găsesc printre răniţi. Mutilat, estropiat, îl doream oricum, numai să îl ştiu în viaţă. Dar în locul lui veneau ştiri tot mai rele de pe front. Nemţii dădeau înapoi, zeci de mi de ostaşi români căzuţi la datorie. Bătăliile de la Odesa, de la Cahul, ecoul mari bătălii de la Stalingrad... Răniţi, tot mai mulţi răniţi, nemţi şi români de-a valma. Apoi o tăcere de moarte de câteva zile după care am auzit cuvântul „armistiţiu", care nu aducea cu el bucuria pe care ar fi trebuit s-o aducă pacea mult dorită. Armata Română, obosită, decimată, în retragere... „Glorioşi " ostaşi roşii erau şi ei nişte oameni secătuiţi de forţe, pradă foamei, bolilor, mizeriei,

dornici să se întoarcă pe la casele lor, oricum ar fi fost acelea. Dar ei, pe urmele învinşilor şi secând, violând, distrugând totul în calea lor, scandau cu ultimele forţe : *„Berlin*! *Berlin*! *”* Sindro-mul învingătorului : cel de a domina cu orice preţ învinsul! Zbierau cuvinte în limba rusă şi furau tot puţinul care mai rămăsese prin casele noastre. Femeile tinere luau drumul ascunzătorilor, ceea ce a trebuit să fac şi eu cu Minodora.

La un interval de două zile am primit veşti despre fraţii mei. Pe plicul cu numele lui Alexandru era pus tamponul „mort la datorie”, iar pe cel cu al lui Mircea „dispărut”.

De la părinţi, emigraţi cu ultimul val de români spre Sud, în patria mamă, nici un cuvânt, nici o veste.

De la Simion nici un cuvânt, nici o veste.

Timpul zbura, zilele pline de angoasa aşteptări se transformau în luni grele ca din plumb. Armata Roşie plecase spre Vest, dar lăsase în urma ei, stăpână pentru totdeauna, hidra roşie ai cărei sclavi deveniserăm fără timp de gândire sau drept de opinie.

Şi de la Simion nici un cuvânt, nici o veste.

Eu am avut norocul, dacă şi ăsta putea fi numit noroc, să fiu un timp şi „perevocic” al mai marelui Oblastului Tchemivtsi, deşi abia mă

descurcam cu limba rusă. Şeful se numea Stahurschi şi era evreu de origine poloneză, comunist inveterat şi rusificat până în măduva oaselor. Şi-a instalat peste noapte familia în conac şi m-au lăsat să locuiesc în casa de serviciu de la poarta conacului, cea în care îmi duc zilele şi acum. Deşi comunişti, erau cumsecade şi aveau bun simţ, datorită lor am avut ce mânca şi mai ales cu ce s-o hrănesc pe Minodora în zilele acelea grele.

Pământul era în paragină şi începea din nou să se vorbească despre colhoz. Tot atunci s-au înteţit ridicările de famili de români. Peste noapte câinii lătrau şi se auzeau tuşituri înfundate de motor iar a doua zi, constatam îngroziţi că încă o familie a dispărut fără urmă. Cuvintele „deportare în Siberia” care se vehiculau din ce în ce mai des, îmi îngheţau sângele în vine. În locul famili lor ridicate s-au instalat vreo câteva rusoaice cu copii. Bărbaţii, indiferent de naţie, erau foarte rari. Eram complet rupţi de lume, aparatul de radio cu galenă era de mult proprietatea lui Stahurschi. Gazetele care îmi ajungeau din întâmplare sub ochi erau în limba rusă. Din ele am descifrat totuşi că războiul se terminase şi că Oblastul Tchemivtsi aparţinea mari Uniuni Sovietice victorioase.

Şi de la Simion nici un cuvânt, nici o veste.

În toamna lui 45 s-au redeschis şcolile, dar cu stupoare am aflat că tot învăţământul urma să se facă în limba rusă. Minodora mea creştea văzând cu ochii ; ca tolerată în casa mai marelui locului putem să dosesc pentru ea câte ceva de mâncare. Devenise o fetiţă sperioasă, gata mereu să se ascundă, o fetiţă care moştenise de la tatăl ei nu numai ochii de tătar, dar şi aplecarea spre carte. Buchisea de la patru ani abecedarul în limba română pe care reuşisem să îl pun de-o parte, împreună cu alte câteva cărţi, dintr-o bibliotecă şcolară devastată. Cât despre continuarea studiilor universitare nici nu putea fi vorba. Profesori se evacuaseră în România sau Germania. Cărţi de propagandă în limba rusă începeau să umple rafturile goale din biblioteca universitară. Se zvonea că în localul facultăţii de farmacie, de care mă legau aproape trei ani de studiu, se va deschide un orfelinat. Eram atât de dezorientată... Nu ştiam ce pot să aştept de la orânduirea cea nouă, nu ştiam ce voi deveni eu şi copilul meu. Seara cădeam moartă de oboseală, căci burghezia roşie a cărei sclavă devenisem învăţase să comande şi dacă doctrina lor spunea că exploatarea omului de către om nu este admisă, nu acelaşi lucru spunea şi despre exploatarea femei de către bolşevici. Singura mea bucurie, dar şi enorma mea grijă era Minodora. Cât timp o voi mai

putea ocroti? Ce viitor puteam întrevedea pentru ea? Sub flamurile şi imnurile de glorie pentru cuceritori se ascundea un neant cenuşiu din care nu vedeam nici o ieşire. Totul era urât în jurul meu, ordinea lucrurilor se transformase în dezordine, omul devenise o vietate al cărui unic ţel era o strachină de terci.

Şi de la Simion nici un cuvânt, nici o veste. Până în noaptea aceea, spre primăvară.

Dormeam cu Minodora cuibărită în braţele mele. Dormeam, dar de fapt eram în veşnică aşteptare. Ştiam, presimţeam, că nu se poate ca el să nu revină. Un ciocănit uşor în geam m-a aruncat în picioare în mijlocul încăperi . Ca în transă am deschis uşa şi trei umbre şovăielnice s-au strecurat în casă. Aparent nimic nu îi deosebea pe cei trei bărboşi îmbrăcaţi în zdrenţe. Numai inima mea l-a simţit, chiar înainte de a-l privi. Simion! Cine în afară de mine ar fi putut recunoaşte în bărbosul scheletic şi tăcut pe tânărul sensibil şi plin de viaţă cu care mă iubisem în nopţi îmbălsămate cu parfum de liliac? Fi nţa mea accepta că această schimbare nu avea nici o importanţă. Pentru mine important era doar că revenise. Emoţia revederi nu semăna cu cea dată de fiorul iubiri , dar era mai intensă, mai totală, mai devoratoare, căci gustasem amândoi din gustul despărţiri , al fricii, al foamei, al morţii.

Minodora continua să doarmă. Simion s-a apropiat cu sfială de ea şi i-a mângâiat cu un deget un picior ieşit de sub învelitoare. În acest gest am recunoscut toate mângâierile gingaşe cu care mă copleşise altădată. Nu a îndrăznit să mă privească şi a murmurat : „Dora!” şi apoi, parcă ruşinat : „Mino-dora!” Am înţeles că în fetiţa adormită te regăsise mai întâi pe tine, pe tine Dora, primul lui copil, copilul legitim care îl aşteptai şi tu, şi mai ales femeia de care îi era legată viaţa. Nu l-am învinuit, ci l-am iubit şi mai mult pentru această confuzie, ştiam cât suferă din cauza acestei duplicităţi.

Povestea lor, a celor trei fugari care au bătut în plină noapte la geamul unei slugi a bolşevicilor era o poveste obişnuită pentru vremu-rile tulburi în care trăiam. Doi prizonieri din Armata Română şi unul neamţ, rătăcit nu se ştie cum printre ei, eliberaţi dintr-un lagăr de muncă forţată la patru ani după încheierea păcii. Toţi trei slabi, zdrenţăroşi, murdari, dar în viaţă. Simion trăia! Fără nici un răgaz şi fără ca ei să ceară ceva, i-am luat în grijă. A trebuit să îi ţin bine ascunşi, să caut de mâncare şi haine cu ce să se primenească.

Ovidiu Frunză, căci al doilea român era el, prietenul bun al tatălui tău, s-a grăbit să plece spre ai lui care îl aşteptau „dincolo”, la numai câţiva kilometri de noua graniţă. Cunoştea locurile, cunoştea oameni . A plecat

într-o noapte şi dus a fost.

Cu Dither, cu neamţul, a fost greu. Era foarte suferind ; mă îngrijora mult că vomita tot ce reuşeam să-l fac să înghită. Gura fără dinţi părea o sângerândă hrubă neagră care îşi uitase de multă vreme funcţi le. Simion, care şi el era doar o umbră, îl susţinea, iar eu îl hrăneam cu linguriţa ca pe un copil mic, sub privirile întrebătoare ale Minodorei. Am reuşit să aduc într-o noapte un medic din spital, l-a consultat, dar în afara unui tratament de rutină pentru dizenterie nu ne-a dat mari speranţe. Toată strădania noastră de a-l pune pe

picioare pe Dither, n-a slujit la nimic. Într-o noapte cu lună plină l-am înmormântat sub liliacul ai cărui muguri plesneau de sevă. În porthartul lui uzat erau câteva scrisori, fotografia unei femei blonde împingând un landou şi ţinând un băieţel de vreo trei ani de mână şi fotografia unui grup de bărbaţi. Simion le-a împachetat cu grijă şi le-a pus în raniţa ponosită, singurul lui bagaj. Printre puţinele obiecte care mai erau în taşca de soldat a lui Dither : o periuţă de dinţi, un forfecel şi un creion mai era şi un aparat foto micuţ, care este pe poliţa din iatac, un aparat nemţesc „Leica”. Simion ne-a făcut o fotografie, a recuperat filmul iar aparatul ni l-a lăsat în păstrare ; dacă ar avea gură ar putea povesti câte a văzut şi prin ce încercări a trecut. Din păcate, nu am mai

găsit film pentru el şi nu am mai putut face nici o fotografie. Înaintam în primăvară, eram împreună, aşa ca în cele mai frumoase vise ale mele şi simţeam că legătura noastră sufletească era mai puternică ca oricând. Totuşi nu mai eram cei dinainte, cei care se iubiseră cu toată forţa corpurilor lor tinere capabile să ignore războiul şi complicaţi le vieţii. Este adevărat că, aşa cum am mai spus, între noi se strecuraseră insidioase moartea, mizeria, frica, despărţirea... Dar se strecurase ceva şi mai important, acel cineva inestimabil care purta numele de Minodora. Simţeam că pe el îl durea chiar mai tare decât pe mine certitudinea că va trebui să plece, că este aşteptat de îndatoririle de soţ şi tată. În acelaşi timp, era conştient de faptul că era tatăl Minodorei pe care o va abandona pe un tărâm lipsit de orice speranţă. Ciudăţenia este că până la venirea lui o iubisem şi ocrotisem pe Minodora mai mult instinctiv, aşa cum orice femelă îşi ocroteşte puiul. Abia prezenţa lui Simion, a tatălui, mi-a deschis cu adevărat ochii asupra pericolului obscurantismului şi sclaviei spirituale cărora era destinat copilul iubiri noastre. Dragostea noastră nu se mai putea bucura de libertatea simţămintelor frumoase, eram conştienţi că ea era cauza unei greşeli ireparabile şi extrem de dureroase.

Şi tot sub liliacul în floare, într-o noapte în care ceva impalpabil ne oprea să dăm frâu liber simţămintelor la care tinereţea şi iubirea noastră aveau dreptul, Simion mi-a împărtăşit planul pe care îl făcuse :

„După cum bine ştii, trebuie să plec şi nu mi-e deloc uşor. Odată

ajuns la familia mea mă voi strădui să recuperez nu numai forţa mea fizică, dar şi toate relaţi le cu cunoscuţi care m-ar putea ajuta să te scoată de aici, pe tine şi pe Minodora. Îi voi mărturisi soţiei mele totul, sunt sigur că ea mă va înţelege şi ajuta. Mă va ajuta şi Ovidiu, el locuieşte aproape de noua graniţă şi desigur ştie mai mult ca noi ce se poate face. În cel mult un an vei avea un semn de la mine sau mai sigur va veni cineva să vă caute. Te rog să ai încredere, nu vă

abandonez, ci mă duc să caut soluţii care să vă poată aduce într-o lume normală.”

Ne-am despărţit cu încredere că viitorul ne va ajuta, dacă nu să fim împreună, cel puţin să ne ajutăm copilul să crească într-o lume normală. Nu ştiam la vremea aceea că şi în România normalitatea începea să capete dimensiunile impuse de marele prieten de la Răsărit. Şi totuşi era un „mai bine” real care continuă să existe şi azi cel puţin pentru noi, românii care am avut neşansa să ne naştem pe o bucată de pământ din Nordul noi graniţe, trasată grosolan pe hartă. Zilele erau pline nu numai de speranţa aşteptări , ci şi de noile profunzimi ale iubiri mele de mamă. O simţeam pe Minodora altfel, nu numai ca pe un copil care are nevoie de ocrotire şi îngrijiri dar ca pe un

om întreg care are dreptul la o viaţă liberă şi prin care bucuria de a-i fi mamă va compensa tristeţea de a nu fi împreună cu singurul om pe care îl iubeam. Minodora se părea că dobândise şi ea un fel de înţelegere, de bucurie, în aşteptarea acelei zile în care viaţa noastră se va schimba. Pentru ea era foarte important să-şi cunoască mai bine tatăl cum era şi pentru mine dorinţa de a-l revedea pe Simion şi de a mă şti mai aproape de el.

Trecuse un an şi ceva mai bine de jumătate din al doilea de la plecarea lui Simion şi nu primisem nici o veste dar nu îmi pierdusem speranţa, aveam încredere deplină în omul pe care îl iubeam.

Minodora avea aproape opt ani când ziua aşteptată a venit. Este destul de greu pentru mine de povestit şi desigur pentru tine de ascultat ce s-a întâmplat în acea zi. Şi-apoi este târziu, trebuie să mai şi dormim, aşa că o să las pe mâine continuarea. Teodora întrerupe scurt, fără prea multe comentari , depănarea amintirilor ei şi, după un *”Noapte bună*! *”* grăbit, Dora se retrage în iatac.

*

*

*

Aşezată pe marginea patului, Dora examinează un micuţ

aparat de fotografiat. Aşa cum spusese Teodora, aparatul rămas de la fostul camarad neamţ al lui Simion, care nu mai avusese şansa să se întoarcă la nevasta şi cei doi copii ai lui, este, cum abia se poate descifra pe ceea ce fusese cândva o etichetă, un vechi aparat „Leica”.

Dora îşi aminteşte cuvintele spuse de Teodora despre aparatul pe care îl analizează cu atenţie : *„...dacă ar avea gură ar putea povesti câte a văzut şi prin ce încercări a trecut.”*

Dora îşi spune : *„Dacă ar avea şi suflet, poate ar putea să-mi*

spună încă şi mai multe. Ştiam despre existenţa lui înainte de a-l fi văzut, mi-a vorbit despre el bătrânul fotograf. El, acest aparat, este, în bună parte, la originea deciziei mele de a pleca în căutarea a ceva impalpabil care părea să fie doar rodul imaginaţiei mele, sau mai curând al halucinaţi lor date de anestezice. Şi iată, pas cu pas, avansez pe un drum în care urmele lăsate de oameni, de obiecte, de locuri şi întâmplări sunt atât de vizibile şi de credibile încât halucinaţiile îmbracă din ce în ce mai mult veşmântul realului. Să fie doar simple coincidenţe sau să fie o adevărată întoarcere într-un trecut, care chiar dacă nu îmi aparţine, mă priveşte într-o măsură mai mare decât tot ce am trăit? *Nu contenesc să mă culpabilizez pentru creditul pe care i-l acord Teodorei şi nu numai atât. Nu, nu este vorba numai de credit, ci de ceva mult mai profund. Pe undeva, parcă ea ar lua azi şi locul mamei mele spre a-mi îngădui să fiu, în deplinătatea accepţiunii, soră a Minodorei. Minodora a existat, am toate dovezile şi am o curiozitate dominată de teamă privind destinul ei pe care mi-l va dezvălui desigur Teodora. Încep să cred că am întâlnit-o cu adevărat pe sora mea într-o lume în a cărei existenţă nu credeam până când nu şi-a deschis o clipă porţile pentru mine. Îmi este teamă şi sunt curioasă*

în acelaşi timp. Aş putea crede că Teodora este o vrăjitoare aşa cum ea însăşi a spus, mai în glumă mai în serios, aş putea crede... Dar iată că vin toate aceste dovezi palpabile, vizibile, credibile...

Dragoş şi Ciprian, băieţii lui Ovidiu Frunză, prietenul tatii despre existenţa cărora abia auzisem de când eram de-o şchioapă şi care într-un răstimp atât de scurt au reuşit să ocupe un loc atât de important în fiinţa mea, de parcă i-aş fi cunoscut şi pe ei într-o altă viaţă care ar fi avut un alt destin. Dragoş, partener al acestui alt destin al meu.

Minodora, adevărata soră pe care nu am avut-o dar pe care lumea spiritelor mi-a dăruit-o. Sau locul ăsta pe care parcă l-aş cunoaşte dintotdeauna. Şi aparatul... Din nou aparatul ăsta de fotografiat.

Ce poate fi oare mai concret decât acest aparat „Leica”, ce pare să

confirme continuitatea între real şi fantastic? *Nu pot ignora că imaginile imortalizate pe pelicula lui mi-au ghidat paşii până aici.”*

Ziua a treia

- Nu am mâncat nimic mai bun în viaţa mea, dar habar nu am ce-a fost. O cremă cu gust fin. De vanilie? De floare de portocal? De iasomie? De liliac? Hai, spune-mi te rog ce ai pus în crema asta delicioasă?!

- I se spune julfă. E un extras din seminţe de cânepă pe care l-am îndoit cu urdă proaspătă adusă de Artim azi dimineaţă. Era mulţumit, nevasta lui merge bine, i-a scăzut fierbinţeala. Ei sunt cei care mă ajută la tot ce e mai greu : lemne, zăpadă, cumpărături... Eu prefer să văd cât mai puţin lumea asta nouă pe care nu o prea înţeleg.

- Sămânţă de cânepă! Dar asta este canabis curat, nu-i aşa? - Ei,

canabis... Are ceva proprietăţi liniştitoare şi ţi-am preparat amestecul ca să poţi urmări cât mai liniştită, cu cât mai mult calm, continuarea povestiri mele. Nu are nimic din nocivitatea produselor chimice, asta ţi-o confirmă cu certitudine farmacista modelată de privaţiunile şi impasurile vieţii. Deci... Unde eram?

- Venise ziua...

- Da. M-a trezit, într-un zori de zi, un vis : se făcea că din spre Miazăzi se stârnise un vânt uşor, un zefir cu parfum de primăvară. La un moment dat am auzit o voce care îmi şoptea că un crai venea să mă scape din oropsire. Nu îi vedeam chipul, nu ştiam cine este, prin somn ştiam doar că mi l-a trimis Simion. Dar deodată, i-am văzut chipul şi am strâns-o tare pe Minodora lângă mine. Craiul de Miazăzi avea chipul unui câine, al unui buldog care creştea, creştea. Chipul lui s-a lipit de cel al fetiţei mele şi această contopire s-a transformat într-o enormă caracatiţă roşie care a invadat cerul.

Am tresărit auzind un ciocănit, de data asta real, în geam. Un tânăr necunoscut mi-a făcut semn să deschid repede. Când mi-a spus că este Atanasie, omul de nădejde al lui Ovidiu Frunză şi că trebuie să ne grăbim, nu mi-a trebuit mai mult de câteva minute ca s-o îmbrac pe Minodora şi să iau geamăntănaşul care era deja pregătit. Caii erau buni,

şareta era uşoară ; în mai puţin de două ore, abia să fi fost ora cinci dimineaţă, Atanasie mi-a spus că suntem pe graniţă şi că să nu am grijă, totul este aranjat. Dar nu apucase nici să-şi termine spusa, când un glonţ a fluierat pe lângă urechea mea dreaptă. Ca din pământ, de după tufele de răchită a ieşit o patrulă de trei militari care ne-a tăiat drumul : *„Stoi*! *Nazat*! *Nazat*! *”* Eram prinşi... Am strâns-o bine pe Minodora de mână, ea şi-a băgat căpuşorul în fustele mele.
Unul din cei trei m-a împins cu patul puştii şi m-a obligat să cobor din şaretă. M-a târât, lovindu-mă fără încetare cu patul puştii, spre o casă singuratecă, dărăpănată, golaşă, ameninţătoare. Un timp am auzit strigătele lui Atanasie : *„Devuşca*! *Spasibo, spasibo, davaite mnia devuşca”.* După aceea, o lovitură puternică în tâmplă, după care n-am mai auzit nimic. M-au trezit mânuţele Minodorei care mă mângâiau pe obraji şi vocea ei disperată : *„Mama*! *Mama*! *Trezeşte-te*! *”* Am deschis ochii, mai exact un ochi, căci al doilea îl simţeam lipit şi dureros, imposibil să ridic pleoapa. Nu ştiam dacă e zi sau noapte, nu ştiam unde suntem. Era întuneric şi răcoare. De undeva, din beznă, se auzeau din când în când doar mârâituri de câine. Mă durea totul : şalele, ochii, un şold şi mai ales umărul de care mă strânsese militarul. Am încercat de câteva ori să mă ridic în picioare şi nu am

reuşit. Minodora era în genunchi, aplecată asupra mea şi nu contenea să-mi spună cuvinte drăgăstoase care m-au ajutat să mă liniştesc şi să aţipesc. M-am trezit din nou pe când eram târâtă pe o scară abruptă din piatră care părea să sfâşie carnea de pe mine. Apoi am fost trântită pe o pardoseală slinoasă. Am deschis ochiul valid şi i-am văzut pe chinuitori mei. Erau acum patru militari dintre care unul părea să fie şeful care zbiera la ceilalţi. Deşi ştiam puţină rusă, nu înţelegeam mare lucru din vorbele lui. Când în fine s-a uitat spre mine şi i-am văzut chipul, primul meu gând a fost : *„Câinele din vis*! *Dacă chipul ăsta inuman se apropie cumva de mine atunci se va naşte monstruoasa caracatiţă roşie din vis*! *”* Şi chipul inuman s-a apropiat, zbirul m-a zgâlţâit bine, m-a pus pe picioare şi m-a examinat. Privirile hulpave au început să-i fie însoţite de gesturi deşănţate. A început să mă ciupească de sâni şi de fese şi să râdă cu un râs grosolan, mai înspăimântător decât mârâitul câinelui din beznă. În vremea ce o mână mă pipăia cu brutalitate, cealaltă nu contenea să ducă la gură o ceaşcă mare din care duhnea a vodcă. Revolta şi neputinţa mă paralizau. Grija de Minodora, pe care nu o vedeam nicăieri, îmi îngheţa vorbele care clocoteau în gâtlej şi îmi opreau scuipatul care se cerea aruncat spre chipul inuman. Am strigat şi eu vorbele auzite de la

Atanasie şi care îmi stăruiau în minte : *„Devuşca*! *Spasibo, spasibo, davaite mnia devuşca."* Omul cu chip de câine a scos pentru câteva clipe mâinile de sub fustele mele, pe care se îndârjea să mi le dea peste cap, în timp ce doi din cei trei ortaci ai lui mă alungiseră pe o masă de la mijlocul cumplit de dureros în sus şi mă ţineau de mâini." *Kakaia devuşca, iot foi mati*? "

Unul din militari a dispărut deîndată şi a revenit târând-o pe Minodora de o mână. Ochii ei mari, ochii lui Simion alungiţi spre tâmple, îmi căutau cu groază ochii. Numai în adâncul lor m-au privit în răstimpul ce părea fără sfârşit în care omul cu chip de câine şi-a isprăvit netrebnicul du-te-vino între coapsele mele imobilizate. Subalternii lui nu au pregetat să urmeze pe loc pilda mai marelui lor. În oribilele interminabile minute, în care cred că un timp mi-am pierdut cunoştinţa, am auzit vorbele : *„Devuşca malencaia..."* Deci Minodora era prea micuţă pentru a satisface poftele lor bestiale. Scăpase de ceea ce era cel mai oribil din toate ororile : violul copilului sub ochi mamei imobilizate. Am rostit o mulţumire Celui de Sus. O mulţumire că ne scutise de această amarnică probă. Nu bănuiam ce va urma. Dar, bunul Dumnezeu m-a mai ocrotit încă de una din cele mai mari şi cumplite pedepse nemeritate ce s-ar fi putut abate asupra mea.

Numai El a putut hotărî ca măruntaiele mele să nu rodească alt rod decât cel unic al iubiri mele cu Simion, a decis ca trupul meu să rămână pur în toată terfelirea în care l-a târât viaţa.
La sfârşitul dezmăţului lor, şeful a plecat şi unul din cei trei ne-a pus în mână câte o bucată mare de pâine aspră neagră şi îndesată şi ne-a coborât din nou în beci unde ne-a dat nişte saci pe care să dormim. Şi unele besti le au suflet... Dar ce ai? Ai devenit palidă. Te-am prevenit că urmarea povestiri mele nu este prea veselă. Ţi-am dat şi canabis, după cum spuneai... Să îţi mai fac un amestec cu miere ca cel de alaltăieri?
- Nu am nimic, te rog să continui. Ce este ascultarea istoriei tale şi a Minodorei pe lângă oribilele întâmplări pe care voi le-aţi trăit cu adevărat? Continuă, te rog, Teodora, poate că ai nevoie şi tu să te confesezi, iar eu am plecat în căutarea unor fapte a căror grozăvie nu o puteam imagina, dar pe care trebuie să le aflu până la capăt, orice ar fi să fie.
- Ai dreptate. O confidenţă, sau chiar mai mult decât atât. Un fel de vidare a amărăciuni lăsate de ororile pe care le-am trăit. Într-adevăr nu am povestit nimănui până acum toate întâmplările astea.
M-a oprit oare o falsă pudoare sau nu am găsit auditoriul demn să afle şi

capabil să înţeleagă şi te-am aşteptat pe tine? Dacă vrei, uite o să continui. Asta a fost unul din episoadele dramatice, poate cel mai dramatic pentru că era la începutul unui lung şir de orori inima-ginabile. După un alt lung răstimp m-a trezit o mângâiere umedă şi caldă pe obraz. Alături de Minodora, care mă veghea la căpătâi, era un câine, un câine enorm care era mare cât un viţel, te rog să mă crezi că la fel de mare ca un viţel. Eram stupefiată de această mărime neobişnuită şi în acelaşi timp o frică de moarte mi se strecura în suflet : *„Oare monstrul ăsta nu o să-mi sfâşie fetiţa*? *Dintr-o singură muşcă-tură îi poate înhăţa căpuşorul..."* Vocea Minodorei, care înţelesese că mi-e frică, a încercat să mă liniştească : *„Nu te teme mamă, e foarte blând şi foarte înţelept. Te-a lins la ochi şi ţi-a dezlipit pleoapa. Poate că şi vânătaia o să treacă şi nu o să te mai doară. Te rog încearcă să mănânci puţină pâine şi o să-ţi fie mai bine."* Într-adevăr stomacul mă ardea deşi nu ştiam de ce. Aveam senzaţia că toate măruntaiele îmi erau însângerate din cauza brutalelor intruziuni greţoase, dar i-am dat ascultare copilului meu care părea a se juca de-a mama cu mine. Am mestecat cu greutate câţiva dumicaţi din pâinea uscată care mi-a adus în gură un gust dulce şi bun, gustul nepreţuitului bob de grâu. Dar pe loc dinţii s-au simţit prizonieri pastei clisoase şi m-a cuprins teama că mă înec, că mă înăbuş. Atunci Minodora a apropiat de buzele mele un vas cu apă

din care am băut cu saţietate. Apa câinelui. Cât era de bună apa! Cât de necesară pentru revenirea la viaţă! Tăcerea a fost întreruptă de vorbele aspre a doi bărbaţi necunoscuţi care au venit să ne scoată din beci şi ne-au urcat fără nici o explicaţie într-o căruţă la care era înhămată o vacă. Unul din ei a luat dintr-un cotlon întunecos al beciului gemăntănaşul meu cafeniu, dar când am făcut un gest să îl recuperez am fost imediat oprită cu o lovitură brutală. Simţeam că nu mai puteam suporta lovituri şi m-am lăsat păgubaşă. După peste trei ore de hurducături pe un drum de ţară am trecut o barieră de cale ferată şi nu peste mult timp eram împinse din căruţă spre peronul unei gări al cărei nume n-am apucat să îl citesc, pentru că deîndată a trebuit să ne căţărăm pe scara înaltă a unui vagon a cărei uşă s-a închis greoi şi s-a zăvorât în urma noastră. Aşa a început „voiajul” nostru spre Siberia spre care nu conteneau să fie deportaţi românii şi nu numai ei. Eu eram vinovată de tentativa de trecere ilegală a graniţei, deci pedeapsa era mai meritată decât de unii dintre tovarăşii noştri de suferinţe care nici măcar nu ştiau „de ce”.

*

*

*

Teodora împătureşte şi pune alături ziarul pe care îl citea când simte că Dora intră în cameră şi deîndată începe să spună cu o voce molcomă de parcă ar cânta o melopee.

- Acum, când îţi povestesc întâmplări de atunci, şi o fac pentru că doreşti să ştii cât mai multe despre Minodora, se apropie Mileniul trei. Născută odată cu România Mare, nu pot crede că, după tot ce am pătimit, am ajuns la anii ăştia. Singură, doar cu amintirile şi cu morţii mei, aici pe petecul ăsta de pământ, singurul care pentru mine poartă numele de „acasă”. Mereu cu gândul la cei plecaţi, schimbările care se întâmplă acum în lume mă privesc prea puţin. Izolată cum sunt nu ştiu prea multe, dar totuşi citesc şi mai aud ce se întâmplă. Ce importanţă poate avea pentru mine că acum partea asta de Bucovină, în care am apucat Imperiul Habsburgic urmat de fericitul răgaz de alipire la patria mumă, apoi de dureroasele zvârcoliri între doi stăpâni şi de comunism, ce contează, mă întreb, că acum aparţine Ucrainei? Şi ce importanţă poate avea pentru mine că Imperiul comunist a explodat? Istoria se scrie din păcate cu sânge şi cu suferinţe iar eu şi alţii puţini ca mine mai facem umbră pământului numai pentru a putea depune mărturie. Mărturie că tot ce se petrece azi se adapă din sângele şi suferinţele trecute. Măcar dacă tot ce se construieşte acum ar fi ridicat pe temelii

sănătoase şi trainice... Dar cine ştie câte suferinţe rezervă viitorul, căci oameni sunt mai răi şi mai lacomi decât câinii. Iar lăcomia după avere, după putere, după o ciozvârtă mai bună, după femeia altuia, după un pat mai moale şi o mână încărcată de sclipitoare inele inutile, este nemăsurată. Când aud ce se întâmplă acum nu pot să nu mă gândesc la asemuirea dintre mai mari zilei de azi cu cei ai comunismului ai căror victime au fost familia Racoce şi mi de altele ca ea. Cine îşi mai aminteşte de faima, de cultura, de bunele şi relele făcute de cei înghiţiţi de istorie? Cine îşi mai aminteşte de oraşul de mare cultură care era Cernăuţi devenit fantomă în istoria Europei de azi? Şi dacă îşi mai aminteşte cineva, la ce slujeşte? Se învaţă oare ceva din greşelile trecutului ori ele se repetă la nesfârşit? Dar... Iartă-mă, timpul zboară. Când spuneai că vine Atanasie să te treacă acasă?

- Azi este miercuri, mai sunt patru zile, patru şi jumătate până când ar trebui să vină.

- Graniţa României începe deja să fie socotită ca graniţa Europei care trebuie bine păzită, de aceea trecerea devine din ce în ce mai riscantă. Dar Atanasie cunoaşte locurile şi are oamenii lui, poţi fi liniştită. Ai mai citit din Cartea Sfântă? Cum simţi acum versetele? - Ai avut perfectă dreptate. Citind cu voce tare, fără să mă

grăbesc, am început să nu mai resimt în mine ecouri şi vibraţii, ci mai curând am senzaţia că sunt pătrunsă încet, încet de o benefică linişte interioară. Nu ştiu pentru ce mă pregătesc dar simt că lectura asta îmi face bine. Sunt pregătită şi nerăbdătoare să ascult continuarea tragediei voastre, a ta şi a Minodorei.

- Nu îmi este uşor să comprim şapte ani, şapte ani de supravieţuire într-o colonie de muncă din Siberia, din regiunea Sverdlovskului. Când am plecat cu trenul, înghesuite în vagoane vopsite în roşu, Minodora, cu toate că împlinise opt ani, era firavă şi micuţă. Când ne-am întors, după aproape şapte ani ispăşiţi printre deţinuţii pe care un regim netrebnic i-a scos din rândul oamenilor pentru o bună parte din viaţă şi pe nenumăraţi dintre ei pentru totdeauna, când ne-am întors... Ei bine, la cei nici cincisprezece ani ai Minodorei, ne-am întors trei şi nu două. Mi-e greu, nu găsesc cuvinte... Dar, asta este. Deportarea în Siberia a reuşit să facă din copilul meu o mamă-copil. Ne întorceam în braţe cu un prunc, cu o fetiţă care purta şi ea dorul în numele ei aşa cum i-ar fi plăcut bunicului ei. De fapt dorul era cel mai chinuitor sentiment care nu m-a părăsit o clipă din cele peste două sute de milioane de clipe cât am fost smulsă de netrebnici de acasă. Dorul de Simion, despre care nu

mai ştiam nimic, dorul de acasă, dorul de părinţii rătăciţi nu se ştie pe unde, dorul de fraţii pierduţi şi mai ales dorul de o viaţă normală.

O aduceam în braţe, înfăşată în scutece sfâşiate din mizerabile cerşafuri de pat de spital de lagăr, o aduceam pe Alindora, fructul violări copilului-mamă, a Minodorei, sora ta.

Teodora îşi întrerupe povestirea.

O tăcere lungă se lasă împreună cu seara de iarnă care se grăbeşte să cadă odată cu fulgi care ating, cu un susur, fereastra.

Dora priveşte în noaptea albă, fără să vadă altceva decât gândurile ei tulburătoare : *„Alindora... Alindora Bosch, doctoriţa anestezistă din spitalul de la Strasbourg. Alindora... Nu este un nume obişnuit.*

Alindora. Numele ăsta mi-a fost transmis de câteva ori de norul violet care pretindea a fi Minodora, sora mea. Nu, azi nu mai pot spune că

pretindea, ci pot accepta că într-adevăr, Minodora era sora mea. Şi că ea avea o fetiţă cu numele de Alindora. Mărturi le Teodorei nu fac decât să întărească ceea ce bănuiam să fi fost doar halucinaţia raţiunii mele adormite de anestezie. Minodora... A avut un copil pe când era doar un copil, un copil al deportări , al siluiri . Avea toate motivele să

urască bărbaţii şi să fie revoltată de ceea ce i-a rezervat scurta viaţă, căci a fost scurtă, era cu doi ani mai tânără ca mine. Iar fetiţa ei, Alindora, ce drum o fi parcurs ca să ajungă de la pruncul înfăşat în scutece mizerabile, născut în Gulagul siberian, la doctoriţa frumoasă,

blândă şi competentă, dar atât de misterioasă, de la spitalul din Strasbourg? ”

Nu trebuie să o roage pe Teodora să continue căci ea reîncepe povestirea de acolo de unde a întrerupt-o.

- Nu o să mă opresc prea mult asupra vieţii din colonia de detenţie căci timpul nu ne îngăduie. Au mai rămas doar patru zile până la plecarea ta şi mai sunt atâtea... Sunt totuşi câteva episoade prin care mărturia mea amară poate lăsa ceva posterităţii. Se pot povesti săptămâni în şir şi scrie mi de pagini despre nebănuita bestialitatea care poate sălăşlui în om. Gândesc însă că experienţele

personale, precum ale mele, sunt plusul de autenticitate din care oamenii ar trebui să înveţe.

Pentru noi încercare grea a început odată cu voiajul în trenul groazei, poate de unde pentru că până atunci nu îmi imaginasem că pe acest pământ omul poate fi supus la asemenea degradare. Trei săptămâni. Atât a durat drumul. Nu aveam nici o idee despre locul spre care suntem transportaţi, nu aveam nici o provizie de apă sau de mâncare, nu aveam decât ce era pe noi, câteva haine murdare, năclăite de sânge şi sudoare, cu toate că... Da, micuţa de ea, nu ştiu cum se face că a reuşit să scoată din geamantanul cafeniu şi să disimuleze sub fusta creaţă pe care o purta, aparatul de fotografiat şi o cărticică, „Farmacia naturi ”, pe care o luasem printre puţinele cărţi de farmacie în voiajul care se voia să fie al libertăţii. Revăzând cu ochii minţii gara în care am fost duse sub escortă de doi ostaşi ruşi, undeva departe între linii, cred că era gara de mărfuri de lângă grădina publică din Cernăuţi, dar asta oricum nu are importanţă. Odată în vagon, deşi am trecut pe lângă câteva compartimente goale, am fost obligate să intrăm într-unul în care erau deja unsprezece persoane : opt adulţi şi trei copii, cu noi s-au făcut treisprezece. Fără nici un comentariu doi bărbaţi s-au ridicat de pe banchetele strâmte din lemn

şi şi-au făcut cu greu loc pe pardoseala mizerabilă, printre picioarele celor care erau înghesuiţi pe bănci. Cel de Sus ne-a ajutat să facem această călătorie spre infern în tovărăşia unei familii de ţărani ortodoxi-prevoslavnici ucrainieni, oameni respectuoşi, cu credinţă în Dumnezeu şi resemnaţi în faţa destinului. Stărui în descrierea acestei famili din care o parte a devenit familia noastră cu care am împărţit bune şi mai ales rele. De necrezut, cei opt adulţi erau de fapt patru cupluri din trei generaţii iar împreună cu copiii, formau o familie care număra patru generaţii. Cei mai vâstnici, Artenie şi Ulitia, aveau spre optzeci de ani. El înalt, osos şi încă foarte drept şi dârz pentru anii lui. Ea, o bătrânică micuţă, firavă, cu ochi albaştri limpezi şi expresivi. Fetele lor, două gemene blonde zdravene, Olga şi Ana şi bărbaţii lor, Andrei şi Vadim, doi slăbănogi înalţi de parcă ar fi fost fii iar nu gineri lui Artenie. Ana avea la rândul ei o fată, Iuliana măritată cu Vasili şi aveau trei băieţi de paisprezece, treisprezece, şi zece ani care purtau numele străbunicului, bunicului şi tatălui : Artenie, Vadim şi Vasili. Vagonul nu s-a urnit din loc două zile şi o noapte, timp în care auzeam cum se încarcă, pe rând, compartimentele de alături. În zilele acelea nu am primit nimic de mâncare, iar apă ne-au adus doi militari în cele două dimineţi ; nenorocirea era că nu aveam în ce s-o păstrăm şi

rămâneam doar cu ce puteam bea din găleata din care ne adăpam pe rând ca animalele.
Unul din cei doi militari care ne aduceau apa nu uita să ne înju-re când întrebam dacă ne dau şi ceva de mâncare şi să ţipe cu o voce batjocoritoare : *„Iot foi mati*! *Hleba*? *Vâ imeite cito kuşati, kulaki".*
Vasili, tatăl, reuşea să păstreze puţină apă pentru Vasili cel mic, într-o şapcă roşie ţeapănă, cauciucată. În a doua dimineaţă o a doua şapcă, cea a bătrânului Artenie, de culoare cenuşie, a fost sacrificată pentru rezerva de apă a Minodorei. Într-adevăr, familia Cozmei mai avea ceva provizii. Dintr-un cotlon greu de bănuit în plasa înţesată cu boccele, bătrânul Artenie a scos în prima zi ceea ce fusese un colac mare din pâine albă, din care rămăsese doar vreo treime. S-a închinat, a scos de la brâu un cuţit, şi-a acoperit genunchii cu o batistă mare de culoare îndoielnică, a pus bucata de pâine pe ea şi a împărţit-o în nouă bucăţi de grosimea a vreo două degete şi patru bucăţi aproape duble. Ca farmacistă în devenire nu puteam decât să mă minunez de precizia cu care reuşise să taie felii absolut egale în condiţiile din acel compartiment supraaglomerat. A dat copiilor, inclusiv Minodorei, bucăţile mari şi adulţilor, inclusiv mie, feliile mai subţiri. Firimiturile rămase în batistă le-a scuturat cu grijă în mâna

Ulitiei, băbuţa lui. Teodora se opreşte din povestit. În gândul ei se perindă ca nişte umbre membri familiei Cozmei, deportată în Siberia pentru că refuzaseră să intre în colhoz sau poate şi pentru că alţii jinduiau la gospodări le lor. Îi vede cu ochii minţii, le vorbeşte : *„Voi,*

prieteni

dragi,

Artenie-Ulitia-Olga-Ana-Andrei-Vadim-Iuliana-Vasili-

Artenie-Vadim-Vasili! *Aţi fost deportaţi cu toţii în Siberia, de la mare la mic, pentru şapte ani pentru că aţi eliberat cei şapte cai costelivi ai obştei închişi în biserica transformată în grajd de bolşevicii din satul vostru Brodoc pe Nistru în care nici unul dintre voi nu s-a reîntors...*

Odihniţi-vă în pace, voi, bărbaţilor vrednici, tăcuţi ca apa şi aprigi ca focul : Artenie-Andrei-Vadim-Vasili-Artenie-Vadim, voi pe care v-a ucis un

alt fluviu decât Nistrul vostru. Şi tu, Iuliană, femeie în floarea vârstei, mamă a trei feciori pe care nu i-ai putut vedea la anii bărbăţiei. Şi lacrimi amare pentru voi, Ulitia, Ana şi Olga dispărute fără urmă în taigaua siberiană. Şi pentru ce ai ajuns tu, Vasili, care i-ai fost ca un frate Minodorei. Pentru ce v-a dus din Brodocul vostru şi nu v-a lăsat să coaceţi cuptoare pline de colaci, care să îndestuleze familia voastră unită şi puternică prin credinţă? *”*

- Dora, draga mea, m-am pierdut iar în detalii şi în amintiri cu toate că ştiu că timpul zboară. Hai să gustăm ceva şi după aceea continui să îţi povestesc. Promit să mă opresc numai la esenţial. Dar pot oare discerne esenţialul? O să îţi dau să citeşti şi nişte pagini salvate din jurnalul Minodorei. Pagini pe care dânsa a învăţat să scrie, să

citească, să deseneze şi pe care şi-a descărcat o parte din ofurile unei adolescenţe chinuite cum nu ar trebui niciodată să existe.

- Continui deci. Trei săptămâni de aşteptări în gări pustii şi întunecoase, aşteptări angoasante a sinistrelor sunete metalice : se ataşau noi vagoane, alte şi alte vagoane roşi . Nu cred că îţi poţi imagina promiscuitatea, lipsa totală de igienă în care am petrecut cele trei săptămâni, cu toate că cei din familia Cozmei erau oameni cu mult bun simţ. Dar totuşi, treisprezece persoane într-un spaţiu în care opt ar fi fost deja mulţi... Ca hrană ni s-au aruncat până la urmă doar heringi săraţi şi câte o bucată de pâine nu mai mare ca un pumn. Din păcate, apa era cea care ne lipsea cel mai mult, căci era distribuită cu multă zgârcenie şi de cele mai multe ori avea gust de petrol. Artenie ne-a sfătuit să nu ne atingem de heringi dacă vrem să nu murim de sete ci să-i păstrăm pentru unde vom avea mai multă apă. Aşa am şi făcut, deşi foamea ne rodea tuturor măruntaiele. Pentru copii, bătrânul a mai scos, doar el ştia de unde, un colac mare de pâine albă, care a fost împărţit în câte patru porţii din ce în ce mai mici până ce am ajuns la destinaţie. După ce îşi mâncau bucăţica de pâine, Minodora şi cei trei băieţi făceau cu plăcere „lecţia de citire” de pe cartea de „Farmacie a plantelor”, pe care au învăţat-o pe de rost, inclusiv denumirile latine

ale plantelor. Mi s-a părut remarcabil cât de bine vorbeau şi citeau băieţii, chiar şi Vasili cel mai mic, în limba română deşi erau dintr-o familie ucraineană. După cum mi-a spus Artim, la ei în sat trecerea de la şcoala cu limbă de predare română la cea în limba rusă se făcuse cu întârziere, din cauză că nu existau cunoscători ai noii limbi oficiale, iar bătrânul învăţător român continuase să se ocupe de copii.

Pe tot parcursul acestui voiaj, care părea să nu mai aibă sfârşit, doar odată le-a scăpat paznicilor noştri numele unei localităţi : „Kazan”. Peste două zile coboram în gara al cărei nume nu ne-a mai fost păstrat secret : Sverdlovsk. În închisoarea de tranzit cu acelaşi nume, fie el blestemat, am rămas o săptămână, în care am suferit cele mai josnice umilinţe. În primul rând copi i, bărbaţii şi femeile au fost separaţi în trei grupuri. Dezbrăcate la piele şi încolonate am defilat prin faţa bărbaţilor şi copiilor care erau la fel de goi ca şi noi, femeile. Am fost tunse, deparazitate prin stropire cu dezinfectanţi care îţi tăiau respiraţia şi te orbeau şi supuse controlului ginecologic cu coapsele desfăcute pe un fel de capră din lemn. Un bărbat m-a uns la părţile sensibile cu un tampon îmbibat în creolină ; o usturime vie mi-a ars intimitatea de femeie, în timp ce nişte degete grosolane au

scormonit-o cu stăruinţă. La sfârşitul acestui examen m-au îmbrâncit de pe capra de lemn, am simţit o palmă zdravănă la fund şi am auzit remarca : *„Haraşo*! *Krasivaia carova*! *”* În fine, spuneam că mă voi opri doar la esenţial... Este adevărat că, aşa cum aveam să mă conving nu după mult timp, aveau şi ei dreptatea lor. Sifilisul şi alte boli venerice ca şi păduchi , râia şi boli de piele din cele mai oribile, făceau ravagii printre deţinuţi. Când am trecut pe lângă grupul de copii, tunşi şi ei chilug, privirile mele speriate nu au găsit-o pe Minodora, de la care nu îmi puteam lua gândul. Am avut îngăduinţa să o caut în grupul de copii abia peste două zile. Abia am recunoscut-o, minunata ei podoabă de păr auriu buclat nu îi mai înconjura feţişoara palidă.

Aici primeam mâncare caldă, pe lângă bucata de pâine. O supă limpede în care pluteau câteva foi de varză ; ar fi fost bună şi ea numai că nu aveau nici un fel de castroane sau gamele în care să ne toarne porţia pe care o vărsau în cele câteva cutii goale de conserve la care făceam coadă şi din care trebuia să sorbim repede fiertura căci alţi flămânzi aşteptau. Din fericire, apa nu a mai fost drămuită aşa că am reuşit să spălăm şi să mâncăm heringii puşi de-o parte în tren şi să ne refacem, de bine de rău, forţele.

Dora a rămas iar pe gânduri : *„Ştiu, am citit despre Gulag...*

Cele povestite de Teodora par desprinse din paginile cărţii lui

Soljeniţîn... Numai că ascultarea descrieri grozăvi lor trăite, direct din gura cuiva care le-a suportat, dă frisoane mai ceva decât cititul. Avea dreptate Teodora că mărturia supravieţuitorilor Gulagului, dintre care

probabil că ea este printre ultimi , are o nepreţuită valoare.”

Ziua a patra

- După o aşteptare de câteva zile am ajuns în faţa unei comisii

care hotăra unde îşi va ispăşi osânda fiecare deţinut. Toate mamele cu

copii din acea serie de deţinuţi au fost distribuite în colonii de muncă

din ţinutul numit Baraba. După cât se şuşotea, bărbaţii au fost trimişi

spre Nord, la pescuit pe fluviul Obi. Fuseseră număraţi la „bărbaţi”

şi cei doi băieţi mai mari ai familiei Cozmei care aveau paisprezece

şi treisprezece ani. Aşa se face că Minodora şi cu mine, împreună cu

cele patru femei Cozmei : Ulitia-Olga-Ana-Iuliana şi cu mezinul - Vasili

am format o „celulă” de muncă în ţinutul Baraba. Până acolo am făcut o

zi de drum din zori până la asfinţit, într-un camion acoperit cu prelată

care a mai lăsat pe drum, în locuri complet necunoscute, câte un

grup de femei şi copi . Din fericire era plină vară şi nu aveam încă să ne

batem cu frigul siberian, ci numai cu nori de oribile musculiţe care intrau

în ochi, în gură, în nas. Am fost debarcaţi toţi şapte, cinci femei şi doi

copii, pe un platou ierbos dominat de un pâlc de mesteceni. Ne-au lăsat, ca „inventar”, trei cazmale, un târnăcop, un cuţit, o oală, un sac cu fasole uscată, unul cu boabe de porumb şi două pâini ca nişte cărămizi crăpate. Ni s-a spus că zona este încercuită de paznici şi că la vreo zece kilometri se găseşte satul Gherasimovka, unde se află şi „comanditur”. Şeful transportului, un rus ras în cap, care vorbea tare şi înjura la fiecare două cuvinte, ne-a mai spus că trebuie să ne pregătim un adăpost pentru iarnă şi că în câteva zile va trece un camion cu un „nacialnic” care ne va instrui despre obligaţi le noastre de muncă. După ce am privit împrejurimile de pe dâmbul cu mesteceni am pornit în explorarea lor. Apele unui pârâu se pierdeau spre capătul unei câmpi cu pământ negru ce părea mănos, dar era năpădită de buruieni, rugi de mur şi zmeur. La capătul acestei câmpi începeau nişte păduri stufoase şi negre spre care se îndreptase camionul care ne adusese. În apropierea păduri am dat peste o zonă mlăştinoasă. Când ne-am apropiat, din smârcuri s-au ridicat în zbor, speriate, păsări de apă. În ochiurile de apă limpede şi încălzită de soare înotau cohorte de peştişori. Ne-am umflat pântecele cu zmeură dulce şi parfumată, iar copiilor le-am dat şi câte o felioară din pâinea pe care ştiam că trebuie să o drămuim, întrebându-ne când şi de la cine vom primi şi alte

provizii. Seara ne-am scăldat în voia cea bună, nu ne privea decât soarele apunând; m-am simţit ca renăscută. Am dormit prima noapte sub cerul liber, cu singur acoperiş cerul, din fericire înstelat. Tovarăşele mele de suferinţă erau femei simple care abia ştiau să citească şi să îşi scrie numele, însă erau harnice şi aveau un înnăscut spirit de organizare. Ulitia ne-a propus o „diviziune a munci ", cum probabil făcea bătrâna tribului în matriarhat. Cele trei femei tinere trebuiau să asume treburile grele, bărbăteşti, eu şi Minodora, menajul „casei" şi îngrijirea sănătăţii, iar cea mai în vârstă - Ulitia, ajutată de cel mai tânăr Vasili - de pescuit, vânat, lemne de foc. Şi toate astea fără să fi avut încă habar ce muncă vom avea de făcut ca deţinuţi. Olga, Ana şi Iuliana s-au apucat să sape un adăpost în pământ, iar Ulitia şi cu mine am cules ierburi şi crengi ca să acoperim şi să căptuşim viitorul nostru bârlog. Minodora se juca cu Vasili printre copaci şi ierburi, fără să îşi dea seama, dragii de ei, cât de util avea să devină jocul lor. Îşi alegeau o plantă din „Farmacia plantelor", după care alergau să o găsească şi să o culeagă. Spre seară culeseseră două mănunchiuri de sunătoare şi unul de coada şoricelului. În afară de asta au mai cules zmeură şi nişte ciuperci pe care Ulitia le-a identificat deîndată ca fiind mânătărci foarte gustoase, numai că nu aveam cum

să le fierbem, nu aveam chibrituri, nu aveam sare. Le-am mâncat crude împreună cu boabe de porumb muiate în apă şi ne-am ales toate patru cu diaree ; copii au avut porţia lor de pâine.

Seara, Ulitia mi-a propus să plecăm a doua zi, noi două, în Gherasimovka, zece kilometri dus, zece întors nu era mare lucru, urmând drumul pe care îl luase camionul după ce ne abandonase pe noi în acest loc uitat de lume. Ulitia a scos de la gât un săculeţ plat din piele în care avea un teanc de ruble, toată economia familiei pe care reuşise să o salveze folosind vicleşuguri doar de ea ştiute. A numărat bancnotele în faţa mea rugându-mă să o urmăresc ca să nu greşeas-că ; erau în total şapte sute şaptezeci de ruble, le-a împărţit în şapte grupuri de câte unsprezece bancnote de câte zece ruble în fiecare şi din primul grup a luat cinci bilete precizându-mi că doar atât aveam voie să cheltuim a doua zi la Gherasimovka. Restul i-a legat într-o basma înflorată pe care a ascuns-o la fundul traistei în care se găsea toată „averea" pe care reuşiseră să o salveze din casa lor.

Abia se zărea de ziuă când am plecat la drum. Instinctul ne-a dus pe drumul cel bun ; puteam lesne să ne rătăcim, căci uneori era greu de presupus pe unde să continuăm prin hăţişul care s-a îndesit deîndată ce am început să urcăm dealul împădurit zărit în ajun şi care s-a

dovedit destul de abrupt. Înainte de amiază am fost întâmpinate de doi câini care ne-au mirosit, ne-au arătat colţii şi ne-au urmat pas cu pas. Câini! Deci eram în apropierea oamenilor. Într-adevăr, erau câinii paznicilor coloniilor de muncă din zonă care ne-au identificat fără întârziere şi ne-au luat la interogat. Aveam la noi *„bumaga”,* cartonaş care purta numele şi numărul nostru de identificare de deţinut. Paznicii, doi bărbaţi nu prea tineri care vorbeau o limbă rusă greu de înţeles, nu erau prea ageri la minte, dar nu păreau nici brutali, nici rău intenţionaţi. Le-am explicat cum am putut că vrem să cumpărăm câteva obiecte indispensabile vieţii. Deîndată ce au înţeles cuvântul „cumpăra” s-au înviorat şi au început să schimbe tonul şi să ceară : *„Denghi*? *Davai denghi*! *”* Cât a fost Ulitia de precaută! Îmi amintesc şi nu contenesc să admir înţelepciunea ei. Nu observasem că pusese trei bancnote de câte zece ruble într-un buzunar profund al şorţului ce îl purta şi doar două rămăseseră în punga de piele atârnată la gât, sub cămaşă. Când nerăbdarea şi insistenţele paznicilor au început să fie însoţite de înjurături şi lovituri, ea a scos din buzunar cele trei bancnote. Au fost destul de cumsecade că s-au mulţumit cu o bancnotă fiecare şi ne-au lăsat şi nouă, una în afară de cele două ascunse la pieptul Ulitiei. După asta ne-au însoţit

sporovăind voioşi până la prăvălia satului. Izbele mici şi sărăcăcioase se înşirau de-a lungul unei singure uliţe lungi. De după ferestre, simţeam sfredelindu-ne priviri curioase. Vânzătorul era în vârstă, purta ochelari fini cu ramă aurie care îi dădeau un aer distins şi vorbea bine ruseşte. A fost bucuros să ne vândă câteva mărfuri de primă necesitate : chibrituri, sare, un litru de petrol, o lampă, săpun, un săculeţ cu făină neagră, trei castroane din tablă, câteva linguri desperecheate... A adăugat, de la el, două plăci, nu mai mari ca o carte fiecare, de sticlă pentru geamuri. Ştia omul de ce aveam nevoie chiar mai bine ca noi. După ce i-am spus că avem şi doi copi de vârsta şcolii a scotocit într-un raft mai înalt şi mi-a întins două caiete înfoiate ca nişte verze şi două creioane, spunându-mi că oricum nimeni din sat nu le cumpără. Pe drum, căci ne-a condus chiar el cu atelajul lui - o teleagă la care era înhămat un căluţ costeliv - ne-a spus că trebuie să ne gândim să facem rost de o armă, că se pot întâmpla atâtea. Adevărat că era interzis deţinuţilor, spunea el, dar iarna trebuia să ne apărăm şi de lupi, în plus de alte primejdi . Când am ajuns în vâlceaua noastră, aproape să nu recunoaştem locul. O săpătură adâncă de vreo jumătate de metru şi de aproape cinci pe cinci metri marca deja locul „vilei” noastre de pe movila cu mesteceni.

Copi i ne-au ieşit înainte veseli că reuşiseră să prindă o raţă sălbatecă care probabil era mai neputincioasă şi nu se putuse ţine de cârd, o jumuliseră deja de pene şi aşteptau doar focul care s-a aprins deîndată. Dacă nu ar fi fost musculiţele care să ne chinuie, totul ar fi putut părea bucolic, o vacanţă, o escapadă. Dacă nu ar fi fost musculiţele şi mai ales gândurile. Gândurile...

Când a văzut copiii, omul nostru, vânzătorul care ne însoţise şi care s-a recomandat în cele din urmă „ *Axel"* , a spus că ne va păstra pâslari când va face aprovizionarea cu mărfuri a prăvăliei. Ulitia l-a rugat să ne facă rost şi de vreo blană de oaie sau de ren, de lână, aţă şi ac, un foarfece, o căldare... Axel a dat din cap aprobator şi ne-a întrebat dacă mai avem bani. *„Da, mai avem patruzeci de ruble"* , l-a asigurat Ulitia. *„Cu bani ăştia poate vă fac rost şi de o puşcă, dar este periculos, să mă mai gândesc "* ne-a spus Axel. Era un om cumsecade, îi era milă de noi şi îndrăgea mult copiii. Detalii, iar detalii şi amintiri, nu pot scăpa de ele. Pentru mine ele fac parte din esenţial,se scuză iar Teodora înainte de a continua cu intenţia, care ştie că nu o poate întotdeauna respecta, de a fi cât mai telegrafică. Timpul presează. E joi şi mai sunt doar trei zile până trebuie să vină Atanasie.

- Mai avem timp, nu te grăbi şi opreşte-te când oboseşti.

- Da, trei zile, mai bine zis aproape patru. Deci continui. Celula „matriarhală” se compunea din femei vrednice şi inventive. În trei săptămâni, până au căzut primele ploi în vâlceaua pe care o botezasem *„Brodoc”* , după numele satului în care locuise familia Cozmei, adăpostul nostru, cu acoperiş din crengi şi stuf şi cu două ochiuri de geam, era aproape terminat. La mijloc trona un fel de cuptor făcut din pietre de îndemânatecele mâini ale celor trei femei tinere şi puternice al căror ritm încercam să îl ţin şi eu. Pe jos am bătătorit frunze şi iarbă care, uscate în lutul clisos, au devenit o pardoseală convenabilă. Copiii căpătaseră culori şi prinseseră puţină carne pe oase. Colecţia lor de plante se îmbogăţise cu mănunchiuri parfumate de sânziene şi cimbrişor. Minodora şi Vasili au început să scrie, la dictarea mea, cum se prepară diverse „remedii” din plante, pentru ce sunt folositoare şi cum se utilizează.

Camionul cu „nacialnicul” a trecut la vreo săptămână de la venirea noastră şi ne-a lăsat instrucţiuni precise despre ce aveam de făcut : de deşţelenit până la căderea iernii câmpia enormă care părea mănoasă şi era însorită. În afară de ordinul de muncă am mai primit şi un săculeţ cu seminţe negre, mărunte, prismatice : seminţe de varză pe care trebuia să o cultive *„celula”* noastră pentru alţi deţinuţi .

Urgenţele: un acoperiş de-asupra capetelor şi un minimum de alimente erau asigurate.
Despre bărbaţi şi cei doi băieţi mai săltaţi în vârstă duşi la pescuit pe Obi, nu se sufla o vorbă. Simţeam din tăceri, din priviri, din fraze întrerupte şi mai ales din timpul lung în care rămâneau toate patru tovarăşe ale mele îngenuncheate în faţa unicei iconiţe ce o aveau, simţeam cât de mult se gândeau şi se temeau pentru ei, pentru bărbaţii şi copiii lor. Dar nici un cuvânt, nici o întrebare referitoare la ei nu erau rostite, nici măcar vreunul din numele lor. Şi atunci când Vasili a pus într-o seară întrebări despre fraţi şi despre tată, a fost prima dată când bunica, Ana, şi nu mama, l-a certat.
Ne-am apucat, fără răgaz şi cu mult „entuziasm”, să desţelenim câmpia care se întindea până la iazuri, largă de vreo jumătate de kilometru şi al cărei capăt abia se zărea. Aveam un târnăcop şi trei cazmale deci femeile tinere ne-am apucat de munca pământului. S-a dovedit mult mai greu decât îmi închipuisem. Unele plante precum rogozul şi pirul aveau rădăcini adânci şi bine înfipte în pământul care părea mănos, dar când băgai cazmaua în el se dovedea lipicios, îngreunând munca peste măsură. Cu o pălărie din frunză de brusture pe cap şi cu o cămaşă acoperindu-mi bustul, ţineam cu greu ritmul cu

Iuliana cu care lucram în „echipă”. Şiroaie de sudoare se prelingeau mai ales pe ceafă şi pe coapse, sub pantalonul larg din pânză de cort cu care mă înzestrase lagărul de triere din Sverdlovsk. La prânz nu mai eram bună de nimic, eram stoarsă de vlagă. Ulitia a stăruit, şi oboseala peste măsură care îmi dădea impresia că membrele îmi sunt din plumb m-a făcut să primesc, să împărţim între noi ziua de muncă. Şi în sistemul ăsta se înainta încet ; în prima zi abia dacă se avansasem cu vreo sută de metri, iar apoi au venit ploile şi au fost zile când nu se putea lucra. În afară de muncă, cules plante, pus capcane pentru păsările de apă şi încercarea de a prinde vreun peştişor în „năvodul” meşterit dintr-o basma, nimic nu ne-a tulburat viaţa până spre toamnă. Aproape doream să vină cineva, să se întâmple ceva ca să ieşim din gândurile de care toate eram torturate. Doar copiii erau fericiţi. Fie binecuvântate acele zile însorite în care Minodora s-a bucurat de copilărie! O copilărie fără alte jucări decât cele pe care şi le făcea singură, fără cărţi altele decât cea despre plante medicinale, fără alţi prieteni decât Vasili, fără prăjituri şi zaharicale... Dar atunci, în acele zile, a gustat din plin, fără să-şi dea seama, gustul libertăţii, a cunoscut şi îndrăgit natura, l-a îndrăgit şi preţuit pe unicul tovarăş de joc, a fost răsfăţată nu numai de mine, ci şi de celelalte patru femei devenite

familia noastră.

Toamna a fost lungă şi caldă, dar aveam prea multe de făcut, desţelenirea mergea greu şi eram cu mult prea obosită pentru a putea gusta frumuseţea culorilor sau a cerului. În schimb simţeam că forţele fizice îmi sporiseră, pielea căpătase culoarea aramei, mişcările nu îmi mai provocau dureri, sudoarea nu mă mai năpădea la cel mai mic efort. Chiar şi gândurile îmi deveniseră parcă mai senine, mai optimiste. Fără să îmi dau seama împrumutasem din simplitatea, bunul simţ, hărnicia şi bunătatea celor patru femei care îmi erau în preajmă şi pe care le îndrăgisem ca pe surorile ce nu le aveam. Poate am împrumutat prea puţin din credinţa lor profundă, pravoslavnică, cum o numeau ele, care le întărea desigur în această grea încercare a vieţii. Şi totuşi...

Într-o bună dimineaţă ne-am trezit dintr-odată cu zăpadă, iarna venise fără să ne prevină. Frigul şi vântul siberian nu au întârziat să îşi arate colţii, dar noi, în simplitatea extremă a vieţii în care fuseserăm azvârliţi, ne încurajam zicând că avem tot ce ne trebuie pentru a supravieţui şi mai ales să nu sufere copiii. Într-o dimineaţă, sania lui Axel a venit să ne aducă o parte din obiectele strict necesare cerute la care mai adăugase de la el un pachet de ceai şi o

căpăţână de zahăr ale căror gusturi le uitasem. Ulitia i-a mai dat ultimele bancnote destinate primului an al detenţiei şi Axel a promis să ne aducă noi provizii pentru Crăciun. Ne-a mai spus că despre armă nu putea fi vorba, se interesase la „Comandatur" şi era cu mult prea riscant dacă se găsea asupra unui deţinut. Ne-a lăsat în schimb un cuţit lung „de apărare", cum zicea el.

Ulitia a tors lână din care Olga şi Ana au împletit ciorapi şi căciuli călduroase, în primul rând pentru Minodora şi Vasili şi apoi pentru noi toate. Axel reuşise să ne procure doar două pufoaice şi trei perechi de pâslari aşa că puteam ieşi afară doar pe rând. Iuliana, care era cea mai îndemânatecă, a dublat „uşa" bordeiului cu unica blană jerpelită de ren pe care o obţinusem. Norocul a fost că bordeiul săpat în pământ păstra bine căldura, iar lemnele nu lipseau. Nu-i vorbă că şapte persoane îngrămădite într-un spaţiu atât de strâmt, produceau şi ele „căldură animală". Trebuie însă să recunosc că promiscuitatea bordeiului nostru cu totul neîncăpător pentru şapte suflete, condiţiile de igienă precare şi mai ales lipsa oricărei intimităţi au fost greu de suportat, pe lângă toate celelalte. Pârâul era destul de departe şi aveam o singură găleată, toaleta era sub pâlcul de mesteceni, spălatul sumar mai ales cu zăpadă. Petrolul trebuia drămuit, făina

trebuia drămuită, sacul cu fasole trecuse de mult sub jumătate.
Arareori reuşeam să mai prindem câte o pasăre de apă, a trebuit să acceptăm că se pot mânca şi ciorile şi şobolanii de pădure, dar nici astea nu prea cădeau pradă capcanelor rudimentare ce le punea Vasili. Mi-era teamă de scorbut, nu aveam nici un fel de legume sau fructe. Am făcut „inventarul" tuturor plantelor adunate şi am început să preparăm fierturi pe care le înghiţeam pentru că erau fierbinţi şi adeseori plăcut parfumate; cei câţiva pumni de boabe de cătină ce apucasem să le adunăm le-am păstrat doar pentru copii. Ziua, la lumina palidă strecurată prin gemuleţele cât o palmă din acoperiş, ocupam timpul copiilor şi al meu stăruind cu dictări şi stimulându-i cum mă pricepeam mai bine, căci pentru ei, claustrarea era mai greu de suportat decât pentru adulţi.
În preajma Crăciunului, cele două gemene, Ana şi Olga, au plecat într-o dimineaţă spre colina împădurită şi spre seară s-au înapoiat cu un brăduţ, cu două buchete de vâsc cu bobiţe ca de ceară şi, culmea norocului, cu un iepure îngheţat bocnă care căzuse pradă unei capcane puse de Vasili pe malul iazului. În după amiaza aceleiaşi zile am auzit clinchete de zurgălăi şi am alergat în întâmpinarea lui Axel. Dar nu, nu era el ci un mujic din Gherasimovka care ne aducea

foarte puţin din provizi le de care mai aveam nevoie ca să supravieţuim până în primăvară. Ne-am bucurat totuşi pentru un săculeţ cu linte şi un altul cu mălai pe care ni-i adusese. Ne-a adus însă şi vestea proastă că Axel este foarte bolnav, zăcea la pat cu fierbinţeală mare şi dureri înfiorătoare; nişte răni vechi se umflaseră şi erau pline de puroi. Femeia lui îl veghea cu lumânarea în mână şi cu spaima în suflet că dintr-o clipă în alta se va pierde. Nu am pregetat, am luat cu mine câteva plante şi cartea de farmacie naturală şi am plecat în sat cu mujicul. Starea lui Axel era într-adevăr îngrijorătoare. Când am ajuns la capul lui, nu era conştient. Aiura, fruntea îi dogorea iar respiraţia îi era şuierătore. Când m-am uitat la vechile răni, m-am înfiorat. Picioarele, de la genunchi în jos, erau ca o carne vie acoperită de băşici mari, pline cu un lichid gălbui. M-am gândit că dacă plantele nu îi vor face bine, în nici un caz nici mai rău nu îi puteau face. Am rostit în gând „Tatăl nostru", singura rugăciune pe care o ştiam şi m-am dăruit, cu încredere, farmaciei naturale. Am pregătit prişniţe din romaniţă şi sunătoare cu care am acoperit picioarele suferinde şi o fiertură din mai multe plante pe care i-am turnat-o, lingură cu lingură, printre buzele. Femeia lui Axel mă privea cu încredere şi executa fără murmur ceea ce îi ceream. Am dormit împreună cu ea pe un pat improvizat

lângă suferind, căruia i-am reînnoit mereu prişniţele şi i-am turnat între buze infuzia concentrată de plante. Spre dimineaţă respiraţia a dat primele semne bune, l-am simţit liniştindu-se şi a căzut într-un somn reparator. Spre surprinderea şi bucuria noastră, când s-a trezit, fierbinţeala îi scăzuse şi puteam vorbi cu el. La prânz, Axel a spus că îi e foame şi femeia lui l-a hrănit cu o ciorbă de cocoş delicioasă, am mâncat şi eu cu mare plăcere din ea. După amiază, Axel a tras un somn bun şi tocmai când mă gândeam că trebuie să plec şi nu ştiam cum să îl găsesc pe mujicul care mă adusese, el a deschis ochii mari şi m-a rugat să mai rămân, că prezenţa mea îi făcea bine. Mai puteam să rămân o noapte, Ajunul Crăciunului era abia a doua zi, deci am dat urmare rugăminţii lui. Se simţea bine, plăgile se descongestionaseră, băşicile se resorbiseră şi am putut vedea cicatrici deschise, adânc săpate în pulpele picioarelor. Fără să îl întreb mi-a mărturisit că fusese şi el deţinut ca şi noi, printre primii aduşi în Siberia în anul 1920. Era tânăr ofiţer în Armata finlandeză care luptase alături de Gărzile Albe şi fusese făcut prizonier de Roşii. După ce trecuse prin mai multe puşcări fusese încadrat într-o echipă de prizonieri care erau folosiţi la construirea lagărelor, acolo căzuse de pe nişte schele şi îşi fracturase picioarele. Era cât pe ce să se piardă, căci a ajuns să fie operat într-un

spital de campanie abia după câteva zile de la accident. După „măcelăreala” din spital nu mai fusese bun de muncă şi atunci l-au eliberat, dar unde era să se ducă? Nu mai avea familie, nu mai avea casă; războiul distrusese totul. A avut norocul s-o întâlnească pe Zera, femeia credincioasă care l-a acceptat neputincios cum era. A deschis un mic comerţ şi şi-a dus viaţa în Gherasimovka ; suferea mult că nu avea copii, dar în acelaşi timp se întreba : *”La ce bun*? *În ce lume să îi fi lăsat*? *”*

La întoarcerea spre Brodoc sania era ceva mai grea, căci Zera a rupt din provizia lor şi mi-a dat câteva căpăţâni de varză, un săculeţ de cartofi şi mai ales doi colaci din pâine albă, aproape ca şi cei pe care îi coceau cândva femeile din familia Cozmei. Mi-a mai dat un cojoc, e adevărat că destul de ponosit, dar călduros şi bun atât pentru ieşit afară cât şi ca plapumă. Mă bucuram din tot sufletul că vom avea ce mânca nu numai de Crăciun dar şi câtva timp după. Bucuria nu s-a spulberat când, întoarsă „în familie” am găsit doi musafiri neaşteptaţi: un bărbat pirpiriu cu o barbă subţiratecă de culoarea cânepi şi un tânăr de vreo şaptesprezece ani, înalt şi osos. Îmbrăcaţi în haine cenuşii de puşcăriaş amândoi erau slabi şi păreau suferinzi. Buzele le erau arse, ochii febrili priveau fix. Ulitia mi-a şoptit că erau doi evadaţi care

lucraseră la pescuit sus, în Nord, acolo unde Obi se apropie de Mare şi unde este atât de larg încât de pe un mal nu se zăreşte celălalt. Bineînţeles că îi întrebase dacă nu îi întâlnise pe cei patru bărbaţi şi doi copi Cozmei: cei doi Artenie, doi Vadim, Andrei şi Vasili. *„Şi? I-a întâlnit? ”* m-am grăbit să întreb. Ulitia îmi răspunse printre lacrimi, era prima oară că o vedeam plângând, că nu îi întâlnise, dar se zvonea printre deţinuţi că lagărul de pe celălalt ţărm al fluviului primise în vară un astfel de neobişnuit grup. Ştergându-şi lacrimile Ulitia se simţi datoare să îmi spună ruşinată că plânge de bucurie şi mulţumeşte cerului că primise o veste atât de bună. Trăiau! Avea speranţa că Cel de Sus îi proteja pe copiii şi bărbaţii lor.

Bradul nostru de Crăciun nu avea alte podoabe decât o stea albă din hârtie ruptă din caietul lui Vasili. În schimb masa era un mic „ospăţ” faţă de restul zilelor, dar un ospăţ care trebuia împărţit cu încă două guri! Carnea de iepure era cam neagră şi tare, dar lintea cu ierburi era gustoasă. Colacii erau cel mai frumos cadou care trona sub brăduţul al cărui parfum acoperea toate celelalte mirosuri. Lipsea vodca din care ne-ar fi plăcut să oferim celor doi oaspeţi şi nu ne-ar fi displăcut nici nouă, femeilor, câte o înghiţitură. Atmosfera de sărbătoare s-a instalat greu, prezenţa celor doi străini ne stânjenea

oarecum, dar până la urmă colinzile de Craciun în limba ucraineană au început să se înfiripe. Am strâns-o pe Minodora la piept şi am început şi noi să murmurăm colindele noastre. *„Te gândeşti la tata, nu-i aşa*? *”* , m-a întrebat ea când ne-am oprit din cântul firav. De unde ştia Minodora că într-adevăr mă gândisem la Simion mai mult, mai profund, cum nu mai gândisem dinaintea plecări noastre din Hliboca spre libertatea iluzorie?

Abia dusesem la gură primele înghiţituri, privind fascinată cum îmbucau oaspeţii noştri, se vedea bine că nu mai mâncaseră demult nimic, când uşa din nuiele căptuşită cu blană de ren s-a deschis cu violenţă lăsând să intre în mica noastră vizuină suflul iernii siberiene. Minodora s-a lipit şi mai strâns de mine. Trei militari cu puştile îndrep-tate spre oaspeţii noştri au umplut, fără să ştiu cum şi când, mica încăpere, însoţindu-şi atitudinea războinică cu ţipete şi înjurături. Libertatea fugarilor a fost să fie scurtă. Tânărul a dat să se îndrepte spre gaura care fusese uşa şi ţevile a două puşti s-au îndreptat şi mai ameninţătoare spre el. Iuliana, mama lui Vasili, s-a grăbit să îl prote-jeze cu trupul ei. Două gloanţe s-au grăbit şi ele să sloboadă moartea. Nici unul nu şi-a greşit ţinta. Iuliana şi tânărul necunoscut au căzut dintr-o dată ca un singur corp masiv prăbuşit cu lentoare. După

câteva secunde de tăcere oripilantă, cele trei femei - bunică, mamă şi mătuşă - au început să ţipe şi s-au prăbuşit şi ele peste cele două corpuri. Sub impulsul unei profunde emoţii am reuşit şi eu să mă apro-pii şi să constat că ambele corpuri aveau craniile pătrunse de gloanţe şi erau fără suflare. În clipa aceea au început ţipetele lui Vasile, din ce în ce mai disperate şi mai puternice : *„Mama*! *Mamuşca*! *Mama*! *Mamuşca*! *”* Abia când au auzit ţipetele copilului, militari care au ucis şi-au întrerupt netrebnica ocupaţie de a încărca într-un sac tot ce era pe modesta noastră masa de Crăciun şi să iasă în mare grabă din bordei, târând după ei cel de al doilea evadat, bărbatul pirpiriu, cu mâinile legate la spate. Atârnată de baioneta armei unui militar, era traista cu banii rezervaţi de Ulitia pentru încă şase ani de detenţie.

A doua zi am scurmat în pământul îngheţat de sub mestecenii de pe colina noastră o singură groapă largă şi am împletit din crengi două cruci pe care cu greu le-am înfipt în mormanul de bulgări tari ca gheaţa care era mormântul Iulianei şi a tânărului necunoscut.

Ana, mama Iulianei, a zăcut cu fierbinţeli până în primăvară, nici unul din leacurile mele nu i-au putut face bine. În delirul ei îşi chema mereu nepoţii *: „Artenie*! *Vadim*! *”* , la care probabil fusese gândul Iulianei atunci când a încercat să îl apere cu trupul ei pe tână-rul

evadat.

Vasili a devenit mai îndârjit şi mai tăcut, de parcă şi-ar fi pierdut copilăria.

*

*

*

„Miracolul” pe care îl desăvârşisem la Gherasimovka punându-l pe picioare pe Axel, nu a rămas fără urmări. Numai peste câteva zile, o sanie a venit să mă ducă din nou în sat, de data asta la căpătâiul unei femei lăuze care, după ce născuse doi prunci zdraveni, acasă, cum era obiceiul pământului, nu reuşise să elimine placenta şi se simţea tare rău, avea fierbinţeli şi pierdea mult sânge. Şi de data asta am luat cu mine câteva plante şi cartea şi am plecat la drum rugându-mă să pot găsi calea spre vindecarea femei . Ningea molcom, cu fulgi mari care dădeau locului un farmec nespus care, în alte condiţii, m-ar fi predispus din nou spre visare, m-ar fi dus din nou spre Simion. Dar lăsam în urmă Moartea şi nu ştiam spre ce mă îndreptam. Mă întrebam : *„Oare nu voi ajunge prea târziu la căpătâiul femeii în suferinţă*? *Şi dacă nu va fi prea târziu, voi putea face o minune ca s-o pot ajuta*? *”*

Şi minunea s-a întâmplat. Cel de Sus mi-a luminat mintea şi am ajutat să nu rămână fără mamă doi prunci. *„Coada şoricelului, cu ea*

trebuie să încep! *”* mi-am amintit chiar înainte de a deschide cartea, citisem cu Minodora şi ea mă întrebase : *„Ce este aceea placentă, mamă*? *”* Remediul a dat şi de data asta roade şi femeia a eliminat placenta care începuse deja să intre în putrefacţie, după care a început să-şi revină în fire. Spre seară, la ieşirea din casă, mă aşteptau câteva femei ca să se plângă de necazurile de sănătate din famili le lor : degerături, supuraţii, tuse, fierbinţeli... Le-am ascultat cu răbdare şi am căutat în minunata carte remedi având mereu în minte ideea că : *„Dacă nu le face bine, măcar să nu le facă mai rău*! *”* Din păcate, cu toată strădania copiilor, plantele culese erau în cantităţi şi specii foarte limitate, cartea de farmacie naturală subţirică, iar cunoştinţele mele încă şi mai sărace. Cu toate astea ecoul „miraculoaselor” vindecări făcute de *„Vracika*”- cum începuseră localnicii să mă numească - s-a răspândit cu o viteză uimitoare dacă ne gândim la mijloacele de comunicaţie ce existau pe atunci. În scurt timp m-am trezit cu bolnavi aduşi cu sania din sate de care nici măcar nu auzisem, sau eram chemată în plină noapte la căpătâiul vreunui suferind. Nu putem să îi alin decât cu vorbe bune şi cu infuzie de urzică şi sunătoare, din care stocul fusese mai mare. Mai era şi încrederea care începuse să prindă rădăcini în mine şi dorinţa de a ajuta oamenii ăştia care trăiesc atât de rupţi de civilizaţie. Mi-au venit în

minte mănunchiurile de vâsc cules de Olga şi Ana când aduseseră bradul de Crăciun. Spre bucuria mea, cărticica conţinea un număr important de recomandări pentru folosire acestei plante-parazit, pe care mulţi o consideră otrăvitoare, ceea ce în parte este adevărat. Şi atunci Olga şi copiii au început să culeagă braţe de vâsc cu minunate bobiţe transparente, făcute parcă din cea mai fină ceară despre care citisem că sunt otrăvitoare şi totuşi atât de folositoare pentru prepararea de pomezi tămăduitoare. Odată cu „competenţele" şi reputaţia mea creşteau şi „veniturile" sub forma unor calupuri ca de săpun de casă, dar care în realitate era seu de oaie, câte o bucată de brânză sărată, câţiva cartofi... Oameni din părţile locului sunt săraci, iar eu bineînţeles că nu ceream nici o plată pentru „remedi le", îngrijirile sau sfaturile pe care le dădeam, dar ei erau încredinţaţi că, pentru ca să dea roade, încercarea de tămăduire trebuie răsplătită. Din păcate nu erau numai reuşite, oamenii continuau să sufere şi să moară, căci moartea şi suferinţa nu contenesc să bântuie, orice ar face omul ca să le îndepărteze. Am mai avut de înfruntat şi ostilităţi fiindcă, chiar şi în satele îndepărtate de civilizaţie răspândite în imensitatea siberiană, chiar şi acolo există câţiva medici şi mai ales multe doftoroaice şi „şamani". Într-o zi am găsit într-o legăturică,

rătăcită ca din întâmplare printre „plocoane”, o imensă cioară gâtuită şi străpunsă cu o andrea. Altă dată, într-o putinică ce o bănuiam, cu bucurie, plină cu brânză am găsit doi şoareci morţi... Am cerut sfatul lui Axel, căci oameni la necaz continuau să mă caute, iar eu nu ştiam să îi refuz, chiar dacă uneori reuşita ajutorului meu era greu de întrevăzut. Axel a luat asupra lui misiunea să „liniştească spiritele” şi de atunci nu am mai primit avertismente supărătoare.

Au mai fost şi lupii care ne-au înspăimântat adeseori cu urletele lor sinistre. Într-o noapte geroasă i-am auzit apropiindu-se şi am rămas cu toţii în bordei tremurând de frică, cu cuţitul cel lung la îndemână, dar nu au avut curajul să forţeze intrarea în sărmanul nostru adăpost. Dimineaţa am găsit doar urmele care veneau dinspre iazuri, dădeau ocol bordeiului ca apoi să se îndepărteze spre pădure. Se pare că lupul se teme şi el de om după cum şi omul se teme de lup.

Spre primăvară, am pregătit un solariu pentru răsadurile de varză, prilej cu care Ulitia şi-a amintit ce benefică este această legumă considerată ca „ordinară”. La ei, în Brodocul ucrainean, foloseau foi de varză pentru toate durerile articulare şi reumatismele. Iată-mă pe cale de a deveni „specialistă” în farmacia naturală la care nu mă gândisem în timpul celor trei ani de facultate care m-au ajutat totuşi

în nobila îndeletnicire pe care am profesat-o în detenţie.

De cum au apărut primi muguri de arbuşti şi frunze de urzici, n-am prididit să ne ameliorăm meniurile noastre sărace şi să mulţumim Celui de Sus că prima iarnă grea petrecută în Siberia, trecuse.

Prima plantaţie de varză a însemnat din nou muncă din zori până în noapte, dar parcă nu era la fel de istovitoare ca desţelenirea sau poate mă obişnuisem cu efortul.

Într-un zori de zi, am fost trezite de zgomote, voci, bufnituri. Mi-a fost frică de o razie militară în căutarea dezertorilor, aşa cum fusese cea de la Crăciun, dar de data asta a fost o surpriză plăcută. Axel venise cu două căruţe încărcate cu materiale şi cu trei mujici. În câteva zile bordeiul nostru era mărit cu încă o mică încăpere şi cu o sală mai spaţioasă cu ceva mai multă lumină, cu rafturi şi grilaje pentru uscarea plantelor, cu o plită mare la mijloc.

Axel... Cât au durat lucrările a rămas la Brodoc lucrând alături de mujici, dar şi comandându-i cu pricepere. Mi-a devenit ca un tată sau un frate mai mare a căror lipsă o simţeam. Stăteam de vorbă în preajma focului, pe care aruncam din când în când un gătej ca să nu se stingă, până târziu. Mă provoca să vorbesc în limba germană pe care

zicea că o uitase dar, în fond, o ştia mai bine ca mine, care o învăţasem şi în liceu şi acasă cu profesor pe când România era încă mare.

Mi-a povestit atunci o mulţime de lucruri pe care nu le ştiam despre mulţimea de lagăre şi de colonii de muncă din Siberia. În primul rând erau mulţi prizonieri de naţionalităţi diferite proveniţi încă din Războiul Civil, precum şi din al Doilea Război Mondial, dintre aceştia făcuse parte şi el. Urmau condamnaţii politici ruşi care „călcaseră strâmb", cum zicea Axel despre cei care se opuneau sau erau doar bănuiţi că sunt contra bolşevismului. Aceştia erau cei mai oropsiţi, trimişi în lagărele cele mai îndepărtate din Siberia orientală. Veneau apoi sutele de mi de deportaţi, din motive etnice sau religioase printre care eram şi noi. Regimul de detenţie pentru categori le astea de deţinuţi era diferit, având în comun doar munca forţată. Erau deţinuţi care munceau în mine şi uzine, alţii în taiga la munci forestiere, alţii în construcţii şi în fine, în agricultură, unde erau utilizaţi mai ales deportaţi organizaţi în formaţii mai mari sau mai mici precum era a noastră. După Axel, reţeaua de astfel de închisori număra peste o sută de lagăre, fără coloniile locale precum Brodocul nostru care făcea parte din reţeaua „Olp"[7], iar numărul de deţinuţi se ridica, după el, la

milioane. Pentru administrarea acestei reţele gigantice şi pentru paza deţinuţilor fusese creată o structură pe măsură. Mi-a vorbit despre Direcţia generală a închisorilor şi a locurilor de detenţie *„Goumzak”*[8] şi despre multe altele pe care le-am mai uitat.

Axel...

L-am vegheat în iarna aceluiaşi an fără să îi mai pot fi de folos cu vreunul din remediile mele devenite „celebre”.

Dora cugetă *„Din nou am privilegiul să ascult mărturia directă a unuia care a fost înlăuntrul „Gulagului”...”*

Ziua a cincea

- Nu a trebuit prea mult timp până ce transformările din ţinutul Baraba şi vindecările „miraculoase” făcute de o deţinută să ajungă la urechile comandanţilor din fruntea lagărelor din preajmă. Era toamnă, cultura de varză mersese bine şi ne frământam gândindu-ne la recoltă : *„Vom dovedi să culegem*? *Unde o vom depozita*? *Cum o vom proteja de frig*? *”* şi câte altele.

O maşină militară kaki s-a ivit la marginea pădurii fără să fi auzit zvon de motor şi din ea a coborât şoferul care a deschis reverenţios uşa ajutând să coboare doi militari. Când s-au apropiat, mi-am dat seama că erau mari în grad. Copiii nu erau în preajmă iar noi,

femeile, i-am întâmpinat cu capetele plecate ca şi cum am fi aşteptat ca cine ştie ce reproşuri sau pedepse să cadă asupra noastră.

Motive nu erau, dar oare trebuiau motive ca un deţinut să fie înjurat, bătut, călcat în picioare, ucis? Am fost surprinsă auzind câteva cuvinte de laudă *„Haraşo*! *Crasivaia capusta*! *”* Apoi cel care părea şef mi s-a adresat direct mie întrebându-mă dacă eu eram numita *„Vracika*”. L-am privit drept în ochi pe când prin cap îmi trecea gândul că voi fi desigur aspru pedepsită pentru vrăjitorie. Dar nici de data asta nu au urmat nici înjurături, nici lovituri, nici ameninţări. Mi-au cerut să îi conduc în „laborator”, adică în încăperea bordeiului nostru destinată plantelor şi s-au oprit îndelung să miroase şi să pipăie modestele şi puţin numeroasele putinele cu pomezi şi ulcele cu fierturi şi să se uite ca mâţa în calendar la etichetele improvizate cu denumiri scrise într-o limbă necunoscută. Afară au mai exclamat de câteva ori : *„Haraşo*! *Haraşo*! *”* şi apoi tot şeful mi-a spus că au nevoie pentru spitalele lagărului de cantităţi mari de unsoare pentru vindecat degerături şi răni. Bucuroasă să pot alina întrucâtva dureri ale unora care ştiam cât suferă, le-am adus deîndată o putinică cu seu în care încorporasem suc obţinut din boabe de vâsc. Au dat-o şoferului şi mi-a spus să prepar mai multă că în iarnă va fi nevoie. Am răspuns că am

înţeles şi că îi voi da ascultare pe măsură ce boabele de vâsc vor ajunge la maturitate. S-au pornit amândoi pe râs când au auzit de boabe „ajunse la maturitate” şi şeful a mai spus odată : *„Haraşo*! *Haraşo*! *”* Am îndrăznit atunci să le spun că nu aveam destul seu pentru pomadă, că nu ştim cum vom face faţă recoltei de varză şi nici unde o vom depozita şi proteja de ger. Mi-a răspuns cu multă bunăvoinţă că treaba mea de acum încolo era laboratorul şi pomada de care era nevoie şi că de toate celelalte se vor ocupa ei.

Odată cu vizita asta viaţa noastră liniştită s-a cam terminat. A început un du-te-vino neîncetat : deţinute din alte lagăre care au recoltat şi transportat varza, maşini trimise de comandant ca să-mi aducă seu de oaie sau să ia pomadă şi alte remedii, localnici care cunoşteau deja drumul Brodocului, chemări la „urgenţe” medicale pe care Cel de Sus şi mama natură mă ajutau să le rezolv mai mult sau mai puţin bine. În fine, începuse iarna când cei doi militari gradaţi ne-au vizitat din nou, de data asta însoţiţi de un civil, un bărbat blond, înalt, cu un chip sever asprit de o scrutătoare privire albastră.

Comandantul mi l-a recomandat ca fi nd Gerhard Bosch, medic german care se ocupa de crearea unui nou spital pentru femeile din lagărele din zonă . Din acea clipă am ştiut că viaţa mea va avea ceva

comun cu cea a lui Gerhard. Atunci m-a întrebat, într-o limbă rusă cu accent german, doar atât : *„Aţi consimţi să lucraţi cu mine în acest spital*? *”* Nu ştiam ce să răspund şi nu ştiam dacă, de fapt, aveam dreptul să refuz. Am răspuns în sfârşit : *„Aş dori, dar nu cred că am pregătirea necesară.”* Cel ce părea a fi comandant a spus doar *„Haraşo*! *Haraşo*! *”* şi au plecat după ce le-am dat pomadă ; bobiţele de vâsc ajunseseră la maturitate.

Dora nu mai este surprinsă; se aştepta parcă ca după prenu-

mele Alindora să urmeze, pe parcursul povestiri Teodorei, şi numele Bosch. Şi totuşi, înainte ca Teodora să continue, o întrebare logică care o intrigă îi trece prin minte : *„Oare doctorul ăsta neamţ, oare el a violat-o pe Minodora*? *Oare el este tatăl Alindorei Bosch de la spitalul din Strasbourg*? *Răbdare*! *O să afli până la urmă răspunsul.”*

- După plecarea lor, la căderea seri , am mai primit o vizită : un alt fugar a găsit refugiu în bordeiul nostru, continuă Teodora. Un bărbat a cărui vârstă nu o puteai defini, atât era de năpădit de barbă şi de eczeme. Picioarele umflate erau protejate doar cu nişte obiele legate cu capete de sfori şi sârmă, hainele erau nişte zdrenţe din care degaja un miros oribil. Când am înteţit focul şi i-am cerut să şi le scoată a consimţit fără nici o reticenţă, iar eu am fost îngrozită în faţa rănilor vii care îi acopereau corpul. Văzusem deja destule plăgi, abcese,

degerături, dar nimic nu se putea compara cu trupul însân-gerat, purulent şi rău mirositor al acestei fiinţe pe care, în plus, mişunau păduchi. Am aruncat pe foc zdrenţele de pe el, l-am curăţat îndelung cu infuzie de sunătoare, l-am primenit cu pantaloni şi cămaşă de femeie. A zăcut la pat mai bine de o săptămână, în care timp l-am doftorit cu remedi le pe care le credeam cele mai potrivite şi Ulitia l-a hrănit cu tot ce aveam mai hrănitor şi de regulă destinat doar copiilor : un boţ de brânză, peştişori prinşi de Vasili... Am bănuit că minţile îi erau rătăcite, căci în toată săptămâna aceea a scos doar cuvinte fără şir, într-o limbă care părea germana şi din care am înţeles doar „ Obi” care revenea mereu. Când l-am simţit oarecum refăcut, Ana i-a făcut frecţii cu extrase de plante şi încă odată Cel de Sus a fost cu noi. După încă vreo săptămână în care l-am ţinut ascuns şi îngrijit cum am gândit că e bine, a început să aibă o oarecare logică în vorbire. Mi-a spus în limba germană că îl cheamă Hans şi că a evadat dintr-un lagăr de deţinuţi pescari de pe Obi, mult spre Nord. Cu multă nerăbdare şi speranţă l-am întrebat dacă nu a întâlnit sau auzit despre un grup de patru bărbaţi şi doi băieţi dintr-o familie ucraineană Cozmei. M-a fixat cu o privire de nebun şi a început să strige *: „Nain*! *Kaput*! *Nain*! *Kaput*! *”* Mi-a mai trebuit o zi şi o noapte până să aflu de la Hans cutremurătorul

adevăr : cei patru bărbaţi şi doi copii ai familiei Cozmei fuseseră executaţi cu toţii împreună cu încă vreo câteva zeci de deţinuţi care se revoltaseră împotriva hranei mizerabile care o primeau - numai ciorbă de varză şi mămăligă mucegăită.

*

*

*

Tăcerea se lasă odată cu seara care învăluieşte din nou casa singuratecă, cu mult în afara teritoriului localităţii ucrainene ХЛИБОКА.

În sfârşit, dintre buzele Dorei care e cutremurată de grozăvia istoriei Teodorei şi Minodorei iese doar o întrebare trunchiată :

- Minodora? Cum a trăit ea vestea asta?

Teodora pare surprinsă de întrebare şi răspunde cu o voce ca de dincolo de mormânt :

- Minodora? La ea nu m-am prea gândit în zilele acelea. Ea era centrul preocupărilor şi gândurilor mele tot timpul, chiar dacă pudoarea de mamă mă opreşte să o repet. Dar ea, ea şi cu mine eram cel mai puţin afectate de această veste. Am început prin a-i spune ei, Minodorei, ce veste cumplită primisem şi să schiţez cu ea un

plan despre cum să le anunţăm pe Ulitia-Ana-Olga şi Vasili. Atunci, din atitudinea ei înţeleaptă şi discretă am înţeles cât s-a maturizat fetiţa mea. Nu mă voi opri mai mult asupra acestui episod prea sumbru, prea dureros.

*

*

*

În primăvara lui 1952, după încă o iarnă grea, trei militari au încărcat într-un camion, în mai puţin de o oră, puţinele noastre lucruri ca şi tot ce era în „laborator" şi ne-au spus să urcăm şi noi, toţi cei cinci foşti locuitori ai Brodocului siberian. Părăseam cu un oarecare regret bordeiul din locul de care mă ataşasem, neşti nd unde plecăm şi ce ne rezervă cei încă cinci ani de detenţie pe care îi mai aveam de ispăşit. Aveam totuşi speranţa ca schimbarea să le scoată pe Ulitia şi pe cele două fete ale ei din apatia sumbră în care căzuseră de când aflaseră de executarea celor şase bărbaţi ai familiei lor. Dacă pe Ana o mai lega de viaţă nepotul ei Vasili, rămas orfan, pentru Ulitia şi Olga viaţa nu mai avea nici un sens, rămâneau ore în şir prosternate în faţa icoanei lor, refuzau mâncarea, nu mai munceau.

După o zi şi jumătate de hurducături pe un drum cu greu de

bănuit prin pădurea tot mai deasă am ajuns la Cingaly, localitatea în apropierea căruia se afla spitalul la care eram duse, aşa cum aflasem iscodind cu insistenţă pe unul dintre militari. În sfârşit am ajuns la un grup de barăci noi, încercuite cu sârmă ghimpată care formau ceea ce scria pe o scândură la intrarea în incintă, cu litere strâmbe, de o culoare roşie ca sângele : „ЖЭщИНА БОЛЪНИЦА".

Intrarea era păzită de militari înarmaţi care au lăsat camionul să intre în incintă numai după ce ne-au verificat cu atenţie „ *bumaga"* de deţinut. De jur împrejurul îngrădituri cu sârmă ghimpată vegheau ameninţătoare miradoare de pază.

„Spitalul femeii", acesta era deci destinaţia noastră. Baraca în care urma să locuim era proaspăt văruită şi mirosea a dezinfectant. Ne-a întâmpinat o femeie ursuză care ne-a arătat unde să ne instalăm : o cameră mare cu două paturi de spital, o masă şi două scaune pentru mine şi Minodora, o alta de aceleaşi dimensiuni dar cu nimic altceva decât patru paturi pentru împuţinata familie Cozmei. Cele două camere dădeau într-un fel de hol în care era instalată o masă şi două bănci rudimentare, iar într-un colţ, direct pe pardoseală, un primus şi două cratiţe. Din holul ăsta se mai făceau o uşă pe care era prinsă cu pioneze o plăcuţă cu numele ocupantului „Gerhard Bosch".

Am întrebat-o pe femeia care ne întâmpinase unde ne putem spăla şi mi-a arătat afară un jgheab cu un robinet şi o chiuvetă rudimentară alături de care, într-o gheretă minusculă, un WC turcesc. Deci făcusem un progres! De la un bordei în pământ la ceea ce era aproape o casă cu paturi şi pături, de la privata lângă o tufă sub şfichiuirea vântului şi ploi , la un WC cu un acoperiş deasupra capului, de la apa cărată de la pârâul îngheţat la robinetul pe care şuvoiul binefăcător venea la comandă! Şi de la vecini doar vietăţile păduri la un vecin medic! Era într-adevăr un progres! Dar tot atunci am înţeles cât de îngrădită devenise libertatea noastră faţă de Brodocul siberian. Încercuiţi cu sârmă ghimpată şi miradoare, păziţi de militari care controlau orice intrare şi ieşire pe poarta cu firmă agresivă, supravegheaţi tot timpul de o intransigentă paznică ursuză şi dură.

Abia a doua zi dimineaţă l-am întâlnit pe doctorul Gerhard Bosch. Îşi lua micul dejun în sala comună. Înghiţea, se vedea bine că fără nici o plăcere, câte o lingură de fiertură groasă, cenuşie pe care o scotea dintr-o gamelă care părea nouă, atât era de lucioasă. Pe primusul aprins din colţul camerei era o cratiţă de tuci . Doctorul mi s-a adresat în limba germană : *”Nu-ţi pot propune decât un ceai, după care mergem să facem un tur rapid al spitalului şi intrăm într-o operaţie, dacă nu apare nici o altă urgenţă. Eşti cea mai calificată*

ajutoare a mea, vei face anestezia şi-mi vei da cele trebuincioase la mână. După masă vom vedea unde reinstalăm laboratorul şi cu ce se vor îndeletnici ceilalţi membri ai celulei...” Decizia lui, transmisă nu ca un ordin, dar cu multă determinare, nu admitea replică. *„Deşi am făcut un curs de infirmieră şi am profesat puţin în spitalul de la Cernăuţi, nu cunosc instrumentarul de operaţie şi nu am făcut niciodată anestezie. Cum o să mă descurc*?, *”* m-am întrebat şi vocea mi-a urmat gândul *„Cum o să mă descurc*? *”* Gerhard nu mi-a răspuns nimic, dar chipul i-a fost luminat de un zâmbet fugitiv care a făcut să răsară în mine, plăpând, firul încrederi în el şi în mine. Am băut ceaiul repede, dar cu înghiţituri mici ca să pot savura gustul demult uitat, ca apoi să-l urmez fără întârziere în vizita de dimineaţă. S-a dovedit că Gerhard era un bun psiholog, căci m-a dus întâi în baraca noilor născuţi. Văruită proaspăt şi mirosind a spital ca şi cea în care eram cazaţi, baraca avea doar o singură cameră ocupată de trei mogâldeţe înfăşate strâns în pânză albă. Nu m-am putut abţine şi l-am luat în braţe pe primul bebeluş care a deschis ochii şi a început să scâncească. Şi ce poate fi mai emoţionant şi totodată mai reconfortant decât contactul cu începutul de viaţă, cu trupuşorul fragil, dependent de adulţi adeseori nepăsători sau brutali? *„Să ţi-i prezint : Mişa, Grişa şi Nataşa”* , mi s-a adresat doctorul, de data asta în limba rusă. Am auzit

nişte paşi oprindu-se în faţa uşii, eram desigur supravegheaţi. De altfel, nu peste mult timp am aflat că şi Gerhard era prizonier şi mai avea de ispăşit doisprezece ani de detenţie. Dar cum nevoia de medici şi cadre sanitare era acută, un număr important de medici deţinuţi fuseseră scoşi din lagărele unde erau şi repartizaţi în toate spitalele existente sau în construcţie în Siberia. Se vede treaba că şi KGB-iştii resimţeau respect şi teamă faţă de corpul medical şi mai ales faţă de medic pe mâna căruia poate să ajungă orice om într-o zi, inclusiv ei şi famili le lor. Aceşti medici se bucurau de o oarecare autonomie, iar deciziile lor în ce privea organizarea spitalului şi tratarea pacienţilor erau ţinute în seamă, cu atât mai mult dacă medicul era destoinic, disciplinat şi avea un cap bine organizat, aşa cum era cazul lui Gerhard.

Prima operaţie la care l-am asistat era de fapt chiuretarea

făcută unei deţinute condamnată la treizeci de ani de detenţie şi care refuza cu îndârjire să aducă pe lume un copil - rod al iubiri ei din-nainte de a fi arestată, pe care să îl lase în voia soartei sau, şi mai rău, a îndoctrinări comuniste. Marina Pavlovna era o femeie spre patruzeci de ani, firavă dar dârză şi mândră. Cu studii de filozofie, făcuse parte din „intelighenţia” opusă regimului şi fusese trădată din

gelozie de un „generos” coleg. Ca să scape de sarcină, făcuse biata femeie, ajutată de o altă deţinută, o tentativă de întrerupere urmată de o infecţie care îi punea viaţa în pericol. Avea o hemoragie oribilă, care m-a înspăimântat, dar Gerhard avea sânge rece şi ştia ce trebuie făcut. Până la urmă m-am mobilizat şi mi s-a părut simplu, firesc, să fac gesturile medicale pe care el mi le indica cu priviri clare aruncate deasupra măştii din tifon cu care îi era acoperită gura, cum era de altfel şi a mea. Marina Pavlovna nu a scos un nici un vaiet, nici o vorbă pe parcursul celor aproape patru ore cât a durat intervenţia, deoarece infecţia fusese avansată şi operaţia n-a fost uşoară. Am fost fascinată de precizia gesturilor lui Gerhard, de abilitatea degetelor lui lungi şi osoase. Sutele de operaţii şi naşteri la care l-am asistat de-a lungul a mai mult de patru ani cât am lucrat cu el în spital nu au făcut decât să îmi crească admiraţia faţă de dibăcia mâinilor lui, dar mai cu seamă pentru rapiditatea cu care găsea soluţii pentru fiecare caz, pentru prezenţa de spirit şi calmul cu care opera şi mai ales pentru căldura umană cu care se apropia de fiecare pacientă. În afara săli de operaţie redevenea bărbatul flegmatic, autoritar, sobru, discret. Deşi... Deşi în după-amiaza aceleiaşi zile, dialogul între adultul sobru cu Minodora şi Vasili a fost o adevărată revelaţie pentru mine. De la

primele cuvinte s-a stabilit între cei trei o complicitate simplă şi tandră de parcă ar fi fost între un tată iubitor şi copiii lui. Le-a spus, cu un umor neaşteptat din partea lui, că spitalul oferea multe distracţii şi îndeletniciri plăcute dar că, din păcate, „farmacia naturi ” rămânea fără farmacistul care era chemat la alte obligaţii. I-a întrebat dacă se cred în stare să îşi asume ei această funcţie de adult şi ei i-au răspuns cu entuziasm că desigur, se simt în stare. Gerhard a profitat de entuziasmul copiilor ca sa le spună că la vârsta lor trebuie să şi înveţe puţină carte şi că el doreşte să îi ajute. Şi la această idee copiii au răspuns cu entuziasm, amândoi iubeau cartea şi erau doritori să înveţe.

Când a fost însă vorba să stabilească cu ce aveau a se îndeletnici cele trei femei, deja toate la o vârstă destul de avansată, Gerhard a ezitat câtva timp. Nu vârsta era cauza ezitări lui, munca conservase condiţia fizică a celor trei femei care arătau în putere pentru cei optzeci de ani ai Ulitiei şi şaizeci ai Anei şi Olgăi. Ceea ce îl bloca era apatia lor; nu auzise nici un cuvânt rostit de vreo una din ele, nu ştia din ce parte să le abordeze, deci a trecut la tonul care nu admitea replică. *„Dumneata, babuşca, o să ai grijă de curăţenia casei în care locuim cu toţii şi de pregătirea ceaiului de dimineaţă, se adresă el Ulitiei. Mai trebuie să îi însoţeşti pe Minodora şi Vasili când vor ieşi în*

pădure să culeagă plante. De mâncat o să mâncăm cu toţii la cantina spitalului ceea ce voi, Ana şi Olga, o să pregătiţi. Asta va fi obligaţia voastră: cantina spitalului unde până acum nu s-a gătit decât caşa şi ciorbă de varză. De mâine începeţi treaba şi să ştiţi cu toţii că sunt pretenţios; doresc ordine, curăţenie, mâncare gustoasă, disciplină."

Toate au mers până la urmă după cum spusese el, numai că au trebuit mai mult de două luni ca să se poată obţine un bilet de voie de la „Comanditur" pentru ca cei doi copi însoţiţi de o bătrână să aibă voie să iasă din îngrăditura cu sârmă ghimpată pentru a merge în pădure.

Viaţa în spital, organizată după concepţiile medicului şef şi unic Gerhard Bosch, nu a fost uşoară dar, îngrădită de spiritul de disciplină impus de el, ar fi fost suportabilă pentru toţi, pentru că ne făcea să respectăm viaţa şi să învăţăm sumedenie de lucruri. Am fi putut uneori ignora că suntem deţinuţi dacă închisoarea nu ne-ar fi reamintit în permanenţă că există. Monstruozitatea acestei hidre bolşevice nu a pregetat însă să continue să ne lovească fără milă în ceea ce aveam mai scump.

- Hai să facem o mică pauză draga mea, am vorbit de ceai şi parcă aş bea un ceai bun rusesc, care să mă ajute să termin povestirea calvarului nostru. Ţi-ar cădea desigur bine şi ţie, te văd

cam palidă şi mai ai nevoie de forţe. Mai avem şi ceva urdă, nişte zacuscă şi dulceaţă de zmeură aşa că ne vom delecta cu o cină în toată regula. Ce zici?

- N-aş vrea să te opreşti, dar bunătăţile cu care mă îmbii sunt prea ademenitoare şi parcă, într-adevăr am nevoie şi eu de o mică înviorare. Dacă nu te superi, o să mă retrag să mă spăl, înainte ca tu să continui, dacă îţi vei reface puterile.

*

*

*

- Da, mă simt în stare să continui deşi mi-a rămas de istorisit partea cea mai grea, cea mai oribilă a vieţii noastre din detenţie, continuă Teodora după ceaiul şi bunătăţile amintite.

- În numai câteva zile de la începerea noii vieţi de către dezrădăcinaţii din Brodocul nostru siberian, viaţa spitalului pentru femei a căpătat alt ritm. Nu încetau să sosească femei care să aducă pe lume prunci al căror viitor, despre care aveam să aflu nu peste mult timp din gura Marinei Pavlova, mă frământa. Ea m-a lămurit despre multe pe care le aflase în cele câteva luni de când era în detenţie. În primul rând, nu toate femeile din lagăre erau foarte atrase de maternitate,

însă multe dintre ele înţelegeau şi acceptau repede că sarcina şi maternitatea le aduceau, cel puţin pentru un timp, avantaje precum scutirea de munci grele şi ciosvârte aruncate de la masa gradatului din corpul de pază, care de regulă era presupusul tată. Întreruperile de sarcini erau tolerate numai în cazuri de infecţii grave, în timp ce aducerea pe lume a unor copii „orfani prin naştere”, care să fie educaţi în spirit comunist era dorită. Viitoarele mame erau aduse cu o lună înainte de termen într-un lagăr de muncă din apropierea spitalului, unde erau din nou obligate să se reîntoarcă la câteva zile după naştere. De acolo erau aduse sub escortă să dea sân bebeluşilor. Prunci erau de regulă alăptaţi până la un an şi ţinuţi în casa de copii a spitalului până la doi ani, după care erau duşi nu se ştie unde, spre şcoli destinate copiilor „orfani prin naştere”, unde erau „educaţi” în spirit bolşevic din cea mai fragedă vârstă. Cu greu se mai putea afla ceva de urma lor de către puţinele mame care îi doriseră sau de cele care îşi descopereau spiritul matern cu întârziere.
Gerhard a făcut intervenţii pe la mai mari lagărelor şi a obţinut aprobarea de a o reţine pe Marina Pavlova în spital, dându-i responsabilitatea casei de copii. Alegerea a fost profitabilă nu atât pentru bebeluşii cărora cunoştinţele în filozofie ale Marinei nu le erau

prea utile, cât pentru Minodora şi Vasili. Nu numai pentru că Gerhard o rugase să se ocupe de ei când timpul îi îngăduia, ci şi pentru că ea avea o mare dragoste pentru copii, se face că Minodora şi Vasili au avut multe de învăţat de la Marina. Nu mai spun că şi eu găsisem în dânsa o prietenă şi o interlocutoare nepreţuită. Marina avea o sumedenie de cunoştinţe din domeni diferite : limbi străine, literatură, ştiinţele naturi , istorie şi geografie, matematică... Mai avea darul de a-şi organiza timpul ca să se poată consacra şi celor doi elevi de care a ştiut să se facă iubită şi ascultată. Nu-i vorbă că şi ei erau dornici de cunoaştere, ştiau deja scrie şi citi în limba română, aveau noţiuni de istorie, geografie, germană şi rusă şi făceau calcule mai bine ca mine. Iar natura o cunoşteau mai bine decât profesoara lor. Minodora avea înclinaţie spre limbi şi istorie, dar trebuie să recunosc că Vasili avea o minte mai ageră ca a ei, făcea calcule mintale cu o viteză şi exactitate uluitoare. Gerhard se ataşase mult de copii, când avea o mică disponibilitate de timp îi învăţa să joace şah pe carourile desenate pe masa din camera comună şi cu piese sculptate din lemn de un deţinut pe care Gerhard îl îngrijise. Nu a trebuit mult timp până ce Vasili i-a devenit partener redutabil lui Gerhard. În timp ce cei doi „bărbaţi" îşi disputau câte o partidă, Minodora rămânea aplecată asupra planşelor

minuscule din cele două cărţi de medicină în limba germană pe care le avea Gerhard şi continua să scrie în „jurnalul" pe care îl destinase „remediilor din plante" pe când eram în Brodocul siberian. Mare a fost bucuria copiilor când într-o seară, Gerhard, întors din Cingaly, unde avusese de ridicat nişte materiale pentru spital, a scos din raniţă un atlas al lumi editat la Petersburg în 1905 şi mai multe fascicole dintr-o carte în limba franceză care, puse cap la cap, au reconstituit în parte „Mizerabili " lui Hugo. A fost greu să îi trimitem la culcare pe copii în seara aceea, Minodora începuse să descifreze cartea, iar Vasili să voiajeze în ţări cu contururi şi nume ciudate. Noi, cei trei adulţi, Marina, Gery (cum îi spuneau copiii lui Gerhard când nu era de faţă) şi cu mine ne-am mai îngăduit câte o ceaşcă, sau mai bine zis gamelă, de ceai. În jurul ei limbile s-au mai dezlegat. Am aflat că iubitul Marinei, tatăl copilului pe care nu dorise să îl aducă în această lume, profesor la universitatea din Leningrad, fusese şi el arestat şi condamnat la muncă forţată, bănuit ca făcând parte din mişcarea anticomunistă a „intelighenţiei". Îi mai trăia doar mama, foarte sufe-rindă, fostă profesoară de franceză. Despre Gerhard am aflat doar că şi tatăl lui fusese medic în Frankfurt, unde aveau o clinică. În fine, am decis copiii să meargă la culcare şi când ne-am ridicat şi noi, pentru o dată cu

sufletele îmbălsămate de o atmosferă paşnică, am simţit că nu suntem singuri. Cu paşi furişaţi s-a apropiat de noi femeia cea dură şi ursuză pe care, în seara aceea, nu o văzusem ca de obicei în preajma noastră. Era totuşi pitită în umbră, făcându-şi mizerabila îndeletnicire de supraveghetoare şi delatoare şi pentru prima oară ne-a şi admonestat cu o voce scrâşnitoare că introducerea în lagăr a cărţilor era strict interzisă. A smuls din mâinile copiilor cartea şi atlasul precizând că îşi va informa superiori despre ocupaţi le noastre. Intervenţia lui Gerhard nu a folosit la nimic dar peste câteva zile, după o vizită a unui gradat din *„Goumzak*”, paznica noastră, „îngerul păzitor”, cum îi spuneam în taină ne-a înapoiat cu un zâmbet mieros cărţile confiscate, spunând că şefii ei sunt bucuroşi că ne ocupăm de educarea tinerei generaţi . Nu bănuiam atunci ce se ascundea în spatele acestui interes.

Munca în spital era pasionantă, dar istovitoare. Naşterile se succedau cu diversitatea şi cu cortegiul lor de complicaţii : spontane, normale, anormale, grele sau uşoare, cezariene... Trăiam bucuria primului ţipăt al atâtor noi vieţi, dar şi disperarea pierderi altora. Marea majoritate a bebeluşilor veniţi pe lume erau subponderali, sau aveau diverse afecţiuni, Marina avea mult de lucru cu ei. Gerhard era ca

un automat perfect şi rapid, avea sânge rece, gesturi precise şi capacitate de a decide ce era de făcut la fiecare caz în parte, cât ar fi fost el de complicat. Cu toate că nu avea alt ajutor la sala de naşteri şi de lăuze decât pe mine, că instrumentaţia era extrem de limitată şi rudimentară şi medicamentele lipseau cu desăvârşire, moartea printre femei şi prunci nu făcea ravagii. Adeseori am folosit şi aici remedi naturale pentru calmarea durerilor sau oprirea hemoragiilor.

„Tinerele", cum le numea Gerhard pe Ana şi pe Olga, puse în faţa unei responsabilităţi, îşi mai recăpătaseră din vitalitatea de altă dată. Bucătăria şi sala de mese erau curate, iar mâncărurile pregătite de cele două gemene aveau gust, cu toate că alimentele cu care era aprovizionat spitalul erau drămuite. Ar fi multe, multe de spus despre viaţa din maternitate şi din casa de copi şi mai multe încă despre evoluţia Minodorei şi a lui Vasili care, cum pot spune parafrazând un basm, „învăţau într-o zi cât alţii 'ntr-un an". Ar fi multe, multe de povestit despre femeile care dădeau naştere noilor vieţi, despre dramele lor, despre tratamentul inuman la care erau supuse în afara spitalului şi încă despre atâtea şi atâtea, dar mai sunt numai două zile până ce zurgălăi de la caii lui Atanasie să ne anunţe că trebuie să pleci acasă. Deci trebuie să continui comprimând încă şi mai mult.

- Grupul nostru funcţiona ca o mică comunitate care ducea o viaţă dacă nu confortabilă, aş putea spune că aproape normală.
Când, în martie 1953, a ajuns la noi vestea morţii „tătucului” Stalin, bucuria că ziua eliberări dintr-o detenţie nedreaptă a sosit ne-a copleşit. Poate nu am luat seama că ne bucuram prea mult, nerealizând că Stalin murise, dar comunismul trăia. Poate că bucuria noastră nu a trecut neobservată de supraveghetoarea care ne urmăreau la tot pasul. Fapt este că au trecut zile şi săptămâni şi luni, iar despre eliberarea vreunuia dintre noi nu se auzea nimic. Gerhard, cu realismul lui arareori dezminţit, zicea că probabil personalul din spitale va fi ultimul eliberat ca să poată asigura asistenţa medicală.
În schimb în anul 1954, spre toamnă, o nouă grea încercare a atins pe cei care mai erau în viaţă din familia Cozmei. Era miezul zilei când o maşina militară a claxonat cu impetuozitate la poarta pe care denumirea spitalului „ЖЭщИНА БОЛЪНИЦА” se scorojise într-atât încât abia se mai putea descifra. Doi ofiţeri, din care pe unul l-am recunoscut ca find cel care nu contenea să spună *„Haraşo”* la Brodoc, iar al doilea, complet necunoscut, mai tânăr, au intrat în camera lui Gerhard care slujea şi de birou. După vreo jumătate de oră l-au chemat pe Vasili căruia ofiţerul cel tânăr, care părea un comunist

convins, foarte îndoctrinat şi neînduplecat, i-a pus cu o voce ce-ţi îngheţa sângele în vine sumedenie de întrebări de sondare a memoriei, de comportament, de disciplină. Vârstnicul a continuat cu o voce mult mai conciliantă, cu întrebări simple de matematică, ştiinţele naturi , geografie şi un sondaj sumar de cunoaştere a limbilor franceză şi germană. Ce mai, Vasili al nostru a fost supus la un adevărat examen la care a făcut faţă strălucit. Orgoliul lui, ambiţia pe care i-o cunoşteam de a fi „cel mai bun" i-au fost de un „folos" la care nici unul dintre noi nu se gândise. Cei doi ofiţeri au schimbat câteva cuvinte în şoaptă şi cel tânăr a declarat cu emfază că băiatul are un mare noroc, că viaţa îi surâde şi va putea deveni, nu peste multă vreme, ofiţer ca şi ei, ofiţer în Armata Roşie. Vasili a căutat şi nu a întâlnit privirea lui Gerhard. Decizia era luată şi desigur el nu mai putea face nimic. În fine, a fost chemată şi Ana, care numai după câteva minute a ieşit plângând în hohote.

Din păcate, intenţi le lor nu s-au oprit numai la Vasili ; au ţinut să o chestioneze şi pe Minodora. Erau foarte bine informaţi despre „şcoala" pe care o urmau copiii cu Marina Pavlovna şi despre nivelul cunoştinţelor lor. Minodora mea, care împlinise în primăvară doisprezece ani, era înfloritoare. După ce trecuse prin tunsoarea „zero", părul

auriu, îi devenise bogat, buclat şi strălucitor. Hrana oarecum completă pe care mă străduisem să i-o asigur ca şi viaţa în aer liber şi mişcarea, îi pârguise pielea, îi colorase obraji, îi dăduse o supleţe gingaşă care începea să aibă rotunjimi de femeie. Ochii migdalaţi, care îmi aminteau fără încetare de Simion, scăpărau de inteligenţă şi de maliţie. Era răsfăţata comunităţii noastre şi mai ales a lui Gery şi tovarăşa nedespărţită, prietena lui Vasili. Numai îmbră-cămintea cenuşie şi sărăcăcioasă putea aminti că era copilul unei deţinute, ea însăşi în detenţie. Dar ea sfida cu forţa tinereţii chiar şi acest handi-cap, era mândră, semeaţă, temerară.
Apariţia insolită a tinereţii şi frumuseţii în toată splendoarea ei în lumea în care degradarea, înjosirea, chinuirea omului erau la ordinea zilei păru să îi fi blocat pe cei doi ofiţeri. Tânărul ofiţer şi-a căutat cu grijă cuvintele şi şi-a uns cu miere vocea tunătoare când i-a adresat, cu un sentiment vizibil de jenă, întrebările care i le adresase şi lui Vasili. Celălalt ofiţer, pronunţa fără ca măcar să aştepte răspun-surile doar : *„Haraşo*! *Haraşo devuşca*! *Oceni haraşo*! *”* La sfârşit i-au spus cu vorbe însoţite de multe zâmbete că înaltele şcoli ale bravei şi victorioasei Armate Roşi ar aprecia mult o studentă-ofiţer cum putea deveni ea, Minodora Racoce. Gerhard, care a asistat la aceaste scene şi de la

care ştiu cum s-au desfăşurat lucrurile, a uitat în acel moment de disciplină şi a protestat: *„Nu*! *Minodora este prea tânără pentru a fi despărţită de mamă*! *”* Şi apoi, cu impresia că spusele lui erau prea neînsemnate, a adăugat ceea ce credea a fi un argument important:

„De altfel Minodora este fata mea adoptivă din moment ce mă voi căsători cu mama ei după regulile admise în lagăr” . Cei doi ofiţeri au şuşotit între ei şi tânărul, cu toate menajamentele şi dulceaţa de care era capabil, i-a cerut şi Minodorei părerea. Minodora, care avea mare încredere în Gerhard şi aflase opinia lui a răspuns pe loc un *„Niet*! *”* hotărât. Cei doi ofiţeri i-au mai adresat nişte zâmbete Minodorei şi au rugat-o să se mai gândească după care l-au îmbarcat pe Vasili în maşină şi au plecat.

Ziua şi noaptea a şasea

- Viaţa micii noastre comunităţi, după ce Vasili a fost smuls dintre noi, s-a schimbat mult. Cele trei femei - străbunica Ulitia, bunica Ana şi mătuşa Olga - au redevenit umbrele triste, apatice, absente, care fuseseră la aflarea executări celor şase bărbaţi ai familiei Cozmei. Le vedeam numai seara când aşteptau, îngenuncheate, la uşa lui Gerhard căruia îi sărutau mâinile şi îl implorau să îl aducă înapoi pe Vasili. În atmosfera asta de tristeţe apăsătoare m-am apropiat mai mult de Gerhard. Am simţit, aproape palpabilă, slăbi-

ciunea lui de bărbat care se voia imperturbabil şi autoritar. I-am ghicit neputinţa dată de condiţia lui de deţinut . Şi am simţit mai ales teama pentru Minodora, pe care o îndrăgise ca pe copilul lui aşa cum a şi devenit pe hârti le pe care ne-am grăbit să le completăm şi care confirmau căsătoria mea cu el şi adoptarea Minodorei Racoce de către Gerhard Bosch, medic german. Asemenea documente, fără valoare în lumea liberă, se practicau după nişte reguli valabile numai în lagăre atunci când anume interese obscure o cereau. Cum medicii se bucurau, aşa cum am mai zis, de oarecare privelegi , Gerhard spera ca această căsătorie recunoscută prizonierilor să o protejeze pe Minodora.

Am devenit soţia lui Gerhard în fapt după ce devenisem pe hârtie, exact invers de cum se întâmplase cu Simion a cărui soţie am devenit pe viaţă fără să fi avut nevoie de documente. Intuiţiei mele de femeie nu i-a trebuit mult până să înţeleagă că atitudinea lui Gerhard era nu numai rod al grijii pentru Minodora, ci şi al sentimentelor pentru mine, ascunse întotdeauna cu o pudoare şi discreţie ieşite din comun. Am înţeles şi l-am ajutat cât am putut să îşi recâştige încrederea în el. Îl stimam şi îl apreciam mult, dar nu am avut pentru el nici o fărâmă din chemarea care am avut-o pentru tatăl tău, Dora. Puteam să mă dărui

lui numai închizând ochii şi gândindu-mă la celălalt, la Simion. Duioşia nu a lipsit dintre noi, căci bărbatul aparent sobru şi foarte pragmatic era de fapt sensibil şi dornic de tandreţe. Iar umărul lui mi-a fost un nepreţuit sprijin atunci când am trecut prin ce am trecut.

Despărţită de cel care îi era ca un frate şi fără alte prezenţe tinere în preajma ei, Minodora a devenit apatică şi irascibilă. Poate că erau de vină şi tulburările adolescenţei, dar dacă mă gândesc bine, „boala" asta a fost inventată mai târziu şi a căpătat dimensiuni exagerate în ziua de azi. Explicaţia este că ea suporta cu adevărat greu atât despărţirea de Vasili cât şi tristeţea mută a celor trei bătrâne. Mă gândesc că poate şi noua mea relaţie cu Gerhard o contraria, deşi nu a făcut niciodată nici o aluzie şi îl iubea cu adevărat pe tatăl ei adoptiv căruia îi spunea acum Gery cu toată gura şi spre marea lui plăcere. Am fost obligaţi să îi interzicem să iasă din incinta îngrădită cu sârmă ghimpată a spitalului; era extrem de riscant ca o copilă să iasă singură în pădure sau pe malul râului unde nici Ulitia nu mai era capabilă să o însoţească. După moartea lui Stalin eliberările din lagăre se înmulţiseră şi grupuri de prizonieri şi alţi nenumăraţi indivizi dubioşi bântuiau prin taiga. Minodora îşi scotea rar nasul din puţinele cărţi ce le avea, iar când tristeţea o copleşea, se ducea la casa de copii unde

o ajuta pe Marina Pavlova la îngrijirea celor mici. Îi adora pe bebeluşii care o îndrăgeau şi ei; de cum îi lua în braţe, orice scâncet înceta.

Am petrecut o iarnă grea, deşi Crăciunul l-am sărbătorit mai deplin ca în alte dăţi. Gery a adus un brad minunat din pădure şi a făcut rost, nu se ştie de unde, de biscuiţi în forme de figurine şi de câteva fire de beteală. Am găsit chiar şi cadouri sub ramurile lui : un pulover şi un pantalon tricotate de mână din lână albă pentru Minodora, o carte ponosită în limba franceză pentru Marina Pavlova şi un capot din molton pentru mine. Mare a fost surpriza tuturor să descoperim şi un neaşteptat pachet ambalat în celofan şi legat cu o fundă roz pomponată, pe care nu ştiam cine şi pentru cine l-a strecurat sub brad. Nu mi-a trebuit mult ca să pricep că de fapt „îngerul nostru păzitor" trecuse pe acolo. L-am desfăcut curioşi dând la iveală o bluză albă din mătase lucioasă, cu stele roşii brodate pe guler şi piept şi o fustă plisată de un albastru ţipător. Pe un carton lucios, pus deasupra darurilor era precizat că bluza şi fusta sunt uniforma tinerelor care urmează şcolile de ofiţeri ale Armatei Roşii. Sub cele scrise erau puse două semnături pe care eu nu le cunoşteam, dar pe care Gerhard le-a identificat pe loc ca fi nd ale celor doi ofiţeri de la „*Goumzak*", care îl ridicaseră pe Vasili. Mai era un plic

destinat lui Gerhard. După ce l-a deschis şi a răsfoit hârtiile pe care le conţinea ne-a anunţat bucuros : *„Ulitia, Ana şi Olga sunt puse în libertate şi vor fi conduse în localitatea unde Vasili urmează şcoala de ofiţeri. Au dat deci curs rugăminţilor mele*! *Te rog, Mira - aşa îi spunea el Minodorei - invită-le şi pe ele aici, să se bucure şi ele de Crăciun*! *”* Când Minodora a ieşit, Gerhard a spus cu o voce mai puţin veselă că cei doi ofiţeri vor trece pe la spital în curând ca să ne vadă. Şi el, ca şi mine, simţeam că aceste cuvinte, aparent amabile, ascund o ameninţare. Nu putusem însă intui amploarea acestei ameninţări.

Maşina militară a venit într-adevăr din nou la numai câteva zile după prima zi a anului 1955. Cei doi ofiţeri au intrat, veseli şi amabili, în biroul lui Gerhard. De îndată, au comandat ca cele trei bătrâne să îşi facă bagajele, căci le vor lua cu ei să le ducă să-l întâlnească pe Vasili, pe care să îl urmeze apoi în localitatea în care urma şcoala. Ulitia, Ana şi Olga aveau bocceluţele pregătite şi în mai puţin de jumătate de oră aşteptau emoţionate plecarea spre unica bucurie şi speranţă a atât de împuţinatei familii Cozmei.

Au invitat-o apoi în birou şi pe Minodora. Inima mi-a pornit în galop : *„De ce o cheamă*? *Ce vor de la ea*? *”* Costumul din lână albă pe care îl primise cadou de Crăciun îi venea atât de bine! Se părea că toată puritatea ei de copil ieşea la suprafaţă prin albul îmbră-căminţii ce o purta. Şi totuşi, grija mea de mamă mi-a şoptit : *„Îi pune prea bine*

în evidenţă feminitatea care a început a prinde formă în ea.

Curbele sunt unduioase, sânii abia înmuguriţi se conturează.

Dumnezeule Mare, fă ca bărbaţii ăştia străini să nu fie tentaţi de înmugurirea feminităţii copilei mele! *"* Speram, dar de fapt o voce interioară îmi spunea că tentaţia asta se produsese încă de atunci, de când cei doi îl ridicaseră pe Vasili. Intuisem avertismentul otrăvit dat de pachetul legat cu fundă roz, dar ignorasem că cei care făcuseră acest cadou nu aveau nici suflet, nici Dumnezeu.

După doar câteva minute, care mi-au părut nemaipomenit de lungi, m-au invitat şi pe mine în birou şi mi-au spus că o vor lua şi pe Minodora, care este de acord, până la Cingaly, la căminul unde Vasili îşi aşteaptă familia. Va putea să audă din gura prietenului ei, a lui Vasili, cum este şcoala de ofiţeri a cărei uniformă o primise şi ea cadou.

Chipul lui Gerhard a devenit cenuşiu, privirea i-a rămas pironită în pământ. În schimb Minodora m-a privit drept în ochi cu semeţie şi mi-a spus în limba română : *„Nu te îngrijora, mamă*! *Au promis că în câteva ore, până la lăsatul seri , mă va aduce maşina înapoi. Vreau să îl văd pe fratele meu, vreau să stau de vorbă cu Vasili*! *"* Gerhad a intervenit cu o voce care parcă venea din mormânt: *„Pot să o însoţesc şi eu*? *Aş vrea şi eu să îl întâlnesc pe Vasili."* Ofiţerul cel tânăr a rostit cu o politeţe mai rece decât crivăţul siberian: *„Nu este cazul. Şi aşa*

am făcut, la rugăminţile tale, excepţii şi eforturi mari. Sperăm să nu avem necazuri din cauza asta. O persoană în plus la această întâlnire şi încă nu una oarecare, ci medicul spitalului, ar da de gândit superiorilor noştri care au urechi peste tot.”

În ziua aceea au ridicat-o pe Minodora. A plecat veselă,

încrezătoare, semeaţă.

Am alergat după maşină făcând semne disperate la care ea mi-

a răspuns cu un zâmbet larg şi cu un gest de tandreţe şi încura-jare.

Avea încă încredere în oameni.

Nu ştia, era prea tânără ca să ştie, că printre oameni sunt atât de

multe bestii.

În aşteptarea seri , am făcut de zeci de ori drumul de la baraca

noastră la poartă şi înapoi de parcă astfel puteam să grăbesc

reîntoarcerea Minodorei. Când noaptea s-a lăsat, am simţit o mână

punându-mi pe spate o pufoaică ; Gerhard mi se alăturase şi am

făcut acelaşi du-te-vino, fără să schimbăm o vorbă, până la miezul

nopţii când a reuşit să mă înduplece să intru. Acolo, în camera comu-nă

din baraca care devenise dintr-o dată goală, am continuat să aştept

cu privirea pierdută în neant, cu mintea golită de gânduri. Gerhard a

adus două ceşti cu ceai aburind ; până dimineaţă ambele se

transformaseră în sloiuri de gheaţă ; eram amândoi prea copleşiţi de

spaime ca să ne amintim de focul care se stinsese de mult. A venit o zi de aşteptare în care parcă toate simţurile din mine îngheţaseră ca şi ceaiul din ceşti. Nu ştiam ce oră a zilei este, nu simţeam nici foame, nici sete, nici frig, nici cald. Cred că dacă tăiai o bucată din mine sau îmi smulgeai o mână sau un picior aş fi rămas la fel de inertă. Totuşi, în răstimpuri, un fel de arc metalic mă împingea spre Gerhard, căruia îi ţipam cu o voce agresivă : *„Trebuie să facem ceva*! *Trebuie să fa-cem ceva*! *”* Încă o noapte de aşteptare mută; de data asta, Marina Pavlova a stat lângă mine şi a încercat să îmi citească sau povesteas-că ceva şi nu a uitat să pună lemne pe foc; spre dimineaţă mi-a adus un ceai cu gust ciudat pe care, la insistenţele ei l-am băut şi am adormit aproape imediat. În zori zilei următoare, Gerhard a încălecat unicul cal al spitalului şi a luat drumul spre Cingaly unde se găsea şi o secţie a „ *Gumzakului”* . Toată ziua am bătătorit din nou drumul până la poartă şi înapoi. Spre seară Gerhard s-a întors, mai înnegurat decât plecase, şi i-am scos cu greu câteva cuvinte din gură : *„Cu greu am pătruns la căpitanul-comandant Antonov, care mă cunoaşte. Mi-a spus că mai mari lui, cei doi colonei care fuseseră în inspecţie în zonă, plecaseră chemaţi de urgenţă la centru. Zicea cu mâna pe inimă că n-a văzut sau auzit de nicio fată, băiat sau bătrâne...”*

Calvarul aşteptări angoasante a durat de la începutul lui

februarie până în luna mai. Timpul se scurgea între accese de disperare nebună şi stări de apatie totală. Gerhad îşi rupea cu greu timp din spital ca să facă în fiecare săptămână drumul până la Cingaly, de unde se întorcea tot mai trist, tot mai posomorât. Şi totuşi îşi găsea puterea să încerce să mă scoată din starea de apatie, să mă îmbărbăteze. Peste câteva săptămâni a reuşit să mă readucă lângă el în spital; grija pentru suferinţele altora poate fi un balsam pentru propri le suferinţe. Naşteri erau tot mai puţine, se simţea şi aici că numărul deţinuţilor scade. În schimb populaţia locală, chiar din sate de la zeci de kilometri, luase obiceiul să apeleze la ajutorul spitalului, deşi firma continua să i se scorojească. Într-o seară, Gerhard s-a reîntors din Cingaly încă şi mai abătut ca de obicei. Făcuse nişte investigaţii printre localnici şi aflase nişte detali deloc liniştitoare. A aflat că într-o zi de februarie, un ţăran care avea cai buni şi sanie fusese chemat de urgenţă la sediul *„Gumzak”* , unde au împins în sanie trei femei în vârstă pe care a trebuit să le ducă la vreo 60 de verste, la un lagăr de deţinute situat undeva mai sus, pe Obi. A fost însoţit de doi militari din cauza cărora nu a putut schimba cu femeile nici o vorbă. Totuşi, când cei doi paznici s-au dus să se uşureze în pădure, a putut afla că ele credeau că se duceau la şcoala unde învăţa nepotul lor Vasili.

Nu am aflat niciodată nimic despre urma celor trei femei din familia ucraineană Cozmei. Cu bună seamă că s-au stins pe Obi în sus, pe un plai străin, dar mai apropiat de osemintele bărbaţilor lor. Odihnească-se în pace! Doar pe Vasili l-am mai revăzut peste ani. Primăvara revenise cu cortegiul ei de ciripit de păsări, de muguri care se grăbeau să se deschidă sub căldura razelor de soare, de parfumuri de verdeaţă şi de flori care dominau chiar şi mirosul de spital. Pentru mine însă iarna sufletului era mai grea ca oricând, iar gândurile îmi erau neîncetat la Minodora.

Îl ajutam pe Gerhard la o operaţie grea : o femeie infectată care pierduse mult sânge şi risca să îşi piardă şi viaţa. Nu mi-am dat seama când a intrat Marina Pavlovna în sală şi dintr-o dată am văzut-o şoptind ceva la urechea lui Gerhard, care mi-a aruncat o privire gravă pe deasupra măştii şi mi-a făcut semn insistent să ies. Inima mi-a luat-o la galop, am presimţit că se întâmplase ceva foarte grav şi că nu putea fi vorba decât de Minodora.

Înţepenită în picioare lângă masa din holul comun mă aştepta într-adevăr ea, copilul meu adorat. Numele ei a ţâşnit cu o forţă tragică din gura mea : „*Minodora*! *Minodora*! ”

Nu mă puteam opri din lacrimi, din îmbrăţişări, din sărutări. Într-un

târziu moment de răgaz, am privit-o. Fetiţa mea înfloritoare, fetiţa mea pură şi diafană nu mai exista. În locul ei se găsea o tânără palidă, încruntată, cu o cicatrice sângerândă pe obrazul stâng. Doar ochii erau ai ei, ochii lui Simion. Deci era ea, Minodora, copilul meu, copilul unic al iubiri mele unice.

Trăia, şi asta era cel mai important.

A doua zi mi-a mărturisit fără ocolişuri, cu o voce aspră pe care nu i-o cunoşteam, că era însărcinată, în luna a patra. Nu avea cum să ştie cine era tatăl şi oricum nu avea nici o importanţă. Am asigurat-o că poate face un avort, că mâinile şi cunoştinţele lui Gerhard sunt neîntrecute. M-a întrerupt fără nici un menajament. Era hotărâtă să păstreze copilul. În aceeaşi seară a ars toate boarfele aduse din trista ei aventură. A pus pe foc şi pachetul din celofan cu fundă roz pomponată, care conţinea bluza lucioasă şi fusta plisată, darul otrăvit de Crăciun. La sfârşit a aruncat pe jar un caiet subţiratec şi câteva foi volante. Jurnalul ei... Am reuşit să salvez câteva pagini pe care ţi le dau să le citeşti în timp ce eu voi trage o fugă până la un bărbat cu picioarele ologite.

Oricum nu sunt în stare să spun mai multe despre nenorocirea Minodorei.

Nenorocirea asta a adus însă şi o binecuvântare, venirea pe lume a Alindorei.

PAGINI DIN JURNALUL MINODOREI

Aprilie 1951, în Brodocul nostru din Baraba

Am cules „CIUBOŢICA CUCULUI" (Primula oficinal) din vâlceau care parcă ar fi acoperită cu o cuvertură galbenaurie. Pe Vasili lam RUGAT să culeagă frunze de urzică (urtica dioica), fincă degetele lui sunt mai aspre ca ai mele. Impreună am cules mlădiţi de soc şi am scormonit pământu ca să scoatem rădăcini de păpădie (taraxa oficinal) pe care leam spălat bine în pârâu şi leam pus la uscat la soare. O să facem amestec de patru plante din care se pot fierbe ceaiuri bune pentru dureri de cap şi de inimă.

În josul paginii : mama dicturează şi noi doi Vasili şi eu scrim la sfârşit ea face corecturi şi pune note 10 pentru cel mai bun, 4 pentru cel care face greşale trebu să fiu atentă să nu mio ia el înainte.

Dora are în faţă scrisul surorii ei la vârsta de nouă ani, scris de copil cu inevitabile greşeli, cu ezitări şi ştersături emoţionante. Încă nu

ştie când şi cum a plecat Minodora din lumea noastră, dar închide ochii şi o vede pe fetiţa cu păr auriu care nu poate fi disciplinat în cele două codiţe de lungimea unui deget, purtând pe ea o cămaşă grosolană şi un pantalon cenuşiu prea larg. La lumina galbenă a lămpii de petrol, a cărei flacără pâlpâie, este aplecată deasupra paginii de hârtie pe care creionul, nu prea bine ascuţit, o sfâşie pe alocuri. Orice, dar nu trebuie ca el, Vasili, bărbatul în devenire, să ia notă mai mare ca ea!

Într-un colţ al paginii, lipită, o modestă floricică presată, o floricică de un galben decolorat cu pete cafenii date de vârstă, o floare unică protejată de o prelungă şi elegantă ciuboţică verzuie.

Septembrie 1951 în Brodocul nostru din Baraba Nu am avut timp toată primăvara şi toată vara. Bunica Ulitia, Ana, Olga şi Mama au lucrat din greu la câmpu cu varză care acum începe săse lege în căpăţâni de culoare verzulie.

Vasili şi cu mine nu am prididat să culegem plante ; sunt atât de multe şi diferite! Am făcut saci din hârtie de jurnal aduse de mama din Gherasimovoka am lipit pe ei etişete şi am scris numele în limba română şi latină. In serile lungi de iarnă vom prepara amestecuri şi pomezi folositore pentru

sănătate. Nu scrim aici toate numele plantelor dar lipesc pe faţa cealaltă câtorva dintre ele.

În josul paginii : la dictura trecută Vasili a luat nota 8 şi eu 7 am plâns toată seara până ce bunica Ulita a certao pe mama de data asta cred că am scris mai bine.

Dora descifrează cu greu scrisul de pe pagina scorojită, atinsă de foc. Plantele de pe verso s-au transformat în scrum iar dintre denumiri se mai poate citi doar : „Sunătoare (Hypericum per...), (Plantago lance...)”... Într-un plic mare sunt strânse bucăţele de hârtie arsă pe care se pot citi cuvinte disparate ce par a fi mesageri ai unei alte lumi : „Bobiţe ca cear...”, ”Axel...”, „...împuşcaţi”, „ Crăciun...”.

Dar, iată mai sunt câteva pagini pe care scrisul, devenit mai sigur, mai matur, poate fi descifrat. Se pare că provin dintr-o vreme când Minodora nu mai scria după „dictura” mamei, ci începea să îşi aştearnă pe hârtie propri le gânduri şi experienţe de viaţă.

Iunie 1953 în „Bolniţa jenşcina” (adică spitalul femeii)

Aici viaţa este diferită faţă de cea pe care o duceam în Brodocul nostru. Nu pot spune că este mai frumoasă căci trăim înconjurate de suferinţe, de plânsete, de ţipete, care

răzbat din sala de operaţii. Mama spune că astea sunt ţipete frumoase căci anunţă venirea pe lume a unei noi vieţi. Doctorul neamţ, Gery cum îi spun eu în gând este un om foarte bun şi ştie o mulţime de lucruri pe care ni le povesteşte când are puţinel timp lui Vasili şi mie. Cu Vasili şi baba Ulitia mai tragem câte o raită după plante pentru farmacia la care Gery ne-a pus responsabili. Acum în primăvară, natura cântă din toţi mugurii şi florile ei, ciripituri voiase se aud din copaci şi tufişuri. Cred că anunţă şi ele veniri pe lume de noi vieţi de puişori. Vasili m-a ridicat în braţe ca să ajung la nişte muguri de brad. Nu ştiu de ceam simţit sângele urcând în obraji şi inima bătând mai repede...
Am cules un buchet de lăcrimioare pentru mama iar pentru Gery frunze fragede de leurdă care îi place mult.
Pagina nu se poate citi în totalitate, partea de jos este zdrenţuită şi afumată. Dora continuă să caute alte pagini lizibile, răsfoind cu grijă foile fragilizate de foc şi de timp.
Septembrie 1953 tot la bolniţa jenşcina
De câteva zile Marina Pavlova, o doamnă puţintică la trup de parcă ar avea tot doisprezece ani ca şi mine, a început

să ne pună să facem teme ca la şcoală.

Ştie mult mai multe ca mine şi chiar ca Vasili şi ne-a dat probleme de artimetică şi să facem o compunere despre primăvară. In primul rând ştie alte limbi şi ne-a pus întrebări în franceză şi germană. Germană mai ştiu de la mama dar cu franceza cum o să fie oare? Abia aştept să mai aibă timp pentru noi. Mama mi-a spus că dacă o ajut pe Marina Pavlova la casa de copii ea va avea mai mult timp pentru ca să ne înveţe pe noi. Când am ţinut prima oară un bebeluş în braţe mi-a fost la început tare frică să nu îl frâng sau scap jos. Incetu cu încetu am simţit ceva ciudat, parcă era o căldură ce venea de la el spre mine ca să se întoarcă după acea iar la el şi tot aşa. Când i-am vorbit s-a uitat la mine cu ochi mari şi rotunzi şi a zâmbit cu gura lui ştirbă. Marina Pavlova m-a învăţat cum să îl desfăş şi schimb. Nu este greu numai că am rămas foarte mirată când am văzut că bebeluşul are un fel de mugurel ca un sparanghel de pădure cu care face pipi. Marina Pavlova mi-a spus că este normal, doar este băiat. Atunci am simţit ceva ca şi in primavară in pădure când m-a săltat Vasili în braţe. O s-o

iscodesc mai mult pe mama despre lucrurile astea ciudate pe care le simt...

Iată însă şi două foi lipite între ele pe care Dora le detaşează cu mare atenţie.

Martie 1954 tot la Bolniţa jenşcina

Ieri am împlinit doisprezece ani şi mama a pregătit pentru mine o prăjitură rotundă cu foi negricioase şi o cremă dulce parfumată cu zmeură. Pe ea era scris cu litere albe, cred că din smântână MINODORA şi erau înfipte douăsprezece lumănărele aprinse pe care a trebuit să le sting dintr-o suflare.

Am simţit eu că de ùultă vreme nu ne mai dădea zahăr la ceai ca să facă o prăjitură. Gery şi Marina Pavlova mi-au adus în dar două cărţi cu ilustrate una despre corpul omului şi una despre animale necunoscute. Păcat că ambele sunt scrise cu litere ruseşti. Vasili a cioplit pentru mine un fel de spiriduş caraghios din lemn pe care îl tragi de nişte sforicele şi face tumbe. Toată familia noastră formată din opt persoane a fost de faţă şi mi-au cântat „Mulţi ani trăiască” în limba germană şi rusă iar mama şi Vasili şi în limba română.

A fost o adevărată sărbătoare la care nici nu mă aşteptam. Seara mama a venit în patul meu şi am stat mult, mult de vorbă. Mi-a spus că de-acuma sunt mare, că în curând voi deveni femeie şi că trebuie să ştiu o sumedenie de lucruri. Mi-a spus cu vorbe pe înţelesul meu care este deosebirea între băieţi şi fete şi s-a oprit îndelung, găsindu-şi cu greu cuvintele despre cum se fac copiii. Mi-a spus cu vorbe blânde şi frumoase că femeia este cea care face ca viaţa să se continue. Mi-a mai spus că este minunat să porţi în tine această continuare a vieţii, să o hrăneşti cu sângele tău timp de nouă luni după care să o ajuţi trecând prin suferinţe să vadă lumina zilei. Mi-a mai spus că femeia este cea care poate decide ca să aducă pe lume doar fructul iubirii adevărate cu bărbatul care va deveni tată... Aici s-a oprit... Nu îndrăzneam să o întreb cine este tatăl meu şi dacă s-au iubit. Mi-a venit în minte scena groaznică la care am fost martoră când eram mică, atunci când militarii ne-au prins la graniţă şi ne-au trimis în Siberia. Desigur că aceea nu era dragoste căci era ceva prea bestial. Mama era inconştientă şi suferea deci, nu! nu! aceea nu era dragostea. Mi-am

amintit de suferiţa ei de atunci şi care îmi revine adeseori noaptea când fac coşmaruri (cum spune mama viselor rele) şi m-am gâdit că şi eu o să vreau să dau viaţă unor bebeluşi dar că nu vreau să trec prin ce a trecut ea atunci. Mama a simţit poate ce gândeam căci m-a strâns tare lângă ea şi mi-a spus : „Tatăl tău, Simion, este singurul om pe care l-am iubit. Războiul ne-a despărţit şi nu ştiu dacă ne vom mai întâlni vreo dată dar eu voi continua toată viaţa să îl iubesc şi să mă gândesc la el...” I-am şters lacrimile care îi umeziseră obrajii şi am adormit îmbrăţişate.

Dora rămâne pe gânduri un lung moment. Şi pe obrajii ei curg lacrimi aşa cum curgeau pe cei ai Teodorei acum aproape o jumătate de secol în urmă, când o pregătea pe Minodora să devină femeie, o femeie care să accepte să dea continuitate vieţii numai dacă iubeşte. Înţelege suferinţa Teodorei şi greutatea ei de a scormoni în dureroasele amintiri despre tragedia care a făcut din copilul ei un copil-mamă care a dat viaţă fără să fi iubit.

Noaptea s-a lăsat demult şi Teodora nu s-a întors încă de la căpătâiul suferindului unde a fost chemată. A mai rămas o singură foaie aproape întreagă pe care Dora o ridică în dreptul ochilor ca să

poată descifra scrisul devenit mai sigur.

Ianuarie 1955 tot la Bolniţa jenşcina

Nimeni nu ştie ce se întâmplă cu mine de când militarii l-au îmbarcat pe Vasili ca să-l ducă la o şcoală extraordinară după cum spuneau ei lui Gery. NIMENI, în afară de bunica Ulitia nu ştie că eu m-am logodit în vara trecută cu Vasili punându-ne inele din fire de iarbă la degetul al doilea din mâna dreaptă. Când ne vom căsători vor fi inele adevărate din aur şi cu pietre preţioase pe inelarele mâinii stângi, aşa ne-a spus bunica Ulitia, singurul martor la logodna noastră. Acum nu ştiu ce să fac, cum să dau de urma lui.

Bunica Ulitia, Ana şi Olga nu mă pot ajuta cu nimic, sunt şi ele triste şi tăcute tot timpul. Ele îl imploră pe Gery să îl aducă înapoi pe Vasili dar dacă el nu o putea, o să pornesc eu în căutarea lui. Şi culmea este că azi au apărut câteva picături de sânge pe chilotul meu. Mama m-a prevenit că se va întâmpla asta dar totuşi am dat fuga să o caut şi să îi spun. Ea m-a sărutat, mi-a spus să o aştept, a intrat în sala de pansamente şi mi-a adus un pachet de vată. Sunt deci femeie!

Sunete de zurgălăi o trezesc pe Dora din gândurile care nu contenesc să fie în preajma adolescentei care descoperă că a devenit femeie cam în aceeaşi perioadă în care ea însăşi făcea aceeaşi emoţionantă descoperire, cu toate că era cu doi ani mai vârstnică decât Minodora.

Teodora se întoarce târziu, dar mulţumită, de la căpătâiul bărbatului cu picioare ologite pe care l-a ajutat să treacă cu bine peste dureri şi infecţie. Doctori sunt rari prin partea locului şi nu se prea grăbesc să îi ajute pe cei în suferinţă, mai ales dacă nu au bani grei, deci oameni tot la ajutorul ei şi al altora ca ea recurg, chiar dacă anul 2000 nu-i prea departe. Îi este foame şi pregăteşte împreună cu Dora o mică cină pe care „franţuzoaica" o găseşte din nou delicioasă.

*

*

*

- În seara asta o să te invit să ne aşezăm la „masa dorului", aşa cum mi-a sugerat Simion să numesc micuţa masă de spiritism unde mă întâlnesc ades cu ei, cu cei plecaţi. Nu ştiu dacă te-ai gândit la prezenţa dorului nu numai în numele femeilor pe care Simion le-a iubit, ci şi a fi celor şi nepoatelor lor. Isidora-Dora-Dorina este ramura

mamei tale, iar Teodora-Minodora-Alindora este ramura care a înflorit din iubirea mea cu el. Mi se pare tulburător acest cerc al dorului la feminin care l-a înconjurat pe Simion.

Dora se întreabă : *„De unde cunoaşte Teodora prenumele mamei şi fi cei mele - Isidora şi Dorina - prenume care nu au fost pronunţate aici niciodată până în această seară? Într-adevăr, dorul este ca un numitor comun, atât al femeilor care l-au iubit pe tata, cât şi al descendenţei lor. Dar oare asta explică faptul că Teodora cunoaşte nume niciodată evocate, sau într-adevăr este o „vrăjitoare" cum ea însăşi a spus-o în mai multe rânduri? Dacă este vrăjitoare, este desigur o vrăjitoare bună ; pot spune că o cunosc acum bine ca să pot avea încredere totală în ea."*

- Mă întreb dacă eşti destul de pregătită pentru astfel de întâlniri, nu ai nici o experienţă şi emoţi le sunt mari mai ales la prima întâlnire. Dacă eu sunt un „mediu", aşa cum sunt denumite persoanele care reuşesc să comunice cu cei din cealaltă lume, este pentru că Cel Atotputernic mi-a ascultat rugămintea de a-i reîntâlni pe Minodora şi pe Simion. Nu trebuie să ai teamă, de asta te-am rugat să citeşti versete din Biblie până să te simţi pătrunsă de forţa adevărului lor. Cu binecuvântarea Celui de Sus aceste întâlniri sunt departe de a fi periculoase, însă tu ai inima slabă şi, cum îţi spuneam, emoţiile nu

lipsesc.

La masa dorului

Flacără lămpi de petrol răspândeşte o lumină care mângâie blând chipurile şi obiectele. Penumbra delicată în care sunt scufundate puţinele mobile dă încăperi o încărcare misterioasă. Dora nici nu observă când măsuţa rotundă şi joasă din lemn cafeniu şi-a schimbat locul din iatac şi se găseşte în mijlocul încăperi . Teodora o invită să ia loc în faţa ei pe un taburet pitic, pe măsura mesei ce i se păruse o jucărie de copil. Îi şopteşte să întindă braţele până ce degetele lor se vor atinge.

Chipul Teodorei pare un medalion pe care s-a concentrat o lumină cu mult mai intensă decât cea care poate proveni de la lampă. Dora, care până acum a văzut-o pe gazda ei doar înfăşurată în berta fără culoare, este plăcut surprinsă să vadă o cascadă de păr alb cu reflexe de argint căzându-i pe umeri, iluminând fruntea înaltă şi bombată. În orbitele cernite de vârstă, ochii neobişnuit de mari, peste care cad obloanele pleoapelor, par în aşteptarea un semnal pentru a-şi dezvălui culoarea. După câteva minute de tăcere deplină, dintre buzele încă frumos conturate, dar care par tăiate de cutele amărăciunii, se strecoară ca un susur un cântec :

„Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare,

Sfinte fără de moarte, Miluieşte-ne pre noi.”

Dora cunoaşte acest cântec religios. Era prezent fără ştire în zestrea spiritului ei, moştenit de cine ştie câte generaţii. Un îndemn interior îi spune că trebuie să îl cânte, să îşi unească vocea cu cea a Teodorei, ceea ce se şi întâmplă într-un mod spontan, firesc. Cele două voci se contopesc într-una singură, cântul devine mai puternic, mai vibrant. Când se opreşte, ca la o comandă, după o a treia intonare, liniştea care se instalează este tulburătoare. Pleoapele s-au ridicat de pe ochii Teodorei şi lumina lor verde pare fosforescentă atunci când fixează ochii Dorei. O priveşte şi îi dă un ordin scurt, şoptit: *„Concentrează-te*! *Gândeşte-te la Simion*! *”.*

Fără nici o ezitare, gândul Dorei dă ascultare şoaptei Teodorei şi imaginea tatălui ei, aşa cum îl văzuse ultima oară cu vreo cincisprezece ani în urmă, când reuşise să vină la ei, în Franţa pentru prima şi ultima oară, este clară de parcă l-ar vedea în realitate. Îl vede îngenuncheat împreună cu Dorina, printre jucări , amuzându-se cu un spiriduş care face tumbe ciudate, jucărie simplă din lemn pe care o adusese în dar nepoatei lui. Bunic şi nepoată şuşotesc complice şi râd din toată inima. Dintr-o dată, imaginea se tulbură. Chipul tatălui

capătă rigiditatea unei măşti de lemn. *„Nu-i semn bun, spiriduş cioplit din lemn a primit şi Minodora în dar de la Vasili, aşa cum mi-a spus Teo...”* , gândeşte Dora. Dar, deîndată ce prin minte i-a trecut numele Teodorei îi percepe şi vocea, care pare să rostească cuvinte fără şir din care distinge doar: *”... moarte... pre noi...”* O nelinişte fără seamăn o cuprinde. Are senzaţia că trupul ei este în curs să se destrame, să se evapore. Ochii îi sunt bine deschişi şi totuşi nu o mai vede pe Teodora. Nu poate să se pipăie, întrucât mâinile îi sunt ca şi lipite de ale Teodorei. Închide ochii şi se concentrează dar nu mai poate reconstitui imaginea tatălui. Îi redeschide şi are impresia că vede doar conturul luminos a două perechi de mâini strâns înlănţuite. Senzaţia de imponderabilitate care o străbate îi aminteşte de ceea ce a simţit atunci, în timpul anesteziei, în lumea în care s-a întâlnit cu sora ei Minodora. Percepe gândul Teodorei: *„ Pentru a-i putea întâlni trebuie să ne ridicăm şi noi la înălţimea lumi sufletelor. Nu îţi fie teamă*! *E o lume mai bună ca a noastră.”* Este ciudat cum puţinele cuvinte de încurajare pe care le percepe o liniştesc. Neliniştea se preface într-un fel de aşteptare duioasă.

Percepe din nou vocea Teodorei :

„Spirit al lui Simion, vrei să vii în seara asta la noi? *Spirit drag, te aşteptăm amândouă, eu şi fiica ta, Dora. Doreai de multă vreme să o*

întâlneşti. Poţi veni? *”*

Dora percepe un parfum intens, un parfum de liliac şi mai apucă să gândească: *„Liliac*? *Suntem în plină iarnă*! *”*

O lumină difuză scaldă dintr-o dată încăperea care se îmbracă într-o imperceptibilă hlamidă de purpură. Măsuţa rotundă se înclină de parcă ar face o plecăciune profundă în faţa imaginii mâinilor Teodorei, după care Dora are senzaţia că alături de ea s-a mai aşezat cineva. Într-adevăr, contururile luminoase a trei perechi de mâini strânse între ele plutesc acum de-asupra mesei. Lumina purpurie s-a concentrat în conturul mâinilor celui care s-a strecurat între ea şi Teodora. Dora simte prezenţa invizibilă din dreapta ei la fel precum o simţea şi pe cea a Minodorei în lumea spiritelor. Iată că percepe şi gândul prezenţei invizibile : *„Îţi mul... mulţumesc, scum... scumpa mea Dora, că ai făcut atâta... atâta drum ca să ne putem întâl... întâlni aici...”* Vocea Teodorei intervine cu o umbră de îngrijorare : *„Eşti obosit, Simion*? *Te-a obosit drumul până aici*? *”* Răspunsul este aproape instantaneu şi cât se poate de clar : *„Nu, sunt numai emoţionat. Nu am întâlnit-o pe Dora de multă vreme.”* Dora gândeşte, dar nu ştie cum să transmită *„Şi mie îmi era dor de tine, tată. Mi-e dor şi de mama. De Isidora.”* Răspunsul este instantaneu şi îi reaminteşte că gândurile între spirite se transmit fără cuvinte *„Dorul... Numele tuturor femeilor care*

reprezintă ceva important pentru mine poartă în ele dor. Spiritul mamei tale, al Isidorei, nu a dorit până acum să coboare pe pământ. Vrea să

te întâlnească dar numai dacă o vei chema tu, numai tu Dora, fi ca ei iubită. Dar spune-mi, vreau să ştiu câte ceva despre Dorina. Pe pământ am văzut-o o singură dată, era micuţă. Mă jucam cu ea... Ne amuzam cu spiriduşul din lemn cioplit de Vasili pentru Minodora. În lumea spiritelor am întâlnit-o pe sora ta şi ştiu tot ce a pătimit aici, pe pământ.

Pătimit... Şi ea ca şi mama ei."

„Nu te chinui cu gândul ăsta, spirit drag, acum toate s-au aşezat la locurile lor..." , intervine gândul transmis de Teodora.

Dintr-o dată măsuţa vibrează cu violenţă. În stânga ei, între

degetele mâini ei stângi şi cele ale dreptei Teodorei intervine încă o

prezenţă, o invizibilă prezenţă nechemată: *„Cine eşti, spirite neliniştit*? *Eşti*

cumva Minodora? *"* , întreabă Teodora. Masa mai vibrează de câteva

ori cu impetuozitate şi Dora percepe, în stânga ei, vibraţia

răspunsului: *"Nu, nu e Minodora. Sunt Mihai şi am venit să îl întâlnesc pe Simion şi pe fata lui. Nu o să am linişte până când nu se va restabili adevărul despre mine, despre viaţa mea, despre pretinsa*

boală şi despre moartea mea. Prea mare este prăpastia dintre poezia mea şi viaţa care îmi este atribuită. Nu îmi găsesc liniştea! *Simion, pune-le pe fetele tale să caute, să caute şi vor găsi, vor descoperi adevărul. Şi acum plec, vă las în familie."*

Calmul se restabileşte la masa umbrelor, la masa dorului. Dora

simte din nou degetele Teodorei atingând mângâios degetele stângii

sale. Când cercul din trei se reînchide, percepe din nou întrebarea

transmisă de spiritul tatălui ei : *„Dorina, ce face Dorina*? *” „E bine tată, e bine. Şi-a terminat licenţa în literatură şi acum pregăteşte o teză la Sorbona.”* Răspunsul primit pare a-l nemulţumi pe Simion, care mai transmite un singur mesaj *: „Cam rece, cam sec răspunsul tău... Am obosit, trebuie să plec. Vă las cu bine, dragele mele care purtaţi dorul în numele voastre. Eu nu am un singur dor cum avea bietul Mihai, eu am fericirea să am mai multe doruri.”*

Ultima parte a gândului lui Simion este abia perceptibilă. Dora simte din nou şi în dreapta degetele calde ale Teodorei şi într-un târziu aude vocea ei: „ *Hai, trezeşte-te, revino-ţi*! *”* Pleoapele Dorei sunt grele, ca făcute din plumb. Nu realizează că ochii îi fuseseră închişi şi abia când face efortul să îi redeschidă îşi dă seama că nu este în lumea spiritelor, ci în camera încăpătoare din locuinţa Teodorei.

În aer pluteşte un parfum îmbătător de liliac.

Spovedania Dorei

Dora nu reuşeşte nicicum să adoarmă. Întâlnirea cu spiritul tatălui ei a tulburat-o peste măsură. Nu sperase să îl mai simtă vreodată atât de aproape cât i-a fost în prea scurtul răstimp cât i-a simţit prezenţa şi i-a perceput gândurile atât de limpede de parcă ar fi stat de vorbă în jurul unei ceşti de ceai. Întâlnirea nu a avut în ea nimic spăimântos, nimic care să îi sugereze că moartea ar fi altceva decât sfârşitul unei vieţi. Dimpotrivă a confirmat existenţa unei alte vieţi, a acelei vieţi a sufletelor în care se poate intra doar învingând Moartea. Doar prezenţa neliniştită a spiritului nechemat la masa dorului, a acelui Mihai *(„Să fie vorba de Mihai Eminescu? ”* , se întreabă Dora) a perturbat şi probabil a scurtat întâlnirea lor „de familie”. A tulburat-o mult gândul lui Simion că spiritul Isidorei, al mamei ei, nu doreşte să coboare pe pământ până nu o va chema fiica ei iubită. Dar şi mai mult au tulburat-o întrebările despre Dorina şi mai ales mesajul lui Simion care a rănit-o ca şi cum ar fi fost o învinuire: *„Cam rece, cam sec răspunsul tău...”*

Încearcă să limpezească în minte motivele pentru care acest mesaj al tatălui a tulburat-o peste măsură. O tulburare ca o maree

neagră o copleşeşte. O cuprinde un fel de ameţeală stranie sau mai curând impresia că se află pe valurile unui ocean în care barca vieţi ei începe să se scufunde. Patul, iatacul, casa, se mişcă pe valurile negre ale oceanului învolburat. Luciditatea este încă prezentă atât timp cât se poate întreba: *„De ce? De ce mă simt atât de tulburată? ”* În străfundurile ei se conturează răspunsuri la întrebări pe care şi le mai pusese fără a fi cutezat să meargă până la capăt şi să găsească răspunsuri. Simte nevoia să se confeseze cuiva, să exorcizeze din ea un rău încă nedefinit.

Se scoală, iese din iatac.

- Teodora, dormi? Pot veni în pat la tine?

- Desigur, fetiţa mea, vino. Ti-e frig sau te frământă gândurile?

Strecurată în patul larg şi cald din prelungirea cuptorului bătrânesc, Dora nu scoate, multă vreme, nici o vorbă. Încearcă să îşi adune gândurile şi să pătrundă cu ele în tainiţele ferecate ale sufletului ei, acolo unde nu cutezase să pătrundă până acum.

Teodora nu întreabă nimic. Ştie că va veni momentul când Dora va începe să vorbească.

Dora îşi caută cuvintele, îşi drege glasul şi, în sfârşit începe :

- M-au tulburat cele transmise de tata despre mama şi mai cu seamă remarca lui despre relaţia mea cu Dorina, nepoata lui: *„Cam*

rece, cam sec răspunsul tău..." Întâlnirea cu el mă îndeamnă să scot la suprafaţă, să limpezesc neliniştea care sălăşluieşte în adâncurile mele. Relaţia pe car am avut-o cu mama... Relaţia mea cu Dorina... Încerc să pun în cuvinte cauza neliniştii mele. Ştiu că vine de acolo, de la relaţia delicată părinte-copil, pe care am trăit-o o dată ca fiică şi o dată ca mamă, cum ai trăit-o şi tu. Neliniştea asta care nu are un nume nu conteneşte să mă tortureze şi până acum nu am putut să o formulez nici măcar pentru mine însămi. Dar în noaptea asta, diferită de toate pe care le-am trăit până acum, ascultată de tine şi incitată de reproşul abia ascuns al tatălui meu, cred că o să reuşesc.

- Te ascult, Dora. Nu te grăbi şi cercetează-ţi bine străfundurile sufletului. Ştiu că nu este uşor, am şi eu experienţa mea. Relaţia mamă-fi că este una din cele mai delicate din toate câte ne pot tulbura.

- O să încep cu Dorina, am mai proaspătă în minte relaţia cu fata mea şi încercând să înţeleg de ce relaţia noastră nu este cea pe care şi-o doreşte orice mamă iubitoare, voi putea poate să desluşesc şi ce s-a întâmplat între mama şi mine.

- Repetabila greşeală... Greşeala care se repetă la fiecare generaţie şi peste tot în lumea asta. M-ar mira să nu găsesc în

vorbele tale şi desluşirea propri lor mele greşeli.

- Dorina s-a născut în exil, pe vremea când Victor şi cu mine nu ne găsisem încă locul în patria noastră de adopţie. Teama pentru ziua de mâine şi dorul după cei şi cele lăsate „dincolo” nu m-au împiedecat să doresc din tot sufletul să dau viaţă copilului meu într-o lume liberă. Bănuiam, dar nu ştiam în ce măsură un copil poate să ne fortifice, să ne ajute să ne găsim calea într-o lume care ni se părea ostilă. Aşa a fost... Providenţa a făcut ca odată cu primul scâncet al fetiţei noastre, Victor să aibă şi răspunsul pozitiv pentru o slujbă stabilă în profesia lui. Relaţia între bărbatul meu şi mine a căpătat şi ea o nouă dimensiune, a îmbrăcat o minunată plenitudine necunoscută până atunci. Am auzit că în multe cazuri maternitatea răceşte relaţia cuplului, dar cu noi a fost exact invers. Dragostea dintre noi se împlinea prin grija iubitoare ce i-o purtam amândoi Dorinei, care, ca şi mine, ca şi mama mea, poartă dorul în numele ei aşa cum ai remarcat şi tu. Din fragedă pruncie am iubit-o amândoi peste măsură. De atunci şi până astăzi nu am acceptat ca fetei noastre să îi lipsească ceva şi te asigur că nu a fost uşor. Victor şi cu mine am acceptat fără murmur renunţări care adeseori îmi păreau meschine pentru ca ea să nu simtă diferenţa care o separa de copiii

născuţi în famili înstărite din ţara mai înstărită ca cea din care veneau părinţii. Am făcut tot ce ne-a fost cu putinţă pentru ca Dorina să nu simtă că era copil de imigranţi.

- Aţi răsfăţat-o prea mult, nu-i aşa? La vârsta înţelegeri nu aţi luat-o părtaş la neajunsurile, la frământările voastre, nu-i aşa?

- Aşa-i... Cred că aici e rădăcina greşeli ... Ne-am trezit cam târziu. Dar dacă mă gândesc bine, eu nu m-am trezit niciodată. Nu am vrut să mă trezesc. Poate doar acum... Şcoala mergea excelent, comportarea ei era cum nu se poate mai corectă. Rodul efortului nostru se vedea în ea şi inima îmi creştea de bucurie. Orgoliul nostru de meteci era satisfăcut. Era frumoasă, inteligentă, prima din clasă de la primară până la bacalaureat, ascultătoare, cuvi ncioasă... Iar comunicarea cu noi, părinţii, era şi ea perfectă: ne consulta pentru cele mai neînsemnate decizii, ne împărtăşea gânduri, impresii... Iar eu, ca mamă aveam acces la toate intimităţile ei: băieţi care se ţineau după ea, primele impulsuri ale feminităţii, sfaturi în momentele delicate ale adolescenţei... O atmosferă de perfectă înţelegere şi iubire domnea în mica noastră familie. Poate de aceea şocul a fost greu de suportat. La un moment dat, am simţit că Dorina se ruşinează de noi şi de condiţia noastră modestă. Nu îşi invita prietenele acasă, nu ne băga

în seamă atunci când eram invitaţi la întâlniri cu profesori şi cu alţi părinţi, bineînţeles mai înstăriţi, mai bine îmbrăcaţi, vorbind o franceză perfectă şi mai siguri pe ei decât noi. Victor şi cu mine nu am făcut nici o remarcă şi ne-am comportat de parcă n-am fi observat nimic, aici se pare că greşeala a prins consistenţă. De atunci trebuia să spunem lucrurilor pe nume. De atunci!

- O iubeaţi prea mult. Fără să vă daţi seama, dragostea voastră o proteja excesiv.

Dora nu îşi găseşte cuvinte în care să poată încape amărăciunea acelor zile. Nopţi de nesomn şi lacrimi pe care le resimte şi acum ca un nod care îi îngreunează respiraţia şi o fac să poată continua abia după o tăcere lungă :

- După ce a plecat de-acasă, căci spre bucuria noastră fără seamăn a fost acceptată la litere la Sorbona, s-a părut că relaţia redevine firească. Ne telefona, venea în unele duminici şi în vacanţe acasă, era atentă şi drăgăstoasă cu noi. Ne simţeam la fel de bine în trei ca altădată. Dintr-o dată, n-a mai telefonat, nu ne-a mai dat nici un semn de viaţă. Îngrijoraţi peste măsură, se întâmplă atâtea accidente, atâtea crime în lumea în care trăim, am plecat în grabă cu Victor la Paris. Am aşteptat-o în faţa Universităţii, unde am văzut-o venind întovărăşită

de un băiat înalt, chipeş. Dorina era înfloritoare, veselă, părea fericită. Mi-a crescut inima. Fata mea era îndrăgostită! Ce putea fi mai minunat? Le-am ieşit în întâmpinare cu zâmbet pe buze, pregătiţi să îi îmbrăţişăm pe amândoi. Imaginea chipul ei când ne-a zărit... Mă doare până la cea din urmă fibră a fi nţei mele. Nu am recunoscut-o pe iubitoarea, pe vesela mea copilă. Un chip străin, rece. O voce şi mai rece decât chipul. Tăioasă... Mă dor şi acum rănile de atunci.

„Ce căutaţi aici? *Luaţi cheia studioului meu şi aşteptaţi-mă acolo*! *”*

Băiatul, pe care nici azi nu ştiu cum îl cheamă, nu a intervenit în nici un fel. A luat-o de mână şi s-au îndepărtat de noi, râzând. Am rămas ca înlemniţi pentru multă vreme în mijlocul străzii, încurcând tinereţea zgomotoasă şi veselă care se îndrepta spre Universitate. Când, după o aşteptare chinuitoare, a venit în studioul în care locuia şi când eram din nou gata să o îmbrăţişăm, ea ne-a tăiat orice vorbă sau gest, spunându-ne pe un ton sec să nu o mai tutelăm, să nu o mai cocoloşim. În lumea „modernă” nu se poartă. Cordonul buricului se taie. Ea îl tolerase prea mult. Cordonul s-a tăiat, dar am impresia că o doare doar pe mamă... Dora nu mai poate vorbi, lacrimile o îneacă.

- Nu plânge, Dora! De când lumea şi pământul se întâmplă aşa. Când copilul se rupe de la casa părintească, ca să-şi constru-

iască propria viaţă, părinţii nu au ce căuta acolo. Relaţia mea cu Minodora a fost diferită pentru că am avut parte de o viaţă diferită. Dar nici relaţia noastră nu a avut numai pagini albe. O să înţelegi asta mâine, când o să-ţi istorisesc cum s-au petrecut lucrurile după întoarcerea din Siberia.

- Nu-mi pot opri lacrimile când mă gândesc la înstrăinarea asta.

Am încercat să o uit, să o trec prin filtrul raţiunii, numai că tristeţea, ca şi iubirea de mamă sunt mai mari ca raţiunea.

Am să încerc să urc acum greul urcuş în sens invers, pornind de la mine ca fi că spre mama, spre Isidora. Îmi amintesc că la un timp, după ce s-a întors tata din prizonierat, în mica noastră familie de trei nu exista decât dragoste şi înţelegere. Cât fusesem numai eu cu mama, gândul la soarta celui plecat ne-a apropiat mult. Îi sorbeam din ochi dorinţele ca să i le îndeplinesc, o mângâiam, o adoram. Iar ea, mama, era blândeţea şi bunătatea întruchipate. La un moment dat, tata a devenit foarte trist şi preocupat şi parcă nici nu mai avea timp pentru mine. Iar mama... Mi se părea că se dedică numai lui : *„Simion este slăbit de prizonierat. Simion are de lucru. Simion are griji.”* Aveam senzaţia că eu nu mai exist pentru ei. Un fel de gelozie m-a îndepărtat de mama şi m-am refugiat în citit. Împlinisem zece ani când tata s-a întors de nu ştiu unde şi mai abătut, şi mai deprimat şi de atunci

înstrăinarea a fost şi mai totală. Nu mult după aceea am plecat în oraş ca să urmez liceul şi după aceea în alt oraş mai îndepărtat, la Universitate, şi depărtarea nu a aranjat lucrurile. Eram foarte tânără când m-am îndrăgostit de Victor. Începând de atunci am trăit într-o lume a noastră, a lui şi a mea, de parcă nimic n-ar fi existat înainte. Într-o zi, şi pe mine m-a aşteptat tata în faţa Universităţi . Dar numai tata... Mama era grav bolnavă, suferea mult şi nu se ştia câte zile o va mai duce. Am plecat cu el, am văzut-o pe mama în suferinţă. Mi-a fost milă de ea, dar nu am găsit căldura care ar fi putut să ne reapropie în prea puţinul timp cât am vegheat-o. A plecat fără să fi regăsit iubirea fi cei ei la care, desigur, tânjea. Repetabila greşeală, ai dreptate... Repetabila şi ireparabila greşeală între generaţii.

- Se vede deja de ziuă, să încercăm să adormim puţin fetiţa mea. Mâine la ora asta Atanasie va fi aici.

Ziua şi noaptea a şaptea şi ultimele

Pe Dora o trezesc nişte voci din care poate distinge o voce de bărbat care nu vorbeşte bine româneşte: *„Pania Todora, v-am adus brânză cu smetana pentru nămiezi... Să şti , pania Todora, că krasnâi kot, cotoiul cel străin care se preumblă de câtăva vreme pe la ruină dă iarăşi târcoale pe aici. O să încerc să îl găbjesc şi să-l duc în pădure, cât mai departe ...”* Vocea caldă şi şoptită a Teodorei *: „ Mulţumesc pentru*

brânză şi smântână, Artiomuşca. Pică bine pentru oaspetele meu. Şi lasă în pace pisica, şti că nu cred în superstiţii."

E aproape ora prânzului şi Dora o grăbeşte pe Teodora să continue povestea vieţii lor după reîntoarcerea din Siberia.

- Ce să-ţi spun, draga mea? Că ne-a fost greu? Cuvântul nu poate exprima supliciile prin care am trecut atunci – iată, sunt aproape patruzeci şi cinci de ani - când ne-am întors de acolo. Prezenţa românilor în această parte a Bucovinei, care era în curs de rusificare intensivă, nu era deloc dorită. În plus, noi eram urmaşele familiei Racoce al cărei nume nu înceta să fie hulit de bolşevici. Şi ca şi cum ar fi trebuit ceva în plus ca să fim complet indezirabile, fetiţa, Alindora, purta numele german Bosch, ori nemţii erau cu toţii consideraţi fascişti şi deci duşmani de moarte... Nu ştiu dacă ţi-am spus că la eliberarea noastră din lagăr, Gerhard, în bună înţelegere cu Minodora, o adoptase pe micuţă cu acte valabile în lumea liberă şi nu numai în lagăr cum fuseseră cele ale căsătoriei noastre. Aici nu ne aştepta nimic, norocul a fost că acceptasem banii pe care mi-i dăduse Gerhard la despărţire - puţinul pe care îl economisise din mizerabila „soldă" pe care începuse să o primească după ce a murit Stalin - altfel am fi fost nişte cerşetoare muritoare de foame. Unde puteam să ne ducem în altă parte? Aici erau totuşi nişte ruine care îmi aminteau de ai mei, de zilele

bune trăite înainte de război. Mai era această casă pe care am găsit-o părăsită şi dărăpănată, dar totuşi nu stăteam în drum. Şi mai erau tufele de liliac, amintirea lui Simion şi speranţa că îl voi revedea vreodată. Nu a fost să fie... Comunismul triumfase şi de partea cealaltă a graniţei, straşnic de păzite pe vremea aceea. Dar eu nu aveam alt „acasă" decât acest loc pe care îl idealizasem şi la care visasem în tot timpul deportări . Greu a fost să putem să ne câştigăm pâinea, căci banii de la Gerhard nu puteau ajunge la infinit. Experienţa oribilă prin care trecuse fata mea făcuse din ea, cu mult înainte de termen, o femeie matură, o femeie taciturnă care ascundea în sufletul ei toate ce putea să amintească de violul mârşav al cărei victimă fusese. De altfel nici nu voiam să o tulbur cu întrebări. Mi-a spus doar că întâlnirea promisă cu Vasili fusese o capcană, ca şi şcoala de ofiţeri. Poate ar fi urmat şi şcoala, dacă ea ar fi acceptat de bună voie. Dar ea nu a putut accepta. Îi spusesem doar că aducerea pe lume a unui copil trebuie să fie rodul iubiri . În sinea ei, cred că îmi reproşa, crezând că o minţisem spunându-i asta. Copilul ei venise pe lume fără ca ea să fi avut parte de iubire. Minodora fuma, fuma mult, ţigări proaste, ruseşti. Lăsa să îi scape câte o vorbă care rămânea ca suspendată de rotocoalele de fum. Dar, cu toate că nu a avut şansa să aducă pe lume un fruct al

iubiri , o interesa numai şi numai soarta şi evoluţia Alindorei. Atunci când o ţinea în braţe, o îmbăia, o hrănea, o plimba, îi mai puteam găsi pe faţă urmele chipului încântător al adolescentei de altă dată.

Eu eram o bunică încă tânără, abia făcusem patruzeci de ani, era de datoria mea să asigur hrana fetelor mele. Am încercat să reiau ceea ce făcusem în Brodocul siberian, să uşurez suferinţele oamenilor cu ajutorul plantelor şi a cunoştinţelor dobândite în spital. Nu a trebuit mult timp până să fiu acuzată de vrăjitorie, reţinută câteva zile la miliţie şi ameninţată cu o nouă deportare dacă continuam cu minciunile mele obscurantiste. La spital, unde mai lucrasem ca infirmi-eră, nici vorbă să mă primească din cauza „dosarului”. Nu am găsit altă muncă decât ca salahor la gara de mărfuri din Cernăuţi. Timp de trei ani am încărcat saci în vagoane. Saci cu grâne de la noi care luau drumul spre noii noştri stăpâni din Răsărit. Când mă întorceam seara acasă cu vreo căruţă de ocazie aveam şalele frânte. Minodora ieşea din muţenia ei ca să mă întrebe ce să-mi pregătească de mâncare sau mă ruga să o las să-mi maseze locurile dureroase, ceea ce acceptam cu plăcere. Dar bucuria mea cea mai mare era s-o privesc pe Alindora. Nu văzusem şi nu am văzut până azi copil mai frumos, mai expresiv, mai adorabil decât era Alindora noastră, care parcă se hrănea cu vitalitatea şi

frumuseţea din care maică-sa pierdea neîncetat. Durerea mea de mamă era diminuată de bucuria mea de bunică. O priveam amândouă ca pe un preţios dar ceresc, dând complet uitări că era fructul unui viol. Mai tot din puţinul ce îl câştigam se ducea pentru tot ce puteam găsi mai bun pentru ea în sărăcăcioasele dughene ale Cernăuţului ucrainean : hăinuţe, alimen-te, jucări ...

Cred că aici şi-a avut rădăcina şi greşeala noastră, a Minodorei ca mamă, a mea ca bunică. Repetabila greşeală nu este cea de a iubi prea mult copilul, ci de a-i arăta dragostea fără nici un fel de oprelişte. Într-o zi am întâlnit şi eu norocul în persoana unei doctoriţe care fusese chemată în casa părinţilor mei de care îşi amintea cu nostalgie. Aflând că am lucrat într-o maternitate, m-a recomandat cu insistenţă la spitalul din Storojineţ, unde am fost în sfârşi angajată şi am lucrat ca moaşă până acum vreo cinci ani.

Minodora nu se ocupa decât de fetiţă, nu vorbea decât cu ea şi cu mine, ocolea oameni . Cum ieşea să o plimbe pe Alindora în luncă, a reînceput să culeagă plante aşa cum făcea în Brodocul nostru siberian şi localnici au început din nou să recurgă în secret la leacurile noastre „băbeşti”, adeseori atât de eficace. Începând de la trei ani ai Alindorei, maică-sa a început s-o înveţe literele şi apoi încetul

cu încetul tot ce învăţase ea de la Marina Pavlova, de la Gerhard şi de la mine. Ajunsă la vârsta şcolii, fetiţa nu numai că citea şi socotea ca un copil din clasa a patra, dar se descurca binişor cu germana şi rupea chiar şi câteva vorbe în franceză. La şapte ani a trebuit s-o înscriem la şcoala cu predare în limba rusă din comună şi odată cu asta au început frământările Minodorei pentru viitorul ei. A început să mă interogheze despre taică-su, despre Simion, unde stă, ce face, ce fel de om este, cum poate ajunge la el. Răspunsul la ultima întrebare o punea şi mai mult pe gânduri: graniţa cu România era de netrecut. Amintirea oribilă ce o păstrase despre încercarea noastră de trecere ilegală a acestei graniţe a făcut-o să abandoneze pista asta şi să mă întrebe cum putem afla ceva despre soarta lui Gerhard, dacă mai era în Siberia sau ajunsese în Frankfurtul lui. Eram şi eu dornică să ştiu ce curs a luat viaţa lui şi am încercat să pun întrebări în dreapta şi în stânga. De aflat n-am aflat nimic, dar informatori KGB-ului au raportat că mă interesez de un fascist şi persecuţiile au reînceput, era cât pe ce să-mi pierd slujba obţinută atât de greu. Minodora nu a disperat şi i-a venit ideea să ne interesăm despre ce a devenit Vasili Cozmei, care fusese prietenul ei bun în lagăr şi despre care presupuneam că urmase o şcoală de ofiţeri sovietici. De fapt numele

lui Vasili apărea destul de des între noi şi de fiecare dată Minodora se schimba la faţă, obrajii i se împurpurau, ochii îi redeveneau sclipitori. Nici din partea asta nu am putut avea informaţii, mai mari zilei nici n-au vrut să audă de aşa o cerere din partea *„boieroaicelor, puşcăriaşelor, marginalelor obscurantiste, slugi ale fascismului şi capitalismului”* , cum ne catalogau ei. Viitorul Alindorei devenea cu adevărat preocupant; cunoştinţele mai avansate faţă de copiii de vârsta ei nu au făcut decât să stârnească invidii, comentari şi adeseori pedepse. Totuşi, cum-necum viaţa şi-a urmat cursul până în august ’68 când au început să circule zvonuri că ruşii se puseseră din nou în mişcare şi că trenuri militare erau în drum spre Cehoslovacia. Într-o zi, spre prânz, un ofiţer înalt, chipeş, blond, a bătut la poarta noastră. Am văzut-o pe Minodora făcându-se roşie ca para focului înainte de a se repezi la el ca să-l îmbrăţişeze, strigând cu un fel de disperare în glas: *„Vasili*! *Vasili*! *Vasili*! *”*. Vasili, căci frumosul tânăr ofiţer cu grade înalte în Armata Roşie era cu adevărat el, cel care fusese ca şi fratele Minodorei, cel a cărui numeroasă familie devenise în deportare ca şi a noastră, a îndepărtat-o cu blândeţe şi a privit-o. Deîndată şi-a întors privirea de la ea şi şi-a îndreptat-o interogator întâi spre Alindora, apoi spre mine. Obrajii împurpuraţi ai Minodorei au devenit

dintr-o dată albi ca varul. Vasili a rămas cu noi la un ceai după ce ne-a înmânat cu oarecare emfază darurile aduse pentru noi, tot felul de bunătăţi de a căror existenţă uitasem : icre negre, cafea, ciocolată, bomboane fine... Mai era şi o ochioasă eşarfă de culoare azurie cu fire lucioase care fusese destinată probabil Minodorei dar s-a găsit petrecută pe după gâtul Alindorei. Minodora, care a devenit dintr-o dată vorbăreaţă cum nu fusese în nici o altă împrejurare, a început să îl întrebe despre : încotro se îndreaptă, ce puteri are în armată şi mai ales dacă ştie ceva despre Gerhard. Vasili a ascultat cu politeţe, dar a fost foarte zgârcit cu răspunsurile. Singura informaţie importantă pe care am aflat-o de la el a fost că aflase că Gerhard fusese repatriat de vreun an cu un grup de alţi prizonieri nemţi. Cu o imprudenţă scuzabilă doar prin lipsa ei de experienţă şi de încrederea ce o avusese în Vasili, aşa cum îl cunoscuse în copilărie, Minodora nu a pridídit să îi spună că doreşte cu orice chip să se ducă cu Alindora la tatăl ei adoptiv, la Gerhard, în Germania. Vasili a căzut pe gânduri şi nu a spus nimic, dar când s-a ridicat să îşi ia rămas bun a lăsat să îi scape promisi-unea că o va ajuta pe Minodora să ajungă cu fetiţa în Germania şi că ne va trimite pentru asta un om de încredere care ştie exact cum trebuie făcut. Trenurile militare sovietice şi-au continuat drumul

şi odată cu ele şi Vasili. Aşteptarea omului lui „de încredere" nu a fost prea lungă. De fapt nu a fost un bărbat, ci o femeie care nu mi-a plăcut de cum am văzut-o. Tânără, îndesată, cu o privire neagră, lunecoasă... Nu mi-au plăcut niciodată oameni care nu te privesc în ochi şi femeia asta, care s-a recomandat ca ofiţer de informaţii în Armata Roşie şi prietenă a lui Vasili Vasilievici Cozmei, mi-a displăcut din primul moment. Nu acelaşi lucru s-a petrecut cu Minodora, care s-a lăsat încântată de spusele ei pe care le probau un paşaport nou-nouţ făcut pe numele Minodora Racoce, care avea viza de ieşire din ţară, însoţită de fi ca ei Alindora Bosch, în vârstă de doisprezece ani. A mai ameţit-o pe Minodora spunându-i că în Cehoslovacia o aşteaptă Vasili Vasilievici Cozmei, care are noutăţi despre doctorul Gerhard Bosch. Nu am reuşit să o înduplec pe Minodora să nu aibă încredere în mesagerul acela care mie îmi părea dubios, dar Alindora sărea în sus de bucurie exclamând: *„Mergem la tata*! *Mergem la tata în Germania Federală*! *"*

Am rămas doar cu imaginea eşarfei azuri cu sclipiri lucioase, fluturând pe fereastra deschisă a maşinii militare care a demarat cu un scrâşnet din faţa casei, la fel cum demarase şi atunci când o ridicaseră pe Minodora. Oare ce a gândit dânsa, fata mea, despre

această coincidenţă? Oare nu i-a fost teamă pentru Alindora? Cred că speranţa că scoţând-o de aici va asigura copilului ei o viaţă de care ea nu a avut parte a dominat teama. Am cugetat de atâtea ori la asta dar nu am găsit răspuns.

- A trecut de mult ora prânzului, hai să mâncăm ceva. O să fac o mămăliguţă, cred că o să îţi placă brânza şi smântâna pe care mi le aduce Artim. Nu mai este prea mult timp până trebuie să pleci, dar nici eu nu mai am mult de povestit. Din păcate mai am de depănat un episod cu adevărat tragic. Mă tot întreb cum de am putut supravieţui atât de mult după toate câte s-au întâmplat? Dar poate asta a fost dorinţa celui plecat: să te aştept pe tine ca să putem închide, prin întâlnirea celor două ramuri, cercul lui de dor.

Cele două femei mănâncă în tăcere. Brânza şi smântâna sunt cu adevărat delicioase şi, alături de mămăliguţa caldă, aduc în gura Dorei o amintire fugară de la masa copilăriei. Dar ea nu poate savura plăcerea ce o credea uitată. Mănâncă ca un automat, gândurile copleşesc simţurile : *„Încercările prin care a trecut Minodora în scurta ei viaţă o îndreptăţesc să sălăşluiască acum „la dreaptă Tatălui...” Cât sunt de neînsemnate impasurile din viaţa mea faţă de tot ce a suferit ea în numai douăzeci şi şase de ani, când pleca din nou în necunoscut cu o maşină militară, având alături de ea o nouă speranţă*! *O speranţă cu numele de Alindora...”*

- O să trec repede peste nenorocirea asta care mă răscoleşte prea tare, îşi reîncepe Teodora povestirea. Peste două zile, maşina militară a depus-o în faţa porţii pe Alindora, după care a demarat în mare viteză. Când am auzit zgomot de motor şi am ieşit la poartă nu am văzut decât un nor de praf. Ce repetare, ce coincidenţă torturantă cu împrejurările care au dus la pierderea Minodorei! Alindora a căzut plângând în braţele mele. Cu greu am putut afla de la ea ce se întâmplase. Drumul lor spre libertate a fost scurt. „Femeia de încredere" a ofiţerului sovietic Vasili Vasilievici Cozmei, prietenul şi logodnicul de taină al Minodorei, nu a ezitat să depună, mamă şi copil, la postul de frontieră cu Cehoslovacia, spunându-le că de acolo trecerea la capita-lism era simplă... Paşaportul Minodorei era fals, o făcătură, o minciu-nă grosolană, nici vorbă să poată trece graniţa cu aşa ceva.

Interogatoriul despre cum, de unde, de la cine, obţinuseră acest document şi cum voiau să îl folosească a durat câteva ore, după care au fost închise într-un beci. Într-un beci... Închise... Înţelegi Dora? Înţelegi? Fata mea trecea pentru a doua oară în scurta ei viaţă prin suplicii care se repetau ca la comanda unui mecanism infernal. De data asta însă avea responsabilitatea copilului de lângă ea, care reprezenta tot, absolut tot ce avea în viaţă. Nu putea accepta gândul că

fetiţa asta în care pusese toată dragostea şi eforturile de care era capabilă să devină victima violului şi torturi cum fusese ea însăşi. Tot ce a putut face a fost să caute o cale de evadare. Din ce mi-a povestit Alindora, pot reconstitui următorul sfârşit tragic al încercări Minodorei de a da copilului ei o şansă de viaţă în libertate : Uşa beciului nu era încuiată, dar clădirea era păzită. Minodora a plecat „în recunoaştere”, spunându-i fetei să o aştepte căci după ce se va asigura că totul este în regulă, va veni să o ia şi pe ea. Nu a mai venit niciodată... De afară s-au auzit focuri de armă. Peste puţin timp, au scos-o pe Alindora din beci şi au împins-o în maşina militară, aceeaşi cu care plecase cu câteva zile de acasă împreună cu maică-sa şi cu „femeia de încredere”.

Fetei i s-a părut că drumul a durat mai mult decât la ducere, timp în care militarul de la volan nu a scos nici o vorbă, nu a luat în seamă plânsul şi întrebările ei. După cum se pare, un copil depus ca un bagaj în faţa porţii casei de unde cu câteva zile înainte fusese îmbarcat împreună cu maică-sa era un fapt firesc pentru mai mari zilei la care am depus în zadar zeci de petiţii.

Tăcere lungă.

„Oare Teodora plânge? Oare mai poate plânge sau încercările cutremurătoare prin care a trecut i-au secat izvorul lacrimilor? ” , se întreabă Dora înainte ca povestirea să fie reluată cu o voce mai

aspră, mai seacă, care se forţează să fie detaşată de miezul tragic al vieţii ei.

- Deşi trecusem deja prin multe, atunci mi-am revenit cu greu din căderea care îmi părea totală. Nu mai doream să trăiesc şi numai prezenţa copilului nedorit, a fructului oribilului viol al fetei mele, m-a scos din starea de deznădejde soră cu nebunia, de atunci. Dar Alindora, mica noastră prinţesă, avea mai multă nevoie de mine decât atunci când maică-sa se ocupa numai şi numai de ea.

Munceam mult la spital şi nu aveam timp să mă ocup destul de instruirea ei, în schimb am plătit ca să ia lecţii de franceză, cu germana se descurca deja binişor căci o mai practicasem în casă. Era în clasa a treia la liceul din comună, un liceu agricol în limba rusă şi nu o interesa deloc ce învăţa acolo, nu avea tragere de inimă decât pentru citit, pentru muzică, pentru desen... Eram cu adevărat îngrijorată de soarta ei când am primit prima veste de la Gerhard.

Iată cum a fost: în jurul Cernăuţiului mai rămăseseră famili de origine germană care nu reuşiseră să se refugieze înainte ca Bucovina de Nord să intre în posesia sovieticilor. Într-o noapte a ciocănit uşor la geam domnul Walter, de origine germană, pe care îl cunoşteam bine, era din generaţia părinţilor mei şi locuia, ca şi mine, în

casa de serviciu a fostului lui conac din Storojineţ. Rămăsesem de câteva ori peste noapte la ei când aveam zile prea lungi şi grele în spital; soţia lui era cam bolnăvicioasă, dar o femeie de mare discreţie şi caracter. Ştiam că avea un frate care se refugiase la vreme şi avea o situaţie bună în Germania Federală. Acesta reuşise să-l răscumpere, cu câţiva ani în urmă, pe fiului unic al domnului Walter care venise să îşi vadă mama care, sărmana, era pe ducă. Prin el am primit câteva rânduri scrise de mâna lui Gerhard, al cărui scris şi stil sec le-am recunoscut. Îmi scria că este şi el dispus să facă pentru mine şi pentru fetele mele - de unde să ştie săracul că Minodora nu mai era printre noi - ceea ce făcuse fratele domnului Walter, adică să ne răscumpere de la Statul Sovietic. Mai spunea că s-a interesat la Ambasada Rusească şi că şansele cele mai mari de aprobare le avea Alindora, care era adoptată oficial de el şi purta numele lui. Mai spunea că este în măsură să asigure educaţia fetiţei. Nici un cuvânt de dragoste pentru mine... Aşa credeam că era Gerhard, un neamţ cu aparenţă de frigider. I-am transmis un mesaj verbal prin fiul domnului Walter: Minodora nu mai era printre noi iar eu eram deja prea în vârstă pentru a-mi schimba viaţa. Eram de acord să facă demersurile de răscumpărare a Alindorei Bosch, pe care o adoptase oficial în Rusia.

Au trecut câteva luni de la întâlnirea cu fiul domnului Walter, cetăţean al Germaniei federale şi prieten cu Gerhard Bosch. Într-o dimineaţă, chiar şeful postului de miliţie din comună mi-a adus un plic cu însemnele consulatului RFG la Kiev. Peste alte două zile o conduceam pe Alindora la Kiev şi o încredinţam Consulului cu care fetiţa noastră prea mult iubită s-a urcat în avionul care pleca spre Frankfurt.

Pe atunci legăturile cu străinătatea erau practic tăiate. Abia peste vreo cinci ani am primit veşti bune despre Alindora tot prin fiul domnului Walter, care a venit la înmormântarea tatălui său. Era deja în anul întâi la medicină. Gerhard mi-a trimis şi el atunci un ultim mic mesaj. Îmi scria... Da, îmi scria că mă iubeşte mult, că dădusem un sens existenţei lui din lagăr, că regretă mult că nu poate face pentru mine ceea ce a făcut pentru Alindora şi că tot ce face pentru ea este de dragul bunici de departe. Cuvintele astea din partea unui bărbat flegmatic care nu îmi spusese multe cuvinte de dragoste mi-au înmuiat inima şi m-au ajutat să trăiesc în pace până acum. Am certitudinea că Alindora este pe mâini bune, deşi mă doare că a uitat-o pe bunica ei bătrână. Asta-i toată povestea, o tristă poveste adevărată dar care se termină cu „happy-end” ca filmele americane, nu-

i aşa?

Dora rămâne câteva clipe pe gânduri, după care, cu o strângere de inimă pune totuşi o întrebare care o frământă :

- Dar de la el, de la tata, de la Simion, n-ai mai primit nici o veste?

- Simion... Crezi că l-am uitat vreo clipă? Nu l-am uitat nici în braţele lui Gerhard, nici când am citit ultimul lui mesaj.

- Bine, dar l-ai mai văzut? Sau ai primit de la el ceva?

- De văzut nu ne-am mai văzut, trecerea frontierei între cele două jumătăţi ale Bucovinei era imposibilă. Dar un pachet de scrisori, un pachet mare legat cu o panglică se găseşte pe etajera din iatac. Păcat că pleci în zori, ai putea să le citeşti...

- Ar fi o indiscreţie, o intruziune în intimitatea voastră.

- Poate că ai dreptate. Sunt scrisori foarte frumoase şi pline de nostalgie, tatăl tău era un romantic. Scrisori de încurajare tandră, scrise de-a lungul tuturor anilor în care nu ne-am văzut. Până în 1990, când a căzut „Cortina de Fer”, puţin după moartea lui, ele au venit la interval neregulat, câte două sau trei dintr-o dată, întârziau desigur mult pentru cenzură. Nu ştiu dacă răspunsurile mele după moartea Isidorei i-au parvenit. De când s-a stins, mă întâlnesc cu el aşa cum ai

aflat în noaptea trecută. Spune-mi, eşti pregătită pentru o altă întâlnire în noaptea asta? Ora spiritelor se apropie...

- Da, dar înainte de asta trebuie să îţi relatez şi eu o întâlnire de necrezut, sau mai bine zis o altă incredibilă coincidenţă. Medicul anestezist care a fost la căpătâiul meu la spitalul din Strasbourg, acum un an când am fost operată, se numeşte Alindora Bosch. Sunt multe şi de necrezut coincidenţe între vieţilor noastre, dar ca doctoriţa Alindora Bosch să fie nepoata ta, verişoara fetei mele, mi se pare cu adevărat de necrezut. Dar dacă mă gândesc bine, asemănarea ei cu mine însămi, dar mai ales cu fata mea, cu Dorina, este uluitoare. În spital m-am întrebat cum de este posibilă o asemănare atât de perfectă, dar acum înţeleg. Sunt verişoare primare. Singurul detaliu care pune un semn de întrebare este că Alindora ta a plecat în Germania, iar eu am întâlnit-o în Franţa.

- Asta nu m-ar uimi prea mult, cu firea ei, cu înclinaţia spre literatură şi arte, Franţa i se potriveşte mult mai bine ca Germania. Dar spune-mi cum arată şi ce fel de medic, ce fel de om a devenit?

- Este un medic minunat, competent, apropiat de pacient, tandru. Iar ca aspect nu exagerez cu nimic spunându-ţi că este foarte frumoasă. Şi Dorina cu care se aseamănă atât de bine e frumoasă, dar

Alindora nu numai că este mai înaltă şi mai suplă, dar are un fel de măreţie discretă în ţinută, dacă se poate spune aşa ceva. Ce să-ţi mai spun? Că am avut certitudinea că chiar şi reputatul profesor cu care lucrează o apreciază mult? De altfel, cu el a fost şi la noi acasă chiar în ajunul plecări mele spre..., spre tine, au un proiect de creare a unui Centru naţional pentru reintegrarea tinerilor cu probleme psihomotori în oraşul în care locuim.

- Draga mea, ce veste minunată mi-ai adus! De-acum pot să plec şi eu liniştită la ai mei. Ştiu că Alindora mea, prinţesa mea, are viaţa pe care o merită, pe care a visat-o atât ea cât şi maică-sa. Dar hai să încercăm să îi întâlnim pe plecaţii noştri la masa dorului.

- Acum ştiu la ce să mă aştept, ştiu că mă va cuprinde o emoţie care nu se poate compara cu nici o trăire anterioară, asemănătoare cu o aşteptare tainică de iubire.

După o nouă tăcere Dora rupe iarăşi tăcerea :

- Te-aş ruga... dar mi-e frică de refuzul tău... Şi totuşi... În noaptea asta o poţi chema şi pe mama, şi pe Isidora?

- Am ezitat până acum să o chem vreodată. Şi mă încearcă o ezitare şi acum. Mă simt vinovată faţă de Isidora. Ignor ce a ştiut, dar desigur a simţit prezenţa unei alte femei în viaţa bărbatului pe care îl

iubea, cu care se legaseră să împartă bune şi rele.

- Nu o poţi chema în numele meu? - O să încerc, o să încerc...

- Dar şi pe mine s-ar putea să fie supărată. Ţi-am spus despre înstrăinarea fără motiv de care mă simt vinovată.

- O mamă iartă. Mamele iartă orice. Repetabila greşeală...

Din nou la masa dorului

Cele două femei sunt iarăşi aşezate una în faţa celeilalte, la măsuţa joasă din lemn cafeniu. Chipul Teodorei a devenit din nou ca un medalion care concentrează lumină.

La simpla atingere a degetelor, cântecul porneşte ca un murmur a cărui forţă creşte, creşte , devine învolburat, pentru a se opri dintr-o dată ca tăiat de mâna unui dirijor nevăzut.

„Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare,

Sfinte fără de moarte, Miluieşte-ne pre noi.”

Teodora îşi aţinteşte din nou privirea verde, luminoasă şi penetrantă în ochii Dorei ale cărei pleoape se coboară încetul cu încetul. Din chipul ei relaxat iradiază o lumină blândă. Nu mai resimte angoasa din seara trecută. Cuvinte murmurate de Teodora îi ating urechile ca o fâlfâire uşoară de aripi de fluture : *„...păcătoasă... sfârşit... sfânt... iertare...”* Nu mai are nevoie de nici un alt îndemn. Se

concentrează şi o cheamă în memorie pe mama ei, pe Isidora. La început, gândul o poartă doar la patul de spital, unde o revede aşa cum a văzut-o pentru ultima oară, chinuită de dureri şi tratamente. Fără să îşi dea seama, acestor imagini triste le iau locul cele din copilărie, în care chipul mamei este cel pe care îl poartă întotdeauna în suflet: blând, iubitor, iertător... Se face că e primăvară şi răsădesc împreună câteva răsaduri firave de flori, cărora mama le rosteşte denumirile ca o alintare: *„gura leului... ochiul boului... crăiţe..."* Şi-apoi: *„Au început să înflorească lăcră..."* Cu denumirea neterminată a flori preferate pe buze, se repede spre poartă: *„Simion*! *Simion"*

Înregistrează vocea Teodorei care se suprapune peste cea a mamei :

„Spirit al Isidorei, te cheamă, prin mine, fi ca ta, Dora..."

Nici un răspuns, măsuţa rămâne nemişcată.

Plină de umilinţă, Teodora reia chemarea: „ *Spirit al Isidorei, te rog să mă ierţi că am cutezat să îl împart pe Simion cu tine... Spirite, te roagă fata ta, fetiţa ta, Dora... Nu vrei sau nu poţi să îi răspunzi*? *"* O urmă de abur uşor albăstriu se fofilează în dreapta Teodorei. Un parfum delicat de lăcrămioare pluteşte în aer. Măsuţa se înclină uşor în faţa Dorei care simte în stânga ei o mângâiere abia perceptibilă. Ea recunoaşte în această atingere mângâierea mamei şi percepe gândul ei:

„Mi-e dor de tine... mi-e dor de tine... Te aştept..."

Şi apoi nimic.

Aburul albăstriu s-a disipat cu discreţia cu care venise, dar parfumul de lăcrămioare continuă să persiste. Sub efectul emoţiei fără seamăn a acestei scurte întâlniri, Dora se scufundă în detaşarea totală de cele lumeşti. Dintr-o dată, măsuţa pare scuturată de un vânt puternic şi un nor violet îşi face loc între cele două femei. Dora simte în degetele atinse de acest nou venit nişte uşoare înţepături ca nişte descărcări electrice. Emoţia Teodorei este perceptibilă atunci când Dora mai percepe: „ *Eşti tu, spiritul Minodorei mele*? *” „Da, sunt eu, cea nechemată la masa dorului...”.*

Un parfum tare de brad înlocuieşte delicatul parfum de lăcrămioare.

Dora abia percepe gândul noii venite, este sau prea tulburată, sau din cauza emoţiei, inima îi joacă vreun renghi. Mintea nu mai este în stare să formuleze mesaje către sora ei.

Neantul din ea devine ca un vârtej care o absoarbe cu voluptate.

Un nor de culoare violet se ridică deasupra măsuţei atrăgând după el, ca un magnet, un abia perceptibil abur argintiu.

În zori, sania lui Atanasie face drumul de întoarcere fără nici un călător.

SCURT POPAS

În locul în care Dora nu s-a mai întors

La ora prânzului, Victor intră grăbit în casa de sub pădure din Oraşul din Alsacia. Înghite pe nemestecate ceva, nu prea ştie ce, răsfoind maldărul de hârtii care fuseseră îndesate în cutia poştală. Trebuie să se reîntoarcă cât mai repede la spital, proiectul „Justin" pentru Centrul de reintegrare a tinerilor cu probleme psihomotori progresează. O echipă de la spitalul din Strasbourg, dirijată de doctoriţa Alindora Bosch, împreună cu dânsul, care a acceptat propunerea de a fi gerantul acestui Centru, nu-şi văd capul de treabă : contracte, comenzi, formare de personal... Gândeşte puţin iritat: *„De s-ar întoarce Dora ; de când a plecat nimic nu mai are nici un gust şi casa este goală."*

Publicitate, nimic decât publicitate, îşi spune luând braţul de hârtii pentru a le arunca la coş. Dar iată că dintre ele alunecă un plic subţire, lunguieţ. Adresă scrisă de mână, scris necunoscut. Expeditor de asemenea necunoscut : Ciprian Frunză. *„Ciprian*? *Cine o mai fi şi ăsta*? *Iar vreo cerere de donaţie, nu trece zi să nu aducă poşta vreuna..."*

Încremeneşte cu foaia de hârtie în mână

Stimate domnule Matei,

Îmi asum greaua misiune de a vă comunica o foarte tristă

veste.

Soţia dumneavoastră, doamna Dora Matei, ne-a onorat cu

prezenţa ei câteva zile, fi nd în căutarea doamnei Teodora Racoce, care locuieşte în comuna Hliboca din Bucovina de Nord, aparţinând astăzi Ucrainei. O persoană de încredere a condus-o până acolo,

urmând să o recupereze după o săptămână. Spre marea noastră

întristare, când omul nostru s-a reîntors la data convenită, doamna Dora încetase din viaţă cu numai câteva ore înainte. Diagnosticul pus de un medic din Storojineţ, chemat de urgenţă la faţa locului de către doamna Teodora Racoce, este de „Insuficienţă cardiacă. Stop

cardiac", aşa cum confirmă certificatul de deces anexat.

Doamna Teodora Racoce ne-a asigurat că soţia dumnea-

voastră s-a stins uşor, senin, fără nici o suferinţă şi că a înmormântat-o după ritul ortodox, în micul cimitir de lângă conacul

„Racoce". La cerere, îi veţi putea recupera rămăşiţele pământeşti, dar formalităţile sunt încă foarte greoaie în Ucraina.

Atât eu, cât şi fratele meu Dragoş ne alăturăm dureri

dumneavoastră la această tristă pierdere.

Cu condoleanţe şi stimă,

Ciprian Frunză , Arbore, la 10 decembrie 1999, Telefon nr xxxxxxxxx Victor citeşte, reciteşte, reciteşte... Nu poate crede. *„Ce putea să*

caute Dora în Bucovina? *În Ucraina*? *În aceste localităţi de care nu a auzit niciodată : Arbore, Hliboca...? Dar eu am ştiut oare unde pleacă*?

M-am interesat destul? Am descusut-o să văd ce gânduri, ce intenţii are? ” Descifrează numărul de telefon scris mic, abia lizibil în josul

paginii. Sună... Sună... În fine, răspunde o femeie: *„Ciprian Frunză?*

Da, soţul meu, îl chem imediat”. O voce masculină seacă,oficială, îi

confirmă cele din scrisoare. Victor este prea tulburat ca să ceară şi alte

detalii, dar confirmarea primită telefonic este clară. Dora a plecat dintre

cei vi .

Următorul telefon este la Dorina, pe care o găseşte cufundată în

documentarea pentru teza pe care trebuie să o susţină peste

câteva luni. Scurta lor convorbire telefonică e punctată de lungi tăceri.

După ce pune receptorul în furcă, gânduri amare o copleşesc pe

Dorina: *„Mamă! Draga mea, iartă-mă! În ultimul timp, mai exact de când fericirea mea alături de Alex mi-a fost suficientă, m-am*

comportat de parcă aş fi uitate de tine. Constat târziu, prea târziu şi cu prea multă durere că barca vieţii mele este atât de strâmtă încât la un moment dat n-a putut încăpea în ea nimeni altcineva decât el. De ce te căutam doar ca să-mi oblojeşti neînsemnatele mele necazuri şi nu şi atunci când eram fericită, ca să te bucuri şi tu de fericirea mea? Acum e prea târziu... Acum, când simt nevoia să plâng pe umărul tău pentru că

simt că fericirea numită Alex se destramă, acum tu nu mai eşti. Şi ai plecat atât de ciudat. Ai plecat fără să fi avut timpul să ne regăsim.

Degeaba îmi spun acum că înstrăinarea între mamă şi fiică nu trebuie să existe.”

A trecut mai mult de un an de atunci... În acest nou AZI,

Victor măsoară de nenumărate ori cu pasul peronul gări unde o aşteaptă pe Dorina. Înfăţişarea lui s-a schimbat. Victor pare întinerit. Sacoul şi pantalonul cad pe el cu elegantă nonşalanţă. Fularul la modă, subliniază frumuseţea masculină a chipului cu profil de medalie romană încadrat de coama părului rebel spicuit cu argint.

Se uită nervos la ceas, întrebându-se: *„Oare cum să-i spun*

fetei că nu mai sunt singur? Cum o să accepte ea că am înlocuit-o atât de devreme pe maică-sa? Tineri acceptă greu că şi cei mai puţin tineri mai au dreptul la viaţă. Şi nimeni nu ştie cât de greu îmi era fără ea, fără Dora. Alindora a înţeles atât de bine! Şi a ştiut mă consoleze atât de bine spunându-mi cuvinte simple şi pline de înţelepciune. Mi-a amintit şi repetat ceea ce de fapt ştiam prea bine... Dora îşi exprimase la spital, înainte de operaţia ce a suferit-o acum doi ani, că dorea că dacă se va găsi în incapacitatea de a-şi exprima dorinţa în urma unui accident sau a unei boli ireversibile care ar atinge integritatea ei fizică şi facultăţile ei mintale, să nu i se prelungească viaţa prin mijloace artificiale şi să nu se practice înverşunarea terapeutică,...”

Vlad se surprinde repetând în minte angajamentul luat împreună cu Dora cu ani în urmă şi pe care Alindora i-l reamintise pentru a nu îl lăsa să fie copleşit de durere atunci, după ce primise scrisoarea de la acel Ciprian. După telefonul cu Dorina, alergase la spital cu scrisoarea în mâinile tremurânde. Cu o convingătoare voce blândă, Alindora a repetat cuvintele Dorei de atunci, din spital, adăugând doar câteva cuvinte: *„A plecat fără să sufere, fără să fie victima vreunei înverşunări terapeutice. A plecat uşor, fără suferinţe,*

aşa cum ne dorim şi noi, nu-i aşa? Şi a plecat poate într-o lume mai bună pe care noi nu o cunoaştem.”

„Cuvintele Alindorei de atunci... Ce mult m-au ajutat să mă

vindec de durerea care mă sfâşia” , îşi continuă Victor gândirea, care

deîndată ce ajunge la Alindora reuşeşte cu greu să o şi părăsească :

„Eu, eu eram deja îndrăgostit de ea de atunci, de la spital. Sau poate... Dar nici azi nu ştiu dacă femeia cu care am împărţit o noapte toridă când Dora era în suferinţă a fost Alindora. Desigur femeia din momentul meu de uitare avea ceva comun cu Alindora : culoarea părului, ochii, parfumul... Era şi totuşi nu era una şi aceiaşi. Dar îi pot spune toate astea Dorinei? Poate înţelege o fiică frământările

amoroase ale tatălui? Poate accepta că şi tatăl mai poate fi îndrăgostit? Şi oare memoria Dorei să fie umbrită de noua mea legătură? Eu simt că nu, dar Dorina mă va judeca, mă va judeca aspru.”

Dar, iat-o. E singură. *„Oare de ce nu şi Alex? Mi-ar fi fost mai uşor.”* gândeşte Victor. A coborât sprintenă din tren. S-a făcut şi mai

frumoasă şi seamănă, ce ciudăţenie, atât de bine cu Alindora! Mai

bine chiar decât cu maică-sa. Victor este teribil de tulburat de această

asemănare. Dorina îl îmbrăţişează şi el îi simte parfumul. Cu o

tresărire în plus remarcă: *„Chiar şi parfumul este acelaşi ca al*

Alindorei. Stranie coincidenţă! ”

- Tată! Ce bine arăţi!

- Dar tu?! Mai frumoasă ca cea mai frumoasă! Dar cum de Alex nu

te însoţeşte? Nu îi este teamă că te fură cineva aşa cum arăţi?

- Alex... A venit vremea în care încep să nu mă mai însoţesc tot timpul cu Alex. Este cu mult prea posesiv. E pe cale să devină o istorie trecută care mă doare din ce în ce mai puţin.

Un observator atent şi necopleşit de propri le sentimente ar simţi poate că Dorina suferă. Dar tatăl ei întinerit nu sesizează nimic şi tace.

Atunci fata schimbă abrupt subiectul :

- Să-ţi spun ceva interesant, extrem de interesant.

Documentându-mă pentru teză, adică scormonind prin bibliotecile Sorbonei şi ale Academiei, am găsit nişte lucrări despre Mihai Eminescu şi cum rădăcinile îşi spun cuvântul nu m-am lăsat până nu le-am citit până la ultima pagină. Şi ştii peste ce nume am căzut? Peste numele de Simion Almăjan, tatăl mamei, bunicul meu. A făcut un studiu deosebit de amplu despre noi ipoteze asupra vieţii şi morţii marelui poet. O să-ţi dau şi ţie adresa sitului internet ca să vezi şi tu. Şi mama nu-i aici ca să se bucure! Cât îmi este de dor de ea...

Tăcere.

Dorina a sporovăit şi Victor e oarecum mulţumit că nu a avut când să-i spună. Va vedea ea acasă.

Cele două femei se privesc lung, în tăcere. Fiecare din ele are

senzaţia stranie că îşi vede imaginea în oglindă.

Şi cercul se închide.

Cuprins

Redactor: *Simona Modreanu* Tehnoredactor: *Florentina Vrăbiuţă*

Editura JUNIMEA, Iaşi – ROMÂNIA, *Strada Pictorului nr. 14 (Ateneul Tătăraşi), cod*

700320, Iaşi,

tel./fax. 0232-410427

e-mail: junimeais@yahoo.com

PRINTED IN ROMANIA

[1] Autorul precizează că folosirea în această carte a unor nume sau situaţii reale este absolut întâmplătoare.

[2] S. I. P. O. (Soins intensifs postopératoires) : abrevierea în limba franceză a echivalentului secţiei de «

Anestezie şi terapie intensivă » (A.T. I.) din spitalele româneşti.

[3] DVMC « Décompression vasculaire micro-chirurgicale » : Abrevierea în lb. franceză a intervenţiei

micro- chirurgicale practicate de relativ puţin timp şi care constă în eliminarea agresiuni provenite din

compresarea unor nervi cu artere din proximitate, prin introducerea între acestea a unor foarte fine

distanţiere.

[4] I. R. M. : abrevierea franceză a examenului medical de imagerie prin rezonan-ţă magnetică.

[5] L. C. R. : Abreviere pentru lichidul cefalo-rahidian.

[6] În lb. franceză : La aşa tată, aşa fiică.

[7] Olp : Punct de lucru individual, local, al lagarelor, destinat mai cu seamă deportaţilor etnici şi religioşi.

("Arhipelagul Gulag" de Alexandru Soljeniţân).

[8] Goumzac : Direcţia Centrală a locurilor de detenţie *(Idem 7).*